

R 4975

România

Republica Socialistă România este situată în partea de sud-est a Europei. Are o suprafață de 237.502 kilometri pătrați și peste 20 de milioane de locuitori. Relieful României se caracterizează printr-o mare varietate de forme. Capitala țării este orașul București. Republica Socialistă România are bogății imense: petrol, gaz metan, cărbuni, zăcăminte de diferite minereuri, cantități uriașe de sare și altele.

pro samouky

SPN

Dr. JIŘÍ FELIX

Rumunština

pro samouky

Ilustroval Josef Říha

Obálku navrhl Ladislav Pros

Vydalo Státní pedagogické nakladatelství, n. p., v Praze
roku 1980 jako svou publikaci č. A 2-62-16/3

Edice Učebnice pro samouky

Odpovědná redaktorka Hana Benešová

Výtvarný redaktor Ivan Kincel

Technická redaktorka Hana Kubšová

Z nové sazby písmem Primus vytiskl Tisk, knižní výroba,
n. p., Brno, závod 1

Formát papíru 70 × 100 cm

Počet stran 400

AA 16,69

VA 17,83

Náklad 7000 výtisků

Tematická skupina a podskupina 12/12

3. vydání

Cena vázaného výtisku Kčs 20,50

510/21,855

14-604-80	Kčs 20,50
-----------	-----------

Rumunština
pro samouky

JIRÍ FELIX

Rumunština pro samouky

STÁTNÍ PEDAGOGICKÉ
NAKLADATELSTVÍ
PRAHA

8829

Připisuji své matce.

J. F.

R 4975

3

2838

© Státní pedagogické nakladatelství, n. p., 1965
Illustrations © Josef Říha, 1965

Ú V O D E M

Rumunsky dnes hovoří více než 20 miliónů lidí po obou stranách Jižních a Východních Karpat, při dolním toku Dunaje a na části černomořského pobřeží. Tento kraj vyniká přírodními krásami a je z hospodářského hlediska jedním z nejbohatších v Evropě.

Rumunština, jejíž znalost je u nás vzhledem k všestrannému rozvoji československo-rumunské spolupráce stále potřebnější, patří spolu s francouzštinou, španělštinou, italštinou a portugalštinou mezi jazyky románské. Její mluvnická stavba je původu latinského. Základní slovní zásoba rumunštiny obsahuje prvky latinské (více než 60 %), slovanské (20 %) a jiné.

Učebnice *Rumunština pro samouky* vychází ze zásady, že k správnému a pohotovému vyjadřování v cizím jazyce stačí znát omezený počet výrazů a mluvnických jevů. Toto minimum je ovšem třeba důkladným procvičováním bezpečně zvládnout.

Při studiu každé lekce doporučujeme postupovat takto: nejprve se seznámit s poučením o výslovnosti a mluvnicku, potom přečíst a přeložit rumunský text. Až textu dokonale porozumíme, přečteme si ho několikrát nahlas. Naučíme se nazpaměť nejen slovíčka, ale zároveň celé věty. Nakonec vypracujeme cvičení (o správnosti překladů z češtiny do rumunštiny se můžeme přesvědčit v klíči na konci učebnice).

Upozorňujeme, že za slovíčky jsou často uváděny jejich různé tvary a koncovky. Před vlastní koncovkou vždy opakujeme poslední písmeno společné základnímu i odvozenému tvaru slova. Tak např. **caiet**, mn. č. **-te** s. znamená, že podstatné jméno *caiet* (= sešit) má v množném čísle tvar *caiete* a že je rodu středního. Často se vyskytuje též zkratka HZ s číslem. Např. **a vedea**, vřd (HZ 7, HZ 4) znamená, že sloveso *a vedea* (= vidět) má v 1. osobě jednotného čísla přítomného času tvar *vřd* a že při jeho časování dochází k hláskovým změnám *e* → *ă* (HZ 7) a *d* → *z* (HZ 4). Hláskové změny jsou probírány postupně; pro lepší přehled jsme je očíslovali a ještě shrnuli v seznamu na konci učebnice.

Na závěr chceme upřímně poděkovat těm, kteří nám při naší práci pomohli. Byli to především prom. fil. Radu Greceanu a vědecké pracovnice bukurešťského Jazykovědného ústavu dr. Mioara Avramová a Finuța Hasanová. Na sestavování slovníčku se ochotně podílel náš bývalý posluchač na filozofické fakultě Univerzity Karlovy, prom. fil. Jiří Našinec.

Doufáme, že i třetí vydání této knihy přispěje k poznávání života a vlasti našich rumunských přátel.

J. F.

Ce ai?
 Ce aveți?
 Ce are Ileana?
 Ce au Dan și Ioana?
 Cine are un creion sau un stilou?
 Ai un stilou?
 Ai stilou?
 Aveți un creion?
 Aveți creion?
 Radu are un caiet?
 Ce ai dumneata?
 Ce aveți dumneavoastră?
 Dumneata ce ai?
 Dumneavoastră ce aveți?
 Rodica n-are o prăjitură?
 N-ai o țigară?
 N-aveți un caiet?
 Cine are timp astăzi? Ion sau Ileana?

Aveți timp acum?

Astăzi n-am nici timp, nici răbdare.

Un creion.
 Un stilou.
 O prăjitură.
 O revistă. Ei au și o carte.
 Eu am un stilou.

Da, am.
 Da, am.
 Nu, n-am.
 Nu, n-am.
 Da, are.
 N-am nimic.
 Am o carte.
 Eu n-am nimic.
 Eu am o carte.
 Nu, n-are.
 Ba da, am.
 Nu, n-am.
 Ileana are timp. Ion are mult de lucru. Nici eu n-am timp astăzi. Și eu am mult de lucru.
 Da, acum avem timp.
 Acum n-avem de lucru.
 Aveți răbdare!

N-am dreptate?

Cine are dreptate? Radu
sau Mircea?

Ai nevoie de ceva?

Aveți nevoie de ceva?

Aveți nevoie de un stilou?

Cine are nevoie de aju-
tor?

acum teđ

ai máš; ai nevoie de ceva?
potřebuješ něco?

ajutor s. pomoc

am mám

are má; are mult de lucru má
mnoho práce

astăzi dnes

au mají

avem máme

aveți 1. máte, 2. mějte

ba da ale ano

calet s. sešit

carte ž. kniha

ce co

ceva něco

cine kdo

creion s. tužka

da ano

Dan m. mužské jméno

dreptate ž. pravda

dumneata vy

dumneavoastră vy

ei [jei] oni

eu [jeu] já

Ba da, aveți dreptate.

Nici Radu, nici Mircea
n-are dreptate.

Nu, n-am nevoie de ni-
mic.

Da, am nevoie de o re-
vistă.

Nu, n-am nevoie de sti-
lou.

Noi avem nevoie de aju-
tor.

Ileana ž. Helena

Ioana ž. Jana

Ion m. Jan

lucru s. práce; a avea de
lucru mít práci; am de
lucru mám práci

Mircea m. mužské jméno

mult mnoho

n- ne...; n-am nemám

nevoie ž. potřeba; a avea ne-
voie de ceva potřebovat ně-
co

nici ani; nici eu ani já

nimic nic

nu ne

prăjitură ž. moučník

Radu m. mužské jméno

răbdare ž. trpělivost

revistă ž. časopis

Rodica ž. ženské jméno

sau nebo

stilou s. plnicí pero

și a, i; și eu já také

timp s. čas

țigară ž. cigareta

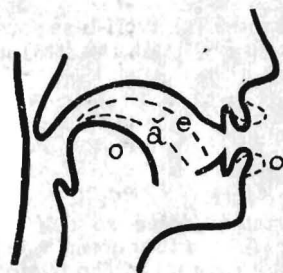
VÝSLOVNOST

Výslovnost většiny rumunských hlásek je stejná jako v češtině. V úvodních lekcích budeme proto hovořit jen o těch rumunských hláskách, které se buď liší od českých grafickým označením, anebo se v češtině vůbec nevyskytují.

Protože nelze stanovit jednoduché pravidlo, podle něhož bychom vždy poznali, která slabika slova je přízvuková, označujeme přízvukovou samohlásku rumunských slov odlišným typem písma.

Ä označuje hlásku podobnou dozvuku českých souhlásek vyslovených bez opěrného *e*, tedy např. *r* [rä ne: er], *t* [tä ne: té] apod.: *răbdare* [räbdare] trpělivost, *revistă* [revis-tă] časopis.

Postavení jazyka a rtů při vyslovování *o*, *ä*, *e*:

C se čte 1. [k]: *carte* [karte] kniha, *acum* [akum] teđ; 2. [č]*) před *e*, *i*: *ce* [če] co, *cine* [čine] kdo.

E označuje 1. [e]: *avem* [avem] máme;
2. na počátku několika málo slov [jel], např. *el* [jel] on, *ele* [jele] ony;
3. [j] ve slově *ea* [ja] ona.

EA se čte 1. jako jedna slabika složená z velmi krátkého [e] a normálního [a]: [ea]: *a avea* [a avea] mít, *Ileana* [il'ana] Helena; 2. po *c* jako pouhé [a]: *Mircea* [mirča] mužské jméno.

I se čte 1. [i] (předcházející *d*, *n*, *t* neměkčí): *revistă* [revistă] časopis; *Rodica* [rodyka] ženské jméno, *nimic* [nymik] nic, *timp* [tymp] čas;

2. [j], tvoří-li se sousední samohláskou jednu slabiku: *Ion* [jon] Jan, *caiet* [kajet] sešit, *ai* [aj] máš, *noi* [noj] my;
 3. jako velmi krátké, téměř neslyšné [i], které netvoří slabiku. Tak se vyslovuje nepřizvučné *i* na konci slova po souhlásce: *astăzi* [astăzi] dnes, *aveți* [avec'i] máte;
 4. nechte se, je-li nepřizvučné na konci slova po *c*: *nici* [nyč] ani.

J se čte [ž]*): *ajutor* [ažutor] pomoc, *prăjitură* [pražitura] moučník.

OA se čte jako jedna slabika složená z velmi krátkého [o] a normálního [a]: [oa]: *Ioana* [j'ana] Jana, *dumneavoastră* [dumneavoastră] vy.

S se čte [š]: *și* [ši] a, i.

T se čte [c]: *țigară* [cigară] cigareta, *aveți* [avec'i] máte.

U se čte 1. [u]: *mult* [mult] mnoho, *Radu* [radu] mužské jméno;
 2. jako velmi krátké [u], tvoří-li se sousední samohláskou jednu slabiku: *au* [au] mají, *sau* [sau] nebo, *stilou* [stylou] plnicí pero.

MLUVNICE

1. Mluvnické rody

Rumunská podstatná jména se dělí na mužská, ženská a střední. Podstatná jména zakončená v jednotném čísle souhláskou nebo *-u* jsou rodu mužského (*Dan*, *Radu*) nebo středního (*caiet*, *lucru*). Podstatná jména končící samohláskou jinou než *-u* bývají rodu ženského (*revistă*, *carte*). Mluvnický rod si musíme u rumunských výrazů zapamatovat. Označujeme ho takto: *m.* = mužský, *ž.* = ženský, *s.* = střední.

2. Neurčitý člen

Před rumunskými podstatnými jmény se objevují velmi často tvary *un* (před podstatnými jmény rodu mužského nebo středního) a *o* (před podstatnými jmény rodu ženského), které znamenají

*) Zní měkčeji než v češtině. Jazyk je přibližně v téže poloze jako při vyslovování českého [j].

– „nějaký, -á, -é“ (mluvčímu i posluchači blíže neznámý):

<i>Radu are un creion.</i>	R. má (nějakou) tužku.
<i>Radu are un creion?*)</i>	R. má (nějakou) tužku?
<i>Radu n-are un creion?*)</i>	R. nemá (nějakou) tužku?

– „jeden, jedna, jedno“ (blíže neznámý jen posluchači):

<i>Radu are nevoie de o revistă.</i>	R. potřebuje jeden časopis.**)
--------------------------------------	--------------------------------

Jde o tzv. neurčitý člen. Neužívá se ho tam, kde bychom ani v češtině nemohli říci „nějaký“ nebo „jeden“***):

A 1. Jde-li o předmět, který je možno v dané souvislosti běžně předpokládat a jímž lze vyjádřit určitou vlastnost nebo schopnost jeho držitele:

<i>Radu are creion.</i>	R. má tužku. (= R. je schopen psát, má čím psát apod.)
<i>Radu are creion?</i>	R. má tužku? (= R. je schopen psát?, má čím psát? apod.)
<i>Radu n-are creion?</i>	R. nemá tužku? (= R. není schopen psát?, nemá čím psát? apod.)

A 2. Před blíže neurčeným předmětem slovesa *a avea* v záporných větách vypovídacích:

<i>Radu n-are creion.</i>	R. nemá tužku.
---------------------------	----------------

*) Použití *un*, *o* v tázací větě je výrazem zvláštního zájmu tazatele na daném předmětu: potřeboval by ho, chtěl by si ho vypůjčit apod.

**) Mluví ví který, ale posluchači to nevysvětluje. Pokud ani mluvčímu není jasné, o jaký časopis jde, musíme tuto větu přeložit „Radu potřebuje nějaký časopis“.

***) Ve významu „blíže neznámý jen posluchači“.

B. Před podstatnými jmény označujícími předměty, které nelze počítat na kusy:

<i>Radu are timp.</i>	R. má čas.
<i>Radu are timp?</i>	R. má čas?
<i>Radu n-are timp.</i>	R. nemá čas.
<i>Radu n-are timp?</i>	R. nemá čas?

3. Čtvrtý pád neživotných podstatných jmen

Rovná se svým tvarem pádu prvnímu:

<i>Un creion.</i>	(Nějaká) Tužka.
<i>Ai un creion?</i>	Máš (nějakou) tužku?
<i>Radu n-are nici creion,</i> <i>nici stilou.</i>	R. nemá ani tužku, ani plnicí pero.

4. Přítomný čas a rozkazovací způsob slovesa „a avea“

(eu) am	(já) mám	(noi) avem	(my) máme
(tu) ai	(ty) máš	(voi) aveți	(vy) máte
(el) are	(on) má	(ei) au	(oni) mají
(ea) are	(ona) má	(ele) au	(ony) mají

ai! měj!
aveți! mějte!

Předložku *a* v infinitivu nepřekládáme: *a avea* mít.

Zápor tvoříme u všech sloves tak, že před kladné tvary položíme příslovce *nu*: *a nu avea* nemít, *nu am* nemám, *nu ai* nemáš, ... *nu aveți!* nemějte!

Pouze záporný tvar 2. osoby jedn. č. rozkazovacího způsobu se vždy skládá z příslovce *nu* + infinitivu bez předložky *a*: *nu avea!* neměj!

Před tvary slovesa *a avea* se příslovce *nu* zkracuje obvykle v *n-* vyslovené dohromady se slovesem: *n-am* [nam], *n-ai* [naj] atd. Přízvuk se přitom posunuje na první slabiku: *n-avem* [navem], *n-aveți* [naveci], *n-avea!* [navea], *n-aveți!* [naveci].

5. Oslovování

Osobám, kterým tyká, říká Rumun v jedn. č. *tu* (ty) a v mn. č. *voi* (vy). Pro vykání má dvě tzv. zdvořilostní zájmena: *dumneata* a *dumneavoastră*.

Tvar *dumneata* (zkráceně psáno *d-ta*) se užívá hlavně při oslovování osob mladších nebo stejně starých; pojí se se slovesem v 2. osobě jedn. čísla:

Dumneata ai dreptate. Vy máte pravdu.

Dumneavoastră (zkráceně psáno *dv.*) se užívá při oslovování osob starších nebo nadřizených; pojí se vždy se slovesem v 2. osobě mn. čísla:

Dumneavoastră aveți dreptate. Vy máte pravdu.

Je-li osob, jimž vykáme, více, oslovujeme je vždycky *dumneavoastră*, po němž následuje sloveso v 2. osobě čísla množného.

6. Pořádek slov

V rumunské větě za sebou zpravidla následují podmět – přísudek – předmět – příslovečné určení, např. *Radu – n-are – timp – astăzi*. Tento pořádek slov lze různě upravovat podle toho, který výraz má být zdůrazněn. Např.

Astăzi Radu n-are timp. Dnes Radu nemá čas.

Podobně:

<i>Rodica are un caiet.</i>	Rodica má (nějaký) sešit.
<i>Rodica are un caiet?</i>	Rodica má (nějaký) sešit?
<i>Are Rodica un caiet?</i>	Má Rodica (nějaký) sešit?
<i>Ai creion?</i>	Máš tužku?
<i>Creion ai?</i>	Tužku máš?
<i>Dumneavoastră ce aveți?</i>	Vy co máte?*)
<i>Ce aveți dumneavoastră?</i>	Co máte vy?

*) Běžněji: Co máte vy? (s důrazem na posledním slově).

Ce sînteți dumneavoastră?

Dumneata ești tovarășa Ionescu?

Ce ești dumneata?

De unde ești?

Mircea e în București?

Doamna Jianu e cehă?

Dumneavoastră nu sînteți ceh?

Domnul și doamna Cîmpeanu sînt la teatru.

Unde sînteți acum?

acasă doma

acolo tam

aici [ajič] tady, tu

aproape blízko

arhitect m. architekt, stavitel

asta tohle

birou s. kancelář

București m. mn. č. Bukurešť

Carpați m. mn. č. Karpaty

ce este [jeste] asta co je tohle

ce ești [ješt']*) 1. čím jsi

2. čím jste

ceh**) m. Čech

cehă**) ž. Češka

Cehoslovacia [čehoslovačija]

ž. Československo

ce sînteți čím jste

de aici [de ajič] odtud

departe daleko

de unde odkud

Sînt profesor.

Da, eu sînt.

Sînt studentă.

Din România.

Nu, acum e la Praga. Și

Maria e în Cehoslovacia.

Nu, nu e cehă, e româncă.

Nici doamna Popescu

nu e cehă. Și ea e româncă.

Ba da, sînt ceh.

Păcat că nu sînt acasă!

Acum sîntem în Praga.

din z; din păcate bohužel

doamnă ž. paní

domn m. pán

domnișoară ž. slečna

e [je] je; e departe je to daleko

este [jeste] je-

ești [ješt']*) jsi-

hotel s. hotel

în v

la v; la cine u koho; la odihnă

na zotavené, na rekreaci

lingă vedle

Maria [marija] ž. Marie

masă ž. stůl

Mihai m. Michal

odihnă ž. zotavená, rekreace

oraș s. město

pahar s. sklenice

păcat s. škoda; păcat că ...

škoda, že ...

pe na

Praga ž. Praha

profesoară ž. profesorka

profesor m. profesor

român**) m. Rumun

româncă**) ž. Rumunka

România [rominyja] ž. Ru-

munsko

scaun [ska-un] s. židle

sînt 1. jsem 2. jsou

sîntem jsme

sînteți jste

student m. student, vysoko-

školák

studentă ž. studentka, vysoko-

školačka

teatru s. divadlo

țovarăș m. soudruh

țovarășă ž. soudružka

unde kde

VÝSLOVNOST

H označuje hlásku vyslovovanou přibližně jako slabé [h]; od českého [h] se liší tím, že je neznělá: cehă [čehă] Češka, Mihai [mihaj] Michal. Na konci slov, mezi *r* a *i* (nebo *e*) a mezi *i* a *n* se vyslovuje jako měkké [ch]***): ceh [čech] Čech, arhitect [architekt] stavitel, odihnă [odychnă] zotavená, rekreace. Přes tuto nejednotnou výslovnost chápou Rumuni *h* jako jednu hlásku.

I které netvoří s předcházející samohláskou nebo s následujícím *a*, *e* jednu slabiku, je od sousední samohlásky odděleno slabým, tzv. přechodovým [j], podobně jako např. v českých slovech „fialka“ [fijalka], „Marie“ [marije]: aici [ajič] tady, străîn [străjin] cizinec, Jianu [žijanu] rumunské příjmení, Cehoslovacia [čehoslovačija] Československo. Tam, kde se dvě sousední samohlásky nespojují v jednu slabiku, upozorňujeme na to v přepisu: aici [ajič], scaun [ska-un].

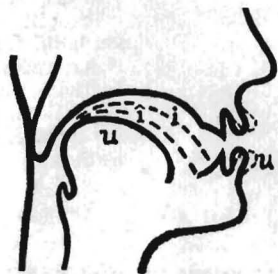
I označuje temnou hrdelnou hlásku blízkou ruskému ы (Rumuni přepisují ruské ы vždy jako *i*, např. Крылов – Kri-lov): sînt [sînt] jsem, jsou, Cîmpeanu [kîmpeanu] rumunské příjmení. Ve slově român [romîn] Rumun a jeho odvo-

*) Ani před neslabičným koncovým [i] se výslovnost souhlásek *d*, *n*, *t* nemění!

**) Jména příslušníků národů se píší s malým začátečním písmenem.

***)) Jazyk je přibližně v téže poloze jako při vyslovování českého [j].

zeninách (např. *România* [romínyja] Rumunsko) se tato samohláska píše *ă*.
Postavení jazyka a rtů při vyslovování *u*, *i*, *î*:

MLUVNICE

1. Určitý člen

Určitý člen provází podstatná jména označující osobu nebo věc, která je mluvčímu i posluchači předem známa, anebo o níž už byla v daném hovoru zmínka, anebo je přímo vnímána (viděna, slyšena). Čeština užívá někdy v takových případech ukazovací zájmeno „ten“.

Rumunský určitý člen se připojuje za podstatné jméno a tvoří s ním jedno slovo. Podstatná jména rodu mužského a středního zakončená v jedn. č. souhláskou připínají určitý člen **-ul**:

(un) *domn*
domnul

(un) *creion*
creionul

Podstatná jména mužského a středního rodu zakončená na **-u** připínají jen **-l**:

(un) *teatru*
teatrul

(un) *stilou*
stiloul

Poznámky: Koncová samohláska + *u* tvořící ve výslovnosti jednu slabiku se před určitým členem dělí ve dvě slabiky, např. *stilou* [stylo^u] ale: *stiloul* [stylo^u-ul].

V hovorové řeči se koncové **-l** určitého členu nevyslovuje.

Podstatná jména rodu ženského zakončená samohláskou **-ă** připínají v jedn. č. určitý člen **-a**, před nimž koncové **-ă** mizí:

(o) *doamnă*
doamna

(o) *revistă*
revista

Porovnejte tyto věty:

Acolo e domnul Ionescu.

Tam je pan Ionescu. (kterého známe)

Dumneavoastră sinteți domnul Jianu?

Vy jste pan Jianu? (už předem jsme věděli, že existuje pan Jianu)

Acolo e un domn. — De unde e domnul?

Tam je nějaký pán. — Odkud je ten pán? (o němž byla zmínka v předcházející větě)

Cine e domnul?

Kdo je ten pán? (kterého vidíme, anebo o němž už byla zmínka)

2. Překlad českého „to, tohle“

České zájmeno „to“ nepřekládáme:

Kdo to je?

Cine e?

To je nějaký (nebo: jeden) cizinec.

*E un străin.
Ce este?*

Co je to?

Vy jste soudružka Ionescová? — Ano, to jsem já.

Dumneavoastră sinteți tovarăşa Ionescu? — Da, eu sint.

Je to odtud daleko?

E departe de aici?

Českou otázku „Co je tohle?“ překládáme *Ce e(ste) asta?*

3. Přítomný čas a rozkazovací způsob slovesa „a fi“^(*) (být)

sînt	jsem	sîntem	jsme
eşti [ješti]	jsi	sînteţi	jste
este, e [jeste, je]	je	sînt	jsou

fii! [fij] buď!
fiţi! buďte!

Záporné tvary: **a nu fi** [a nu fi] nebýt, **nu sînt** nejsem, **nu eşti** nejsi, **nu e(ste)** není, ... **nu fi!** [nu fi] nebuď!, **nu fiţi!** nebuďte!

4. Užívání podstatných jmen bez členu

a) Člen určitý je vynecháván u podstatných jmen, před nimiž stojí předložka:

Domnul Jianu e la hotel. Pan J. je v hotelu (člen chybí, i když víme, o který hotel jde)
Ce este pe masă? Co je na stole? (člen chybí, ačkoli jde o stůl, který vidíme)

Je-li však známé podstatné jméno provázeno dalším určením, musí mít i určitý člen:

Domnul Jianu e la hotelul Carpaţi. Pan J. je v hotelu Carpaţi.

Poznámka: Tvar vlastních jmen rodu ženského se po předložkách nemění. Srov. *Praga e departe de Bucureşti* (Praha je daleko od Bukurešti) – *Sîntem în Praga* (Jsme v Praze); *Unde e Maria?* (Kde je Marie?) – *Cine e lingă Maria?* (Kdo je vedle Marie?).

b) Bez členu jsou rovněž podstatná jména, která označují národnost, stav nebo zaměstnání, a patří k slovesně jmennému přísudku:

*) Vyslov [a fi]!

Sînt ceh.
Dumneata eşti româncă?
Rodica nu e studentă.

Jsem Čech.
Vy jste Rumunka?
Rodica není studentka.

5. Předložky „în, la“

Obě tyto předložky překládáme do češtiny „v, ve“, případně „na“, „u“. Předložka *în* znamená především „uvnitř“, např.:

Domnul Jianu e în hotel? Pan J. je v hotelu? (tj. uvnitř hotelu*)
E în oraş. Je ve městě. (tj. uvnitř města)**)

Předložka *la* vyjadřuje hlavně to, že někdo nebo něco je „někde jinde“, např.:

Domnul Jianu e la hotel. Pan J. je v hotelu. (tj. není tady, není doma ap.)
E la odihnă. Je na zotavené. (tj. není tady, není v zaměstnání apod.)
La cine e Rodica? U koho je R.? (tj. kde jinde než tady, než doma apod.)

Podobně před jmény měst***):

Mircea e în Bucureşti? M. je v Bukurešti?
Nu, acum e la Praga. Ne, teď je v Praze.

Před jmény zemí stojí vždycky „în“:

în Cehoslovacia v Československu
în România v Rumunsku

*) Tak se lze např. dotázat přímo nebo telefonicky ve vrát-nici.

**) V němž je i mluvčí.

***) Zde se však často užívá *la* nebo *în* bez ohledu na uvedený významový rozdíl.

LEKCE

3

Bună ziua!

Da, vorbesc, dar numai puțin. Sint străin. Vorbesc prost românește.

Acasă vorbim cehește.

Nu. Vorbesc puțin rusește și englezește.

Ba da, vorbiți cam repede. Nu vorbiți așa de repede!

E liber locul acesta?

Mulțumesc.

Aici e liber?

Bună seara! Ce doriți?

Dar dumneavoastră?

Aveți și bere?

Poftiți cafeaua și vinul.

Cum e cafeaua? Nu e prea tare? E destul de dulce?

Vinul e bun?

Acum ești liber?

Dumneavoastră vorbiți românește?

Nu, pentru un străin vorbiți destul de bine. Cum vorbiți acasă?

Vorbiți și franțuzește?

Nu vorbesc prea repede?

Bine. Doriți ceva?

Nu, e ocupat. Locul acela e liber.

N-aveți pentru ce.

Nu. Masa aceasta e ocupată, dar masa aceea e liberă.

Eu, cafea.

Vin.

Firește.

Mulțumim.

E foarte bună.

Da. E tare.

Nu, sint ocupat.

Ce citești?

Ce e acolo, pe canapea?

Unde locuiește doamna Jianu?

Pe ce stradă e hotelul Carpați?

Unde lucrați?

Locuiți departe de minister?

Unde lucrează tovarășa Ionescu?

De ce nu dansezi?

E firesc. Lucrezi prea mult.

Ba da. Poftim.

Pentru puțin. Fumezi în fiecare zi?

Nu fuma așa de mult!

aceasta tahle, tato
aceea [ačeea] tamta
acela tamten
acesta tenhle, tento
articol s. článek
așa tak; așa de repede tak
rychle

Revista Steaua. E interesantă. Citește articolul acesta! E foarte interesant.

Revista Viața românească. E pentru doamna Jianu.

Pe bulevardul Dacia.

Pe strada Tudor Vladimirescu.

Lucrez într-un minister. Da, destul de departe. În piața Mihai Eminescu. Din fericire, am mașină.*)

Într-o fabrică.

Sint obosit.

N-ai o țigară?

Mulțumesc pentru țigară.

Da. Fumez cam mult.

bere ž. pivo
bine dobře
bulevard s. třída, bulvár
bun dobrý
cafea ž. káva
cam poněkud
canapea ž. pohovka

*) Viz lekci 1, mluvnické výklady bod 2.

ce jaký, který
cehește česky
a citi, -tesc číst
cum jak; **cum e cafeaua?** jaká je ta káva?
Dacia [dačija] ž. Dácie*)
a dansa, -sez tančit
dar ale; **dar dumneavoastră?** a vy?
de ce proč
destul dost; **destul de bine** dost dobře
a dori, -resc přát si
dulce sladký
englezește anglicky
fabrică ž. továrna
fericire ž. štěstí; **din fericire** naštěstí
fiecare [fijekare] každý
firesc (HZ 1) přirozený;
e firesc to je samozřejmé
firește samozřejmě, přirozeně
foarte velmi
frânțuzește francouzsky
a fuma, -mez kouřit
interesant zajímavý; **zajímavă**
într-o = în + o
într-un = în + un
liber volný; volně
loc s. místo
a locui [lokuji], **-lesc** bydlet
a lucra, -rez pracovat
mașină ž. auto
minister s. ministerstvo
a mulțumi, -mesc děkovat

numai jenom
obosit unavený
ocupat 1. obsazený, 2. zaneprázdněný
pentru pro; **pentru un străin**
vorbiți bine na to, že jste cizinec, mluvíte dobře; **mulțumesc** **pentru** děkuji za;
n-aveți **pentru** ce nemáte zač
piață ž. náměstí; **în piața Mihai Eminescu**)** na náměstí M. Eminesca
a pofti, -tesc ráciť; **poftim** prosím (= tady je); **poftiți** račte
prea příliš
prost špatný; špatně
puțin trochu; málo; **pentru puțin** za málo, není zač
repede rychlý; rychle
româneșc (HZ 1) rumunský
românește rumunsky
rusește rusky
seară ž. večer
stea ž. hvězda
stradă ž. ulice; **pe strada Tudor Vladimirescu***)** v ulici T. Vladimiresca
tare silný; silně
viață ž. život
vin s. víno
a vorbi, -besc mluvit
zi ž. den; **în fiecare zi** každý den

VÝSLOVNOST

Znělé souhlásky se vyslovují v rumunštině zněle i na konci slov: **bulevard** [bulevard ne: bulevart], **lucrez** [lukrez ne: lukres] apod.

MLUVNICE

1. Hláskové změny (HZ 1, HZ 2)

V rumunštině dochází často k hláskovým změnám, které jsou způsobeny připojením některých koncovek (srov. české **bratr**, ale: **bratři**, **móhu**, ale: **můžeš**), přesunutím přízvuku nebo předcházející hláskou. Při postupném probírání těchto změn vycházíme z písemné podoby slov. Abychom mohli na jednotlivé změny snadno odkazovat, každou označíme zkratkou HZ a číslem. Na tvary, v nichž k očekávaným hláskovým změnám nedochází, upozorníme.

HZ 1: Přízvučné **e** se mění v **ea**, přistoupí-li k slovu koncovka **-ă**:

româneșc	rumunský	firesc	přirozený
românească	rumunská	firească	přirozená

Toto pravidlo platí ovšem i obráceně: odpadne-li od slova koncovka **-ă**, **ea** se mění v **e**. Obdobně je tomu u všech hláskových změn.

HZ 2: Skupina **sc** se mění v **șt**, přistoupí-li k slovu koncovka obsahující **e** nebo **i**:

româneșc	rumunský	firesc	přirozený
românește	rumunsky	firește	přirozeně

2. Určitý člen

Podstatná jména rodu ženského zakončená přízvučným **-a** nebo **-ea** a podstatné jméno **zi** připínají člen **-ua**:

(o) canapea	(o) zi
canapeaua	ziua [ziua]
[kanapeaua]	

*) Jméno římské provincie, která existovala v letech 106 až 271 na území dnešního Rumunska.

**) Jeden z nejvýznamnějších rumunských básníků (1850 až 1899).

***) Vůdce protifeudálního a protitureckého povstání rumunského lidu (1821).

3. Ukazovací zájmena

Ukazovací zájmena mají v jedn. č. jeden tvar pro rod mužský a střední a jeden pro rod ženský. Stojí za určitými podstatnými jmény, která musí mít v tomto případě určitý člen:

<i>hotelul acesta</i>	tenhle hotel
<i>strada aceea</i> [ačasta]	tahle ulice
<i>hotelul acela</i>	tamten hotel
<i>strada aceea</i> [ačeea]	tamta ulice

4. Ženský rod přídavných jmen

Přídavná jména zakončená -e mají jednotný tvar pro všechny rody:

<i>cafea tare</i>	silná káva
<i>vin tare</i>	silné víno

Většina přídavných jmen však má jeden tvar pro rod mužský a střední a jeden pro rod ženský. Ženský rod přídavných jmen se tvoří nejčastěji připojením koncovky -ă:

<i>un profesor bun</i>	dobrý profesor
<i>o studentă bună</i>	dobrá studentka

Přídavné jméno stojí zpravidla za určitým podstatným jménem. Méně často je před ním (např. *bună ziua!* dobrý den!, *bună seara!* dobrý večer!, *fiecare tovarăș* každý soudruh).

5. Slovesné třídy — Přítomný čas a rozkazovací způsob sloves „a lucra, a vorbi“

Rumunská slovesa dělíme do čtyř tříd. Do I. třídy patří slovesa, jejichž infinitiv je zakončen -a, do II. třídy slovesa zakončená -ea, do III. třídy slovesa zakončená -e, do IV. třídy slovesa zakončená -i nebo -î. Infinitivní koncovka -e je nepřizvučná, všechny ostatní jsou přizvučné.

Téměř 40 % všech rumunských sloves tvoří přítomný čas a rozkazovací způsob podle vzoru *a lucra*, tj. nahrazením infinitivního zakončení -a koncovkami: -ez, -ezi, -ează, -ăm, -ați, -ează, -ează!, -ați!:

a lucra pracovat

lucrez	pracuji	lucreăm	pracujeme
lucrezi	pracuješ	lucreați	pracujete
lucrează	pracuje	lucrează	pracují

lucrează! **pracuj!**
lucreați! **pracujete!**

Záporné tvary: **nu lucrez, nu lucrezi, nu lucrează, nu lucrăm, nu lucrați, nu lucrează; nu lucrați, nu lucrați!**

Asi 33 % všech rumunských sloves tvoří přítomný čas a rozkazovací způsob podle vzoru *a vorbi*, tj. nahrazením infinitivního zakončení -i koncovkami: -esc, -ești, -ește, -im, -iți, -esc, -ește!, -iți!:

a vorbi mluvit

vorbesc	mluvím	vorbim	mluvíme
vorbești	mluvíš	vorbiți	mluvíte
vorbește	mluví	vorbesc	mluví

vorbește! **mluv!**
vorbiți! **mluvte!**

Záporné tvary: **nu vorbesc, nu vorbești, nu vorbește, nu vorbim, nu vorbiți, nu vorbesc; nu vorbi!, nu vorbiți!**

Koncové infinitivní -i, před nímž stojí samohláska (např. *a locui* [a lokui] bydlet) zůstává až na 1. a 2. os. mn. č. v písmu zachováno: **locuiesc** [lokujesk], **locuiești** [lokujest], **locuiește** [lokujeste], **locuim** [lokujim], **locuiți** [lokujic], **locuiesc** [lokujesk].

Poznámka: Rozkazovací způsob 2. os. jedn. č. se rovná tvaru 3. os. jedn. č. přítomného času: **lucrează** (pracuje) — **lucrează!** (pracuj!), **vorbește** (mluví) — **vorbește!** (mluv!). Ve 2. os. mn. č. má týž tvar jako 2. os. mn. č. přítomného času: **lucreați** (pracujete) — **lucreați!** (pracujete!), **vorbiți** (mluvíte) — **vorbiți!** (mluvte!).

6. Příslovce

Mužská přídavná jména v jedn. č. mají často i význam příslovce způsobu: *prost* = „špatný“ i „špatně“, *repede* = „rychlý“ i „rychle“, *liber* = „volný“ i „volně“.

Od přídavných jmen zakončených *-esc* tvoříme příslovce koncovkou *-e*; např. *românesc* (rumunský) – **românește** (rumunsky). Podobně jsou odvozena příslovce *cehește*, *englezește*, *frânzuzește*, *rusește*.

Určuje-li příslovce jiné příslovce nebo přídavné jméno, je s ním většinou spojeno předložkou **de**:

<i>destul de bine</i>	dost dobře
<i>așa de bun</i>	tak dobrý

Po některých příslovcích se však tato předložka neobjevuje, např. *cam tare* poněkud silný, *foarte bun* velmi dobrý, *prea repede* příliš rychle, *vorbiți puțin românește* mluvíme trochu rumunsky.

7. Předložka „în“

Předložka *în* se spojuje s následujícím *un*, *o* ve spřežky *într-un*, *într-o*: *în + un oraș = într-un oraș*, *în + o fabrică = într-o fabrică*.

Někdy se tato předložka do češtiny nepřekládá: *în fiecare zi* každý den (kdy?).

8. Tázací zájmeno „jaký“

Českému tázacímu zájmenu „jaký, -á, -é“ odpovídá v rumunštině

a) příslovce *cum*, ptáme-li se na vlastnost (jakost) vyjádřenou přídavným jménem jako součástí slovesné jmenného přísudku, např.:

<i>Cum este hotelul?</i>	Jaký je (ten) hotel?
<i>Cum este cafeaua?</i>	Jaká je (ta) káva?

Srov. možné odpovědi: *Hotelul e bun. Cafeaua e prea dulce*. apod.

b) zájmeno *ce*, ptáme-li se na přívlastek, např.:

<i>Ce revistă citești?</i>	Jaký časopis čteš?
<i>Ce mașină aveți?</i>	Jaké auto máte?

Zájmeno *ce* má jednotný tvar pro všechny rody (podstatné

jméno, které stojí za ním, je bez členu). Někdy odpovídá českému „který, -á, -é“:

Pe ce stradă locuiți?

V které ulici bydlíte?

CVIČENÍ

1. Doplňte „e“ nebo „ea“:

acum lucr.z
canap.ua ac.sta
Il.na nu e c.hă
stud.nta ac.sta
tu nu fum.zi?
o țigară român.scă
tovarășul ac.sta
un oraș român.sc
ei lucr.ză aici
masa ace.a e lib.ră

2. Doplňte „sc“ nebo „st“:

Radu și Ioana vorbe. engleze.e
o revistă române.a
mulțume. pentru cafeal
vorbe.i bine române.e
ei locuie. departe
ce cite.i?
vorbiți franțuze.e?
e fire.
cite. în fiecare seară

3. Slova v závorkách dejte do vhodného tvaru:

(Bun) ziua!
Masa (acesta) e (liber)?
Revista Viața (românesc) e foarte (interesant).
De ce nu dansezi, Ioana? Sînt (obosit).
Masa (acela) e (ocupat)?
E (bun) cafeaua? E cam (tare).
Locuim pe strada (acesta).

4. Rekněte a napište v 2. os. jedn. č.:

(voi; dumneavoastră)
Lucrați bine!
Nu dansați prea repede!
Vorbiți românește în fiecare zi!
Nu fumați așa de mult!
Citiți articolul acesta!
Nu vorbiți așa de repede!

(tu; dumneata)

...
...
...
...
...

● Ce mai faceți? — Mulțumesc, bine. Dar dumneavoastră? — Așa și așa. Unde mergeți? — La teatru. — La ce? — La Steaua fără nume. — Eu merg la cinematograful. La un film românesc. — Petrecere frumoasă! — Mulțumesc, asemenea.

albastru modrý
amabil laskavý; **fiți amabil**
buďte tak laskav
asemenea nápodobně
așa și așa jakž takž
bloc s. dům (víceposchodový)
bucătărie [bukătărije] ž. kuchyně
cameră ž. pokoj
care který, -ă, -é; care e numele dumneavoastră? jaké je vaše jméno?
carte ž. kniha
că že
ceh, ž. cehă český
cinematograf s. kino
colegă ž. kolegyně

a construi [konstrui], -iesc stavět; budovat
a crede, cred (HZ 4) 1. myslet (si), 2. věřit
culoare ž. barva
a deschide, deschid (HZ 4) otvírat, otevřít
dimineață ž. ráno
dumitale váš
dumneavoastră 1. vy, 2. váš
după podle
a face, fac dělat, udělat; ce mai faceți? jak se vám daří?
familie [familije] ž. rodina;
familia Ionescu Ionescovi
fără bez

fereastră ž. okno
film s. film
frate m. bratr
frumos (HZ 3) hezký, krásný
a găti, -tesc vařit
geamantan s. kufr
ginere m. zeť
greu, ž. grea těžký
impresie [impresije] ž. dojem
inginer m. inženýr
inceput s. začátek
a inchide, închid (HZ 4) zavírat
a înțelege, înțeleg rozumět
la ce? na co?
limbă ž. jazyk; limba română rumunština
lui jeho
mamă ž. matka
mare veliký
a merge, merg 1. jít, 2. jet
meu, ž. mea můj
mic malý
muncitor m. dělník
negru (HZ 1) černý
nostru (HZ 3) náš

nou, ž. nouă nový
nume s. jméno; fără nume bezjmenný
păreră ž. názor
petrecere ž. zábava; petrecere frumoasă! příjemnou zábavu!
poftim? prosím?
profesiune [profesi-une] ž. povolání
rău, ž. rea špatný; zlý
soră ž. sestra
soț m. manžel
soție [socije] ž. manželka
șantier [șantyer] s. stavenišť, stavba
tată m. otec
tău, ž. ta tvůj
unde kam
ușă ž. dveře (v češtině mn. č.!)
ușor (HZ 3) lehký
a zice, zic říkat, říci; ce ziceți de vinul acesta? co říkáte tomuhle vínu?

VÝSLOVNOST

- CH označuje měkké [k'], tj. [k], při jehož vyslovování je jazyk přibližně v téže poloze jako při českém [j]: a deschide [a desk'ide] otvírat, otevřít, a închide [a ink'ide] zavírat, zavřít.
G se čte 1. [g]: colegă [kolegă] kolegyně, merg [merg] jdu; 2. [dž]* před e, i: merge [merdže] jde, inginer [indžiner] inženýr.
EA se čte po g jako pouhé [a]: geamantan [džamantan] kufr.
I nepřizvučné na konci slova po g se nečte: mergi [merdž] jdeš.

*) Zní měkčeji než v češtině. Pro tuto hlásku, která se vyskytuje např. ve slově „džbán“, nemá česká abeceda zvláštní písmeno.

MLUVNICE

1. Hláskové změny (HZ 3, HZ 4)

HZ 3: Přízvukné **o** se mění v **oa** před koncovkou obsahující **a, ä** nebo **e**:

<i>Ion</i>	Jan	<i>frumos</i>	krásný
<i>Ioana</i>	Jana	<i>frumoasă</i>	krásná

HZ 4: Souhláska **d** se mění v **z** před koncovkou obsahující **i**:

<i>cred</i>	myslím	<i>a deschide</i>	otvírat
<i>crezi</i>	myslíš	<i>deschizi</i>	otvíráš

2. Určitý člen

Podstatná jména rodu mužského a středního končící **-e** připínají v jedn. č. určitý člen **-le**:

(un) <i>frate</i>	(un) <i>nume</i>
fratele	numele

Podstatná jména rodu ženského zakončená souhláskou + **e** připínají určitý člen **-a**:

(o) <i>carte</i>	(o) <i>culoare</i>
cartea [kart ^ə a]	culoarea [kul ^ə ar ^ə a]

Podstatná jména rodu ženského zakončená **-ie** připínají určitý člen **-a**, před nímž koncové **-e** mizí:

(o) <i>bucătărie</i> [bukătărije]	(o) <i>familie</i>
bucătăria [bukătărija]	familia

Podstatné jméno *tată* (otec) připíná urč. člen **-a**: *tata* (tj. otec mluvčího nebo posluchače). Má-li toto podst. jméno nějaké další určení, připíná určitý člen **-l**: *tatăl* (např. *tatăl meu*, *tatăl dumneavoastră* apod.).

Určitý člen odpovídá českému zájmenu „ten (ta, to)“ hlavně u podstatných jmen určených dále vztahenou větou:

Kdo je *ten* pán, který *Cine e domnul care* kouří?
fumează?

3. Ženský rod přídavných jmen

Přídavná jména končící **-u** mění v ženském rodě tuto koncovku v **-ă**:

<i>un creion albastru</i>	modrá tužka
<i>o mașină albăstră</i>	modré auto

Přídavná jména *nou* [nou], *greu* [greu], *rau* [rau] mají v ženském rodě tvary *nouă* [nouă], *greă* [greă], *rea* [reă].

4. Přivlastňovací zájmena

Přivlastňovací zájmena mají jeden tvar pro rod mužský a střední a jeden pro rod ženský:

meu	můj; mé	mea	má, moje
tău	tvůj;	ta	tvá, tvoje
lui	jeho	lui	jeho
ei [jej]	její	ei [jej]	její
nostru	náš; naše	noastră	naše
vostru	} váš; vaše	voastră	} vaše
dumitale		dumitale	
dumneavoastră		dumneavoastră	
lor	jejich	lor	jejich

Pomocí tvarů *vostru* (váš; vaše), *voastră* (vaše) přivlastňujeme něco dvěma nebo více osobám, kterým tykáme.

Tvar *dumitale**) (váš; vaše; vaše) užíváme tehdy, přivlastňujeme-li něco osobě, kterou oslovujeme *dumneata*. Podobně *dumneavoastră***) (váš; vaše; vaše) znamená, že vlastníkem je osoba nebo osoby, které oslovujeme *dumneavoastră*.

*) Psáno též zkráceně *d-tale*.

**) Psáno též zkráceně *dv*.

Přivlastňovací zájmena stojí za podstatnými jmény, jež mají v tomto případě určitý člen: *colega mea, orașul nostru*.

V rumunštině se přivlastňovacích zájmen užívá i místo českého „svůj“:

Sînt în camera mea.

Jsem ve svém pokoji.

E în camera lui.

Je ve svém pokoji.

5. Přítomný čas a rozkazovací způsob slovesa „a crede“

a crede myslet; věřit

cred
crezi
crede

credem
credeți
cred

crede!
credeți!

Slovesa III. třídy nemají (na rozdíl od ostatních) přízvuk na koncovce.

Některá slovesa III. třídy mají nepravidelný tvar pro 2. os. jedn. č. kladného rozkazovacího způsobu. Např. *fă!* (dělej!), *od a face*), *mergi!* (jdi!, *od a merge*), *zi!* (řekni!, *od a zice*).*)

6. Předložky

Po slovesech pohybu mají předložky *în, la* význam „do“, „k“, „na“:

Mergeți în România?

Jedete do Rumunska?

Poftiți la masă!

Raďte ke stolu!

Acum merg la minister.

Teď jdu na ministerstvo.

7. Přídavná jména s koncovkou „-esc“

V několika případech (např. u pojmenování jazyků a při určování něčí národnosti) užíváme tato přídavná jména v zkrácen-

*) Odpovídající tvary záporné jsou tvořeny zcela pravidelně: *nu face!* (nedělej!), *nu merge!* (nechoď!), *nu zice!* (neříkej!).

ceně podobě: *român* (místo *românesc*), *englez* (místo *englezesc*), *francez* (místo *franțuzesc*), *rus* (místo *rusesc*) apod.:

un vin românesc

rumunské víno

o țigară franțuzească

francouzská cigareta

un film englezesc

anglický film

ale:

limba română

rumunský jazyk

un inginer român)*

rumunský inženýr

limba franceză

francouzský jazyk

o profesoară franceză

francouzská profesorka

limba engleză

anglický jazyk

un muncitor englez

anglický dělník

apod.

Přídavné jméno *cehesc* (český) se užívá téměř výhradně v zkrácené podobě: *un film ceh*, *limba cehă*, *o profesoară cehă*.

CVIČENÍ

1. Doplňte „o“ nebo „oa“:

o cul.re frum.să

în camera v.stră

un film frum.s

la fratele v.stru

geamantanul e uș.r

o impresie pr.ștă

pe șantierul n.stru

limba n.stră nu e uș.ră

fără ginerele dumneav.stră

2. Doplňte „d“ nebo „z“:

cre.eți că e acasă?

eu nu cre.

*) Tvar ženského rodu (*română*) zní při určování národnosti příliš knižně. V hovorové řeči se nahrazuje podst. jménem *româncă*: *o profesoară româncă*, *o colegă româncă* apod.

de ce închi.i fereastra?
ei cre. că nu înțelegeți
deschi.eți geamantanul!
cre.i că e străin?
de ce nu deschi.i ușa?
închi.eți ușa!

3. Slova v závorkách dejte do vhodného tvaru:

(Bucătărie) noastră e mică.
Unde merge (frate) tău?
(Profesiune) mea e interesantă.
(Soție) lui gătește.
Ce ziceți de (carte) aceasta?
(Nume) meu e Radu Cîmpeanu.
Ce mai face (familie) Petrescu?
După (părere) lor n-am dreptate.
(Ginere) nostru e în Cehoslovacia.
Ce mai face (tată) dumneavoastră?
(Tată) e foarte obosit.

4. Od slov v závorkách utvořte příslušný tvar přisvojovacího zájmena:

Cum e camera (voi)? → Cum e camera voastră?
Locul (dumneavoastră) e acolo. ...
Care e paharul (dumneata)? ...
Profesorul (voi) vorbește cam repede. ...
Sora (dumneata) dansează foarte bine. ...
Orașul (voi) e frumos. ...
Soția (dumneavoastră) e profesoară? ...

5. Slova v závorkách dejte do vhodného tvaru:

Am un geamantan (greu).
Care e fereastra (vostru)?
Mergem la un film (nou).
Strada (nostru) nu e prea frumoasă.
Lîngă hotel e o mașină (negru).
E mare șantierul (vostru)?
Pe masă e un stilou (albastru).
Avem o colegă (nou).
N-ai un creion (albastru)?
În cameră au o masă (nou).
Ce zici de berea (nostru)?

6. Doplňte vhodný tvar slovesa „a merge“:

(dumneavoastră) Astăzi nu ... la birou?
(tu) ... la teatru? Nu, ... la cinematograful.
Inginerul Popescu ... la fabrică.
(noi) Acum ... la hotel.
(dumneavoastră) Unde ...?
Ion și Radu ... la București.
(dumneata) Nu ... așa de repede! Sint obosit.

7. Doplňte vhodné tvary slovesa „a înțelege“:

(eu) Poftim? Nu ... bine românește.
(dumneata) ... franțuzește?
(el) ... numai puțin.
(noi) Nu ... cehește.
(dumneavoastră) Am impresia că ... destul de bine.
E un inginer francez. Nu ... nici cehește, nici rusește.
(ei) Cred că ... românește.

8. Řekněte a napište v 2. os. jedn. č.:

Faceți ceva! ...
Nu faceți nimic! ...
Deschideți fereastra! ...
Nu deschideți fereastra! ...
Ziceți și voi ceva! ...
Nu mergeți așa de repede! ...
Gătiți ceva! ...
Nu gătiți nimic! ...
Poftiți la masă! ...

9. Doplňte chybějící slova:

Credeți ... are dreptate?
Cum este limba română ... părerea dumneavoastră?
Lucrează ... un șantier.
Poftiți ... masă!
... e locul meu?
Ce ziceți ... vinul acesta?
Cine e domnul ... închide ușa?
Ce mai faceți? ... și ...
Unde mergeți? ... teatru. ... Steaua ... nume.
Petrecere frumoasă! Mulțumesc, ...

13. Vyluštěte křížovku:

jazyk
jméno
začátek
matka
stavíme
řídá
veliký
jdi!
tam

11. Naučte se nazpaměť:*)

**Astăzi avem o zi grea.
Fiți fără grijă!
E simplu.**

Dnes máme perný den.
Buďte bez starosti!
To je jednoduché.

Plecați undeva? — Da, plec la mare. Dar dumneavoastră? — Noi plecăm la munte. — Și unchiul meu pleacă la munte. — Cum îl cheamă pe unchiul dumneavoastră? — Il cheamă Gheorghe Ionescu. ● Ce căutați? — Căutăm șoseaua spre Sighișoara. — Mergeți drept înainte și la intersecție faceți la stînga ... nu, la dreapta. — Cum e șoseaua? — Foarte bună. — Mulțumim! — Cu plăcere! ● Cauți pe cineva? — Il caut pe ghidul nostru. Il cunoști? — Da, îl cunosc. Vorbește cu cineva la telefon. ● Ce e asta? E vin sau bere? — Acesta e vin. În paharul acela e bere. ● Am impresia că sună telefonul. — Eu nu aud nimic. Ba da, aveți dreptate. — Alo? Cine e la telefon? — Aici Ion Munteanu. — Pe cine căutați? — Pe tovarășul Anghelescu. — Așteptați o clipă. Il chem. — Mulțumesc, aștept. — Anghelescu la telefon. Bună ziua. De unde vorbiți? — Din hotel. — Vorbiți tare! Nu vă aud bine. — Acum mă auziți? — Da. — Scuzați-mă că vă deranjez. Am nevoie de ajutorul dumneavoastră. — Despre ce e vorba? — E vorba despre programul de astăzi. ● Îi cunoașteți pe Ioana și pe fratele ei? — Da, îi cunosc. — Ce e cu ei? Sunăm, dar nimeni nu deschide. Dorm? — Nu sint acasă. — Avem ghinion. — Așteptați-i! — Acum n-avem timp. ● Unde e cinematograful Patria? — Pe bulevardul Magheru*). — Acesta e bulevardul Ma-

*) *Gheorghe Magheru* (1802–1880), generál, čelný představitel revoluce, která vypukla roku 1848 ve Valašsku.

gheru? — Nu, aceasta e strada Mihai Eminescu. ● Ce face colegul vostru? — Ne așteaptă lângă drogherie. ● De ce nu vorbești românește? — N-am curaj. — Aveți curaj! — Vorbiți destul de bine. — Nu mă lăudați! — Nu vă laud. E adevărat. ● Ce faci? — Traduc un articol din limba română în limba cehă. — E greu? — E destul de greu. Mă ajuti? — Te ajut. ● Cum e lecția de astăzi? — Ușoară. — Citiți-o și traduceți-o în limba cehă!

adevărat opravdový; e ade-
vărat je to pravda
a ajuta, ajut (HZ 6) pomáhat,
pomoci
alo! haló!
a aștepta, aștept (HZ 6, HZ 1)
čekat; așteptați-i [aștepta-
cij]! počkejte na ně!
a auzi [a-uzi], aud [a-ud] (HZ
4) slyšet
a căuta [kă-uta], caut [ka-ut]
(HZ 5, HZ 6) hledat; shá-
nět
a chema, chem (HZ 1) volat;
cum îl cheamă? jak se
jmenuje? (muž); cum o
cheamă? jak se jmenuje?
(žena); il chem chem zavolám ho
cineva někdo; cu cineva s ně-
kým
clipă ž. okamžik
coleg m. kolega
cu s; ce e cu ei? co je s nimi?
a cunoaște, cunosc (HZ 2, HZ
3) znát
curaj s. odvaha
de astăzi dnešní
a deranja, -jez obtěžovat
despre o
a dormi, dorm (HZ 3) spát
drept (HZ 1) rovný; drept ina-

inte [ínajinte] pořád rovně
drogherie [drogerije] ž. dro-
gérie
Gheorghe [gôrge] m. Jiří
ghid m. průvodce
ghinion [giny-on] s. smůla
intersecție [intersekcie] ž.
křižovatka
ii je
il ho
la dreapta napravo, doprava
la stînga nalevo, doleva; fa-
ceți la stînga! zahněte do-
leva!
a lăuda [lă-uda], laud [la-ud]
(HZ 5, HZ 4) chválit, po-
chválit
lecție [lekcie] ž. lekce
mare ž. moře; la mare k mo-
ři; u moře
mă mă; scuzați-mă [skuzaci-
mă]! promiňte mi!; mă
ajuti? pomůžeš mi?
munte m. hora; la munte na
hory; na horách (v češtině
mn. č.!)
ne nás; ne așteaptă čeká na
nás
nimen! nikdo
o ji; citiți-o [čitycjo]! přečtě-
te ji!

patrie [patrije] ž. vlast
pe cine koho; cum îl cheamă
pe unchiul dumneavoastră?
jak se jmenuje váš strýc?
plăcere ž. radost; cu plăcere
rádo se stalo
a pleca, plec (HZ 1) 1. odjíž-
dět, odjet, 2. odcházet, ode-
jít
program s. program
a scuza, scuz omluvit, promi-
nout
Sighișoara ž. město v Rumun-
sku
spre k, na

a suna, sun zvonit, zazvonit
șosea ž. silnice
tare hlasitě
te tē; te ajut pomohu ti
telefon s. telefon; a vorbi la
telefon telefonovat
a traduce, traduc, tradu! pře-
kládat, přeložit
unchi m. strýc
undeva někam; někde
vă vás
vorbă ž. řeč; despre ce e vor-
ba? o č jde?; e vorba despre
jde o

VÝSLOVNOST

GH se čte jako měkké [g'], tj. [g], při jehož vyslovování je ja-
zyk přibližně v téže poloze jako při českém [j]: ghid [g'id]
průvodce, drogherie [drog'erie] drogérie.

EA se čte po ch, gh jako pouhé [a]: cheamă [k'amă] volá,
gheață [g'acă] led.

I 1. nečte se, je-li nepřízvučné na konci slova po ch, gh:
unchi [unk'] strýc, unghi [ung'] úhel;
2. připojíme-li za slovesný tvar zakončený neslabičným -i
osobní zájmeno, stane se neslabičné i slabičným: che-
mați! [k'emaci] volejte!, ale: chemați-mă! [k'emacimă] za-
volejte mě! Pouze před zájmenem „o“ zůstává toto i ne-
slabičné: chemați-o! [k'emacjo] zavolejte ji!

MLUVNICE

1. Hláskové změny (HZ 5, HZ 6)

HZ 5: Samohláska **ă** se mění v **a**, přesune-li se na ni pří-
zvuk:

a căuta [kă-uta] hledat lăudăm [lă-udăm] chválíme
caut [ka-ut] hledám laudă [la-udă] chválí

HZ 6: Souhláska **t** se mění v **ț** před koncovkou obsahující **-i**:

<i>a aștepta</i>	čekat	<i>ajut</i>	pomáhám
<i>aștepti</i>	čekáš	<i>ajuți</i>	pomáháš

2. Čtvrtý pád zájmen „cine, cineva, nimeni“ a podstatných jmen životných

Zájmena *cine* (kdo), *cineva* (někdo) a *nimeni* (nikdo) vyjadřují čtvrtý pád pomocí předložky **pe**:

<i>Pe cine căutați?</i>	Koho hledáte?
<i>Aștepti pe cineva?</i>	Čekáš (na) někoho?
<i>Nu aud pe nimeni.</i>	Neslyším nikoho.

Podstatná jména životná označující určitou osobu vyjadřují čtvrtý pád předložkou **pe** a kromě ní ještě čtvrtým pádem příslušného osobního zájmena:

Îl caut pe Mihai.	Hledám Michala.*)
O cunoașteți pe tovarășa profesoară?	Znáte soudružku profesorku?*)
Chemați-i pe Dan și pe fratele lui!	Zavolejte Dana a jeho bratra!*)
Îl așteptăm pe Gheorghe și pe sora lui.	Čekáme na Jiřího a na jeho sestru.)*

Předložka **pe** není před podstatnými jmény, která jsou předmětem slovesa *a avea*, anebo před nimiž stojí jiná předložka pojič se se 4. pádem:

<i>Am o soră mică.</i>	Mám malou sestru.
<i>Avem un ghid bun.</i>	Máme dobrého průvodce.
<i>Cartea e pentru doamna Jianu.</i>	Ta kniha je pro paní Jianovou.

*) Doslova: Ho hledám Michala. Ji znáte soudružku profesorku? Zavolejte je Dana a jeho bratra! Je čekáme na Jiřího a na jeho sestru. — Knižní jazyk se takovému užití osobních zájmen často vyhýbá.

3. Čtvrtý pád osobních zájmen

mă	mă	ne	năs
te	tă	vă	văs
il, -i	văs**)	îi, -i	je (m.)
o	ho	le	je (ž., s.)
	ji		

Tyto tvary stojí nejčastěji přímo před slovesem:

<i>Cine mă caută?</i>	Kdo mě hledá?
<i>Nu te aud.</i>	Neslyším tě. Neslyším vás.*)
<i>Vă așteaptă cineva?</i>	Čeká na vás někdo?
<i>Nu le chemați!</i>	Nevolejte je!

Je-li však sloveso v kladném rozkazovacím způsobu, stojí osobní zájmeno za ním a je k němu v písmu připojeno spojovací čárkou:

<i>Chemați-le!</i> [k'emacile]	Zavolejte je!
<i>Așteaptă-mă!</i>	Počkej na mne!
<i>Citește-o!</i> [čiteșt'o]	Přečti si ji!

Tvary **-l, -i** užíváme tehdy, končí-li předcházející slovo samohláskou:

<i>Citește-l!</i> [čiteștel]	Přečti si ho!
<i>Nu-l [nul] chema!</i>	Nevolej ho!
<i>Așteptați-i!</i> [așteptacij]	Počkejte na ně!
<i>Am impresia că-i [kăj] cunoaște.</i>	Mám dojem, že je zná.

4. Přítomný čas a rozkazovací způsob sloves „a ajuta, a dormi“

Některá slovesa I. třídy se časují podle vzoru *a ajuta*, tj. nahrazují infinitivní **-a** koncovkami **-i, -ă, -ăm, -ați, -ă:**

*) Jde-li o osobu, kterou oslovujeme *dumneata*. Srov. lekci 1, mluvnické výklady bod 5.

a ajuta pomáhat

ajut	ajutăm
ajutați	ajutați
ajută	ajută

ajută!
ajutați!

Některá slovesa IV. třídy se časují podle vzoru *a dormi*, tj. nahrazují infinitivní *-i* koncovkami *-*, *-i*, *-e*, *-im*, *-iți*, *-*:

a dormi spát

dorm	dormim
dormi	dormiți
doarme	dorm

dormi!*)
dormiți!

5. Překlad českého „tohle“

Jak už bylo řečeno v 2. lekci, otázku „Co je tohle?“ překládáme do rumunštiny *Ce e(ste) asta?* Jinak se musí překlad zájmena „tohle“ shodovat v rodě a čísle s neslovesnou částí slovesné jmenného přísudku dané rumunské věty:

Tohle je	{ židle.	<i>Acesta e un scaun.</i>
	{ stůl.	<i>Aceasta e o masă.</i>
Kdo je tohle?	{ (muž)	<i>Cine e acesta?</i>
	{ (žena)	<i>Cine e aceasta?</i>
Tohle je	{ náš kolega.	<i>Acesta e colegul nostru.</i>
	{ naše kolegyně.	<i>Aceasta e colega noastră.</i>

6. Užívání podstatných jmen bez členu**)

Podstatné jméno označující předmět na kusy nepočitatelný zůstává bez členu, je-li

a) součástí slovesné jmenného přísudku:

<i>Acesta e vin.</i>	Tohle je víno.
<i>Aceasta e cafea?</i>	Tohle je káva?

*) Na nepravidelné tvary 2. os. jedn. č. kladného rozkazovacího způsobu vždy upozorníme.

**) Srov. lekci 2, mluvnické výklady bod 4.

b) podmětem stojícím za přísudkovým slovesem:

În paharul acela nu e vin. V tamté sklenici není víno.

7. Rozdíly v pádové vazbě

Po některých rumunských slovesech se užívá předmět ve 4. pádě, kdežto v češtině předmět ve 3. pádě:

<i>Te cred.</i>	Věřím ti. Věřím vám.*)
<i>Nu-l credeți!</i>	Nevěřte mu!
<i>Ajutați-o!</i> [ažutacjo]	Pomozte jí!
<i>Nu mă înțelegeți.</i>	Nerozumíš mi.

8. A chema

Sloveso *a chema* (= volat, zavolat) ve spojení s příslovcem *cum* a osobním zájmenem znamená též „jmenovat se“:

<i>Cum vă cheamă?</i>	Jak se jmenujete?**)
<i>Cum îl cheamă?</i>	Jak se jmenuje?**)
<i>Mă cheamă Ionescu.</i>	Jmenuji se Ionescu.***)
<i>Îl cheamă Ion.</i>	Jmenuje se Jan.***)

CVIČENÍ

1. Doplňte „ă“ nebo „a“:

c.utați pe cineva?
nu c.utăm pe nimeni
cine mă c.ută?
vă c.ută inginerul Munteanu
c.uți ceva?
c.ut un telefon
c.ută-l!
nu-l c.uta!

*) Jde-li o osobu, kterou oslovujeme *dumneata*.

**) Doslova: Jak vás volají? Jak ho volají?

***) Nejde-li o odpověď na uvedenou otázku, význam je jiný: Volá mě Ionescu. Volá ho Jan.

Gheorghe și fratele lui c.ută un hotel
profesorul vă l.udă
îi l.udați prea mult
nu-i l.udați!
de ce le l.uzi?

2. Doplňte „t“ nebo „ť“:

vă aju.
cine te aju.ă?
o aju.i?
nu-l aju.ați!
aștep.i pe cineva?
așteap.ă o clipă!
îl aștep. pe Gheorghe
te aștep.ăm
pe cine aștep.i?
nu mă aștep.ați!
ce cau.i?
nu c.ut nimic
îl cău.ăm pe colegul nostru

3. Od slov v závorkách utvořte vhodný tvar 4. pádu:

Nu (eu) cunoașteți?	→	Nu mă cunoașteți?
Cine (voi) așteaptă?		...
Așteptați-(noi)!		...
Nu (dumneavoastră) deranjează?		...
Scuză-(eu) că (tu) deranjez!		...
(Ea) cunosc.		...
(Dumneavoastră) căutam.		...
Nu (tu) aud bine.		...
(Dumneata) ajutam.		...
Cine (el) cheamă?		...
(El) aștept.		...
Nu (ei) auziți?		...
Caută-(ele)!		...

4. Doplňte vyjádření 4. pádu:

... cine căutați?
Nu caut ... nimeni.
Căutați ... cineva?
Cum ... cheamă ... ghidul dumneavoastră?
Am impresia că nu-... cunoașteți ... ginerele nostru.

... aștept ... Radu și ... colegul lui.
Cine ... caută ... doamna profesoară?
Chemăți-... ... tovarășul inginer!
Cum ... cheamă ... soția dumneavoastră?

5. Podle uvedených osobních zájmen upravte tvar slovesa:

(tu) Pe cine (a chema)?	→	Pe cine chemi?
(voi) (A aștepta)-ne lângă drogherie!		...
(dumneata) Nu le (a lăuda)!		...
(ei) De ce nu ne (a aștepta)?		...
(dumneavoastră) (A suna) tare!		...
(el) (A pleca) la București.		...
(dumneavoastră) (A scuza)-ne că vă deranjăm!		...
(eu) Nu-l (a auzi) bine.		...
(noi) (A pleca) la Praga.		...
(dumneata) (A căuta)-i!		...
(ea) (A dormi) sau nu (a fi) acasă?		...

6. Řekněte a napište ve 2. os. mn. č.:

Citește articolul acesta!	→	Citiți articolul acesta!
Tradu-l în limba cehă!		...
Îl cunoști pe unchiul meu?		...
Sună tare!		...
Mă auzi?		...
Unde pleci?		...
Mergi drept înainte!		...
La intersecție fă la dreapta!		...
O aștepti pe tovarășa Popescu?		...
Ai ghinion.		...
Nu le aștepta!		...
Dormi?		...
Scuză-ne!		...

7. Doplňte „acesta“ nebo „aceasta“:

... e camera dumneavoastră?
Ce stradă e ...?
... e bulevardul Dacia.
... e ghidul nostru.
... nu e cafea.
Cine e ...? E soția mea.
... nu e șoseaua spre București.
Ce vin e ...?
... nu e vin.
Cine e ...? E colegul meu.

8. Slova v závorkách dejte do vhodného tvaru:

Nu (tu) cred.
De ce nu (eu) credeți?
Nu (ei) crede nimeni.
Crede-(eu)!
(Ea) crezi?
(Ei) ajută.
Ajutați-(el)!
Cine (ele) ajută?
De ce nu ajuți (nimeni)?
Ajutați-(noi)!
(Dumneavoastră) ajut cu plăcere.
(Eu) înțelegeți?
Nu (dumneata) înțeleg.
Am impresia că nu (noi) înțelege.

9. Doplněte chybějící slova:

Plecați ...? Da, plec ... mare.
Noi plecăm ... munte.
Căutăm șoseaua ... Sighișoara.
Mergeți ... înainte și ... intersecție faceți ... stînga!
Mulțumim! ... plăcere!
Vorbește ... cineva ... telefon.
Ce e asta? E ... sau ...?
... e vin.
...? Cine e ... telefon?
... unde vorbiți? ... hotel.
E vorba ... programul ... astăzi.
Ce e ... ei?
Nu vă laud. E ...
Traduc un articol ... limba română ... limba cehă.
Cum e lecția ... astăzi?

10. Vyluštěte křížovku:

.	.	.	.	čekám
.	.	.	.	odvaha
.	.	.	.	pomáháme
.	.	.	.	přelož!
.	.	.	.	slyšíme
.	.	.	.	moře

11. Naučte se nazpaměť:

Unde e un telefon?
E curent, închideți
fereastra!
Noapte bună!

Kde je (tu nějaký) telefon?
Je tu průvan, zavřete okno!

Dobrou noc!

Nu vă supărați, domnule, cum pot ajunge la gară? — Cu tramvaiul sau cu autobuzul. Dacă nu vă grăbiți, puteți merge pe jos. Gara nu e departe. ● O vezi pe Rodica? — N-o văd. Unde o vezi? — Acolo, în dreapta. — Nu e Rodica, dar seamănă cu ea. ● Semeni cu tatăl dumitale. — Crezi? Se zice că semăn cu mama. ● De ce taci, Ileana? Se pare că te supără ceva. — Nu mă supără nimic. Tac, pentru că nu mă simt bine. Mă doare capul. — Pari obosită. — N-ai un antinevralgic? — Ba da. Poftim. ● Bună ziua, domnule Ionescu. Mă bucur că vă văd. — Și eu mă bucur, doamnă. Ce mai faceți? — Mulțumesc, bine. Dar dumneavoastră? Păreți obosit. — Nu par, ci sint. — Se vede. De ce nu vă odihniți puțin? — Pentru că n-am timp. ● Unde mergeți? — Acasă. — Dacă doriți, vă duc cu mașina. — Sinteți foarte amabil. Cu mașina ajungem repede acasă. ● O cauți pe Ioana? — Da. — Este în oraș, dar se întoarce peste un sfert de oră. Așteapt-o, Mihai! — Acum n-o pot aștepta. Mă grăbesc. Poate că mă întorc peste o oră. ● Nu pot închide geamantanul. Ajutați-mă, vă rog. — Vă ajut imediat. ● Unde te întâlnești cu colega ta? — Ne întâlnim la gară. ● Vă rog, pot vorbi cu tovarășa Petrescu? — Acum nu e în birou, dar o puteți aștepta. — Când se întoarce? — Peste o jumătate de oră. — Văd că aveți mult de lucru. — Da. Nu ne putem plînge că n-avem ce face. — Se poate

fuma? — Firește. ● Dumneavoastră vorbiți nemțește? — Nu. — Nu face nimic. Putem vorbi românește. — Mă uit la blocul acela înalt. Ce este? — E hotelul Intercontinental. În stînga puteți vedea Universitatea. Uitați-vă la dreapta. Se vede Teatrul Național. — E o clădire frumoasă. ● Îi cunoașteți pe prietenul meu? — Nu, nu-l cunosc. — Vă rog, faceți cunoștință! Domnul Mircea Popescu. Domnișoara Maria Anghelescu. — Mă bucur de cunoștință.

acasă domú
a ajunge, ajung dostat se, dojít, dojet
antinevralgie s. lék proti bolestem
autobuz [a-utobuz] s. autobus
a se bucura, mă bucur mít radost
cap s. hlava
cînd kdy
clădire ž. budova
ci [či] nýbrž
cu autobuzul autobusem
cu mașina autem
cu tramvaiul tramvají
cunoștință ž. známost; faceți cunoștință! seznamte se!; mă bucur de cunoștință těšší mě, že vás poznávám
dacă jestli(že)
a duce, duc, du! dovést; dovést; vă duc cu mașina zavazu vás (tam) autem
a durea, 3. jedn. č. doare (HZ 8, HZ 9) bolet
gară ž. nádraží
a se grăbi, mă -besc spěchat, pospíšet si
imediat [imediyat] (i)hned
înalț vysoký
în dreapta vpravo

în stînga vlevo
a se întâlni, mă -nesc sejit se, scházet se
a se întoarce, mă întorc (HZ 3) vracet se, vrátit se
jumătate ž. polovina; peste o jumătate de oră za půl hodiny
național [naci-onal] národní
nemțește německy
n-o văd nevidím ji
nu face nimic to nevadí
a se odihni, mă -nesc odpočívat, odpočinout si
oră ž. hodina; peste o oră za hodinu
a părea, par (HZ 5) zdát se; se pare că zdá se, že; pari obosită zdáš se unavená
pe jos pěšky
pentru că protože
peste za
a se plînge, mă plîng naříkat si; nu ne putem plînge nemůžeme si naříkat
poate možná
prieten [prijeten] m. přítel
a putea, pot (HZ 8, HZ 9) moci; se poate fuma? může se (tu) kouřit?
a ruga (HZ 8, HZ 9) prosit,

poprosit; **vă rog** prosím vás
a **semăna, semăn** (HZ 1, HZ 7)
podobat se; **seamănă** cu ea
je jí podobná
sfert s. čtvrt; **peste un sfert**
de oră za čtvrt hodiny
a se **simți, mă simt** (HZ 6) cí-
tit se
a se **supăra, mă supăr** (HZ 7)
zlobit se

a **tăcea, tac, taci!** (HZ 5) mlčet
tramvai s. tramvaj
a se **uita, mă uit** (HZ 6) dívat
se; **mă uit la** dívám se na;
uitați-vă la dreapta podí-
vejte se napravo
universitate ž. univerzita
a **vedea, văd** (HZ 7, HZ 4) vi-
dět; se **vede** je (to) vidět

MLUVNICE

1. Hláskové změny (HZ 7, HZ 8, HZ 9)

HZ 7: Samohláska **ă** se mění v **e** před koncovkou obsahující **e** nebo **i**:

mă supăr	zlobím se	văd	vidím
te superi	zlobíš se	a vedea	vidět

HZ 8: Samohláska **u** se mění v **o**, přesune-li se na ni pří-
zvuk:

a ruga	prosít	a putea	moci
rogi	prosiš	pot	mohu

HZ 9: Samohláska **u** se mění v **oa**, přesune-li se na ni pří-
zvuk a k slovu přistoupí koncovka **-ă** nebo **-e**:

a ruga	prosít	a putea	moci
roagă	prosí	poate	může

Poznámka: K HZ 8 a HZ 9 nedochází např. u sloves **a se**
uita, a ajuta, a se bucura, a se supăra.

2. Pátý pád

Vlastní jména osob mívají tvar pátého pádu shodný s pá-
dem prvním:

**Dan!, Mircea!, Gheorghe!, Mihai!, Radu!,
Ioana!, Maria!**

Ostatní životná podstatná jména zakončená samohláskou
užívají v pátém pádě jedn. č. tvar prvního pádu bez členu:

tată!	mamă!	doamnă (Ionescu)!
frate!	domnișoară!	țară (profesoară)!

Podstatná jména zakončená souhláskou připínají v pátém
pádě koncovku **-e**, případně **-ule**:

țară (Ionescu)!	domnule (Ionescu)!
țară inginer!	domnule inginer!

Poznámka: Také jména zakončená souhláskou mohou mít
koncovku **-e**: **Dane!** (vedle **Dan!**), **Ioane!** (vedle **Ion!**; HZ 3),
Tudore! (vedle **Tudor!**).

Přesná pravidla o tom, které podstatné jméno připíná kon-
covku **-e** a které **-ule**, neexistují.

3. Přítomný čas a rozkazovací způsob slovesa „a tă- cea“

Slovesa II. třídy se časují podle vzoru **a tăcea**, tj. nahrazují
infinitivní **-ea** koncovkami **-i, -e, -em, -eți, -:***

a tăcea mlčet

tac	tăcem	taci! tăceți!
taci	tăceți	
tace	tac	

4. Zvratná slovesa

Při časování zvratných sloves užívá rumunština v 3. osobě
obou čísel zvratné zájmeno **se**; v ostatních osobách čtvrtý
pád zájmen osobních. Např.:

a se uita (po)dívat se

mă uit	ne uităm	uită-te! uitați-vă!
te uiți	vă uitați	
se uită	se uită	

*) Toto časování se liší od vzoru **a crede** (III. třída; viz lek-
ci 4) pouze tím, že u sloves II. třídy jsou koncovky **-em, -eți**
přízvukné.

Záporné tvary: **a nu se uita, nu mă uit, nu te uiți, ..., nu te uita!, nu vă uitați!**

Ne každé zvrtné sloveso překládáme do češtiny zvrtným slovesem: *se aude* je slyšet, *se poate* lze, je možno, *se vede* je vidět apod. A naopak:

Cum ajungem la gară? Jak se dostaneme na nádraží?

Semănați cu tatăl dumneavoastră. Podobáte se svému otci.

5. Osobní zájmeno „o“ za rozkazovacím způsobem a za příslovcem „nu“

Připojíme-li za kladný rozk. způsob 2. os. jedn. č. zakončený -ă (např. *caută!*, *așteaptă!*, *cheamă!*) zájmeno o, koncovka -ă odpadá:

Caut-o! (Vy)hledej ji!
Așteapt-o! Počkej na ni!
Cheam-o! Zavolej ji!

Stojí-li příslovce *nu* před osobním zájmenem o, krátí se v n-:

N-o cunosc. Neznám ji.
N-o lăuda! Nechval ji!
N-o vedeți? Nevidíte ji?

6. Infinitiv bez předložky „a“

Infinitiv stojí bez předložky *a*

a) po tvarech slovesa *a putea* (moci):

Pot fuma? Mohu kouřit?
Putem vorbi franțuzește. Můžeme mluvit francouzsky.

Îl puteți aștepta aici. Můžete tu na něho počkat.
Unde ne putem întâlni? Kde se můžeme sejít?

b) po tvarech slovesa *a avea* + vztažné zájmeno (*ce, cine*) nebo příslovce (např. *cînd, unde*):

Ai ce citi?

N-are ce face.

Aveți cu cine vorbi românește?

N-am cînd găti.

Au unde dormi?

Máš co číst?

Nemá co dělat.

Máte s kým mluvit rumunsky?

Nemám kdy vařit.

Mají kde spát?

7. Člen ve slovesně jmenném přísudku a po předložce „cu“

U podstatných jmen, která jsou součástí slovesně jmenného přísudku, bývá neurčitý člen

a) jsou-li blíže určena přídavným jménem:

E o clădire frumoasă. To je hezká budova.
Sighișoara e un oraș mic. S. je malé město.
Ileana nu e o studentă bună. Helena není dobrá studentka.
Acesta e un vin românesc. Tohle je rumunské víno.

b) vyjadřují-li to, že podmět věty je jednou z věcí téhož druhu:

Sighișoara e un oraș. S. je město (= jedno z měst).
Steaua e o revistă. S. je časopis (= jeden z časopisů).
Clădirea aceasta nu e un hotel. Tahle budova není hotel (= jeden z hotelů).

Po předložce *cu* má i podstatné jméno bez bližšího určení*) určitý člen, vyjadřuje-li běžný nástroj nějaké činnosti (např. dopravní prostředek), anebo osobu pro mluvčího jedinečnou:

Mergem cu mașina. (Po)jedeme autem.
Mă întorc cu autobuzul. Vrátím se autobusem.
Semăn cu mama. Podobám se matce.

*) Srov. lekci 2, mluvnické výklady bod 4.

8. Pořádek slov

Za podstatným jménem stojí nejprve přívlastek zájmenný a potom ostatní: *blocul acela înalt* tamten vysoký dům, *programul nostru de astăzi* náš dnešní program.

CVIČENÍ

1. Doplňte „ă“ nebo „e“:

o v.deți pe Silvia?
se sup.ră că n-o ajuți
nu vă sup.rați, doamnă!
nu mă sup.r
nu te sup.ra, Mircea!
se v.de că nu te simți bine
îl v.zi pe Tudor?
v.d că te grăbești
cînd ne v.dem?
sora mea seam.nă cu tata
sem.ni cu prietenul meu
Maria nu seam.nă cu fratele ei
v.deți gara?
de aici nu se v.de nimic
v.d că ești foarte ocupat

2. Doplňte „u“, „o“ nebo „oa“:

cum p.tem ajunge la Universitate?
vă p.teți înt.rce cu autobuzul
cartea aceasta e prea grea, n-o p.t citi
unde ne p.tem întîlni?
în dreapta p.teți vedea hotelul Carpați
cînd vă înt.rceți?
mă înt.rc imediat
r.g-o pe Ileana!
ne înt.rcem peste o oră
p.t vorbi cu Ion sau cu Rodica?
nu p.tem deschide fereastra
r.gați-l pe ghid!
ajutați-mă, vă r.g!
nu p.t dormi
te d.re ceva?
nu mă d.re nimic

3. Výchazy v závorkách dejte do 5. pádu:

Bună ziua, (tovarășul Ionescu)!
Ce mai faceți, (domnul inginer)?
Bună seara, (doamna Petrescu)!
Ce doriți, (tovarășe)?
Scuzați-ne, (domnul)!
Cînd vă întoarceți, (doamna)?
Mă auzi, (domnișoara)?
Ajutați-mă, (tovarășul)!
Mă bucur de cunoștință, (domnul profesor)!

4. Řekněte a napište v 1. os. mn. č.:

N-am ce zice.	→ N-avem ce zice.
Nu mă pot plînge.	...
Am unde dormi.	...
Aici n-am ce vedea.	...
Te pot duce cu mașina.	...
N-am ce face.	...
Nu pot vorbi nemțește, ci englezește.	...
Mă pot întoarce peste un sfert de oră.	...
Am ce citi.	...
Acum mă pot odihni.	...
N-am cu cine dansa.	...
Vă pot aștepta o jumătate de oră.	...
N-am ce fuma.	...
Astăzi nu vă pot ajuta.	...

5. Slova v závorkách dejte do vhodného tvaru (podle uvede-ných osobních zájmen nebo podle vyjádřeného podmětu věty):

(tu) Astăzi (a părea) obosit.
Cartea (a părea) interesantă.
Hotelul (a părea) nou.
(ei) De ce (a tăcea)?
(tu) (A tăcea), te rog!
(noi) Îi (a putea) duce cu mașina.
(dumneata) (A putea) merge pe jos.
(dumneavoastră) (A putea) aștepta o clipă?
(noi) (A putea) fuma?
Ce vă (a durea)?
(ea) (A se plînge) că (a nu putea) dormi.
(el) (A se plînge) că-l (a durea) capul.

(ele) (A se plînge) că (a nu avea) ce citi.
 (eu) Mergeți repede, (a se grăbi).
 (dumneavoastră) La ce (a se uita)?
 (eu) (A se uita) la clădirea aceea.
 (dumneata) (A se uita) la stînga!
 (tu) Cînd (a se întîlni) cu familia Munteanu?
 (noi) (A se întîlni) în fiecare zi.
 (eu) (A se simți) rău.
 (voi) Cum (a se simți) în Cehoslovacia?
 (eu) (A se bucura) că vă simțiți bine.
 (noi) (A se bucura) că (a avea) cu cine vorbi românește.
 (dumneavoastră) Dacă (a fi) obosită, (a se odihni)!

6. Răspundeți a napiște v 2. os. jedn. č.:

Dacă sînteți obosit, odihniți-vă! → Dacă ești obosit,
 odihnește-te!
 Dacă nu vorbiți prea repede, înțeleg bine. ...
 Dacă aveți timp, citiți articolul acesta! ...
 Dacă n-aveți ce face, ajutați-o! ...
 Dacă mergeți cu tramvaiul, ajungeți repede. ...
 Dacă nu vă grăbiți, așteptați-o! ...
 Dacă doriți, putem merge la un film. ...
 Dacă așteptați puțin, vă duc cu mașina. ...

7. Doplňte „un“ nebo „o“:

Clădirea aceea înaltă e ... hotel.
 E ... hotel bun?
 Praga e ... oraș frumos.
 Acesta e ... creion.
 Nu e ... culoare frumoasă.
 E ... antinevralgic românesc.
 Sněžka e ... munte destul de înalt.
 Domnul acela e ... inginer francez.
 E ... bere bună.
 Viața românească e ... revistă.
 E ... program interesant.
 Nu e ... vin rău.
 Aceasta e ... fabrică.
 E ... fabrică mare.
 Ion Petrescu e ... student bun.
 Nu e ... limbă grea.
 E ... film ceh?
 Sînteți ... ghid foarte bun.

8. Doplňte chybějící slova:

Dacă nu vă grăbiți, puteți merge ...
 O vezi ... Rodica? N-... văd.
 ... zice că semăn ... mama.
 ... pare că te supără ceva.
 ... nu vă odihniți puțin? ... n-am timp.
 Păreți obosit. Nu par, ... sînt.
 Unde mergeți? ...
 Este în oraș, dar se întoarce ... un ... de oră.
 ...-o, Mihai!
 Acum ...-o pot aștepta.
 ... că mă întorc ... o oră.
 Cînd se întoarce? ... o ... de oră.
 Dumneavoastră vorbiți ...?
 Mă uit ... blocul acela înalt.
 ... stînga puteți ... Universitatea.
 Uitați-vă ... dreapta.
 Vă rog, faceți ...!
 Mă bucur de ...

9. Naučte se nazpaměť:

După dumneavoastră.	Až po vás.
Mulțumesc, ajunge.	Děkuji, to stačí.
Tramvaiul acesta merge la gară?	Jede tahle tramvaj k nádraží?
Unde duce strada aceasta?	Kam vede tahle ulice?
Duceți-mă la hotelul Dacia!	Zavezte mě do hotelu Dacia!

Aveți telefon?*) — Acasă nu. — Unde vă pot suna? — La birou sau la vecini. — Ce număr de telefon au vecinii dumneavoastră? — 23.45.07 (douăzeci și trei, patruzeci și cinci, zero șapte). ● Cît e ceasul? — E nouă și jumătate. Grăbiți-vă! Peste un sfert de oră plecăm la aeroport. — La ce oră sosește avionul? — La unsprezece fără un sfert. — Cîți kilometri sînt de aici pînă la aeroport? — Vreo cincisprezece. ● Ce troleibuz merge în piața Kogălniceanu?**) — Troleibuzul optzeci și cinci. ● Cîți membri are delegația dumneavoastră? — Sîntem zece: patru ingineri, trei arhitecți, un profesor și doi traducători. — Sînteți cehi? — Șase sîntem cehi și patru, slovaci. ● Cine este în fotografia aceasta? — Sînt părinții mei. Aceasta e mama, acesta e tata. — Cîți ani are tatăl dumitale? — Cincizeci și patru. — Dar mama dumitale? — Cincizeci și unu. — Se vede că sînt oameni simpatici. — Ești singură la părinți? — Nu. Am doi frați. — Cum îi cheamă pe frații dumitale? — Îi cheamă Dan și Mihai. Sînt studenți. ● Cît costă revista aceasta? Nu e prea scumpă? — E foarte ieftină. Costă numai trei lei. ● Cine sînt tovarășii care vorbesc rusește? — Sînt niște străini.

*) Viz lekci 1, mluvnické výklady bod 2.

**) M. Kogălniceanu, pokrokový rumunský politik, historik a spisovatel (1817–1891).

Nu-i cunosc. Îi înțelegeți? — Da, pentru că limba noastră seamănă cu limba rusă. ● Ce carte e aceasta? — E un manual de limba franceză pentru începători. Colegii mei învață limba franceză. — Singuri? — Nu. Ei urmează un curs. — Profesorul lor e francez? — Au doi profesori. Unu e francez și unu e român. — Cum sînt profesorii lor? — Foarte buni. — Ce faci deseară? — La opt și un sfert mă întîlnesc cu niște prieteni. Dar dumneata ce faci? — Învăț. ● Dumneavoastră învățați limba română? — Da. — Învățați singur sau urmați un curs? — Învăț singur. — După ce manual? — După manualul „Învățați limba română fără profesor!“. — E grea limba română? — Pentru cehi nu e prea grea. ● Cum se conjugă verbul „a se spăla“? — Se conjugă astfel: mă spăl, te speli, se spală, ne spălăm, vă spălați, se spală. — Bine.

aeroport [a-eroport] s. letiště
an m. rok

astfel takto, takhle

avion [avi-on] s. letadlo

ceas s. hodinky, hodiny

cincisprezece [činsprezeče]

patnáct

cincizeci și patru [čínzeč ši patru] padesát čtyři

cît (HZ 6) kolik; cît e ceasul?

kolik je hodin; cîți kilo-

metri sînt pînă la aéro-

port? kolik kilometrů je

na letiště?; cîți ani are?

kolik je mu let?

a conjugă, conjug časovat;
cum se conjugă jak se časuje

a costă, 3. jedn. č. costá stát;
cît costă? kolik (to) stojí?

curs s. kurs

delegație [delegacije] ž. dele-

gace

deseară dnes večer

doi dva

fotografie [fotografije] ž. fo-

tografie

francez m. Francouz

ieftin levný

în piața Kogălniceanu na

Kogălniceanovo náměstí

începător m. začátečník

a învăța, învăț (HZ 7, HZ 10)

učit se

kilometru m. kilometr

la birou do kanceláře

la vecini k sousedům

leu m. lev; název základní

jednotky rumunské měny

manual [manu-al] s. učebnice;

manual de limba franceză

učebnice francouzštiny

niște nĕjací; jednĭ

nouă [nouă] devět; e nouă și jumătate je půl desáté
 număr s. číslo; număr de telefon telefonní číslo
 om, mn. č. oameni m. člověk
 opt osm; la opt și un sfert ve čtvrt na devět
 optzeci și cinci [obzeč ši činč] osmdesát pět
 patru čtyři
 părinți m. mn. č. rodiče
 pînă la až na, až do
 rus ruský
 scump drahý
 simpatie sympatický
 singur sám; singur (ž. singură) la părinți jedináček
 slovac m. Slovák
 a sosi, -sese přijít; přijet; la ce oră sosește avionul? v kolik hodin přiletí (to) letadlo?

a se spăla, mă spăl (HZ 7, HZ 10) mýt se, umýt se
 a suna, sun volat, zavolat (telefonicky); unde vă pot suna? kam vám mohu volat?
 șapte sedm
 șase šest
 translator m. tlumočník
 trei tři
 troleibuz s. trolejbus
 un jeden
 unsprezece jedenáct; la unsprezece fără un sfert ve tři čtvrtě na jedenáct
 unu jeden
 a urma, -mez un curs chodit do kursu
 vecin m. soused
 verb s. sloveso
 vreo asi
 zece deset
 zero s. nula

VÝSLOVNOST

- I** čte se jako normální, slabičné [i] na konci slova po souhláse + l nebo r: *noștri* [noștri] naši, *kilometri* [k'ilometri] kilometry.
- II** na konci slova se čte většinou [i]*: *țovarășii* [țovarăși] (ti) soudruzi, *colegii* [koledži] (ti) kolegové.
- K** se vyskytuje pouze v několika rumunských slovech; čteme je 1. [k]: *Kogălniceanu* [kogălničanu] rumunské příjmení;
 2. [k']**: *kilometru* [k'ilometru] kilometr.

*) Místo [ij]. Srov. nespisovné zjednodušování výslovnosti koncového -ij v českých slovech jako bij! [bí], nepij! [nepí] apod.

**) Srov. výklad o ch v lekci 4.

MLUVNICE

1. Hláskové změny (HZ 10, HZ 11)

HZ 10: Samohláska *ă* se mění v *a*, přesune-li se na ni přízvuk a k slovu přistoupí koncovka -ă:

a învăța	učit se	a spăla	mýt
învață	učí se	spală	myje

HZ 11: Souhlásková skupina *ștr* se mění v *ștr* před koncovkou obsahující i:

nostru	naš	vostru	váš
noștri	naši	voștri	vaši

2. Množné číslo podstatných jmen, přídavných jmen a přivlastňovacích zájmen rodu mužského

Podstatná jména rodu mužského připínají v mn. č. koncovku -i vyslovovanou [i]:

(un) *muncitor*
muncitori

Podstatná jména zakončená v jedn. č. -ă, -e, -u mění koncovou samohlásku v -i vyslovované [i], po souhláse +l nebo r [i]:

(un) <i>tată</i>	(un) <i>frate</i>	(un) <i>membru</i>
<i>tați</i>	<i>frați</i>	<i>membri</i>

Po samohláse se tato koncovka vyslovuje [j]:

(un) *leu*
lei

Podstatná jména zakončená v písmu -i zůstávají v mn. č. beze změny:

(un) *unchi* [unk']
unchi [unk']

Podstatné jméno *om* (člověk) má v mn. č. tvar *oameni* [uameni] (lidé).

Přídavná jména a přivlastňovací zájmena rodu mužského tvoří mn. č. úplně stejně jako podstatná jména:

<i>bun</i>	<i>mare</i>	<i>negru</i>	<i>meu</i>
buni	mari	negri	mei

Přivlastňovací zájmena *lui*, *ei*, *lor*, *dumitale* a *dumnea-voastră* se v mn. č. nemění:

<i>prietenul</i>	}	<i>lui (ei, lor, dumitale, dumneavoastră)</i>
<i>prietenii</i>		

3. Člen v množném čísle

Neurčitý člen má v mn. č. tvar **niște**.

Určitý člen připínaný k podstatným jménům rodu mužského v mn. č. má tvar **-i**:

(<i>niște</i>) <i>muncitori</i>	[munčitor ⁱ]
muncitorii	[munčitor ⁱ]

<i>Sînt niște străini.</i>	To jsou nějací cizinci.
<i>Ne întîlnim cu niște pri- eteni.</i>	Sejdeme se s jedněmi přáteli.
<i>Frații mei sînt studenți.</i>	Moji bratři jsou studenti.

4. Zájmeno „care“ (který, -á, -é) v množném čísle

V mn. č. zůstává zájmeno *care* ve všech rodech beze změny:

<i>tovarășul care vorbește</i>	(ten) soudruh, který mlu- visește
<i>tovarășii care vorbesc</i>	(ti) soudruzi, kteří mluví rusește

V mn. č. se pochoptitelně nemění ani příslovce *cum*:

<i>Cum e profesorul lor?</i>	Jaký je jejich profesor?
<i>Cum sînt profesorii lor?</i>	Jací jsou jejich profesori?

5. Základní číslovky

0 zero	16 șaisprezece
1 unu	17 șaptesprezece
2 doi	18 optsprezece
3 trei	19 nouăsprezece [no ^u ăsprezece]
4 patru	20 douăzeci [do ^u ăzeč]
5 cinci	21 douăzeci și unu
6 șase	27 douăzeci și șapte
7 șapte	30 treizeci
8 opt	40 patruzeci
9 nouă [no ^u ă]	50 cincizeci [činzeč]
10 zece	60 șaizeci
11 unsprezece	70 șaptezeci
12 doisprezece	80 optzeci [obzeč]
13 treisprezece	90 nouăzeci [no ^u ăzeč]
14 paisprezece	100 o sută
15 cincisprezece [činsprezece]	

Číslovka *unu* má před počítanými předměty zkrácený tvar **un**: *doi muncitori și un inginer* dva dělníci a jeden inženýr. Ve složených číslovkách (21, 31, 41 a vyšších) se však nekrátí!

Po základních číslovkách stojí podstatná jména bez členu: *un leu, trei studenți, zece ani, nouăsprezece kilometri*.

Mezi číslovky od 20 výše a počítané předměty klademe předložku **de**: *douăzeci de lei, treizeci și unu de studenți, șaizeci de ani, o sută de kilometri*.

6. Neurčité číslovky

Neurčité číslovky jako *cît* (kolik), *mult* (mnoho), *puțin* (málo, trochu) se v rumunštině chovají jako přídavná jména, tj. shodují se v rodě, čísle a pádě s podstatným jménem, na něž se vztahují nebo které zastupují. Např.:

<i>cît vin?</i>	kolik vína?	<i>mult vin</i>	mnoho vína
<i>cîtă cafea?</i>	kolik kávy?	<i>multă cafea</i>	mnoho kávy
<i>cîți ani?</i>	kolik let?	<i>mulți ani</i>	mnoho let

Neurčité číslovky mohou být blíže určeny příslovci, např.:
prea mult vin příliš mnoho vína.

Podstatné jméno určované těmito číslovkami je bez členu.

7. Číslo přísudkového slovesa

Je-li základní číslovka (mimo „1“) nebo neurčitá číslovka v mn. č. podmětem věty anebo jeho přívlastkem, je přísudkové sloveso vždy v množném čísle:

<i>Şase sînt cehi.</i>	<i>Şest jich je Čechů.</i>
<i>Çiţi sinteţi în birou?</i>	<i>Kolik je vás v kanceláři?</i>
<i>Sintem cinci.</i>	<i>Je nás pět.</i>
<i>Sînt mulţi?</i>	<i>Je jich mnoho?</i>
<i>Sînt destul de puţini.</i>	<i>Je jich dost málo.</i>
<i>Çiţi tovarăşi merg la teatru?</i>	<i>Kolik soudruhů jde do divadla?</i>
<i>Mulţi cehi cunosc România.</i>	<i>Mnoho Čechů zná Rumunsko.</i>

CVIČENÍ

1. Doplněte „ă“, „a“ nebo „e“:

cum se conjugă verbul a înv.ţa?
deseară înv.ţ
ce înv.ţă colegii duminale?
noi înv.ţăm limba română
cînd înv.ţi?
de ce nu înv.ţaţi limba engleză?
acum se sp.lă
nu te sp.li?
sp.lă-te!
unde mă pot sp.la?
cînd vă sp.laţi?

2. Doplněte „str“ nebo „str“:

delegaţia no.ă are cinci membri
ce număr de telefon au părinţii vo.i?
vecinul no.u e un om simpatic
cîţi ani are colegul vo.u?
îl cunoaşteţi pe profesorul no.u?

prietenii no.i sosesc peste o oră
maşina no.ă e mică

3. Přečtěte rumunsky tyto číslovky:

15, 3, 98, 9, 12, 33, 4, 66, 77, 1
16, 25, 53, 86, 5, 92, 41, 100, 14, 26
8, 70, 54, 22, 7, 2, 18, 6, 13, 0

4. Zopakujte si HZ 4, HZ 6 a dejte do mn. č.:

Colegul vostru pare obosit. → Colegii voştri par obosiţi.
Muntele care se vede nu e prea înalt. ...
Profesorul dumneavoastră e francez? ...
Cine e domnul care pleacă? ...
Ghidul nostru e un om simpatic. ...
Cum e vecinul tău? ...
Ginerile lor e inginer. ...
Vorbesc prost româneşte. Sînt începător. ...
Fratele lui urmează un curs de limba engleză. ...
Prietenul meu soseşte deseară. ...

5. Doplněte předložku „de“, kde je třeba:

7 ... prieteni, 19 ... ani, 33 ... membri
2 ... ghizi, 52 ... muncitori, 14 ... tovarăşi
46 ... kilometri, 78 ... francezi, 5 ... traducători
10 ... domni, 100 ... lei, 4 ... oameni
91 ... slovaci, 3 ... fraţi, 12 ... ingineri
6 ... arhitecţi, 11 ... cehi, 49 ... studenţi

6. Slova v závorkách dejte do vhodného tvaru:

(Părinţi) lui o laudă.
Unde sînt (colegi) dumneavoastră?
(Ghizi) noştri vorbesc bine ceşte.
Cum îi cheamă pe (fraţi) ei?
(Vecini) mei nu sînt acasă.
Unde lucrează (unchi) tăi?
(Taţi) voştri sînt fraţi?
Îi cunoaşteţi pe (prietenii) mei?

7. Dejte do jedn. č.:

Ghizii noştri sînt studenţi. → Ghidul nostru e student.
Vecinii dumneavoastră par simpatici. ...
Îi aşteptaţi pe colegii voştri? ...

Profesorii lor nu sînt români. . . .
 Cînd sosesc prietenii tăi? . . .
 Nu-i cunoști pe unchii mei? . . .

8. Slova v závorkách dejte do vhodného tvaru:

(Cît) ani aveți?
 Aveți (mult) prieteni în Cehoslovacia?
 (Puțin) străini vorbesc bine cește.
 Doriți (puțin) bere?
 (Cît) arhitecți lucrează aici?
 În hotelul Carpați locuiesc (mult) cehi și slovaci.
 (Mult) români învață limba franceză.
 Sînt (mult) kilometri pînă la aeroport?
 (Cît) lei costă ceasul acesta?
 Aveți (puțin) timp?
 (Cît) cafea dorești?
 Sînteți (mult)?
 (Cît) membri are familia dumneavoastră?
 Nu sîntem (mult).
 (Cît) sînteți?
 Sîntem (puțin).
 (Cît) tovarăși merg la cinematograf?
 Aveți (puțin) răbdare!

9. Doplňte chybějící slova:

Aveți ...?
 Unde vă pot ...? La birou ... la
 La ce oră sosește ...?
 Ce ... merge în piața Kogălniceanu?
 Șase sîntem ... și patru,
 Cine este în ... aceasta?
 Ești singură la ...?
 Cît ... revista aceasta?
 Nu e prea ...? E foarte
 Costă numai trei ...
 Cine sînt tovarășii ... vorbesc rusește?
 Sînt ... străini.
 ... înțelegeți?
 Da, pentru că limba ... seamănă cu limba
 E un ... de limba franceză pentru
 La opt și un sfert mă întîlnesc cu ... prieteni.
 Inveți ... sau urmezi un curs?
 Cum se conjugă ... „a se spăla“?

10. Naučte se nazpaměť:

Învățați singur sau cu (un) profesor?	Uciți se sám nebo s učitelem?
Am nevoie de puțină odihnă.	Potřebuji si trochu odpočinout.
Mă calcă pe nervi.	Jde mi (to) na nervy.
Sunați-mă la numărul ...!	(Za)volejte mi na číslo ...!
La mulți ani!*	Mnoho zdraví do dalších let!

*) Obvyklé rumunské blahopřání k Novému roku, jmeninám, narozeninám apod.

Cum e locuința dumneavoastră? — Destul de mare. — Cîte camere aveți? — Avem trei camere, bucătărie*) și baie*). — Cum sînt camerele? — Sînt mari și luminoase. — Ce chirie plătiți? — Plătim trei sute de lei. ● E cineva în baie? — Da, eu. Mă spăl. ● Ce cauți? — Niște chei. — Ce chei? — Cheile de la mașină. — Sînt acolo, pe masă. Le vezi? — Da. Acum le văd. — Cîte persoane încap în mașina duminale? — Patru. — Încăpem și noi? ● Ce limbi străine cunoaște sora ta? — Ioana cunoaște franceza și rusa. Acum urmează un curs de engleză. — Învăță de mult englezește? — De două luni. Are talent la limbi străine. ● Cum le cheamă pe nurorile dumneavoastră — Le cheamă Ileana și Silvia. — Ce profesii au? — Ileana e învățătoare și Silvia e dactilografă. ● Cînd vă întîlniți cu tovarăsa lucrează în întreprinderea dumneavoastră? — Șaizeci și una. Cincizeci și două sînt muncitoare și nouă, funcționare. — Cîte ore lucrați pe săptămînă? — Lucrăm patruzeci de ore pe săptămînă. ● De cît timp sînteți în Praga? — De două zile, adică de luni. — Ce zi e astăzi? — Astăzi e miercuri. — Mîine e joi ... Ce program aveți pentru vineri? — Vineri plec la Bratislava. — Plecați cu trenul? — Nu. Cu avionul. — Cît

*) Srov. lekci 1, mluvnické výklady bod 2.

timp durează călătoria? — O jumătate de oră. — Cînd vă întoarceți de acolo? — Sîmbătă sau duminică. — Marți ce faceți? — Marți sînt liber. ● Ce comandați, vă rog? — Două cafele și niște prăjituri. Și un pachet de țigări Snagov. — Sînt bune țigările Snagov? — Sînt țigările mele preferate. Dumneavoastră ce țigări fumați? — Eu fumez țigări Start. Nu sînt nici prea tari, nici prea slabe. — Sînt cu filtru? — Nu. Sînt țigări fără filtru. — Cît costă un pachet? — Patru coroane. — Fumați multe țigări pe zi? — Nu prea multe. Vreo zece. ● Mai aveți camere libere? — Astăzi nu mai avem.

adică totîz; to je(st)
baie (HZ 12) ž. koupelna
călătorie ž. cesta, cestování
cheie ž. klíč; cheile [k'ejile]
de la mașină klíčky od
auta
chirie [k'irije] ž. nájemné
cît timp jak dlouho
cîte camere kolik pokojů
a comanda, comand, 2. jedn.
č. comanzi (HZ 4) objednat
(si)
coroană ž. koruna
dactilografă ž. písárka na
stroji
de acolo odtamtud
de cît timp jak dlouho (už)
de mult (už) dlouho
duminică, mn. č. -ci ž. 1. ne-
děle, 2. v neděli
a dura, 3. jedn. č. -rează trvat
engleză ž. angličtina; un curs
de engleză kurs angličtiny
femeie ž. žena
filtru s. filtr
franceză ž. francouzština

funcționară [funkci-onară] ž.
úřednice
a încăpea, încap (HZ 5) vejít
se; încăpem și noi? vejde-
me se tam také?
întreprindere ž. podnik
învățătoare ž. učitelka
joi ž. 1. čtvrtek, 2. ve čtvrtek
la două ve dvě (hodiny)
locuință [lokujincă] ž. byt
luminos (HZ 3) světlý
lună, mn. č. -ni ž. měsíc; de
două luni (už) dva měsíce
luni ž. 1. pondělí; de luni od
pondělí, 2. v pondělí
mai aveți mâte jește; nu mai
avem už nemáme
marți ž. 1. úterý, 2. v úterý
miercuri ž. 1. středa; astăzi e
miercuri dnes je středa, 2.
ve středu
mîine zítra
multe țigări mnoho cigaret
muncitoare ž. dělnice
noră, mn. č. nurori ž. snacha
pachet s. balik; un pachet de

țigări Snagov balíček cigaret S.)*

persoană ž. osoba

pe zi denně, za den

a plăți, -tesc platit

preferat oblíbený

rusă ž. ruština

săptămână, mn. č. -ni ž. tý-

den; **pe săptămână** týdně,

za týden

secretară ž. tajemnice

Silvia [silvija] ž. Sylva

simbătă (HZ 7) ž. 1. sobota,

2. v sobotu

slab slabý

străin [străjin] cizí

talent s. nadání; **are talent** la

má nadání pro

trei sute tři sta

tren s. vlak; **cu trenul** vlakem

vineri ž. 1. pátek; **pentru vi-**

neri na pátek, 2. v pátek

MLUVNICE

1. Hláskové změny (HZ 12, HZ 13)

HZ 12: Přízvučné **a** se mění v **ă**, přistoupí-li k podstatnému jménu rodu ženského koncovka obsahující **i**, anebo zůstane-li takové podstatné jméno bez koncovky:

țigară cigareta **carte** kniha **baie** koupelna; lázeň

țigări cigarety **cărți** knihy **băi** koupelny; lázně

Poznámka: K této hláskové změně nedochází u podstatného jména **fabrică** (továrna) — **fabrici** (továrny).

HZ 13: Jednoslabičné **ea** se zjednodušuje v **e** před koncovkou obsahující **e** nebo **i**:

fereastră okno **stea** hvězda **seară** večer

ferestre okna **stele** hvězdy **seri** večery

2. Množné číslo podstatných jmen, přídavných jmen a přivlastňovacích zájmen rodu ženského

Podstatná jména rodu ženského končící **-ă** mají v mn. č. buď koncovku **-e**, nebo **-i**:

(o) **cameră**
camere

(o) **limbă**
limbi

*) Nazvaných podle známého rekreačního místa v jižním Rumunsku.

Koncovku mn. č. těchto podstatných jmen si musíme zapamatovat. Pokud je to **-i**, uvádíme ji u každého nového podstatného jména.

Poznámka: Z dosud probraných podstatných jmen zakončených **-ă** mají v mn. č. **-i** tato: **dimineață** — **dimineți** (HZ 13), **fabrică** — **fabrici**, **gară** — **gări** (HZ 12), **mașină** — **mașini**, **prăjitură** — **prăjituri**, **seară** — **seri** (HZ 13), **stradă** — **străzi** (HZ 4, HZ 12), **țigară** — **țigări** (HZ 12), **ușă** — **uși**.*)

Podstatná jména zakončená **-e** mění v mn. č. tuto koncovku v **-i**:

(o) **clădire**

clădiri [klădyri]

(o) **fotografie**

fotografii [fotografii]

Podstatná jména zakončená samohláskou **+ie** odsouvají v mn. č. koncové **-e**:

(o) **femeie** [femeje]

femei [femej]

(o) **cheie** [k'eje]

chei [k'ej]

Podstatná jména označující osoby, která mají v jedn. č. koncovku **-toare**, zůstávají v mn. č. beze změny:

(o) **muncitoare**

muncitoare

(o) **învățătoare**

învățătoare

Podstatná jména končící **-a** a podstatné jméno **zi** (den) mají v mn. č. koncovku **-le**:

(o) **șosea**

șosele

(o) **zi**

zile

Podstatná jména **soră** (sestra) a **noră** (snacha) mají v mn. č. tvary **surori**, **nurori**.

Přídavná jména a přivlastňovací zájmena rodu ženského tvoří mn. č. úplně stejně jako podstatná jména:

bună

mare

grea

noastră

ta

bune

mari

grele

noastre

tale

*) Tutěž koncovku má v mn. č. i podstatné jméno **viață**; viz HZ 19 v lekci 13.

Privlastňovací zájmena *lui, ei, lor, dumitale* a *dumneavoastră* se v mn. č. nemění:

cartea } lui (ei, lor, dumitale, dumneavoastră)
cărțile }

Poznámka: Také neurčité číslovky jako *cită, multă, puțină* tvoří mn. č. stejně jako přídavná jména: *cite țigări* (kolik cigaret), *multe camere* (mnoho pokojů) apod.

3. Člen v množném čísle

Neurčitý člen rodu ženského má v mn. č. též tvar jako v rodě mužském, tj. **niște**.

Určitý člen připínaný k podstatným jménům rodu ženského v mn. č. má tvar **-le**:

(*niște*) *camere* (*niște*) *clădiri*
camerele **clădirile**

Poznámky: Koncovka mn. č. **-i** se před připojeným určitým členem vyslovuje slabičně: *limbi* [limb'i], ale *limbile* [limbile], *clădiri* [klădyr'i], ale: *clădirile* [klădyrile]. — Koncová samohláska **+i** tvořící ve výslovnosti jednu slabiku se před určitým členem dělí ve dvě slabiky: *femei* [femej], ale: *femeile* [femejile], *fotografii* [fotograf'i], ale *fotografiile* [fotograf'i-ile].

Sînt niște străine. To jsou nějaké cizinky.
Ne întîlnim cu niște colege. Sejdeme se s jedněmi kolegyněmi.
Surorile mele sînt studente. Moje sestry jsou studentky.
Sînt țigări cu filtru? Jsou to cigarety s filtrem?

Podstatná jména v mn. č. zůstávají bez členu také tehdy, vyjadřují-li blíže neurčený počet:

Pe scaun sînt cărți și reviste. Na židli jsou knihy a časopisy. (Neříká se kolik.)
Fumez țigări tari. Kouřím silné cigarety. (Neříkám kolik.)

4. Zájmeno „ce“ v množném čísle

Zájmeno *ce* (jaký, -á, -é; který, -á, -é) zůstává v mn. č. beze změny:

Ce țigară fumezi? Jakou cigaretu kouříš?
Ce țigări fumezi? Jaké cigarety kouříš?

5. Základní číslovky

Základní číslovky 1 a 2 mají zvláštní tvary pro ženský rod: *una*, před podstatným jménem **o**; *două* [do^uă]. Tvarů *una*, *două* se užívá i v číslovkách složených: 12 *douăsprezece*, 21 *douăzeci și una*, 22 *douăzeci și două*, 31 *treizeci și una*, 32 *treizeci și două* atd. Výjimku tvoří číslovka 11, která má pro všechny rody jednotný tvar *unsprezece*.

Poznámka: Tvarů *două*, *douăsprezece* užíváme při určování hodin: *E două*. Jsou dvě (hodiny). *E douăsprezece*. Je dvanáct (hodin). Ale: *E unu*. Je jedna (hodina).

Základní číslovky *zece* (deset), *sută* (sto), *mie* [mije] (tisíc) tvoří mn. č. stejně jako podstatná jména rodu ženského: *zecei* (desítky)*, *sute* (sta), *mii* (tisíce). Je-li tisíců 20 nebo více, stojí před nimi předložka *de***): 1 000 *o mie*, 19 000 *nouăsprezece mii*, ale: 20 000 *douăzeci de mii*, 33 000 *treizeci și trei de mii*, 100 000 *o sută de mii*, 200 000 *două sute de mii*.

Mezi stovky, tisíce a vyšší číslovky zakončené dvojčíslicí 01 až 19 a počítané předměty se neklade předložka *de*:

101 soudruhů	<i>o sută unu tovarăși</i>
202 knihy	<i>două sute două cărți</i>
319 kilometrů	<i>trei sute nouăsprezece kilometri</i>
1 001 studentek	<i>o mie una studente</i>
2 113 aut	<i>două mii o sută treisprezece mașini</i>
13 405 osob	<i>treisprezece mii patru sute cinci persoane</i>

*) *Douăzeci, treizeci* atd. znamenají tedy doslova „dvě desítky“, „tři desítky“ atd.

**) Tak jako před jinými počítanými předměty. Srov. lekci 7, mluvnické výklady bod 5.

6. Číslovky před nepočítatelnými podstatnými jmény

Ve větách jako: *Două cafele, vă rog.* (Dvě kávy, prosím).
Comandăm trei beri. (Objednáváme si tři piva.) nejde o počítání kávy ani piva, ale šálků kávy, sklenic nebo lahví piva apod.

7. Názvy jazyků

Tak jako v češtině říkáme „rumunský jazyk“ nebo „rumunština“, můžeme říci rumunsky *limba română* nebo *română*, *limba ceah* nebo *ceah*, *limba franceză* nebo *franceză* apod.:

<i>Radu Munteanu cunoaște</i>	<i>Radu Munteanu</i> zná fran-
<i>franceza.</i>	couzštinu.
<i>Urmez un curs de ro-</i>	Chodím do kursu rumun-
<i>mână.</i>	štiny.

8. Předložky

Předložka *de* ukazuje, jak dlouho už trvá (či od kdy bude trvat) děj nebo stav vyjádřený slovesem:

<i>De cît timp învățați limba</i>	Jak dlouho se učíte ru-
<i>română?</i>	munsky?
<i>Învăț limba română de</i>	Učím se rumunsky dva
<i>două luni.</i>	měsíce.
<i>De cîte zile sînteți în</i>	Kolik dní jste v Českoslo-
<i>Cehoslovacia?</i>	vensku?
<i>Sîntem aici de joi.</i>	Jsmě tu od čtvrtka.
<i>Așteptați de mult?</i>	Čekáte (už) dlouho?
<i>Aștept de un sfert de oră.</i>	Čekám (už) čtvrt hodiny.

Na rozdíl od češtiny nekladou Rumuni předložku před jména dní: *vineri* (plecām la mare) v pátek (pojedeme k moři), *sîmbătă* (sînt acasă) v sobotu (jsem doma).

CVIČENÍ

1. Doplňte „a“ nebo „ă“:

n-aveți o țig.ră?
nu mai am țig.ri
cîte țig.ri fumați pe zi?
ne întorcem peste o jumăt.te de oră
ce c.rte e aceasta?
am multe c.rți cehe
cine e în b.ie?

2. Doplňte „ea“ nebo „e“:

ne întilnim în fiecare dim.in.ță
cîte fer.stre are locuința voastră?
comandăm trei caf.le
caf.ua e pentru domnul Ionescu
prăjiturile nu sînt r.le
încideți fer.stra!
pe canap. sînt niște chei
avem două canap.le
sora m. n-are talent la limbi străine
colegele m.le vorbesc puțin englezește

3. Přečtěte rumunsky tyto číslovky:

203, 220, 269, 300, 304,
480, 597, 611, 735, 876,
900, 999, 1 000, 1 008, 1 019,
1 037, 1 110, 2 305, 7 003, 9 870,
11 064, 19 300, 20 050, 21 000, 28 140,
30 309, 55 067, 99 100, 100 000, 103 000,
210 003, 330 200, 400 684, 805 000, 970 358

4. Dejte do mn. č.:

Colega voastră pare obosită.→ Colegele voastre par obosite.	
Profesoara dumneavoastră e româncă?	...
Cine e doamna care vă așteaptă?	...
Cum e cartea?	...
Colega noastră e o femeie simpatică.	...
Nora lor e profesoară. O cunosc.	...
Sînt ceah. Nu înțeleg bine românește.	...
Sora lui urmează un curs de engleză.	...
Camera noastră e destul de mare.	...

Unde e cheia mea? N-o văd. ...
Ne uităm la fotografia ta. ...

5. Doplněte předložku „de“, kde je třeba:

2 ... nurori simpatice, 302 ... tovarășe, 11 ... luni, 1 020 ...
studente, 10 ... delegații străine, 41 ... ore, 7 ... dactilo-
grafe bune, 217 ... întreprinderi mari, 300 ... camere, 9 112
muncitoare, 6 ... familii, 11 019 ... femei, 5 ... stele, 15 ...
locuințe luminoase, 521 ... persoane, 52 ... fotografii fru-
moase, 3 ... chei, 20 ... țigări tari, 4 ... surori, 107 016 ...
coroane, 6 ... săptămîni, 21 ... funcționare, 8 ... lecții grele,
614 ... învățătoare, 111 ... românce, 9 ... clădiri înalte,
12 ... mașini negre, 17 ... cărți interesante, 30 ... fabrici,
16 ... universități

6. Slova v závorkách dejte do vhodného tvaru:

Unde sînt (colege) dumneavoastră?
Cum le cheamă pe (surori) lui?
(Studente) ei o laudă.
Nu vezi (chei) mele?
(Nurori) lor sosesc vineri sau sîmbătă.
Cine sînt (doamne) care pleacă?
(Fotografii) tale sînt frumoase.
Unde lucrează (surori) duminică?
Le cunoașteți pe (profesoare) noastre?

7. Dejte do jedn. č.:

Profesoarele noastre sosesc luni. → Profesoara noastră
sosește luni.

Colegele duminică par simpatice. ...
Ce reviste citești? ...
Le aștept pe surorile mele. ...
Funcționarele sînt românce. ...
Ce zici de fotografiile mele? ...
Cheile dumneavoastră sînt aici. ...
Joi sîntem libere. ...

8. Slova v závorkách dejte do vhodného tvaru:

De (cît) zile sînteți în Cehoslovacia?
Silvia are (mult) cărți interesante.
(Cît) cafele doriți?
În România se construiesc (mult) fabrici mari.

Astăzi (puțin) locuințe n-au baie.
(Cît) țigări fumezi pe zi?
Pe străzi se văd foarte (mult) mașini.
Lucrează (mult) femei în întreprinderea dumneavoastră?
În autobuz încap (mult) persoane.
(Cît) uși are camera voastră?

9. Doplněte chybějící slova:

Avem trei camere, bucătărie și
Ce ... plătiți?
Ce cauți? ... chei ... de la mașină.
Cînd vă întîlniți cu tovarășa ...?
Peste o oră, ... la două.
Cîte ore lucrați ... săptămîină?
... cît timp sînteți în Praga? ... două zile, adică ... luni.
Astăzi e ... Mîine e
Ce program aveți pentru ...?
Plecați cu ...?
Cît timp durează ...?
Cînd vă întoarceți ... acolo? ... sau
... ce faceți? ... sînt liber.
Ce ..., vă rog? ... cafele și ... prăjituri.
Sînt bune ... Snagov?
Sînt țigările mele
Eu fumez ... Start.
Sînt ... fără
Cît costă un ...?
... aveți camere libere? Astăzi nu ... avem.

10. Naučte se nazpaměť:

Felicitări!	Blahopřeji! Blahopřejeme!
În sănătatea dumnea- voastră!	Na vaše zdraví!
Vă aștept în stația de tro- leibuz.	Počkám na vás na stanici tro- lejbusu.
Vă rog, e o stație de metrou pe aici?	Prosím vás, je tu někde sta- nice podzemní dráhy?
Cîte stații mai sînt pînă la Băile Herculane?	Kolik je to ještě stanic do Herkulových Lázní?*)

*) Známé lázeňské místo v Jižních Karpatech.

Cît e ceasul? — Nu știu. N-am ceas.*) — După ceasul meu e opt fără douăzeci. — Am nevoie de niște timbre. Cînd se închid magazinele? — Peste douăzeci de minute, dar oficiul poștal se închide la ora nouă. ● Unde se vînd timbre? — La ghișeu numărul trei. — Vă rog, patru timbre de cincizeci și cinci de bani. — Poftiți. Plătiți doi lei și douăzeci de bani. — Vindeți și ilustra-te? — Da, vindem. ● În cîte sintem astăzi? — Astăzi sintem în două iunie. — Înseamnă că vineri sintem în cinci iunie. — Știți cum se numesc lunile în limba română? — Nu știu. — Ianuarie, februarie, martie, aprilie, mai, iunie, iulie, august, septembrie, octombrie, noiembrie, decembrie. Învățați pe dinafară numele lor! ● Ce sint acestea? — Niște reviste românești. — Unde se vînd ziare străine? — Pe strada Na přikopě. — Mai aveți Scinteia sau România liberă din trei iulie? — Nu știu dacă mai am. Mă uit imediat. Nu mai am. ● Cîte etaje are blocul în care locuiți? — Douăsprezece. ● Scuzați-mă că vă deranjez. Nu știți la ce etaj locuiește domnul Sergiu Vasilîu? — La etajul șase. Dar acum nu e acasă. — E la serviciu? — Nu. E în concediu. ● Văd că la dumneavoastră se construiește foarte mult. Pretutîndeni se văd cartiere noi, străzi largi și blocuri frumoase. — Se construiesc și multe

*) Srov. lekci 1, mluvnické výklady bod 2.

hoteluri. ● Ce scrieți? — Niște exerciții. Sint cam lungi. — Cîte cuvinte românești știți acum? — Vreo trei sute. — Ce înseamnă cuvîntul „exact”? — Nu știu. Mă uit în dicționar. ● Sinteți căsătorit? — Da. — Aveți copii? — Avem doi copii. Aceștia sînt copiii noștri. ● Prietena ta e căsătorită? — Încă nu. — Ce scrie? — „Multe salutări prietenești din Sibiu, de la Roxana.” — Cînd se întoarce din concediu? — Nu știu exact. Poate că știe sora ei. Întreab-o! — Tu cînd ai concediu? — În august.

aprilie [aprilije] m. duben
august m. srpen
ban m. haléf (setina základní jednotky rumunské měny)
cartier [kartyjer], mn. č. -re s. čtvrt
căsătorit ženatý
căsătorită vdaná
concediu [končedju], mn. č. -ii s. dovolená; in concediu na dovolené
copil (HZ 15) m. dítě
cuvînt, mn. č. -te (HZ 14) s. slovo
dacă jestli, zda
decembrie [dečembrije] m. prosinec
de la Roxana od Roxany
dicționar [dykci-onar], mn. č. -re s. slovník
etaj, mn. č. -je s. poschodí
exact [egzakt] přesný; přesně
exercițiu [egzerčicju], mn. č. -ii s. cvičení
februarie [febru-arije] m. únor
ghișeu, mn. č. -ee s. přepážka, okénko
ianuarie [janu-arije] m. leden
iulie [julije] m. červenec

iunie [junyje] m. červen
ilustrată ž. pohlednice
in care 1. v kterém, v němž, 2. v které, v níž
încă nu ještě ne
in cîte sintem kolikátého je a însemna, 3. jedn. č. înseamnă znamenat; înseamnă că to znamená, že
a întreba, întreb (HZ 1) ptát se; întreab-o! zeptej se jí!
larg široký
lung dlouhý
magazin, mn. č. -ne s. obchod
mai m. květen
martie [martyje] m. březen
minut, mn. č. -te s. minuta
noiembrie [nojembrije] m. listopad
a se numi, mă -mese jmenovat se
octombrie [oktombrije] m. říjen
oficiu [ofiču], mn. č. -ii s. úřad
opt fără douăzeci za pět minut tři čtvrti na osm
pe dinafară nazpaměť
poștal poštovní
pretutîndeni všude

prietenă [prijetenă] ž. přítel-
kyně

prietenesc [prijetenesk] (HZ 2)
přátelský

România liberă název buku-
rešského deníku

Roxana ž. ženské jméno

salutare (HZ 12) ž. pozdrav

scinteia ž. jiskra; Scinteia
ústřední orgán Rumunské

komunistické strany

a serie [skrije], scriu [skriu]
psát

Sibiu [sibi^u] s. Sibiň*)

a ști [šty], știu [šty^u] 1. vědět,
2. umět, znát

septembrie [septembrije] m.
září

Sergiu [serdžu] m. mužské
jméno

serviciu [serviču], mn. č. -ii s.
služba; la serviciu v za-

městnání

sintem în două iunie je 2.
června

timbru, mn. č. -re s. známka

a vinde, vind (HZ 14) prodá-
vat

ziar [zijar], mn. č. -re s. no-
viny (v češtině mn. č.!)

copil dítě

copii děti

acela tamten

aceia tamti

2. Množné číslo podstatných jmen rodu středního

Podstatná jména zakončená -e zůstávají v mn. č. beze
změny:

(un) nume

nume

U ostatních podstatných jmen rodu středního si musíme
koncovku mn. č. zapamatovat. Může to být

-uri*):

(un) loc

locuri

Poznámky: Z dosud probraných podstatných jmen mají
v mn. č. koncovku -uri tato: aeroport – aeroporturi, birou –
birouri, bloc – blocuri, ceas – ceasuri, curs – cursuri, hotel –
hoteluri, început – începuturi, lucru – lucruri, sfer – sfer-
turi, stilou – stilouri, timp – timpuri, tren – trenuri, vin –
vinuri, zero – zerouri. – Koncová samohláska +u tvoří ve
výslovnosti jednu slabiku, se před koncovkou mn. č. dělí ve
dvě slabiky: birou [biro^u], ale: birouri [biro-urⁱ], stilou [sty-
lo^u], ale: stilouri [stylo-urⁱ].**)

-e:

(un) oraș

orașe

Poznámky: Z dosud probraných podstatných jmen sem
patří: ajutor – ajutoare (HZ 3), antinevralgic – antinevralgice,
articol – articole, autobuz – autobuze, avion – avioane (HZ
3), bulevard – bulevarde, caiet – caiete, cinematograf – ci-
nematografe, creion – creioane (HZ 3), film – filme, geaman-
tan – geamantane, ghinion – ghinioane (HZ 3), manual –

*) Končí-li podst. jméno -u, tedy jen -ri; př. lucru – lucruri.

**) U podst. jména zero dochází k přesunutí přízvuku: ze-
rouri [zero-urⁱ]; také před urč. členem v jedn. č.: zeroul
[zero-ul].

VÝSLOVNOST

III se čte [ijí]: copiii [kopií] (ty) děti.

IU na konci slova se čte 1. [i^u], je-li i přízvukné: scriu [skriu^u]
píšu, Sibiu [sibi^u] Sibiň;

2. [ju], je-li i nepřívukné: concediu [končedju] dovolená;

3. [u], je-li nepřívukné i po c, g: oficiu [ofiču] úřad,
Sergiu [serdžu] mužské jméno.

X se čte 1. [ks]: Roxana [roksana] ženské jméno;

2. [gz] mezi počátečním e- a samohláskou: exact [egzakt]
přesný, exercițiu [egzerčicju] cvičení.

MLUVNICE

1. Hláskové změny (HZ 14, HZ 15)

HZ 14: Samohláska i se někdy mění v l před koncovkou
obsahující e nebo i:

cuvint slovo vînd prodávám

cuvinte slova vinzi prodáváš

HZ 15: Souhláska l mizí někdy před koncovkou obsahu-
jící i:

*) Město ve středním Rumunsku.

manuale, minister — ministere, număr — numere (HZ 7), pachet — pachete, pahar — pahare, păcat — păcate, program — programe, scaun — scaune, șantier — șantiere, teatru — teatre, telefon — telefoane (HZ 3), tramvai — tramvaie, troleibuz — troleibuze, verb — verbe, ziar — ziare. — Koncová samohláska +u tvořící ve výslovnosti jednu slabiku, se před koncovkou mn. č. dělí ve dvě slabiky: *ghîșeu* [g'îșe^u], ale: *ghîșee* [g'îșe-e].

-i:

(un) *exercițiu*
exerciții [egzerčící]

Poznámka: Podobně např. *concediu* — *concedii*, *oficiu* — *oficii*, *serviciu* — *servicii*.

U podstatných jmen rodu středního stojí v jedn. č. přídavná jména, zájmena a číslovky rodu mužského, v mn. č. rodu ženského:

<i>vin bun</i>	<i>orașul nostru</i>	<i>un caiet</i>
<i>vinuri bune</i>	<i>orașele noastre</i>	<i>două caiete</i>

3. Člen v množném čísle

Neurčitý člen rodu středního má v mn. č. tutéž podobu jako v ostatních rodech, tj. *niște*.

Určitý člen připínaný k podstatným jménům rodu středního v mn. č. má též tvar jako v rodě ženském, tj. *-le*:

(<i>niște</i>) <i>nume</i>	(<i>niște</i>) <i>locuri</i>	(<i>niște</i>) <i>orașe</i>
<i>numele</i>	<i>locurile</i>	<i>orașele</i>

Poznámky: Koncovka mn. č. *-uri* se před připojeným určitým členem vyslovuje dvojslabičně: *locuri* [lokuri^l], ale: *locurile* [lokurile]. — Koncová samohláska +i tvořící ve výslovnosti jednu slabiku se před určitým členem dělí na dvě slabiky, např. *exerciții* [egzerčící], ale: *exercițiile* [egzerčící-ile]*).

Sînt niște dicționare.

To jsou nějaké slovníky.

Acolo se construiesc niște blocuri.

Tam se stavějí nějaké domy.

Caut niște caiete.

Hledám jedny sešity.

*) Srov. lekci 8, mluvnické výklady bod 3.

Scînteia și România liberă sînt ziare românești.

S. a R. l. jsou rumunské noviny.

Unde se vînd ziare străine?

Kde se prodávají cizí noviny?

Vindeți și timbre?

Prodáváte také známky?

4. Množné číslo ukazovacích zájmen

Ukazovací zájmena *acesta*, *aceasta* mají v mn. č. tvary *aceștia* [ačestja]*) (m.), *acestea* (ž., s.):

<i>domnul acesta</i>	<i>camera aceasta</i>	<i>hotelul acesta</i>
<i>domnii aceștia</i>	<i>camerele acestea</i>	<i>hotelurile acestea</i>

Ukazovací zájmena *acela*, *aceea* mají v mn. č. tvary *aceia* (m.), *acelea* (ž., s.):

<i>domnul acela</i>	<i>camera aceea</i>	<i>hotelul acela</i>
<i>domnii aceia</i>	<i>camerele acelea</i>	<i>hotelurile acelea</i>

Ukazovacími zájmeny v mn. č. překládáme české „tohle“, „tamto“, jde-li o více osob nebo předmětů.**)

Kdo je tohle?

Cine sînt aceștia?

Tohle jsou moji kolegové.

Aceștia sînt colegii mei.

Co je tohle?

Ce sînt acestea?

Tohle jsou naše kufry.

Acestea sînt geamantanele noastre.

Tamto jsou nějaké noviny.

Acelea sînt niște ziare.

5. Přídavná jména s jednotným tvarem v množném čísle

Přídavná jména zakončená *-esc* mají v mn. č. jednotnou koncovku pro všechny rody:

<i>românesc</i> (m., s.)	} <i>românești</i> (m., s., ž.)
<i>românească</i> (ž.)	

*) Viz HZ 17 v lekci 11.

**) Srov. lekci 5, mluvnické výklady bod 5.

Podobně: *franțuzesc, franțuzească — franțuzești* (HZ 2) apod. — Jednotný tvar má v mn. č. také přídavné jméno *nou, nouă — noi* a několik přídavných jmen zakončených *-c, -g*, např. *mic, mică — mici, larg, largă — largi, lung, lungă — lungi*.

6. Základní číslovky

Základních číslovek se užívá také

— při určování hodin; např.

<i>E (ora) unu și cinci</i> (minute)	Je jedna (hodina) a pět (minut)
<i>unu și douăsprezece</i> (minute)	za tři minuty čtvrt na dvě
<i>unu și un sfert</i>	čtvrt na dvě
<i>unu și douăzeci și unu</i> (de minute)	za devět minut půl druhé
<i>unu și jumătate</i>	půl druhé
<i>două fără douăzeci și</i> <i>două (de minute)</i>	za sedm minut tři čtvrti na dvě
<i>două fără un sfert</i>	tři čtvrti na dvě
<i>două fără cinci (minute)</i>	za pět minut dvě

— při určování data; např.

<i>două martie</i>	2. březen
<i>la două martie</i>	2. března
<i>la cinci mai</i>	5. května
<i>la douăzeci și unu iulie</i>	21. července
<i>joi treizeci și unu decembrie</i>	ve čtvrtek 31. prosince

Poznámky: 12. a 22. ledna (února, atd.) se překládá *la douăsprezece* nebo *la doisprezece ianuarie* (februarie, atd.), *la douăzeci și două* nebo *la douăzeci și doi ianuarie* (februarie, atd.).

1. leden (únor, atd.), 1. ledna (února, atd.) se překládá číslovkou řadovou*): *intii ianuarie* (februarie, atd.), *la intii ianuarie* (februarie, atd.).

— často i v jiných případech místo číslovek řadových; např.

<i>etajul doi</i>	druhé poschodí
<i>anul cinci</i>	pátý ročník

7. Přítomný čas a rozkazovací způsob sloves „a scrie, a ști“

a scrie psát

<i>scriu</i> [skriu]	<i>scriem</i> [skrijem]
<i>scrii</i> [skri]	<i>scrieți</i> [skrijeci]
<i>scrie</i> [skrije]	<i>scriu</i> [skriu]

scrie!
scrieți!

a ști vědět; umět, znát

<i>știu</i> [štyu]	<i>știm</i> [štyim]
<i>ști</i> [šty]	<i>știți</i> [štyci]
<i>știe</i> [štyje]	<i>știu</i> [štyu]

ști!
știți!

Poznámka: Tato slovesa mají v 1. os. jedn. č. a v 3. os. mn. č. koncovku *-u*. V ostatních osobách se *a scrie* časuje podle vzoru *a crede* (viz lekci 4), *a ști* podle vzoru *a dormi* (viz lekci 5).

EXERCITII

1. Doplňte „î“ nebo „i“:

cite cuv.nte românești știi?
unde se v.nde bere?
ce înseamnă cuv.ntele acestea?
la ghișeul acela se v.nd și timbre
nu înțeleg cuv.ntul „oficiu“
v.ndeți ziare străine?
nu v.nd nimic

*) O řadových číslovkách viz lekci 17.

2. Doplňte „I“, kde je třeba:

avem un copi.
tovarăşii ace.ia sînt cehi
cîţi copi.i are sora dumitale?
cum se numeşte muntele ace.a?
copi.ii lor sînt mici
cît costă ţigările ace.ea?
ace.ia nu sînt copi.ii noştri

3. Dejte do jedn. č.:

ziare româneşti (HZ 2)	→	un ziar românesc
birouri luminoase (HZ 3)	...	
numere mici (HZ 7)	...	
pachete grele (HZ 13)	...	
bulevarde largi	...	
pahare mari	...	
avioane străine (HZ 3)	...	
geamantane albastre	...	
trenuri lungi	...	
cursuri interesante	...	
exerciţii uşoare (HZ 3)	...	
locuri libere	...	
ceasuri scumpe	...	
blocuri înalte	...	
stilouri negre (HZ 13)	...	
filme bune	...	
hoteluri noi	...	
cuvinte cehe (HZ 14)	...	
dicţionare ieftine	...	
cartiere frumoase (HZ 3)	...	
nume ruseşti (HZ 2)	...	
timbrele acestea	...	
oraşele noastre (HZ 3)	...	
magazinele acelea	...	

4. Přečtěte rumunsky:

la 24 ianuarie 1859, la 9 mai 1877, la 7 noiembrie 1917
la 28 octombrie 1918, la 16 februarie 1933, la 23 august 1944
la 6 martie 1945, la 5 mai 1945, la 30 decembrie 1947

5. Dejte do mn. č.:

Acesta e vecinul nostru. → Aceştia sînt vecinii noştri.
Aceasta nu e camera noastră. ...
Acela e copilul dumneavoastră? ...
Aceea e o străină. ...
Acesta nu e geamantanul ei. ...
Aceasta e maşina lor? ...
Aceea e o revistă românească. ...
Acesta nu e colegul meu. ...

6. Odpovězte rumunsky na tyto otázky:

De cît timp învăţaţi limba română?
Cîţi membri are familia dumneavoastră?
Cîte etaje are blocul în care locuiţi?
La ce oră plecaţi la serviciu?
Cum se numesc zilele în limba română?
Ce zi e astăzi?
În cite sîntem astăzi?
Cît e ceasul acum?
Ce ziare şi reviste româneşti cunoaşteţi?

7. Doplňte vhodný tvar slovesa „a scrie“ (podle uvedených osobních zájmen nebo podle vyjádřeného podmětu věty):

(dumneavoastră) De ce nu ...?
Pentru că n-am cu ce ...
(dumneata) ... cu creionul meu!
(eu) Nu pot ... cu stiloul acesta.
Nici stilourile acelea nu ... bine.
Creionul acesta e frumos, dar ... prost.
Ce ... prietenele dumitale?
(ele) ... că se simt bine în concediu.
(tu) Despre ce ...?
(eu) ... despre călătoria noastră.
(noi) Acum ... nişte exerciţii.
Roxana ... că soseşte la 10 aprilie.

8. Řekněte a napište rumunsky:

Nevíte, kolik je hodin?
Podle mých hodinek je za pět minut půl druhého.
V kolik hodin se otvírají obchody?
Ve čtvrt na devět.
Poštovní úřad se zavírá za deset minut.

Vrátím se ve tři čtvrti na šest.
 Sejdeme se za pět minut osm.
 Kolikátého je dnes?
 Dnes je 17. června 19...
 To znamená, že v sobotu je 20. června.
 Čekáme vás v pondělí 5. září.
 Vlak přijíždí za pět minut jedenáct.

9. Doplňte vhodný tvar slovesa „a ști“ (podle uvedených osobních zájmen nebo podle vyjádřeného podmětu věty):

(dumneata) Nu ... unde e o drogherie?
 (noi) ... că vă grăbiți.
 Nimeni nu ... nimic.
 (dumneavoastră) Nu ... unde merge troleibuzul 90?
 (eu) Din păcate nu
 (tu) ... unde lucrează tatăl ei?
 Cine ... ?
 (noi) Acum ... vreo trei sute de cuvinte românești.
 (ei) ... că sînteți aici?
 (voi) Nu ... dacă vorbește englezește?
 (dumneavoastră) ... cît costă?

10. Doplňte chybějící slova:

Cînd se închid ...?
 ... douăzeci de minute, dar ... poștal se închide ... ora nouă.
 Pofțiți. ... doi lei și douăzeci de
 Vindeți și ...?
 ... aveți Scinteia sau România liberă ... trei iulie?
 Nu știu ... mai am.
 Cîte ... are blocul ... care locuiți?
 Nu știți ... ce etaj locuiește domnul Sergiu Vasiliu?
 La ... șase.
 E ... serviciu? Nu. E ... concediu.
 ... se vād cartiere ..., străzi ... și blocuri
 Ce ... cuvîntul „exact“?
 Nu Mă uit ... dicționar.
 Prietena ta e ... ? ... nu.
 Multe salutări ... din Sibiu, ... la Roxana.
 Cînd se întoarce ... concediu?
 Poate că ... sora ei. ...-o!
 Tu cînd ai ... ? În august.

11. Învățați pe dinafară:

Știți franțuzește?	Umíte francouzsky?
Unde oprește troleibuzul 91?	Kde staví trolejbus 91?
Două bilete pînă la Universitate.	Dva lístky k univerzitě.
La ce oră vă întoarceți de la serviciu?	V kolik hodin se vracíte z práce?
Sunați-mă pînă la ora opt!	Zavolejte mi do osmi hodin!

1. Citiți și traduceți:*)

- Cum vă numiți?
- Mă numesc Alexandru Dumitrescu.
- Care e profesiunea dumneavoastră?
- Sînt funcționar. Lucrez într-un minister.
- Cîți ani aveți?
- Am 37 de ani.
- Sînteți căsătorit?
- Da. Sînt căsătorit de zece ani.
- Cum o cheamă pe soția dumneavoastră?
- O cheamă Silvia.
- Lucrează undeva?
- E casnică. Se ocupă de gospodărie. E o gospodină bună.
- Aveți copii?
- Da. Avem doi copii.
- Unde locuiți?
- Pe strada Grigore Alexandrescu**), la numărul 41.
- La ce etaj?
- La etajul cinci. Din fericire, avem lift.
- Aveți mulți vecini?
- Nu. La fiecare etaj sînt numai două apartamente.
- Cum e apartamentul dumneavoastră?
- Destul de mare. Avem trei camere și dependințe.
- La ce oră vă sculați?
- Ne sculăm la ora șase. În timp ce eu mă spăl, soția mea pregătește micul dejun.
- Ce faceți după micul dejun?
- Eu plec cu autobuzul la serviciu, iar copiii merg pe jos

*) Všetchny neznámé výrazy z této lekce najdete ve slovníčku na konci knihy.

**) Rumunský básník (1810–1888).

la școală. Silvia face curățenie. Apoi merge la cumpărături. Cînd se întoarce acasă, gătește.

- La ce oră vă întoarceți de la serviciu?
- De obicei la patru și un sfert.
- Ce faceți după masă?
- Dan și Florica învață. Eu citesc ziarele sau ascult programul de la radio. Apoi ne uităm la televizor.
- Cînd vă culcați?
- Pe la ora zece.

2. Naučte se hláskovat rumunskou abecedou:

a [a]	f [fe]	l [le]	ș [še]
ă [ă]	g [ge]	m [me]	t [te]
â [î dyn*) a]	h [ha]	n [ne]	ț [ce]
b [be]	i [i]	o [o]	u [u]
c [če]	î [î dyn*) i]	p [pe]	v [ve]
d [de]	j [že]	r [re]	x [iks]
e [e]	k [ka]	s [se]	z [ze]

3. Přeložte tyto rumunské nápisy:

Atenție, ciine rău!
 Autoservire
 Bărbați
 Femei
 Fumători
 ieșire
 Intrare
 Nefumători
 Ocolire
 Trecere pentru pietoni

4. Od uvedených slov utvořte podstatná jména rodu mužského:

prietenă	→	prieten
funcționară		...
studentă		...
colegă		...
secretară		...
tovarășă		...
străină		...
doamnă		...
profesoară		...

*) Fonetický přepis rumunské předložky „din“.

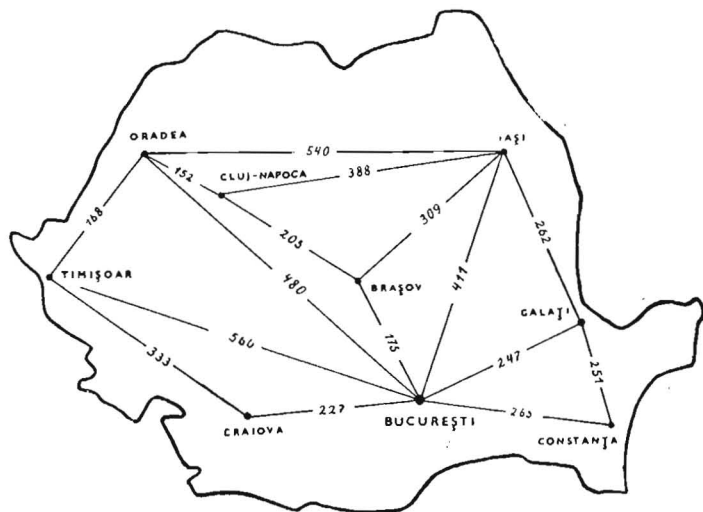
5. Napište rumunským pravopisem:

[la intersekcije fačeci la dreapta]
 [naj un stylo^u?]
 [nyč stylo-urile ačelca nu skri^u bine]
 [unde merdž, mirča?]
 [če zič de fotografija ačasta?]
 [k'ejile tale sint ajič]
 [avem nevoje de činzeč de lej]
 [kici lej maj aveci?]
 [fotografii-ile ačestca nu sint rele]
 [je^u fumez činsprezeče cigări pe zi]
 [nu štý čine je la tovarášul indžiner?]
 [ačestja sint kopiji voštri?]
 [am impresija kăj kunosk]
 [k'emacij!]
 [nuj k'emaci!]
 [in întreprinderea n^oastră lukrează obzeč de femej]
 [aštepto!]
 [ašteptacjo!]
 [no putem aštepta]
 [lokujem in pjaca kogălnyčanu]
 [intrebacil pe g'id!]
 [am doj unk']
 [unk'i mej lukrează pe un šantyjer]
 [biro-ul luj je la etažul trej]
 [ofičul poštai se ink'ide peste činč minute]
 [părinci jej sint la băjile herkulane]
 [je čineva in baje?]
 [de kit tymp sinteci in čehoslovačija?]
 [il aštept pe domnul ang'elesku]
 [zijarele de astăz' nu sint pr^{ea} interesante]
 [tače pentru kă o d^oare kapul]

6. K uvedeným slovům doplňte podstatná jména opačného rodu:

muncitor	...
...	invățătoare
începător	...
...	soție
român	...
...	mamă
frate	...
...	noră
Ion	...

7. S pomocí mapky tvořte otázky a odpovědi podle vzoru „Číli kilometri sint de la București (pină) la Constanța? De la București (pină) la Constanța sint 265 de kilometri.“

8. Řekněte a napište rumunsky:

Dobrý večer, pane Ionescu.
 Jak se vám daří, soudruhu inženýre?
 Nemohu si stěžovat. A vám?
 Dnes se necítím dobře.
 Jak se daří tvým rodičům, Heleno?
 Děkuji, dost dobře.
 Dobrý den, paní profesorko.
 Kam jdete?
 Dobré jitro, slečno.
 Promiňte mi, že vás obtěžuji, soudružko.
 Kdo je u telefonu?
 Prosim vás, mohu mluvit s profesorem Cîmpeanem?
 Počkejte okamžik, hned ho zavolám.
 Jste velice laskava.

Děkuji.
Nemáte zač.
Které autobusy jezdí k nádraží?
Co děláš dnes večer, Dane?
Ještě nevím.
Jestli máš čas, můžeme jít do divadla.
Můžete překládat bez slovníku?

9. Doplněte slova opačného významu:

bine	...	departe	...	a deschide	...
a pleca	...	da	...	acolo	...
greu	...	a tăcea	...	ceva	...
puțin	...	mic	...	ieftin	...

10. Învățați pe dinafară:

Nu sînt în apele mele.	Nejsem ve své kůži.
Apele liniștite sînt adînci.	Tichá voda břehy mele.
Ochii care nu se văd se uită.	Sejde z očí, sejde z mysli.
Prietenul la nevoie se cunoaște.	V nouzi poznáš přítele.
Graba strică treaba.	Práce kvapná málo platná.

**KAREL DVOŘÁK PLEACĂ
ÎN ROMÂNIA**

Azi-dimineață soții Dvořák s-au sculat devreme.
Karel s-a spălat cu apă rece și s-a îmbrăcat repede.
Se pregătește de drum.

Din dulap și din sertare a scos cîteva cămăși, două pijamale, cinci perechi de ciorapi, un costum de oraș, un costum de seară, cîteva cravate, batiste, prosoape, două perechi de pantofi și alte obiecte de uz personal.

- Unde pui impermeabilul? spune doamna Dvořák.
- Ce ai spus? o întreabă distrat soțul ei.
- Te-am întrebat unde pui impermeabilul.
- În geanta de voiaj.

Karel nu are multe bagaje: un geamantan, o geantă de voiaj și o servietă. În geamantan a pus lenjeria, hainele și pantofii. În servietă are ochelarii de soare, umbrela (cine știe ce vreme e la București!), țigări și o hartă.

Pe la ora șapte și jumătate domnul Dvořák e gata de plecare.

- N-ai uitat nimic? îl întreabă soția lui.
- Sper că n-am uitat nimic, răspunde Karel.

Soții Dvořák ies din casă și se duc cu mașina la gară unde îi așteaptă cîțiva prieteni.

alt (HZ 6) jiný
apă ž. voda
azi = astăzi
azi-dimineață dnes ráno
bagaj, mn. č. -je s. zava-
zadlo
batistă ž. kapesník
casă ž. dům, domov
cămașă, mn. č. -și (HZ 12) ž.
košile
ciorap [čorap] m. punčocha,
ponožka
cîteva několik
cîțiva [kic'va] několik
costum, mn. č. -me s. oblek;
costum de oraș vycházko-
vý oblek; costum de seară
večerní oblek
cravată ž. vázanka
devreme brzy, časné
distrat (HZ 6) roztržitý; roz-
tržité

drum, mn. č. -muri s. cesta
a se duce, mă duc, rozk.
du-te!, prič. dus (ode)jíť;
(od)jet
dulap, mn. č. -puri s. skříň
gata hotov(ý); gata de plecare
připraven k odchodu
geantă, mn. č. -nți (HZ 13,
HZ 6) ž. brašna; kabelka;
geantă de voiaj cestovní
kabela
haine ž. mn. č. šaty
hartă, mn. č. -rți (HZ 12, HZ
6) ž. mapa
a ieși, ies, rozk. ieși! (HZ 16)
vyjít; vyjet
impermeabil [imperme-abil],
mn. č. -le s. nepromokavý
plášť
a se îmbrăca, mă îmbrac
(HZ 5) oblékat se
lenjerie [lenžerije] ž. prádlo

obiect, mn. č. -te s. předmět
ochelari m. mn. č. brýle;
ochelari de soare brýle
proti slunci
pantof m. polobotka
pe: pe la șapte kolem sedmé
pereche ž. pár
pijama ž. pyžamo
plecare (HZ 12) ž. odchod; od-
jezd
a se pregăti, mă -tesc de ceva
připravovat se na něco
prosop, mn. č. -pe (HZ 3) s.
ručník
a pune, pun, prič. pus (HZ 18)
položit, dát
a răspunde, răspund, prič.
răspuns (HZ 4) odpovědět

rece studený
a scoate, scot, prič. scos (HZ
6, HZ 3) vyndat
a se scula, mă scol (HZ 8, HZ
9) vstávat, vstát
sertar, mn. č. -re s. zásuvka
servietă [servijetă] ž. aktovka
soare m. slunce
soți m. mn. č. manželé
a spera, sper, 3. os. speră dou-
fat
a spune, spun, prič. spus (HZ
18) říkat
a uita, uit (HZ 6) zapomenout
umbrelă ž. deštník
uz s. používání; de uz perso-
nal pro osobní potřebu
vreme ž. počasí

VÝSLOVNOST

I nepřízvučné 1. čte se jako neslabičné [i] ve slovech, jejichž první složkou je cîți- nebo ori-: cîțiva [kic'va] několik, orice [or'če] jakýkoliv;
2. nečte se v některých slovech mezi c, g, ch, gh a a, o, u*): ciorap [čorap] punčocha, picior [pičor] noha, Giurgiu [džur-džu] rumunský přístav na Dunaji**), chiuvetă [k'uvetă] umyvadlo (ve zdi), maghiar [mag'ar] maďarský.

MLUVNICE

1. Hláskové změny (HZ 16, HZ 17, HZ 18)

HZ 16: Souhláska s se mění v š před koncovkou obsahující i:

frumos	hezky	a ieși	vyjít, vyjet
frumoși	hezcí	ies	vyjdu, vyjedu

HZ 17: Souhlásková skupina st se mění v șt před koncovkou obsahující i:

*) U nových výrazů na to vždy upozorníme.
**) Srov. též Sergiu [serdžu], oficiu [ofiču], o nichž byla zmínka v lekcí 9.

<i>turist</i>	<i>turista</i>	<i>acesta</i> tenhle
<i>turisti</i>	<i>turisté</i>	<i>aceştia</i> tihle

HZ 18: Souhláska **n** mizí u některých sloves před koncovkou -i:

<i>a spune</i> říkat	<i>a pune</i> položit, dát
<i>spui</i> říkáš	<i>pui</i> položíš, dáš

2. Citva

Neurčitá číslovka *citva* je složena z číslovky *cît* a přípony *va*. Shoduje se v rodě, čísle a pádě s podstatným jménem, na něž se vztahuje nebo které zastupuje: *citva* (jedn. č. m., s.), *cităva* (jedn. č. ž.), *ciţiva* (mn. č. m.), *citeva* (mn. č. ž., s.). Je-li tato číslovka přívlastkem, má přízvuk na první slabice, např. *citva timp**) nějaký čas, nějakou dobu, *ciţiva prietenii**) několik přátel. Jinak na slabice poslední: *ciţiva ştiu româneşte* několik jich umí rumunsky.

3. Minulý čas složený

Pro vyjádření minulého děje užívá rumunština nejčastěji minulý čas složený z pomocných tvarů slovesa *a avea* (**am, ai, a, am, aţi, au**) a přičestí významového slovesa.

U pravidelných sloves I. a IV. třídy utvoříme přičestí připojením koncovky **-t** k jejich infinitivu (bez předložky *a*), např.:

<i>a lucra</i> lucrat	<i>a ajuta</i> ajutat	<i>a vorbi</i> vorbit	<i>a dormi</i> dormit
am	} lucrat	} pracoval, -a jsem	} pracoval, -a jsi**)
ai			
a			
am			
aţi			
au			
		pracoval, -a jsme	pracoval, -a, -i, -y jste
		pracovali, -y	

*) Podst. jméno určené touto číslovkou je bez členu. Srov. lekci 7, mluvnické výklady bod 6.

**) Nebo: *pracoval, -a jste* (jde-li o osobu, kterou oslovujeme *dumneata*).

Záporné tvary se vyjadřují pomocí **n-**: **n-am lucrat, n-ai lucrat, n-a lucrat** atd:

Podobně: *am ajutat, ...; n-am ajutat, ...; am vorbit, ...; n-am vorbit, ...; am dormit, ...; n-am dormit, ...*

Přičestí samo má význam přídavného jména:

<i>a comanda</i> objednat	<i>comandat</i> objednaný
<i>a pregăti</i> připravovat	<i>pregătît</i> připravený

4. Přičestí sloves II. a III. třídy a sloves „a fi, a şti“

Slovesa II. třídy, některá slovesa III. třídy a sloveso *a şti* mají v přičestí koncovku **-ut**:

<i>a avea</i>	avut	<i>a încăpea</i>	încăput
<i>a durea</i>	durut	<i>a părea</i>	părut
<i>a putea</i>	putut	<i>a cunoaşte</i>	cunoscut
<i>a tăcea</i>	tăcut	<i>a face</i>	făcut
<i>a vedea</i>	văzut	<i>a vinde</i>	vîndut
<i>a crede</i>	crezut	<i>a şti</i>	ştiut

Většina sloves III. třídy má v přičestí koncovku **-s**:

<i>a ajunge</i>	ajuns	<i>a se plînge</i>	plîns
<i>a deschide</i>	deschis	<i>a pune</i>	pus
<i>a (se) duce</i>	duş	<i>a răspunde</i>	răspuns
<i>a închide</i>	închis	<i>a scoate</i>	scos
<i>a se întoarce</i>	întors	<i>a scrie</i>	scris
<i>a înţelege</i>	înţeles	<i>a spune</i>	spus
<i>a merge</i>	mers	<i>a zice</i>	zis

Stejně tvoří přičestí slovesa odvozená: *a traduce* — **tradus** (podle *a duce* — **duş**) apod.

Přičestí slovesa *a fi* má tvar **fost**.

I nepravidelně tvořená přičestí mají přízvuk na poslední slabice,

5. Spojování tvarů osobních a zvrtných zájmen s minulým časem složeným

Před tvary minulého času složeného se zájmena *mă, îl, vă, îi, se* zkracují v *m-, l-, v-, î-, s-*:

<i>M-a</i> [ma] <i>căutat cineva?</i>	Hledal mě někdo?
<i>Nu l-am</i> [lam] <i>auzit bine.</i>	Neslyšel(-a) jsem ho dobře. Neslyšeli(-y) jsme ho dobře.
<i>Cine v-a</i> [va] <i>așteptat?</i>	Kdo na vás čekal?
<i>I-au</i> [jau] <i>lăudat.</i>	Chválili(-y) je.
<i>Cînd s-a</i> [sa] <i>întors?</i>	Kdy se vrátil(-a)?

Zájmena *te, ne, le* se připojují v písmu spojovníkem k pomocným tvarům slovesa *a avea*:

<i>Ce te-a</i> [tea] <i>întrebat?</i>	Co se tě ptal(-a)? Co se vás ptal(-a)?
<i>Nu ne-am</i> [neam] <i>văzut de mult.</i>	Neviděli jsme se už dlouho.
<i>Le-a</i> [lea] <i>uitat acasă.</i>	Zapomněl(-a) je doma.

Zájmeno *o* se připojuje až za přičestí:

<i>Cine a căutat-o</i> [kă-utato]?	Kdo ji hledal?
<i>Ați văzut-o</i> [văzuto]?	Viděl(-a) jste ji?

6. Gata

Přídavné jméno *gata* je neměnné. Znamená „hotový, -á, -é, -í, -é, -á“. Má rovněž význam příslovce „hotovo“:

<i>E gata?</i>	Je už připraven? Je to už hotovo?
<i>Încă nu sîntem gata.</i>	Ještě nejsme připraveni. Ještě nejsme hotovi.
<i>Domnul Dvořák e gata de plecare.</i>	Pan Dvořák je připraven k odchodu (k odjezdu).

7. Pořádek slov

Neurčité zájmeno *alt* a neurčitá číslovka *cîtva* stojí před určeným podstatným jménem:

<i>În servietă am ochelarii de soare, umbrela și alte obiecte de uz personal.</i>	V aktovce mám brýle proti slunci, deštník a jiné předměty pro osobní potřebu.
<i>La gară ne-au așteptat cîtiva prieteni.</i>	Na nádraží na nás čekalo několik přátel.

8. Slovesa podobného významu

<i>a zice</i>	říci, říkat (zpravidla jen velmi stručně)
<i>a spune</i>	říkat, povídat (obšírněji)
<i>a merge</i>	jít, jet (vyjadřuje chůzi, jízdu)
<i>a pleca</i>	(ode)jít, (od)jet (vyjadřuje odcházení, odjíždění odněkud)
<i>a se duce</i>	jít, jet (vyjadřuje směřování k určitému cíli)

EXERCITII

1. Dejte do minulého času:

<i>Ai nevoie de ceva?</i>	→ <i>Ai avut nevoie de ceva?</i>
<i>Mă doare capul.</i>	...
<i>Cîte persoane încap în mașină?</i>	...
<i>Pare obosit.</i>	...
<i>Nu pot traduce fără dicționar.</i>	...
<i>De ce tăceți?</i>	...
<i>Îl vezi pe Radu?</i>	...
<i>Nu vă crede.</i>	...
<i>Știi unde locuieste?</i>	...
<i>Karel deschide dulapul.</i>	...
<i>Scoate cîteva cravate.</i>	...
<i>Ne duce cu mașina.</i>	...
<i>La ce oră se întoarce?</i>	...
<i>Îi înțelegeți?</i>	...

Mergem la teatru. ...
 În servietă pun ochelarii de ...
 soare și umbrela. ...
 Ce scrie Rodica? ...
 O căutați pe doamna Ionescu? ...
 Sintem în România. ...
 La ce te uiți? ...
 Le chem. ...

2. Traduceți în limba română:

1. Jste hotovi?
2. Ještě nejsme hotovi.
3. Můj bratranec byl loni v Praze.
4. Včera jsem mluvil s vaší sestřenicí.
5. Vyšli jsme z domova kolem šesté.
6. Kde jste byli předevčírem?
7. Neviděli jsme vás už týden.
8. Nikde jsem ji neviděl.
9. Je to velmi známá kniha.
10. Neodpověděla nám.
11. Mají dvě hezké děti.
12. Tyhle brýle nejsou příliš hezké.

3. Rekněte ve všech osobách:

Mã spãl cu apă rece, te ...
 Mã îmbrac repede, te ...

4. Citiți și traduceți:*)

În lecția de astăzi am citit despre Karel Dvořák, care se pregătește de drum.
 Pleacă în România.
 Dumneavoastră ați fost în România?
 Da, anul trecut.
 În interes de serviciu?
 Nu, ca turist.
 Cu cine ați fost acolo?
 Cu familia mea.
 Ce orașe ați vizitat?
 Am fost la București și la Constanța.

*) Neznámé výrazy najdete ve slovníčku na konci knihy.

5. Odpovězte ústně a písemně na tyto otázky:

Cînd s-au sculat soții Dvořák azi-dimineață?
 Cum s-a spălat Karel?
 Ce a scos din dulap și din sertare?
 Ce l-a întrebat soția lui?
 Cîte bagaje are Karel?
 Ce are în geamantan?
 Unde a pus impermeabilul?
 La ce oră e Karel gata de plecare?
 Unde se duc soții Dvořák?
 Cine-i așteaptă acolo?
 Dumneavoastră la ce oră vă sculați de obicei?

6. Traduceți în limba română:

1. Dnes ráno jsem vstával brzy.
2. Rychle jsem se umyl a oblékl.
3. Každé ráno se myji studenou vodou.
4. Připravuji se na cestu.
5. Ze skříně jsem vyndal několik košil, večerní oblek, vycházkový oblek, tři vázanky, pět párů ponožek, dva páry polobotek a další předměty osobní potřeby.
6. Dal jsem je do kufru.
7. Nemám mnoho zavazadel: kufr, cestovní kabelu a ak-tovku.
8. Jsem připraven k odchodu.
9. Moje manželka se mě ptá, jestli jsem nic nezapomněl.
10. Vycházíme z domova a jedeme autem na nádraží.

7. Învățați pe dinafară:

Mã dor picioarele.
 E la doi pași de aici.
 Vã rog, chemați un taxi!
 S-a făcut!
 Puteți aștepta cîteva minu-te?

Bolí mě nohy.
 Je to odtud pár kroků.
 Prosím vás, zavolejte taxi!
 Platí! Ujednáno!
 Můžete několik minut po-čkat?

LA GARĂ ȘI ÎN TREN

Mașina gonește pe străzile orașului. În zece minute soții Dvořák au ajuns în fața gării. Acolo se întâlnesc cu câțiva prieteni și intră cu toții în gară.

Holul e plin de lume. Unii oameni se îndreaptă spre peroane, alții spre ieșire. Cîteva persoane consultă mersul trenurilor afișat pe pereții holului.

— De la ce linie pleacă trenul de București? întrebă Dvořák pe un feroviar.

— De la linia patru, răspunde feroviarul.

Trenul are douăsprezece vagoane. Are și vagon-restaurant*). Soții Dvořák și prietenii lor caută și găsesc vagonul de dormit numărul 54.

La ușa vagonului conductorul controlează biletele călătorilor. Karel are bilet pentru cabina cinci, patul de jos.*) El se urcă în vagon, trece prin coridor și intră în cabină. Lasă bagajele acolo și se întoarce pe peron. Fumează și vorbește cu soția lui și cu prietenii. Toate vagoanele se umplu de călători.

— Poftiți în vagoane! se aude vocea conductorului.

Karel se urcă din nou în vagon, pune bagajele în plasa care se află deasupra ferestrei și deschide fereastra. Rapidul se pune în mișcare. La plecarea trenului, soția domnului Dvořák și prietenii strigă: „Drum bun! La revedere!”

aîșat (HZ 6) vyvěšený
a se afla, mă aflu být (někde)
alții jiní, druzí
bilet, mn. č. -te, s. lístek, jízdenka
cabină ž. lůžkové oddělení
călător m. cestující
conductor m. průvodčí
a consulta, consult (HZ 6) ce-va divat se na něco
a controla, -lez kontrolovat
coridor, mn. č. -re (HZ 3) s. chodba
cu: cu toții všichni
deasupra (+ 2. pád) nad (něčím, něco)
drum, mn. č. -muri, s. cesta;
drum bun! šťastnou cestu!
feroviar [ferovijar] m. železničář

a găsi, -sesc najít
a goni, -nesc uhánět
hol, mn. č. -luri s. dvorana, hala
ieșire ž. východ
a intra, întru vejít; vjet
a se indrepta, mă îndrept (HZ 1, HZ 6) mířít (někam)
în fața (+ 2. pád) před (něčím, něco)
jos dole; de jos dolní
la: la plecare při odjezdu
a lăsa, las (HZ 5, HZ 16) nechat
linie [linyje] ž. kolej
lume ž. lidé
mersul trenurilor s. jízdní řád
mișcare (HZ 12) ž. pohyb; a se pune in mișcare dávat se do pohybu

*) Srov. lekci 1, mluvnické výklady bod 2.

nou: *din nou* znova
pat, *mn. č. -turi* s. lůžko, postel
pe: *pe strážile oraşului* po ulicích města
perete (HZ 6) *m.* stěna
peron, *mn. č. -ne* (HZ 3) s. nástupiště
plasă ž. síť
plin plný
prin skrz; **prin coridor** chodbou
rapid, *mn. č. -de* s. rychlík

a striga, strig volat, křičet
a trece, trec, rozk. treci!, přič. trecut (HZ 1) projít; přejít
a umple, umplu, přič. um- plut plnit, naplnit
unii někteří, jedni
a se urca, mă urc nastoupit
vagon, *mn. č. -ne* (HZ 3) s. železniční vůz; **vagon-restaurant** [resta-urant] jídelní vůz; **vagon de dormit** lůžkový vůz
voce ž. hlas

MLUVNICE

1. Druhý pád podstatných jmen s určitým členem

Podstatná jména rodu mužského s určitým členem *-ul, -le* nahrazují tato zakončení koncovkami *-ului, -lui*:

1. pád *muncitorul fratele*
2. pád *muncitorului fratelui*

V *mn. č.* mají místo zakončení *-ii* koncovku *-ilor*:

1. pád *muncitorii fraţii*
2. pád *muncitorilor fraţilor*

Poznámka: Podstatné jméno *tatăl* má v 2. pádě jedn. č. tvar *tătălui*, v 2. pádě *mn. č.* tvar *taţilor*. Má-li v 1. pádě jedn. č. podobu *tata*, má v 2. pádě jedn. č. tvar *tatei*.

U podstatných jmen rodu ženského tvoříme 2. pád tak, že k tvaru jejich *mn. č.* bez členu připojíme v jedn. č. *-i*:

1. pád <i>camera</i>	<i>limba</i>	<i>clădirea</i>	<i>femeia</i>
2. pád <i>camerei</i>	<i>limbii</i>	<i>clădirii</i>	<i>femeii</i>
1. pád <i>muncitoarea</i>	<i>şoseaua</i>	<i>sora</i>	
2. pád <i>muncitoarei</i>	<i>şoselei</i>	<i>surorii</i> *)	

*) Stejně tak: *nora* — *nurorii*.

V *mn. č.* připojujeme k zmíněnému tvaru *-lor*:

1. pád <i>camerele</i>	<i>limbile</i>	<i>clădirile</i>	<i>femeile</i>
2. pád <i>camerelor</i>	<i>limbilor</i>	<i>clădirilor</i>	<i>femeilor</i> *)
1. pád <i>muncitoarele</i>	<i>şoselele</i>	<i>surorile</i>	
2. pád <i>muncitoarelor</i>	<i>şoselelor</i>	<i>surorilor</i>	

Poznámka: U podstatných jmen rodu ženského, jejichž 2. pád jedn. č. by měl být zakončen *-iii*, mění se tato samohlásková skupina v *-iei*: 1. pád *familia* — 2. pád *familiei* (místo: *familiiii*); v *mn. č.* jsou koncovky pravidelné: 1. pád *familiile* — 2. pád *familiilor*. — Podobně: 1. pád *Cehoslovacia*, *România*, 2. pád *Cehoslovaciei*, *României*.

Podstatná jména rodu středního s určitým členem tvoří 2. pád jedn. č. stejně jako podstatná jména rodu mužského:

1. pád *locul oraşul numele exerciţiul*
2. pád *locului oraşului numelui exerciţiului*

V *mn. č.* připínají (tak jako podstatná jména rodu ženského) k tvaru *mn. č.* bez členu koncovku *-lor*:

1. pád *locurile oraşele numele exerciţiile*
2. pád *locurilor***) *oraşelor numelor exerciţiilor***))

2. Neurčité zájmeno „tot“

Shoduje se v rodě, čísle a pádě s podstatným jménem, na něž se vztahuje nebo které zastupuje:

<i>tot timpul</i>	všechn čas; pořad
<i>toată ziua</i>	celý den
<i>toţi prietenii</i>	všichni přátelé
<i>toate bagajele</i>	všechna zavazadla

Podstatná jména, před nimiž stojí toto zájmeno, mají určitý člen.

*) [femejilor]. Srov. lekci 8, mluvnické výklady bod 3.

**) [lokurilor], [egzerčicilor]. Srov. lekci 9, mluvnické výklady bod 3.

3. Neurčitá zájmena „un(ul), alt(ul)“

Tato zájmena mají většinou dvojí tvar podle toho, následuje-li za nimi podstatné jméno či nikoliv. Např.:

Un*) călător	} fumează.	Jeden cestující	} kouří.
Unul		Jeden	
Unii călători		Někteří cestující	
Unii		Někteří	

O*) persoană	} se urcă	Jedna osoba	} nastupuje
Una		Jedna	
Unele persoane		Některé osoby	
Unele		Některé	

Mă uit	în alt dicționar.	} Podivám se	do jiného
	în altul.		slovníku.
	în alte dicționare.		do jiného.
	în altele.		do jiných

N-aveți	altă prăjitură?	} Nemáte	jiný moučník?
	alta?		jiný?
	alte prăjituri?		jiné moučníky?
	altele?		jiné?

Obě tato neurčitá zájmena se vyskytují často společně. Následuje-li za prvním z nich podstatné jméno, za druhým se zpravidla neopakuje:

Unii turiști sosesc și alții pleacă. Některí turisté přijíždějí a jiní odjíždějí.

Unii sosesc și alții pleacă. Některí přijíždějí a jiní odjíždějí.

Unele vagoane sînt pentru fumători, altele pentru nefumători. Některé vozy jsou pro kuřáky, jiné pro nekuřáky.

*) Tvarově shodné s neurčitým členem a základními číslovkami jeden, jedna, jedno.

Unele sînt pentru fumători, altele pentru nefumători. Některé jsou pro kuřáky, jiné pro nekuřáky.

4. Přítomný čas a rozkazovací způsob sloves „a intra, a umple“

Některá slovesa mají před infinitivním zakončením souhlásku + l nebo r. Časují-li se podle vzoru *a ajuta* (viz lekci 5), připínají v 1. os. jedn. č. koncovku -u; časují-li se podle vzoru *a crede* (viz lekci 4), připínají tuto koncovku v 1. os. jedn. č. a v 3. os. mn. č.

a intra vejít, vjet

intru	intrăm
intri	intrați
intra	intra

intra!
intrați!

a umple plnit

umplu	umplem
umpli	umpleți
umple	umplu

umple!
umpleți!

Přičestí: umplut

5. Předložky s druhým pádem

Některé rumunské předložky stojí před podstatnými jmény v 2. pádě. Např.:

deasupra ferestrei nad oknem
în fața*) vagonului před vozem

*) Předložka složená z *în* a podst. jména *față* (obličej, tvář).

6. Podstatné jméno slovesné

Od infinitivu každého rumunského slovesa lze utvořit příponou **-re** podstatné jméno, které vyjadřuje příslušný děj nebo jeho výsledek:

<i>a citi</i>	— citire	čtení
<i>a pleca</i>	— plecare	odchod, odjezd
<i>a traduce</i>	— traducere	překládání; překlad
<i>a părea</i>	— părere*	zdání, názor

7. Čtvrtý pád podstatných jmen životných s neurčtým členem

Před podstatnými jmény životnými s neurčtým členem není předložka *pe* ve 4. pádě nutná:

Am întrebat (pe) un fero- Ptal jsem se jednoho že-
viar. lezničáře.

Po některých slovesech se jí neuzívá vůbec.

Poznámka: V některých případech dochází k významovému odlišení. Např. *Caut un profesor.* Hledám (nějakého) profesora.***) ale: *Caut pe un profesor.* Hledám jednoho profesora.***)

EXERCITII

1. Slova v závorkách dejte do vhodného tvaru:

Mašina gonește pe străzile (orașul).
Am ajuns în fața (gara).
Mersul trenurilor e afișat pe pereții (holul).
Conducătorul controlează biletele (călătorii).
Plasa se află deasupra (fereastra).
Ferestrele (vagonul) sînt mari.
Soția (domnul Dvořák) așteaptă pe peron.

*) HZ 13.

**) Který by mě naučil např. rumunsky. Ani mluvčímu, ani posluchači není dosud známý. Srov. lekci 1, mluvnické výklady bod 2.

***) Mluví ví, o koho jde, ale posluchači to nevysvětluje.

Tatăl (doamna Ionescu) e muncitor.
În fotografie sînt toți membrii (familia) lui.
Aceasta e camera (surorile) ei.

2. Traduceți în limba română:

1. Za kolik minut se dostaneme na nádraží?
2. Tramvají za deset minut. Pěšky za půl hodiny.
3. Kde je stanice tramvaje číslo pět?
4. Prosím vás, kde je lůžkový vůz číslo 54?
5. Tady jsou všechna místa obsazena, ale ve vedlejším oddělení jsem viděl několik volných míst.
6. Někteří cestující vcházejí do restaurace, jiní do čekárny.
7. Z které koleje odjíždí vlak do Konstance?
8. Nevím. Zeptejte se železničáře.
9. Nenastupuj do tohoto vozu! Je pro nekuřáky!
10. Sít je plná zavazadel.
11. Osobní vlak z Cimpiny přijíždí na třetí kolej.
12. Nerozuměl jsem, co jste říkal.

3. Řekněte ve všech osobách:

Las geamantanul aici, lași ...

4. Odpovězte ústně a písemně na tyto otázky:

Cu ce s-au dus soții Dvořák la gară?
În cite minute au ajuns acolo?
Cu cine s-au întîlnit în fața gării?
Unde intră cu toții?
Unde se îndreaptă unii oameni?
Unde se îndreaptă alții?
Ce consultă citeva persoane?
De la ce linie pleacă trenul de București?
Cite vagoane are?
Ce caută soții Dvořák și prietenii lor?
Ce face conducătorul la ușa vagonului de dormit?
Ce bilet are Karel?
Ce face Karel?
Unde lasă el bagajele?
Cu cine vorbește pe peron?
Unde se află plasa în care a pus Karel bagajele?
Ce strigă soția domnului Dvořák și prietenii lui la plecarea trenului?

5. Traduceți în limba română:

1. Za deset minut se dostáváme na nádraží.
2. Před nádražím se scházíme s několika přáteli.
3. Nádražní dvorana je plná lidí.
4. Zeptejte se některého železničáře, z které koleje odjíždí vlak do Bukurešti.
5. Jen některé vlaky mají jídelní vůz.
6. U dveří lůžkového vozu kontroluje průvodčí jízdenky cestujících.
7. Mám lístek do oddělení 5, dolní lůžko.
8. Nastupuji do vozu a vcházím do lůžkového oddělení.
9. Otvírám okno a mluvím s manželkou a s přáteli.
10. Šťastnou cestu! Na shledanou!

6. Învățați pe dinafară:

Intră!	Dále! (Vstupte!)
Locuim unul lângă altul (una lângă alta).	Bydlíme vedle sebe.*)
Ne cunoaștem din vedere.	Známe se od vidění.
Acesta e un vagon cu locuri rezervate.	Tohle je místenkový vůz.
Unde sînt vagoanele cu cușete?	Kde jsou lehátkové vozy?

*) Doslova: jeden vedle druhého (jedna vedle druhé).

ÎN VAGONUL-RESTAURANT

Domnul Dvořák ^{a crede} își pune ochelarii de soare și se uită pe fereastră. Îi place peisajul care se vede afară. Urmărește traseul pe hartă. Timpul trece repede. Karel își amintește de casă.

Spre amiază simte că i se face foame. Iese pe coridor și se adresează conductorului:

— Vă rog, la ce oră se servește prînzul la vagonul-restaurant?

— De la douăsprezece și jumătate, îi răspunde conductorul.

Pe la douăsprezece și jumătate, călătorii intră în vagonul-restaurant și se așază în jurul meselor acoperite cu fețe de masă. Ospătarii pun farfurii, tacimuri și pahare. Mesele sînt de patru persoane. În fața domnului Dvořák s-au așezat două fete.

Doi ospătari aduc supă, șnițel pane cu pireu de cartofi și compot de pere.

Domnul Dvořák urează fetelor poftă bună.

— Mulțumim, asemenea, răspund ele.

— Ce doriți de băut? li se adresează un ospătar. Avem bere, vin și apă minerală.

— Aduceți-ne două pahare de apă minerală, spun fetele. Karel comandă bere.

Lumea mănincă cu poftă. Unii beau bere, alții vin sau apă minerală.

După masă, domnul Dvořák își aprinde o țigară și bea o cafea. Apoi plătește ospătarului și pleacă din vagonul-restaurant.

acoperit (HZ 6) pokrytý
a se adresa, mă -sez cuiva
obrátit se na někoho
a aduce, aduc, rozk. adu!,
přič. adus přinést; přivést

afară venku; ven
amiază, mn. č. -zi (HZ 19) ž.
poledne
a-și aminti, îmi -tesc de casă
vzpomínat si na domov

apoi pak, potom
a aprinde, aprind, přič. aprins
(HZ 4) zapálit
asemenea stejně tak; mulțu-
mesc, asemenea děkuji, ná-
podobně
a se așeza, mă așez (HZ 20)
posadit se
a bea, beau pít
cartof m. brambor; de cartofi
bramborový
a comanda, comand, 2. os. co-
manzi (HZ 4) objednat
compot, mn. č. -turi s. kom-
pot
de: de băut k pití
după: după masă po jídle
farfurie [farfurije] ž. talíř
fată (HZ 19) ž. děvče, dívka
față (HZ 19) ž. tvář; **față de**
masă ubrus
foame ž. hlad; **i se face foame**
dostává hlad
în jurul (+ 2. pád) kolem (ně-
čeho)
masă (HZ 19) ž. stůl; **masă de**
patru persoane stůl pro
čtyři osoby

mineral mineralní
a mînca, mîninc jíst
ospătar m. číšník
pară (HZ 19) ž. hruška; **de**
pere hruškový
peisaj [pejisaž], mn. č. -je s.
krajina
pireu s. kaše
a plăcea, plac, přič. plăcut
(HZ 5) líbit se; chutnat
poftă ž. chuť; **poftă bună!**
dobré chutnání!
prînz, mn. č. -zuri s. oběd
a pune: a-și pune ochelarii de
soare nasadit si brýle pro-
ti slunci
a servi, -vese podávat (jídlo)
a simți, simt (HZ 6) cítit
supă ž. polévka
șnițel, mn. č. -le s. řízek; șni-
țel pane obalovaný řízek
tacim, mn. č. -muri s. přibor
traseu, mn. č. -ee s. dráha,
cesta
a trece: timpul trece čas ubí-
há
a ura, -rez přát
a urmări, -resc sledovat

MLUVNICE

1. Hláskové změny (HZ 19, HZ 20)

HZ 19: Samohláska **a**, před níž stojí retnice (tj. **b, f, m, p, v**), **ș** nebo **ț**, se mění v **e** před koncovkou obsahující **e** nebo **i**:

fată	dívka	viață	život
fete	dívky	vieți	životy

Poznámka: K této změně nedochází u slovesa **a comanda**:
(eu) comand — (tu) comanzi.

HZ 20: Přízvučná samohláska *e*, před níž stojí retnice, *ș* nebo *i*, se mění v *a* před koncovkou *-ă*:

mă așez sedám si
se așază sedá si

2. Náhrada druhého pádu osobních zájmen

Osobní zájmena nemají zvláštní tvary pro 2. pád. Po předložkách, které tento pád vyžadují, nahrazujeme je přivlastňovacím zájmenem příslušné osoby. Rod se řídí zakončením předložky (anebo rodem podstatného jména, které je součástí předložkového výrazu):

<i>deasupra mea</i>	nade mnou
<i>în fața noastră</i>	před námi
<i>în jurul*) nostru</i>	kolem nás

3. Třetí pád podstatných jmen s určitým členem

U podstatných jmen s určitým členem je 3. pád**) obou čísel tvarově shodný s 2. pádem. Např.:

<i>Soția domnului Dvořák</i>	Manželka pana Dvořáka
<i>nu știe românește.</i>	neumí rumunsky.
<i>Am urât domnului Dvo-</i>	Přál jsem panu Dvořáko-
<i>rák poftă bună.</i>	vi dobré chutnání.

4. Třetí pád osobních zájmen

<i>îmi</i> [im ⁱ]	mi	<i>ne</i>	nám
<i>îți</i> [ici]	{ ti	<i>vă</i>	vám
	vám**)		
<i>îi</i> [ij]	mu; jí	<i>le</i>	jim (<i>m.</i> , <i>ž.</i> , <i>s.</i>)

*) Předložka složená z *în* a podst. jména *jur* (okolí).

**) Odpovídá na otázku *cui?* komu?, *la ce?* čemu?

***) Jde-li o osobu, kterou oslovujeme *dumneata*. Srov. lekci 1, mluvnické výklady bod 5.

Tyto tvary stojí nejčastěji přímo před slovesem:

<i>Îmi place peisajul.</i>	Ta krajina se mi líbí.
<i>Îți mulțumesc pentru ajutor.</i>	Děkuji ti za pomoc. Děkuji vám za pomoc.
<i>Ospătarul îi aduce o cafea.</i>	Číšník mu přináší kávu.
<i>Ne place aici.</i>	Líbí se nám tu.
<i>Vă urez drum bun.</i>	Přeji vám šťastnou cestu.
<i>Nu le spuneți nimic!</i>	Nic jim neříkejte!

Je-li však sloveso v kladném rozkazovacím způsobu, zájmeno stojí za ním a je k němu v písmu připojeno spojovníkem: *Spuneți-le* [spuncile] *că* *plecăm joi.* Řekněte jim, že odjíždíme ve čtvrtek.

Tvary *îmi*, *îți*, *îi* se zkracují v *-mi*, *-ți*, *-i* za kladným rozkazovacím způsobem, za příslovcem *nu* a některými jinými slovy zakončenými samohláskou (*ce*, *unde*, *și* apod.*)):

<i>Adu-mi</i> [adumi] <i>o bere!</i>	Přines mi jedno pivo! Přineste mi jedno pivo!
<i>Nu-ți</i> [nuci] <i>place compotul?</i>	Nechutná ti (vám) ten kompot?
<i>Răspundeți-i</i> [răspunde-cij]!	Odpovězte mu! Odpovězte jí!

Před 3. os. jedn. č. přít. času slovesa *a fi* se tvary *îmi*, *îți*, *îi* zkracují v *mi-*, *ți-*, *i-*:

<i>Mi-e</i> [mje] <i>sete.</i>	Mám žízeň.
<i>Nu ți-e</i> [cje] <i>foame?</i>	Nemáš hlad? Nemáte hlad?**)
<i>I-e</i> [je]***) <i>sete.</i>	Má žízeň.

*) V tomto případě záleží na rychlosti řeči: v pomalé mluvě se uvedená zájmena zkracují povinně jen za kladným rozkazovacím způsobem.

**) Jde-li o osobu, kterou oslovujeme *dumneata*.

***) V této výslovnosti splývá osobní zájmeno *i-* [ij] se slovesným tvarem *e* [je]. Pro větší zřetelnost se tu často zájmeno nezkracuje: *Îi e* [ij je] *sete.* *Îi e* [ij je] *foame.* apod.

Stojí-li za osobními zájmeny v 3. pádě osobní nebo zvrtné zájmeno ve 4. pádě (kromě o*), mají zájmena v 3. pádě tyto jednoslabičné vyslovené tvary: *mi* [mi], *ți* [ci], *i* [i], *ni* [ny], *vi* [vi], *li* [li]:

Cînd mi le [mi le] *aduci?* Kdy mi je přineseš? Kdy mi je přinesete?
Ți-l [cil] *comand.* Objednám ti ho. Objednám vám ho.
I se [i se] *face foame.* Dostává hlad.
Unde ni-i [nyj] *lăsați?* Kde nám je necháte? (m.)
Vi le [vi le] *punem pe masă.* Dáme vám je na stůl. (ž., s.)
De ce nu li se [li se] *spune nimic?* Proč se jim nic neřekne?

Poznámka: Za příslovcem *nu* se nepíše spojovník, následuje-li spojení 3. a 4. pádu osobních nebo zvrtných zájmen: *Nu-ți pui ochelarii de soare?* Nenasadíš si brýle proti slunci?, ale: *Nu ți-i pui?* Nenasadíš si je?

Za kladným rozkazovacím způsobem se zájmenné tvary spojují v písmu spojovníkem:

Lasă-ni-le [lasănyle] *aici!* Nech nám je tady!
Lăsați-ni-le [lăsacinye] *aici!* Nechte nám je tady!

5. Zvrtná slovesa

Při časování zvrtných sloves se zájmenem v 3. pádě užívá rumunština v 3. os. obou čísel zvrtné zájmeno *își* [iši] (= si). V ostatních osobách třetí pád osobních zájmen:

a-și aminti)** vzpomínat si

<i>îmi amintesc</i>	<i>ne amintim</i>
<i>îți amintești</i>	<i>vă amintiți</i>
<i>își amintește</i>	<i>își amintesc</i>

amintește-ți!
amintiți-vă!

*) Viz lekci 14, mluvnické výklady bod 3.

**) [ași aminty].

Záporné tvary: **a nu-și aminti; nu-mi amintesc, nu-ți amintești, nu-și amintește, nu ne amintim, nu vă amintiți, nu-și amintesc; nu-ți aminti!, nu vă amintiți!**

Také zvrtné zájmeno *își* má zkrácené tvary *-și, ți-, și, îi*. Užívá se jich za týchž podmínek jako zkrácených podob zájmen *îmi, ți, îi*.

Ne každé zvrtné sloveso překládáme do češtiny zvrtným slovesem a naopak*). Např.:

Ce doriți?

Co si přejete?

6. Slovesa „a bea, a mîncă“

a bea pít

<i>beau</i> [beau]	<i>bem</i>
<i>bei</i> [bej]	<i>beți</i>
<i>bea</i> [bea]	<i>beau</i> [beau]

bea!
beți!

Příčestí: **băut** [bă-ut]

a mîncă jíst

<i>mănînc</i>	<i>mîncăm</i>
<i>mănînci</i>	<i>mîncăți</i>
<i>mănîncă</i>	<i>mănîncă</i>

mănîncă!
mîncăți!

Poznámka: Sloveso *a mîncă* se časuje podle vzoru *a ajuta* (viz lekci 5). V jeho základu však dochází k neobvyklým hláskovým změnám.

EXERCITII

1. Nahraďte podstatná jména vytištěná kurzívou příslušným zájmenem osobním:

Scrie părinților.

→ *Le scrie.*

Spuneți tovarășului Deleanu că-l aștept.

...

Karel urează fetelor poftă bună.

...

*) Srov. lekci 6, mluvnické výklady bod 4.

Ospătarul ne aduce *figări*. . . .
 Îmi traduci *articolul*? . . .
 Aduceți-mi *compot de pere*? . . .
 Vă las *pantofii* lângă dulap. . . .
 De ce nu-ți pui *ochelarii de soare*? . . .

2. Citiți și traduceți:

Nu vă e sete?
 Nu, nu mi-e sete.
 Mi-e foame.
 N-aveți ceva de mâncare?
 Am pline cu unt și cu pateu de ficat.
 Vă place?
 Sigur că da.
 Pateul de ficat îmi place foarte mult.

3. Traduceți în limba română:

1. Kdo bydlí nad vámi?
2. Předě mne se posadila nějaká dívka.
3. Kam se posadíme?
4. Na stolech jsou talíře, příbory a sklenky.
5. Tady chybí jeden přístroj.
6. Hned vám ho přinesu.
7. Pijete víno nebo pivo?
8. Proč už nejíte?
9. Nechutná vám to jídlo?
10. Ale ano, ale nemám hlad.
11. Přineste mi kávu a nějaké cigarety.
12. Vzpomínám si na domov.

4. Odpovězte ústně a písemně na tyto otázky:

Ce face Karel în vagon?
 Ce-i place?
 Ce urmărește pe hartă?
 Cum trece timpul?
 Ce simte Karel spre amiază?
 De la ce oră se servește prânzul la vagonul-restaurant?
 Unde se așază călătorii?
 Cu ce sînt acoperite mesele?
 Cine s-a așezat în fața domnului Dvořák?
 Ce aduc ospătarii?
 Ce urează Karel fetelor?

Ce răspund ele?
 Ce comandă Karel?
 Cum mănincă lumea?
 Ce face domnul Dvořák după masă?

5. Traduceți în limba română:

1. Nasazuji si brýle proti slunci a dívám se oknem.
2. Čas rychle ubíhá.
3. K poledni cítím, že dostávám hlad.
4. Prosim vás, od kolika hodin se podává oběd v jídelním voze?
5. Vcházím do jídelního vozu a sedám si ke stolu (la o masě) pro čtyři osoby.
6. Předě mnou jsou dvě dívky, které si objednávají dvě sklenky minerální vody.
7. Číšníci přinášejí polévku, smažený řízek s bramborovou kaší a hruškový kompot.
8. Dobré chutnání!
9. Děkuji, nápodobně.
10. Po jídle si zapaluji cigaretu a piji kávu.

6. Învățați pe dinafară:

Mi se pare că-l cunosc.
 Cred că vă înșelați.
 Nu vă e dor de casă?
 Transmiteți salutări din
 partea mea domnului
 Cîmpeanu!
 Da, îi transmit.

Mnē se zdá, že ho znám.
 Myslím, že se mýlíte.
 Nestýská se vám po domově?
 Vyřídte ode mne pozdrav
 panu Cîmpeanovi!
 Ano, vyřídím.

LA FRONTIERĂ

Spre seară, trenul ajunge la frontieră. Cineva bate la ușa cabinei. Un grănicer intră și îl salută pe domnul Dvořák. Îi cere pașaportul, îl ștampilează și i-l înapoiază. Apoi pleacă.

La frontieră are loc și controlul vamal.

— Aveți ceva de declarat? îl întreabă vameșul pe Karel Dvořák. Aveți țigări? Valută? Ceasuri sau alte obiecte de preț supuse taxelor vamale?

— Am un aparat fotografic, o mașină electrică de ras și niște țigări, răspunde Karel și-și deschide geamantanul.

— Înscriseți marca și seria aparatului dumneavoastră fotografic în declarația vamală! spune vameșul. Obiectele de uz personal sînt scutite de vamă.

După terminarea controlului vamal rapidul pleacă din gara Štúrovo. Peste cîteva minute părăsește teritoriul Republicii Socialiste Cehoslovace. Merge de-a lungul Dunării. Păcat că din cauza luminii slabe nu se mai poate fotografia.

aparat, mn. č. -te s. přístroj
a bate, bat, přič. bătut (HZ 6)
tlouci, bít
cauză [ka-uză] ž. příčina; din
cauza luminii slabe kvůli
slabému světlu
cehoslovac československý
a cere, cer, přič. cerut (HZ 1)
(cuiva ceva) žádat (na ně-
kom něco)
control, mn. č. -le (HZ 3) s.
kontrola, prohlídka

de-a lungul (+ 2. pád) podél
(něčeho)
declarație [deklaracije] ž.
prohlášení
de declarat k proclení
Dunărea ž. Dunaj
a fotografia [fotografija], -iez
fotografovat
fotografic fotografický
frontieră [frontyjerá] ž. hra-
nice
grănicer m. pohraničník

a înapoia, -iez vrátit
 a înscrie [ínskrije] înscriu
 zapsat
 loc: a avea loc konat se
 lumină, mn. č. -ni ž. světlo
 marcă, mn. č. -ci (HZ 12) ž.
 značka
 maşină, mn. č. -ni ž. stroj;
 maşină electrică de ras
 elektrický strojek na ho-
 lení
 paşaport, mn. č. -te (HZ 3) s.
 cestovní pas
 a părăsi, -sesc opouštět
 preţ, mn. č. -ţuri s. cena; de
 preţ cenný
 republică, mn. č. -ci ž. repub-
 lika

a saluta, salut (HZ 6) zdravít
 scutit (HZ 6) de vamă osvo-
 bozený od cla
 serie [serije] ž. série, číslo
 socialist [sočijalist] (HZ 17)
 socialistický
 supus (+ 3. pád) podléhající
 (něčemu)
 şi-şi [šişi] = şi îi
 a şampila, -iez orazítkovat
 taxă ž. poplatek
 teritoriu, mn. č. -ii s. území
 terminare (HZ 12) ž. skončení
 valută ž. devizy
 vamal celní
 vamă, mn. č. -mi (HZ 12) ž.
 clo
 vameş m. celník

MLUVNICE

1. Skloňování podstatných jmen spolu s přídavnými jmény a přivlastňovacími zájmeny

Přídavná jména a přivlastňovací zájmena, která stojí za podstatnými jmény rodu mužského nebo středního, se mění podle čísla, ale nesklonují se:

jedn. č.

1. pád	<i>colegul meu</i>	<i>aparatul fotografic</i>
2., 3. pád	<i>colegului meu</i>	<i>aparaturii fotografic</i>

mn. č.

1. pád	<i>colegii mei</i>	<i>aparatele fotografice</i>
2., 3. pád	<i>colegilor mei</i>	<i>aparatelor fotografice</i>

Přídavná jména a přivlastňovací zájmena stojící za podstatnými jmény rodu ženského mají v 2. a 3. pádě obou čísel tvar shodný s 1. pádem mn. č.:

jedn. č.

1. pád	<i>colega noastră</i>	<i>taxa vamală</i>
2., 3. pád	<i>colegei noastre</i>	<i>taxei vamale</i>

mn. č.

1. pád	<i>colegele noastre</i>	<i>taxele vamale</i>
2., 3. pád	<i>colegelor noastre</i>	<i>taxelor vamale</i>

Poznámka: Totéž platí pro několik přivlastků vedle sebe:

1. pád *Republica Socialistă Cehoslovacă*, 2., 3. pád *Republicii Socialiste Cehoslovace*; 1. pád *aparatul nostru fotografic*, 2., 3. pád *aparaturii noastre fotografic*, mn. č. 1. pád *aparatele noastre fotografice*, 2., 3. pád *aparatelor noastre fotografice*.

Ve 4. pádě je u životných podstatných jmen *pe* anebo jiná předložka pojící se s tímto pádem: *pe colegul meu, pentru colegele noastre* apod.

Vlastní jména, která jsou přivlastkem, zůstávají ve všech pádech beze změny: 1., 4. pád *Republica Socialistă România*, 2., 3. pád *Republicii Socialiste România*.

2. Skloňování vlastních jmen osobních

Jména a příjmení rodu mužského se sklonojí podle těchto vzorů:

1. pád	<i>Radu</i>	<i>Mircea</i>	<i>Ionescu</i>
2., 3. pád	<i>lui Radu</i>	<i>lui Mircea</i>	<i>lui Ionescu</i>

Jména rodu ženského se sklonojí jako obecná podstatná jména s určitým členem*):

1. pád	<i>Ioana</i>	<i>Maria</i>
2., 3. pád	<i>Ioanei</i>	<i>Mariei</i>

Následuje-li vlastní jméno za zdvořilostním oslovením nebo titulem, nesklonuje se**):

1. pád	<i>inginerul Ionescu</i>	<i>tovarăşa Maria Lupu</i>
2., 3. pád	<i>inginerului Ionescu</i>	<i>tovarăşei Maria Lupu</i>

Podobně se nesklonuje příjmení, které následuje za jménem:

1. pád	<i>Radu Ionescu</i>	<i>Maria Lupu</i>
2., 3. pád	<i>lui Radu Ionescu</i>	<i>Mariei Lupu</i>

*) Jména končící v 1. pádě *-ca, -ga* (např. *Rodica, Olga*) mají v 2. a 3. pádě zakončení *-căi, -găi* nebo *-chii, -ghii* (*Rodicăi* nebo *Rodichii, Olghăi* nebo *Olghii*).

**) Srov. předcházející bod 1.

Ve 4. pádě je všude předložka *pe**) : *pe Radu, pe Ioana, pe Ionescu, pe inginerul Ionescu, pe Maria Lupu*. *Pe* se nevyskytuje pouze tehdy, stojí-li před těmito výrazy některá jiná předložka pojící se se 4. pádem: *fără Radu, la Ioana, pentru inginerul Ionescu* apod.

3. Spojování třetího pádu osobních a zvrtných zájmen s minulým časem a se zájmenem „o“

Před tvary minulého času složeného a před zájmenem *o* se osobní a zvrtná zájmena *îmi, îți, îi, își, vă* zkracují v *mi-, ți-, i-, și-, v-*:

<i>Mi-a</i> [mja] <i>plăcut la mare.</i>	U moře se mi líbilo.
<i>Nu ți-au</i> [cja] <i>spus ni-mic?</i>	Nic ti neříkali? Nic vám neříkali?
<i>I-ați</i> [jaci] <i>scris?</i>	Psal jste mu? Psal jste jí?
<i>Și-a</i> [șja] <i>amintit de casă.</i>	Vzpomněl si na domov.
<i>V-a</i> [va] <i>plăcut compotul?</i>	Chutnal vám ten kompot?
<i>Ți-o</i> [cjo] <i>aduc luni.</i>	Přinesu ti ji v pondělí.
	Přinesu vám ji v pondělí.
<i>V-o</i> [vo] <i>citesc.</i>	Přečtu vám ji.

Poznámka: Mezi 3. pád těchto zájmen a 4. pád *-l, -i* neklademe spojovník, jestliže následuje minulý čas složený: *Mi-l aduce*. Přinese mi ho. Ale: *Mi l-a adus*. Přinesl mi ho. *Vi-i las aici*. Nechám vám je tady. Ale: *Vi i-am lăsat aici*. Nechal jsem vám je tady.

Zájmena *ne, le* se nezkracují, ale připojují v písmu spojovníkem:

<i>Ne-am</i> [neam] <i>pus oche-larii de soare.</i>	Nasadili jsme si brýle proti slunci.
<i>Încă nu ne-a</i> [nea] <i>răspuns.</i>	Ještě nám neodpověděl.
<i>Cînd le-ai</i> [leaj] <i>scris?</i>	Kdy jsi jim psal? Kdy jste jim psal?
<i>Înapoi-ați-le-o</i> [inapojacileo]!	Vraťte jim ji!

*) Srov. lekci 5, mluvnické výklady bod 2.

4. Nahrazování přivlastňovacích zájmen

V rumunštině, zvláště hovorové, se přivlastňovací zájmena (viz lekci 4) velmi často nahrazují tvarem 3. pádu příslušného osobního zájmena. Např.:

místo	řekneme
<i>Unde e stiloul meu?</i>	<i>Unde mi-e stiloul?</i>
<i>Ați văzut mașina lui?</i>	<i>I-ați văzut mașina?</i>
<i>Mulți turiști străini cunosc țara noastră.</i>	<i>Mulți turiști străini ne cunosc țara.</i>
<i>Vameșul a controlat bagajele lor.</i>	<i>Vameșul le-a controlat bagajele.</i>

Totéž platí pro překlad českého „svůj“. Je-li vlastníkem 3. osoba, užíváme zvrtného zájmena *își*:

<i>Mi-am uitat cheia acasă.</i>	Zapomněl jsem <i>svůj</i> klíč doma. Zapomněl jsem si klíč doma.
<i>Călătorul își deschide geamantanul.</i>	Cestující otvírá <i>svůj</i> kufr.
<i>Călătorii își deschid geamantanele.</i>	Cestující otvírají <i>své</i> kufry.

Nahradíme-li přivlastňovací zájmeno třetím pádem zájmena osobního nebo zvrtného, osobní zájmeno ve 4. pádě i předložka *pe* mizí:

<i>Îi caut pe colegii mei.</i>	<i>Îmi caut colegii.</i>
<i>Le cunoaște pe surorile tale.</i>	<i>Îți cunoaște surorile.</i>

5. Přítomný čas a rozkazovací způsob slovesa „a îna- poia“

Slovesa, která se časují podle vzoru *a lucra* (viz lekci 3) a mají před infinitivním zakončením *i*, připínají v 3. os. obou čísel koncovku *-ază* a v 1. os. mn. č. koncovku *-em*; např.

a înapoia vrătit

înapoiez	înapoiem
înapoiezi	înapoiați
înapoiază	înapoiază

înapoiază!
înapoiați!

6. Trpný rod

Trpný rod se tvoří stejně jako v češtině, tj. pomocí slovesa *a fi* (být) a přičestí významového slovesa, které se shoduje v rodě a čísle s podmětem. Před podstatným jménem označujícím původce děje stojí *de* nebo *de către*:

Pașapoartele noastre au fost controlate de un grănicer. Naše pasy byly zkontrolovány jedním pohraničником.

EXERCITII

1. Řekněte rumunsky:

knihy mých kolegů
Mariiny brýle
číslo vašeho cestovního pasu
Janova zavazadla
děti tvé sestry
byť inženýra Nováka
mapa rumunského území
hranice Československé socialistické republiky
cigarety pana Ionesca
aktovka mého přítele
hlas jeho manželky
značka vašeho elektrického strojku na holení

2. Přivlastňovací zájmena nahraďte třetím pádem osobních nebo zvrtných zájmen:

Am uitat biletul meu acasă → Mi-am uitat biletul acasă.
Deschideți geamantanul dumneavoastră! ...
Unde e pașaportul meu? ...
Nu le cunosc pe prietenele ei. ...
Știți numele lui? ...

Căutam locurile noastre. ...
Ioana și Dan îi ajută pe părinții lor. ...
Ați văzut mașina lor? ...
Îl fotografiezi pe copilul nostru? ...
Grănicerul a ștampilat pașaportul ei. ...

3. Traduceți în limba română:

1. Naše pasy byly zkontrolovány pohraničником.
2. Oběd byl zaplacen.
3. Článek byl přeložen mým kolegou.
4. Turisté byli očekáváni průvodcem.
5. Co studujete?
6. Lyžujete?
7. Nelyžuji příliš dobře.
8. Nevíte, kde je kancelář soudružky Petrescové?

4. Dejte do minulého času:

Îi spun că-l așteptați. → I-am spus că-l așteptați.
Îți place supă? ...
Îmi caut cheia. ...
Karel își deschide geanta de voiaj. ...
Nu ne răspund. ...
V-o aduc. ...
Le scrii? ...
Un grănicer îmi cere pașaportul. ...
Apoi mi-l înapoiază. ...
Cînd ți-o aduce? ...
Ni le vînd. ...
Vă las cartea aici. ...

5. Citiți și traduceți:

Ce studiați?
Eu studiez științele naturale.
Prietenul meu studiază limba și literatura cehă.
E student în anul doi la facultatea de litere.
Cîți ani durează studiile la Institutul politehnic?
Depinde de specialitate.

6. Odpovězte ústně a písemně na tyto otázky:

Unde ajunge trenul spre seară?
Cine intră în cabină?
Ce face grănicerul?

Ce control are loc apoi?
 Ce întreabă vameşul?
 Ce răspunde Karel?
 Unde înscrie el marca şi seria aparatului lui fotografic?
 Care obiecte sînt scutite de vamă?
 Cînd pleacă rapidul din gara Stúrovo?
 Ce teritoriu părăseşte peste cîteva minute?
 De ce nu se mai poate fotografia?

7. Traduceţi în limba română:

1. Kolem páté hodiny dojíždíme na hranice.
2. Pohraničník žádá můj pas, razítkuje ho a vrací mi ho.
3. Potom se koná celní kontrola.
4. Celník se mě ptá, zda nemám něco k prohlášení.
5. Nemám ani devizy, ani cenné předměty podléhající celním poplatkům.
6. Mám fotografický přístroj a elektrický strojek na holení.
7. Předměty osobní potřeby jsou od cla osvobozeny.
8. Zapište značku vašeho fotografického přístroje do celního prohlášení.
9. Po skončení celní kontroly odjíždí vlak z nádraží Stúrovo a za několik minut opouští území Československé socialistické republiky.
10. Jedeme podél Dunaje.

8. Învăţaţi pe dinafară:

Am paşaport de serviciu.	Mám služební pas.
Am cîteva cadouri pentru prieteni.	Mám několik dárků pro přátele.
Mi-a intrat ceva în ochi.	Spadlo mi něco do oka.
Vă invidiez pentru răbdarea dumneavoastră.	Závídím vám vaši trpělivost.
Mi-e somn.	Chce se mi spát.

CĂLĂTORIA CONTINUĂ

Pe la ora nouă seara, Ora Europei Centrale, rapidul trece frontiera dintre Ungaria şi România şi peste puţin timp ajunge la Episcopia Bihorului, prima staţie de pe teritoriul Republicii Socialiste România. Acolo sînt controlate din nou paşapoartele călătorilor şi are loc controlul vamal. La Oradea se urcă în tren primii călători români.

Dimineaţa străinii stau la ferestre şi admiră peisajul României, bogat în forme şi în culori. Karel Dvořák stă de vorbă cu un inginer român cu care a făcut cunoştinţă în timpul călătoriei.

— În ultimii ani, mulţi străini ne vizitează ţara, spune inginerul. El arată domnului Dvořák aparatul lui de radio. E un tranzistor de producţie românească. Apoi dă drumul la aparat.

— Aici Bucureşti, se aude vocea crainicului. Veţi asculta acum un program de muzică distractivă.

Inginerul se va da jos la Ploieşti. Dacă trenul nu va avea nici o întârziere, Karel Dvořák va sosi la Bucureşti la ora zece şi douăzeci, Ora Europei Orientale.

a admira, admir	obdivovat	bogat (HZ 6) in ceva	bohatý
a arăta, arăt	(HZ 6, HZ 10)	na něco	
ukazovat		central	střední
a asculta, ascult	(HZ 6) po-	a continua	[kontynu-a], con-
slouchat		tinuu	pokračovat

controlat (HZ 6) kontrolovaný
crainic m. hlasatel
cu care s nímž
a da, dau dávat, dát; **a da**
drumul la ceva pustit, ote-
 vřít něco; **a se da jos** vy-
 stupovat
de radio [rady-o] rozhlasový
dintre mezi
distractiv zábavný
Europa [e-uropa] ž. Evropa
formă ž. tvar
intirziere [intirzijere] ž. zpož-
 dění
muzică, mn. č. -ci ž. hudba
nici: nici o žádná; **nici un**
 žádný
Oradea ž. město v západním
 Rumunsku
oră: Ora Europei Centrale
 středoevropský čas; **Ora**
Europei Orientale východo-
 evropský čas

MLUVNICE

1. Hláskové změny (HZ 21)

HZ 21: Jednoslabičně vyslovené **oa** se mění v **o** před kon-
 covkou obsahující **i**, anebo ztratí-li přízvuk:

a cunoaște znát **școală** škola **culoare** barva
cunoscut známý **școli** školy **culori** barvy

2. Pořádek slov a skloňování

Některá přídavná jména, číslovky a zájmena klademe před
 určované podstatné jméno. Má-li výraz stojící před podstat-
 ným jménem určitý člen, skloňuje se, kdežto podstatné jméno
 rodu mužského nebo středního se mění jen podle čísla*):

*) Srov. lekci 14, mluvnické výklady bod 1.

oriental [orijental] východní
primul první
producție [produkcije] ž. vý-
 roba
a sta, stau stát, být; **a sta de**
vorbă povídat si, hovořit
stație [stacije] ž. stanice
 timp: în timpul (+ 2. pád)
 během (něčeho); **peste**
puțin timp zanedlouho
tranzistor, mn. č. -re (HZ 3)
 s. tranzistor
a trece: trece frontiera pře-
 jízdi hranice
țară, mn. č. -ri (HZ 12) ž.
 země
ultimul poslední; **în ultimii**
ani v posledních letech
Ungaria [ungarija] ž. Maďar-
 sko
a vizita, -tez navštěvovat

jedn. č.

mn. č.

1., 4. pád **ultimul an**
 2., 3. pád **ultimului an**

1., 4. pád **ultimii ani**
 2., 3. pád **ultimilor ani**

Výrazy, které následují za prvním skloňovaným slovem
 rodu ženského, mají v 2. a 3. pádě obou čísel tvar shodný
 s 1. pádem mn. č.:

jedn. č.

mn. č.

1., 4. pád **ultima țigară**
 2., 3. pád **ultimei țigări**

1., 4. pád **ultimele țigări**
 2., 3. pád **ultimelor țigări**

Poznámky: Uvedené pravidlo platí i tam, kde je u podstat-
 ného jména několik slov, která ho určují. Jde-li o podstatné
 jméno životné, stojí před ním ve 4. pádě **pe** nebo jiná před-
 ložka pojící se s tímto pádem: 1. pád **primul nostru profesor**,
prima noastră profesoară, 2., 3. pád **primului nostru profesor**,
primei noastre profesoare, 4. pád **pe primul nostru profesor**,
pe prima noastră profesoară, mn. č. 1. pád **primii noștri pro-
 fesori**, **primele noastre profesoare**, 2., 3. pád **primilor noștri
 profesori**, **primelor noastre profesoare**, 4. pád **pe primii noștri
 profesori**, **pe primele noastre profesoare**.

3. Užívání členu

V přívlastku složeném z předložky **de** + podstatného jmé-
 na + přídavného jména zůstává podstatné jméno bez členu:

E un tranzistor de pro- Je to tranzistor rumunské
ducție românească. výroby.

Veți asculta un program Uslyšíte pořad zábavné
de muzică distractivă. hudby.

Takové spojení může být též součástí slovesně jmenného
 přísudku:

Tranzistorul e de produc- (Ten) tranzistor je ru-
ție românească. munské výroby.

Mașina lor e de culoare Jejich auto je modré bar-
albastră. vy.

Ve větách jako: **Pe la ora nouă seara, trenul trece frontiera
 dintre Ungaria și România. Dimineața, străinii stau la ferestre.**

mají podstatná jména *seara*, *dimineața* (s urč. členem) platnost příslovečného určení (odpovídají na otázku kdy?, tak jako české „večer“, „ráno“). Podobně: *ziua* (ve dne), *noaptea* (v noci).

4. Slovesa „a continua, a da, a sta“

a continua*) pokračovat

continuu	continuăm
continui	continuați
continuă	continuă

continuă!
continuați!

Poznámka: Toto sloveso se časuje podle vzoru *a ajuta* (viz lekci 5). V 1. os. jedn. č. však má koncovku -u: *continuu* [kontynuu].

a da dávat, dát

dau	dăm
dai	dați
dă	dau

dă!
dați!

Poznámka: Jednoslabičné tvary kladného rozkazovacího způsobu se před zájmenem o nezkracují**): *dă-o!*, *fă-o!****)

a sta stát; být; bydlet

stau	stăm
stai	stați
stă	stau

stai!
stați!

*) Samohláskové skupiny *ua*, *uă* jsou dvouslabičné: *a continua* [a kontynu-a], *continuăm* [kontynu-ăm].

**) Srov. lekci 6, mluvnické výklady bod 5.

***) Tvar 2. os. jedn. č. kladného rozk. způsobu slovesa *a face*. Viz lekci 4, mluvnické výklady bod 5.

5. Budoucí čas

Až dosud jsme užívali pro vyjádření budoucího děje tvary času přítomného, např. *Vineri plec la Bratislava*. V pátek pojedu do Bratislavy. *Cînd vă întoarceți de acolo?* Kdy se odamtud vrátíte?

Nejjednodušší budoucí čas všech rumunských sloves se tvoří z pomocných tvarů *voi*, *vei*, *va*, *vom*, *veți*, *vor* + infinitivu významového slovesa (bez předložky a):

voi	budu	vom	budeme
vei	avea budeš	veți	avea budete
va	bude	vor	budou

mă voi	nastoupím	ne vom	nastoupíme
te vei	urca nastoupíš	vă veți	urca nastoupíte
se va	nastoupí	se vor	nastoupí

Záporné tvary: *nu voi avea*, ...; *nu mă voi urca*, ...

6. Předložka „de“ u přívlastku

Je-li podstatné jméno*) blíže určeno neshodným přívlastkem (tj. příslovcem nebo předložkou + jiným podstatným jménem) vyjadřujícím místo nebo čas, klade se před tento přívlastek předložka *de*. Např.

<i>Patul meu e sus.</i>	Moje lůžko je nahoře.
<i>Eu am patul de sus.</i>	Já mám horní lůžko.
<i>Ce program avem astăzi?</i>	Jaký program máme dnes?
<i>Programul de astăzi e interesant.</i>	Dnešní program je zajímavý.
<i>Intrăm pe teritoriul românesc.</i>	Vjíždíme na rumunské území.
<i>Prima stație de pe teritoriul românesc se numește Episcopia Bihorului.</i>	První stanice na rumunském území se jmenuje E. B.

*) Kromě podst. jmen označujících děj. Srov. např. *sosirea la București* přijezd do Bukurešti.

Předložky *de + în* se spojují v **din, de + între** (mezi) se spojují v **dintre**.

*Acum sînt în birou.
Sînt colegii din birou.*

Teď jsou v kanceláři.
To jsou kolegové z kanceláře.

*Între București și Oradea
șoseaua e foarte bună.
Șoseaua dintre București
și Oradea e foarte bună.*

Mezi Bukureští a Oradeou
je silnice velmi dobrá.
Silnice mezi Bukureští a
Oradeou je velmi dobrá.

EXERCITII:

1. Řekněte rumunsky:

cestovní pas na stole (který?)
dělníci v Rumunsku (kteří?)
pokoje v druhém poschodí (které?)
domy v naší ulici (které?)
místo u okna (které?)
soudruzi kolem nás (kteří?)
hotel proti nám (který?)
cestující ve vlaku (kteří?)

2. Citiți și traduceți:

Unde ați făcut cunoștință cu mătușa mea?
Cumnatul meu e un filatelist pasionat.
Am stat de vorbă cu socrul dumitale.
Scrisorile sînt de la soacra mea.
Cumnata surorii mele stă într-un bloc de pe bulevardul Dacia.
În cartierul nostru sînt cîteva școli.
Dacă vă dor picioarele, stați jos!
Dă drumul la radio!
Continuați! Vă ascult.
Dați-mi un kilogram de pere!
Vă mai dau trei lei.
Sticla e aproape goală.
Dați-ne o sticlă de vin roșu!

3. Řekněte ve všech osobách:

Mă dau jos la prima stație, te ...
Mă voi da jos la prima stație, te ...

4. Řekněte rumunsky:

moje poslední cigarety
jejich rozhlasový přijímač
první cizí turisté
váš fotografický přístroj
její první manžel
tvoje brýle proti slunci
jeho vycházkový oblek
náš první profesor
můj elektrický strojek na holení

5. Odpovězte ústně a písemně na tyto otázky:

Cînd trece rapidul frontiera dintre Ungaria și România?
Cum se numește prima stație de pe teritoriul Republicii Socialiste România?
Unde se urcă în tren primii călători români?
Ce fac străinii dimineața?
Cum e peisajul României?
Cu cine stă de vorbă Karel Dvořák?
Cînd a făcut cunoștință cu el?
Ce spune inginerul?
Ce arată el lui Karel?
Ce aparat e?
Ce spune crainicul?
Unde se va da jos inginerul?
Cînd va sosi Karel Dvořák la București?

6. Traduceți în limba română:

1. Přejeli jsme hranici mezi Maďarskem a Rumunskem.
2. První stanice na území Rumunské socialistické republiky se jmenuje Episcopia Bihorului.
3. Tam byly znovu zkontrolovány pasy cestujících a konala se celní kontrola.
4. První rumunští cestující nastoupili do vlaku v Oradeji.
5. Ráno jsem byl u okna a obdivoval rumunskou krajinu.
6. Hovořil jsem s jedním rumunským inženýrem, s nímž jsem se seznámil během cesty.
7. Mnoho cizinců navštěvuje v posledních letech naši zemi.
8. Inženýr mi ukazoval svůj tranzistor rumunské výroby.
9. Poslehneme si pořad zábavné hudby.
10. Nebude-li mít vlak žádné zpoždění, přijedeme do Bukurešti v deset hodin dvacet východoevropského času.

7. Învățați pe dinafară:

Tot timpul drumului am
stat în picioare.

Stați puțin!

N-are nici un rost.

Dați-mi un telefon acasă!

Îmi dați un foc?

Celou cestu jsem stál(a).

Počkejte okamžik!

To nemá žádný smysl.

Zatelefonojte mi domů!

Dáte mi připálit?

SOSIREA LA BUCUREȘTI

Călătoria a luat sfârșit. Trenul s-a oprit în Gara de Nord, cea mai mare gară din București. Karel s-a dat jos din vagonul de dormit. Pe peron îl salută un funcționar de la Ministerul Comerțului Exterior. E tovarășul Deleanu. Dă mina cu Dvořák și se prezintă în limba franceză. Apoi adaugă în românește: „Bine ați venit la noi!”

— Bine v-am găsit, îi răspunde Karel tot în românește.

— Cum? Dumneavoastră știți românește? se miră tovarășul Deleanu.

— Numai puțin. Mai bine vorbesc rusește și englezește. Dumneavoastră ce limbi străine cunoașteți?

— Cel mai bine vorbesc franceza. Englezește știu mai puțin decît franțuzește.

Tovarășul Deleanu cheamă un hamal și-i spune:

— Luați bagajele acestea și duceți-le pînă la mașina care ne așteaptă la ieșire.

Apoi se adresează lui Karel Dvořák:

— Veniți, vă rog, cu mine! Pe aici. Nu vă grăbiți, avem timp destul!

În fața Gării de Nord e o piață mare. În jurul ei se ridică blocuri înalte. Cel mai înalt dintre ele e Palatul Căilor ferate române.

a **adăuga** [adă-uga], **adaug**
[ada-ug] dodat, doplnit
aici: **pe aici** tudy
cale, mn. č. **căi** (HZ 12, HZ 15)
ž. cesta, dráha; **Căile ferate**
române Rumunské státní
dráhy
comerț s. obchod
cum jakže
decît než
exterior [eksteri-or] (HZ 3)
zahraniční

funcționar [funkci-onar] m.
úředník
a găsi: **bine v-am găsit!** od-
pověď na „vítám(e) vás!“
hamal m. nosič
a lua [lu-a], **iau** brát, vzít;
a lua sfîrșit skončit
a se mira, **mă mir** divit se
mîna, mn. č. **mîini**, ž. ruka;
a da mîna cu cineva podá-
vat ruku někomu
nord s. sever; **de nord** severní

a se **opri**, **mă -resc** zastavit se
palat, mn. č. **-te** s. palác
a se **prezenta**, **mă prezint**
(HZ 22, HZ 6) představit se
a se **ridica**, **mă ridic** zvedat se
sfîrșit s. konec

sosire ž. příjezd
tot rovněž, také
a **veni**, **vin** přijíždět; přichá-
zet; **veniți cu mine!** poďte
se mnou!; **bine ați venit!**
vítám(e) vás!

MLUVNICE

1. Hláskové změny (HZ 22)

HZ 22: Samohláska **e** se mění u některých sloves v **i**,
jestliže se na ni přesune přízvuk:

a se prezenta představovat se *a veni* přijít, přijet
mă prezint představuji se *vine* přichází, přijíždí

2. Stupňování a srovnávání

Druhý stupeň přídavných jmen tvoříme pomocí **mai**; třetí
stupeň se tvoří od druhého připojením tzv. členu ukazova-
cího*): **cel** (jedn. č. m., s.), **cea** (jedn. č. ž.), **cei** (mn. č. m.),
cele (mn. č. ž., s.). Např.

bun dobrý	mai bun	} lepší	cel mai bun	} nejlepší
bună dobrá	mai bună		cea mai bună	
buni dobří	mai buni		cei mai buni	
bune dobré	mai bune		cele mai bune	

Příslovce stupňujeme podobně:

bine dobře **mai bine** lépe **cel mai bine** nejlépe

Před výrazem, s nímž něco srovnáváme, stojí **decît**:

Vinul acesta e mai bun	Tohle víno je lepší než
decît acela.	tamto.
Avem mai multe**) bagaje	Máme více zavazadel než
decît dumneavoastră.	vy.
Rusește vorbesc mai bine	Rusky mluvím lépe než
decît franțuzește.	francouzsky.

*) Srov. lekci 24, mluvnické výklady bod 2.

**) Srov. lekci 7, mluvnické výklady bod 6.

Poznámka: Je-li tímto výrazem přesné číselné určení, stojí před ním **de**: *Hotelul are mai mult de o sută de camere.* Hotel má více než sto pokojů. *Nu e mai mult de trei kilometri.* Není to víc než tři kilometry. *Nu costă mai mult de cinci lei.* Nestojí (to) více než pět lei. *Costă mai puţin de cinci lei.* Stojí (to) méně než pět lei. *Sînt mai mult de zece.* Je jich více než deset.

Za třetí stupeň klademe předložku **din**; je-li osob nebo předmětů, s nimiž něco srovnáváme, více, předložku **dintre**:

Praga e cel mai mare oraş din Cehoslovacia. Praha je největší město v Československu. P. je největší československé město.

Aceasta e cea mai bună dintre prietenele mele. Tohle je nejlepší z mých přítelkyň.

Geamantanul acesta e cel mai greu dintre toate. Tenhle kufr je ze všech nejtěžší.

Poznámka: Třetí stupeň přídavného jména může stát buď před podstatným jménem bez členu, anebo za podstatným jménem, které má určitý člen: *Praga e oraşul cel mai mare din Cehoslovacia.*

Stejný stupeň vlastnosti vyjadřujeme pomocí **la fel de** (nebo **tot aşa de** nebo **tot atît de**) ... **ca** (nebo **ca şi**) ...:

Ioana e { la fel de / tot atît de / tot aşa de } frumoasă { ca / ca şi } sora ei.

Jana je stejně tak (právě tak, zrovna tak) hezká jako její sestra.

Podobně:

Cehoslovacia nu e { aşa de / atît de } mare ca România.

Československo není tak velké jako Rumunsko.

3. Destul

S příslovcem **destul** (dost) jsme se už setkali ve 3. lekci. Přídavné jméno **destul** se shoduje v rodě a čísle s určovaným

podstatným jménem: **destul timp** dost času, **destulă răbdare** dost trpělivosti, **destui*** bani dost peněz, **destule locuri** dost míst.

Může stát i za podstatným jménem: *timp destul* apod.

4. Přízvučné tvary osobních a zvratných zájmen

Osobní a zvratná zájmena mají — vedle dosud probraných tvarů 3. a 4. pádu — ještě tzv. tvary přízvučné. Ve 4. pádě to jsou:

mine	mne	noi	nás
tine	tebe	voi	vás
dumneata	vás	dumneavoastră	vás
el [jel]	jeho (m.), je (s.)	ei [jej]	je (m.)
ea [ja]	ji	ele [jele]	je (ž., s.)
sine	sebe		

Před těmito tvary stojí vždy **pe** nebo jiná předložka pojící se se 4. pádem (*cu, în, la, lângă, pentru* atd.) či příslovce *ca, ca şi, decît*. Užívá se jich

A. ve větách neslovesných

(*Pe cine cauţi?*) **Pe tine.** (Koho hledáš?) Tebe.

(*Unde ne întilnim?*) **La noi.** (Kde se sejdem?) U nás.

B. ve větách slovesných

— po předložce (s výjimkou předložky *pe* vyjadřující pouze 4. pád):

N-am bani la mine. Nemám u sebe peníze.

Aţi vorbit cu ei? Mluvil jste s nimi?

— při srovnávání (tj. po *ca, ca şi, decît*):

E mai înalt decît tine. Je vyšší než ty.

Nu vorbesc româneşte aşa de bine ca ea. Nemluví rumunsky tak dobře jako ona.

* HZ 15.

– pro zdůraznění osoby; v tomto případě je vždy provází předložka *pe* a příslušné tvary nepřízvučné (viz lekci 5 a lekci 6):

Mă cauți pe mine? Hledáš mne?

Právě tak s převráceným pořádkem slov:

Pe mine mă cauți? Mne hledáš?

Poznámka: Zájmeno *dumneata* je provázeno nepřízvučným tvarem *te*, *dumneavoastră* nepřízvučným tvarem *vă*: *Pe dumneata te caut. Pe dumneavoastră vă caut.* apod.

5. Náhrada podstatného jména příslovcem

Místo *în (limba) română, în (limba) franceză* apod. lze říci: *în românește, în franțuzește* apod. Stejně tak místo *din (limba) română, din (limba) franceză* apod. můžeme říci: *din românește, din franțuzește* apod.

6. Slovesa „a lua, a veni“

a lua [a lu-a] brát, vzít

<i>iau</i> [jau]	<i>luăm</i> [lu-ăm]
<i>iei</i> [jej]*)	<i>luați</i> [lu-aci]
<i>ia</i> [ja]*)	<i>iau</i> [jau]

ia!
luați!

a veni přijít, přijet

<i>vin</i>	<i>venim</i>
<i>vii</i>	<i>veniți</i>
<i>vine</i>	<i>vin</i>

vino!
veniți!

Poznámka: Sloveso *a veni* se časuje podle vzoru *a dormi* (viz lekci 5). Má však nepravidelný tvar pro 2. os. kladného rozk. způsobu (záporný tvar je pravidelný: *nu veni!* nechoď!, nejezdí!). V základu dochází k HZ 18 a HZ 22.

*) Srov. stejně vyslovovaná slova *ei* (oni; je; její), *ea* (ona).

EXERCITII

1. Citiți și traduceți:

Care a cel mai scurt drum pînă la hotelul Carpați?
Hotelul e cam departe de aici.
Mai bine luați un taxi!
N-am bani la mine.
Atunci mergeți drept înainte pînă ajungeți într-o piață mică.
Apoi o luați la dreapta și traversați strada.
Hotelul e imediat după colț.

2. Traduceți în limba română:

1. Které jsou nejlepší rumunské cigarety?
2. Vydělává více než já.
3. Máte dost peněz?
4. Podle mého názoru je to nejlepší rumunské víno.
5. Anglicky nemluví tak dobře jako můj manžel.
6. Tenhle pokoj je právě tak velký jako tamten.
7. Dnes jsem pil více než ty.
8. Pivo mi chutná, ale víno ještě víc.
9. Pojd s námi!
10. Jeho neznám. Ji ano.
11. Je to nejlepší studentka z našeho ročníku.
12. Máte něco pro mě?
13. Dnes se zdá Radu unavenější než včera.
14. Stojí to nanejvýš deset lei.
15. Stojí to nejméně třicet korun.

3. Doplněte chybějící slova:

Astăzi mă simt ... bine decât ieri.
Știe mai multe cuvinte românești ... mine.
Ileana e ... fel de simpatică ... și Maria.
Pantofii aceștia sînt ... frumoși ... aceia.
Sînt ... mai buni muncitori din întreprinderea noastră.
Rusește nu vorbesc ... de bine ... nemțește.
Pentru cehi limba română e ... ușoară ... limba franceză.
În tramvai încap ... multe persoane ... în autobuz.

4. Țineți rumunsky:

vedle tebe — u nás — pro mne — s vámi — k němu — o nich

5. **Odpovězte ústně a písemně na tyto otázky:**

În ce gară s-a oprit trenul?
Ce știți despre Gara de Nord?
Cine îl salută pe Dvořák?
Ce face tovarășul Deleanu?
Ce adaugă el în românește?
Ce-i răspunde Karel?
Ce limbi străine cunoaște tovarășul Deleanu?
Pe cine cheamă Deleanu?
Ce spune hamalului?
Ce spune tovarășul Deleanu lui Karel Dvořák?
Unde îi așteaptă mașina?
Ce e în fața Gării de Nord?
Ce se ridică în jurul pieței?
Care e blocul cel mai înalt din piață?

6. **Traduceți în limba română:**

1. Vlak zastavil na Severním nádraží.
2. To je největší nádraží v Bukurešti.
3. Na nástupišti mě pozdravil úředník z ministerstva zahraničního obchodu.
4. Představil se ve francouzštině.
5. Divil se, že mluvím rumunsky.
6. Které cizí jazyky znáte?
7. Nejlépe mluvím anglicky.
8. Francouzsky umím méně než anglicky.
9. Vezměte tahle zavazadla a odnese je k východu.
10. Pojdte, prosím, tudy!

7. **Învățați pe dinafară:**

Unde luați masa?

Mergem pe jos sau luăm tramvaiul?

Unde e cea mai apropiată stație de taxiuri?

Luaiți-o pe cel mai scurt drum!

Mi-a venit rău.

Kde se stravujete? Kde budete jíst?

Půjdeme pěšky nebo pojedeme tramvají?

Kde je nejbližší stanoviště taxiků?

Vezměte to nejkratší cestou!

Udělal se mi špatně.

LA HOTEL

Karel Dvořák vine în România pentru prima oară. El va locui la hotelul Ambasador, o clădire impunătoare cu unsprezece etaje.

În hol, tovarășul Deleanu se adresează portarului: — Sint din partea Ministerului Comerțului Exterior. Dumnealui e oaspetele cehoslovac pentru care am reținut, săptămîna trecută, o cameră cu un pat și baie.

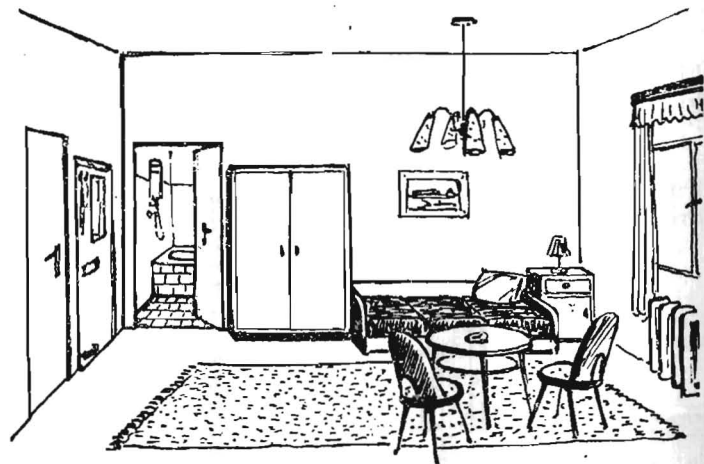

— Cum se numește?

— Karel Dvořák.

Portarul confirmă reținerea camerei și cere oaspetelui pașaportul. După ce Karel completează fișa de cazare, primește cheia de la camera 209. Apoi se urcă cu liftul până la etajul al doilea.

— Poftiți pe aici, spune liftierul, ușa a treia pe dreapta.

Camera e de mărime mijlocie.*) În stînga se găsește ușa de la baie, iar în dreapta se vede o fereastră care dă în bulevard. Sub fereastră se află caloriferul. Între calorifer și studio e o noptieră. Lîngă ușa de la baie se găsește un dulap încăpător. În mijlocul camerei sînt așezate o mäsută și două scaune. Mobilierul e de culoare cafenie*), covorul vișiniu și perdeaua galbenă.

*) Srov. lekci 15, mluvnické výklady bod 3.

ambasador *m.* velvyslanec
așezat (HZ 6) umístěný, postavený
cafeniu kávový, hnědý
calorifer, *mn. č. -re s. těleso*
ústředního topení
a completa, -tez vyplňovat
a confirma, confirm potvrzovat
covor, *mn. č. -re (HZ 3) s. koberec*
a da: dă în bulevard vede na bulvár
din partea (+ 2. pád) z (něčeho), od (někoho)
doilea: al doilea druhý
dumnealui on (tenhle pán, tenhle soudruh)
după ce potom co, když
fișă *ž. listek; fișă de cazare*
ubytovací přihláška
galben žlutý
a se găsi, mă -sesc být (někde)
iar a; ale
impunător (HZ 3) impozantní
încăpător (HZ 3) prostorný
între mezi
lift, *mn. č. -turi s. výtah; se urcă cu liftul vyjede výtahem*
liftier [liftyjer] *m.* zřízenec u výtahu

mărime *ž. velikost; de mărime mijlocie střední velikosti*
mäsută *ž. stolek*
mijlec, *mn. č. -curi s. prostředek, střed; in mijlocul (+ 2. pád) uprostřed (něčeho)*
mijlăciu prostřední
mobilier [mobilijer] *s. nábytek*
noptieră [noptyjeră] *ž. noční stolek*
oaspete (HZ 6) *m.* host
pe: pe dreapta napravo (z hlediška jdoucí osoby nebo jedoucího vozidla)
pentru prima oară poprvé
perdea (HZ 13) *ž. záclona*
portar *m.* vrátný
a primi, -mese dostat
a reține, rețin, přič. reținut (HZ 18) rezervovat, zamluvit
reținere *ž. rezervování*
studio [study-o], *mn. č. -ouri, s. gauč*
sub pod
trecut (HZ 6) minulý
vișiniu tmavočervený, višňový

MLUVNICE

1. Ženský rod přídavných jmen

Přídavná jména zakončená -tor mají v ženském rodě koncovku -e (před níž dochází k HZ 3)*):

*) Srov. muncitor — muncitoare, învățător — învățătoare, începător — începătoare apod. .

<i>un dulap încăpător</i>	prostorná skříň
<i>o cameră încăpătoare</i>	prostorný, skladný pokoj
Tutéž koncovku mají v mn. č. rodu ženského a středního:	
<i>dulapuri încăpătoare</i>	prostorné skříně
<i>camere încăpătoare</i>	prostorné, skladné pokoje

V mn. č. rodu mužského je koncovka **-i** (jako u typu *bun*; viz lekci 7, mluvnické výklady bod 2).

Přídavná jména zakončená **-iu** mají v jedn. č. ženského rodu koncovku **-ie** a v mn. č. všech rodů **-ii***):

<i>un covor cafeniu</i>	hnědý koberec
<i>o mäsufă cafenie</i>	hnědý stolek
<i>covoare cafenii</i>	hnědé koberce
<i>măsuțe cafenii</i>	hnědé stolky

Podobně tvoří ženský rod a mn. č. přídavné jméno *roșu* (červený; rudý): **roșu** (jedn. č. m., s.), **roșie** (jedn. č. ž.), **roșii** (mn. č. m., ž., s.).

2. Číslovky řadové

Řadové číslovky (kromě 1.) se tvoří od základních pomoci tzv. členu přivlastňovacího **al** (m., s.), **a** (ž.**) a koncovek **-lea** (m., s.), **-a** (ž.). Odpovídají na otázku *al citelea?* kolikátý?, *a cita?* kolikátá?

1. primul	prima
întîi	întîi
2. al doilea	a doua
3. al treilea	a treia
4. al patrulea	a patra
5. al cincilea [čincilea]	a cincea
6. al șaselea	a șasea
7. al șaptelea	a șaptea
8. al optulea	a opta

*) Srov. lekci 9, mluvnické výklady bod 5.

**) Více o něm viz v následující lekci.

9. al nouălea	a noua
10. al zecelea	a zecea
11. al unsprezecelea	a unsprezecea
12. al doisprezecelea	a douăsprezecea
13. al treisprezecelea	a treisprezecea
14. al paisprezecelea	a paisprezecea
15. al cincisprezecelea [činsprezecelea]	a cincisprezecea [činsprezecea]
16. al șaisprezecelea	a șaisprezecea
17. al șaptesprezecelea	a șaptesprezecea
18. al optsprezecelea	a optsprezecea
19. al nouăsprezecelea	a nouăsprezecea
20. al douăzeci [douăzeci] [lea]	a douăzeci
21. al douăzeci și unuia	a douăzeci și una
27. al douăzeci și șaptelea	a douăzeci și șaptea
30. al treizecilea [treizecilea]	a treizecea
40. al patruzecilea [patruzece] [lea]	a patruzecea
50. al cincizecilea [činzece] [lea]	a cincizecea [činzeča]
60. al șaizecilea [šaizece] [lea]	a șaizecea
70. al șaptezecilea [șaptezece] [lea]	a șaptezecea
80. al optzecilea [obzece] [lea]	a optzecea [obzeča]
90. al nouăzeci [nouăzeci] [lea]	a nouăzecea
100. al o sutălea	a o sută

Poznámka: Řadové číslovky stojí buď před podstatným jménem bez členu, anebo za podstatným jménem, které má určitý člen: *a treia ușa* nebo *ușa a treia*.*)

Řadová číslovka „první“ se překládá

– *primul* (m., s.), *prima* (ž.), které stojí před podstatným jménem, nebo *întîi*, které stojí za podstatným jménem: *primul etaj* nebo *etajul întîi*;

*) Srov. postavení třetího stupně příd. jmen (viz předcházející lekci).

— na konci složených číslovek (jako 21., 31., ... 101., 231., ...) *unulea* (m., s.), *una* (ž.): 21. *al douăzeci și unulea, a douăzeci și una*, 231. *al două sute treizeci și unulea, a două sute treizeci și una* atd.

Poznámka: Tvar *întii* se užívá v datech*). — Za řadovými číslovkami se nepíše tečka: *la 5 iunie* 5. června.

3. Číslovky příslovečné

Odpovídají na otázku (*pentru*) *a cîta oară?* pokolikáté?:

(<i>pentru</i>) <i>prima oară</i>	poprvé
(<i>pentru</i>) <i>a doua oară</i>	podruhé
(<i>pentru</i>) <i>a zecea oară</i>	podesáté
(<i>pentru</i>) <i>ultima oară</i>	naposled

Předložka *pentru* není před příslovečnými číslovkami nutná. Musí být jen tehdy, doplňuje-li sloveso *a fi* v přítomném čase:

Sîntem aici pentru prima oară. Jsme tu poprvé.

4. Užívání členu

Všimněme si užití určitého členu v této větě z článku *La hotel*:

Sub fereastră se află caloriferul. Pod oknem je těleso ústředního topení.

Přesto, že o podstatném jménu *calorifer* se v článku dosud nemluvílo a v uvedené větě není blíže určeno, má určitý člen. V dané souvislosti ho totiž pokládáme za předem známé: v každé obytné místnosti je topné těleso.

5. Zdvořilostní zájmena

Rumunština má kromě zdvořilostních zájmen *dumneavoastră, dumneata* i zdvořilostní zájmena pro 3. os.: *dumnealui* [dumn^ealu] on, *dumneaei* [dumn^eaje] ona, *dumnealor* [dum-

*) Viz lekci 9, mluvnické výklady bod 6.

nealor] oni, ony. Tyto tvary jsou neměnné. Chovají se jako přízvučné tvary osobních zájmen*): *Pe dumnealui îl cunoașteți? O așteptăm pe dumneaei. Dumnealor le dau un telefon.*

EXERCITII

1. Slova v závorkách dejte do vhodného tvaru:

- o locuință (încăpător)
- un autobuz (roșu)
- o cravată (albastru)
- ciorapi (vișiniu)
- un geamantan (încăpător)
- o mașină (roșu)
- pan'ofi (negru)
- o canapea (vișiniu)
- pijamale (galben)
- un scaun (negru)
- o batistă (cafeiniu)
- costume (albastru)

2. Traduceți în limba română:

1. Pokolikáté jste v Rumunsku?
2. Kdy jste přijel do Československa poprvé?
3. V kterém poschodí bydlíte?
4. Bydlíme v pátém poschodí.
5. Okna našeho bytu vedou na náměstí.
6. Kolikátá stanice odtud je Severní nádraží?
7. To je šestá stanice.
8. Vystoupíte na třetí stanici.
9. Cesta byla dost únavná.
10. Jaký program máte na příští týden?
11. Líbí se vám červená barva?
12. V Bukurešti je mnoho impozantních budov.
13. Dostali jsme se k sedmnácté lekci.

3. Citíți și traduceți:

Avem nevoie de o cameră cu două paturi, pentru două zile.
N-avem nici o cameră liberă.

*) Viz lekci 16, mluvnické výklady bod 4.

Încercați la căminul studențesc de pe splaiul Independenței.
Cum ajungem acolo?
Vă arăt pe hartă.

4. Odpovězte ústně a písemně na tyto otázky:

Pentru a cîta oară vine Karel în România?
La care hotel va locui?
Cum e clădirea hotelului?
Cîte etaje are?
Cui se adresează tovarășul Deleanu?
Ce spune el portarului?
Ce face portarul?
Ce număr are camera lui Dvořák?
La al cîtelea etaj se află?
Cum ajunge Karel pînă la etajul al doilea?
Cum e camera?
Ce se găsește în stînga?
Unde dă fereastra?
Unde se află caloriferul?
Ce e între calorifer și studio?

5. Traduceți în limba română:

1. Přijíždím do Rumunska poprvé.
2. Budu bydlet v hotelu Ambasador.
3. Ministerstvo zahraničního obchodu pro mne rezervovalo jednolůžkový pokoj s koupelnou.
4. Vyplňte, prosím, přihlášku.
5. Prosím klíč od pokoje 209.
6. Jeďte výtahem!
7. Pokoj je střední velikosti.
8. Dveře od koupelny jsou vlevo.
9. Okno vede na Magherovu třídu.
10. Vedle dveří je prostorná skříň.

6. Învățați pe dinafară:

N-am înțeles bine.
Vorbiți mai rar, vă rog.
Îmi pare rău.
Știu din proprie experiență.
Vă sînt foarte recunoscător
(recunoscătoare).

Nerozuměl jsem dobře.
Mluvte prosím pomaleji.
To mě mrzí. Lituji.
Znám to z vlastní zkušenosti.
Jsem vám velice vděčný
(vděčná).

LECȚIA A OPTSPREZECEA

18

**PRIMA DIMINEAȚĂ A LUI DVOŘÁK
LA BUCUREȘTI**

E dimineață. Karel Dvořák se trezește și se dă jos din pat. După ce face un duș și puțină gimnastică, se bărbierește și se piaptănă în fața oglinzii. Începe să se îmbrace. Afară e soare. E mai cald decît la Praga. Karel își pune o cămașă albă de mătase, un costum albastru, o cravată vișinie, ciorapi tot vișinii și pantofi negri.

La ora nouă fix se întilnește cu tovarășul Deleanu în restaurantul hotelului.

— Bună dimineața! îl salută Deleanu. Cum ați dormit?

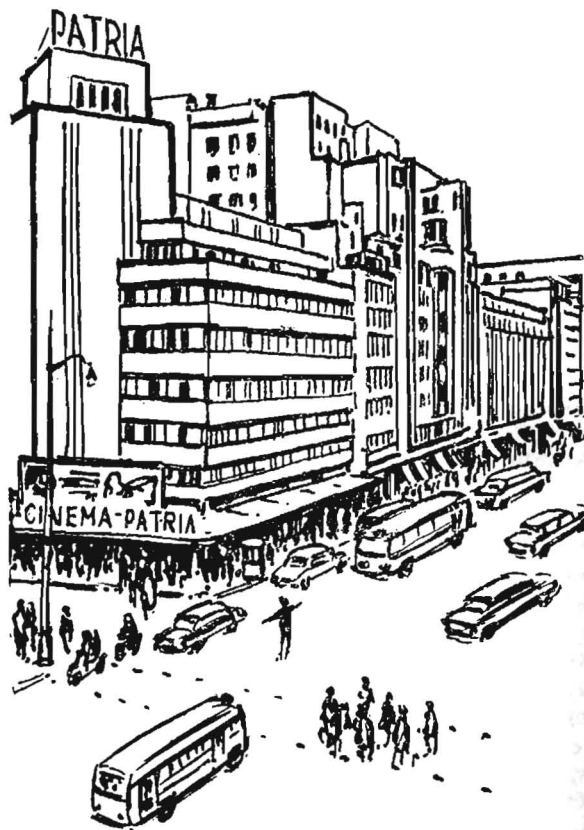
- Mulțumesc, bine.
- Sînteți mulțumit de cameră?
- Sînt foarte mulțumit.
- Îmi pare bine.

Amîndoi iau micul dejun și discută programul de lucru al lui Dvořák. El trebuie să se ducă mai întîi la Agenția economică a Republicii Socialiste Cehoslovace, apoi la Ministerul Comerțului Exterior și la Camera de Comerț a Republicii Socialiste România.

Karel își notează numărul de telefon al lui Deleanu:
— De la Agenție vă dau un telefon și vă spun la ce oră vin la minister.

— Bine. În caz că lipsesc din birou, puteţi lăsa vorbă la tovarăşul Gheorghiu. E un colaborator al meu. Ce faceţi după-amiază?

— În primul rînd trebuie să mă duc la poştă.

agenţie [adžencije] ž. jedna-
telství; **agenţie economică**
obchodní oddělení (zastu-
píelského úřadu)

alb albý

a mîndoi oba

a se bărbieri [bărbijeri], mă
-resc holiť se

cald tepleý; e cald je teplo

Camera ž. de comerţ Obchod-
ní komora

caz, mn. č. -zuri s. případ;
in caz că jestliže

colaborator m. spolupracov-
ník

a da: a da un telefon zatele-
fonovat; a se da jos din pat
vstát z postele

a discuta, discut (HZ 6) pro-
jednávat

după-amiază odpoledne

duş, mn. č. -şuri s. sprcha; a
face un duş osprchovat se

economic hospodářský
fix přesně

gimnastică ž. tělocvik; a face
puţină gimnastică trochu si
zacvičit

a începe, încep, prič. început
(HZ 1) začít

a lipşi, -sesc chybět; a lipşi
din birou nebyť v kance-
láři

a lua: a lua micul dejun sní-
dat

lucru: de lucru pracovní

mai întîi nejprve

mătase ž. hedvábí; de mătase
hedvábný

micul dejun s. snídaně

mulţumit (HZ 6) de ceva spo-
kojený s něčím

a-şi nota, îmi -tez pozname-
nat si

ogîndă, mn. č. -nzi (HZ 4) ž.
zrcadlo

a părea: îmi pare bine to mě
těší

a se pieptăna, mă pieptăn
(HZ 7, HZ 20) česat se

poştă ž. pošta

a pune: îşi pune o cămaşă
albă bere si bílou košili,

obléká si bílou košili

restaurant [resta-urant], mn.
č. -te s. restaurace

soare: e soare svítí slunce
tot rovněž

a trebui: trebuie să mă duc
musím jít

a se trezi, mă -zesc probudit
se

vişiniu tmavočervený, viş-
ňový

vorbă ž. slovo; řeč; a lăsa
vorbă nechat vzkaz

MLUVNICE

1. Privlastňovací člen

Podstatné jméno (nebo zájmeno) v 2. pádě musí stát bez-
prostředně za podstatným jménem s určitým členem:

colegul tovarăşului De- kolega soudruha Deleana
leanu

*prietenii României
clădirea hotelului
bagajele lui Dvořák*

přátelé Rumunska
budova hotelu
Dvořákova zavazadla

Jestliže určované podstatné jméno a) nemá určitý člen, b) nestojí bezprostředně před podstatným jménem v 2. pádě, c) není v dané větě vyjádřeno, musí být před podstatným jménem v 2. pádě zastoupeno tzv. členem přivlastňovacím, s nímž se shoduje v rodě a čísle: **al** (jedn. č. m., s.), **a** (jedn. č. ž.), **ai** (mn. č. m.), **ale** (mn. č. ž., s.):

<i>un coleg al tovarășului Deleanu cei mai mulți prieteni ai României clădirea impunătoare a hotelului (Bagajele mele sînt aici). Ale lui Dvořák sînt în cameră.</i>	jeden kolega soudruha Deleana většina přátel Rumunska impozantní budova ho- telu (Moje zavazadla jsou ta- dy). Dvořákova jsou v pokoji.
--	--

Totéž platí u přivlastňovacích zájmen, která nahrazují u osobních zájmen tvar 2. pádu*): *colegul meu*, *ale: un coleg al meu* apod.

2. Překlad zájmena „čí?“

České zájmeno „čí?“ překládáme 2. pádem zájmena *cine*, před nímž stojí přivlastňovací člen. Ten se shoduje v rodě a čísle s předmětem, na který se ptáme. Např.:

Al cui e creionul acesta?	Čí je tahle tužka?
A cui e harta aceasta?	Čí je tahle mapa?
Ai cui sînt ochelarii aceștia?	Čí jsou tyhle brýle?
Ale cui sînt țigările aceștea?	Čí jsou tyhle cigarety?

*) Viz lekci 13, mluvnické výklady bod 2.

3. Spojovací způsob (konjunktiv)

Tvary spojovacího způsobu se rovnají tvarům přítomného času, před nimiž stojí spojka **să**. Jen v 3. os. je odchylka. Má-li 3. os. jedn. č. přítomného času koncovku -ă, je v 3. os. obou čísel konjunktivu koncovka -e. A naopak: tam, kde je v 3. os. jedn. č. koncovka -e, je v 3. os. obou čísel konjunktivu koncovka -ă:

a căuta:	<i>să caut</i>	<i>să căutăm</i>
	<i>să cauți</i>	<i>să căutați</i>
	<i>să caute</i>	<i>să caute</i>
a se duce:	<i>să mă duc</i>	<i>să ne ducem</i>
	<i>să te duci</i>	<i>să vă duceți</i>
	<i>să se ducă</i>	<i>să se ducă</i>

Záporné tvary:

să nu caut, să nu cauți, să nu caute, ...
să nu mă duc, să nu te duci, să nu se ducă, ...

Spojovacím způsobem překládáme velmi často český infinitiv:

Pak se začíná oblékat.	<i>Apoi începe să se îmbrace.</i>
Začínáme projednávat pracovní program.	<i>Începem să discutăm programul de lucru.</i>
V první řadě musím jít na poštu.	<i>În primul rînd trebuie să mă duc la poștă.</i>

Poznámka: Po slovese *a putea* může následovat infinitiv (bez předložky *a*) nebo konjunktiv: *Puteți lăsa vorbă la tovarășul Gheorghiu. Puteți să lăsați vorbă la tovarășul Gheorghiu.*

4. Sloveso „muset“

České sloveso „muset“ překládáme v přítomném čase jednotným tvarem **trebuie***) a konjunktivem příslušné osoby:

*) Jde o 3. os. přítomného času slovesa *a trebui*. Viz lekci 25, mluvnické výklady bod 3.

trebuie	să caut	musím	} hledat
	să cauți	musiș*)	
	să caute	musi	
	să căutăm	musíme	
	să căutați	musíte	
	să caute	musi	

Záporné tvary:

nu trebuie să caut, nu trebuie să cauți, ...

Minulý čas:

a trebuit	să caut	musel, -a jsem	} hledat
	să cauți	musel, -a jsi**)	
	să caute	musel, -a	
	să căutăm	museli, -y jsme	
	să căutați	musel, -a, -i, -y jste	
	să caute	museli, -y	

Záporné tvary:

n-a trebuit să caut, n-a trebuit să cauți, ...

Budoucí čas:

va trebui	să caut	budu muset	} hledat
	să cauți	budeš muset***)	
	să caute	bude muset	
	să căutăm	budeme muset	
	să căutați	budete muset	
	să caute	budou muset	

Záporné tvary:

nu va trebui să caut, nu va trebui să cauți, ...

*) Nebo: musíte (jde-li o osobu, kterou oslovujeme *dumneata*).

**) Nebo: musel, -a jste (jde-li o osobu, kterou oslovujeme *dumneata*).

***) Nebo: budete muset (jde-li o osobu, kterou oslovujeme *dumneata*).

5. Užívání členu

Ve větách vyjadřujících přírodní jevy zůstává podmět nevyjádřen a podstatné jméno za slovesem je obvykle bez členu: *E dimineată. Je ráno. E seară. Je večer. E întuneric. Je tma. E soare. Svítí slunce.*

6. Číslovka „amîndoi“

Má dva tvary: **amîndoi** (oba), **amîndouă** (obě). Podstatná jména, která stojí za nimi, mají určitý člen:

<i>amîndoi tovarășii</i>	oba soudruzi
<i>amîndouă fetele</i>	obě dívky
<i>amîndouă locurile</i>	obě místa

EXERCITII

1. Slovesa v závorkách dejte do vhodného tvaru konjunktivu:

Dumneata știi (a găti)?
 (eu) Încep (a citi) o carte interesantă.
 Cu cine doriți (a vorbi)?
 (eu) Mîine nu pot (a veni).
 Începem (a discuta) programul lor de lucru.
 Cînd puteți (a veni)?
 (eu) Pot (a se uita) la aparatul dumneavoastră de radio?
 Silvia începe (a se pieptăna).
 Dumneavoastră puteți (a citi) fără ochelari?
 (eu) Din păcate trebuie (a pleca).
 (voi) Nu trebuie (a se grăbi).
 (el) Trebuie (a se duce) acolo.

2. Traduceți în limba română:

1. Čí jsou tyhle cigarety?
2. Tohle jsou vaše cigarety. Kde jsou moje?
3. Čí je tenhle kufr?
4. Tohle je můj kufr. Váš je v pokoji.
5. Čí jsou tyhle brýle?
6. Nevím, čí jsou.
7. Čí jsou tyhle noviny?
8. Nevíte, čí jsou?

9. Cí je tahle kniha?
10. Soudružky Ionescové.
11. Moje místo je tady, vaše je tam.
12. Musíte přijít.
13. Nejprve se musím oholit.

3. Citiți și traduceți:

Numele și prenumele: ...
 Data și locul nașterii: ...
 Cetățenia: ...
 Numărul pașaportului: ...
 Domiciliul: ...
 Scopul călătoriei: ...
 Semnătura: ...

4. Doplňte vhodný tvar přivlastňovacího členu:

o colegă ... mea
 costumul de seară ... domnului Dvořák
 câteva cărți ... profesorului nostru
 cei mai buni prieteni ... noștri
 etajul ... zecelea
 primul soț ... mătușii mele
 pentru ... patra oară
 cel mai mic copil ... soților Petrescu
 mașina electrică de ras ... lui Mircea
 câteva bagaje ... turiștilor străini
 programul de lucru ... delegației noastre

5. Traduceți în limba română:

1. Probudil jsem se a vstal jsem z postele.
2. Osprchoval jsem se.
3. Musím se učesat a obléci.
4. Beru si bílou košili, modrý oblek, tmavočervené punčochy a černé polobotky.
5. Přesně v devět hodin se sejdu se soudruhem Deleanem.
6. Jste spokojen s pokojem?
7. Nejprve musím jít na obchodní zastupitelství Československé socialistické republiky.
8. Poznamenejte si moje telefonní číslo.
9. Jestliže nebudu v kanceláři, můžete nechat vzkaz u sousedruha Gheorghia.
10. To je můj kolega.

6. Odpovězte ústně a písemně na tyto otázky:

Ce face Karel Dvořák după ce se dă jos din pat?
 Unde se bărbiește?
 Ce face apoi?
 Cum e la București?
 Ce costum își pune Karel?
 Cînd și unde se întîlnește cu tovarășul Deleanu?
 Ce îl întreabă tovarășul Deleanu pe Dvořák?
 Ce discută amîndoi?
 Unde trebuie Dvořák să se ducă mai întîii?
 Și apoi?
 Ce își notează Karel?
 De unde va da un telefon tovarășului Deleanu?
 Ce îi va spune?
 La cine poate lăsa vorbă, în caz că tovarășul Deleanu lipsește din birou?
 Cine e tovarășul Gheorghiu?
 Ce va face Karel după-amiază?

7. Învățați pe dinafară:

Ce mai e nou?	Co je nového?
Am de lucru pînă peste cap.	Mám práce nad hlavu.
Trebuie să stăm de vorbă.	Musíme si (spolu) pohovořit.
Sînteți de acord?	Souhlasíte?
Ce pot să fac pentru dumneavoastră?	Co pro vás mohu udělat?

1. Citiți și traduceți:

Pe scurt despre Cehoslovacia

Republica Socialistă Cehoslovacă este așezată în Europa Centrală. La nord-vest se învecinează cu Republica Democrată Germană, la nord cu Republica Populară Polonă, la răsărit cu Uniunea Republicilor Socialiste Sovietice, la sud cu Republica Populară Ungară și cu Austria, iar la sud-vest cu Republica Federală a Germaniei. Ca mărime, Cehoslovacia ocupă locul al cincisprezecelea în Europa. În prezent are peste 15 milioane de locuitori.

Relieful Cehoslovaciei este, în cea mai mare parte, deluros și muntos. Munții cei mai înalți sînt Carpații. O cîmpie mai întinsă există numai în partea de sud a țării, de-a lungul Dunării. Cehoslovacia are o rețea bogată de ape curgătoare care se varsă în Marea Nordului (Elba și afluenții ei), în Marea

Baltică (Odra) și în Marea Neagră (Dunărea și afluenții ei). Cel mai lung rîu din țară este Vltava.

Republica Cehoslovacă a luat ființă la sfîrșitul primului război mondial. Independența ei a fost proclamată la 28 octombrie 1918. Din anul 1948 popoarele ceh și slovac construiesc socialismul.

Republica Socialistă Cehoslovacă se compune din Republica Socialistă Cehă (Cehia) și Republica Socialistă Slovacă (Slovacia). Capitala țării este orașul Praga, unde își au sediul președintele republicii, guvernul și Adunarea Federală.

Stema Republicii Socialiste Cehoslovace reprezintă o pavăză husită de culoare roșie. Pe pavăză se află o stea în cinci colțuri și un leu alb. Leul poartă pe piept un scut mai mic, cu silueta albastră a muntelui Kriváň și cu o flăcără de culoare aurie. Leul alb este simbolul statului ceh încă din secolul al treisprezecelea. Vîrfurile Kriváň simbolizează munții Slovaciei, unde, în 1944, a izbucnit Răscoala Națională Slovacă.

2. Odpovězte ústně a písemně na tyto otázky:

Unde este așezată Republica Socialistă Cehoslovacă?
Cu ce țări se învecinează?
Al cîtelea loc ocupă în Europa, ca mărime?
Cîți locuitori are în prezent?
Cum este relieful Cehoslovaciei?
Care sînt munții cei mai înalți din Cehoslovacia?
În ce parte a țării există o cîmpie mai întinsă?
În ce mări se varsă rîurile din Cehoslovacia?
Cum se numește cel mai lung rîu din țară?
Cînd a luat ființă Republica Cehoslovacă?
Din ce an construiesc popoarele ceh și slovac socialismul?
Din cîte republici se compune Cehoslovacia?
Unde își au sediul președintele republicii, guvernul și Adunarea Federală?
Ce știți despre stema Republicii Socialiste Cehoslovace?

3. Přeložte a dejte do ženského rodu:

E un om simpatic.	→ E o femeie simpatică.
antipatic.	...
E un muncitor harnic.	...
conștiincios.	...
E un băiat vesel.	...
ordonat.	...

E un elev silitor. . . .
 inteligent. . . .
 Nu fi dezordonat! . . .
 leneș! . . .
 nervos! . . .
 nepăsător! . . .
 increzut! . . .
 trist! . . .
 Fii mai modest! . . .
 mai atent! . . .

4. Citiți și traduceți:

Două ilustrate

Karlovy Vary 3 iulie 19..

Dragi prieteni,

Vă trimitem multe salutări din Cehoslovacia unde sîntem în excursie. Pînă acum am vizitat orașele Bratislava și Praga, care ne-au plăcut foarte mult. În prezent ne aflăm la Karlovy Vary, cea mai frumoasă stațiune balneară cehoslovacă. Peste tot cazarea și masa sînt bine organizate. Vremea e minunată și ne distrăm bine. Păcat însă că timpul trece prea repede. Pe la sfîrșitul săptămîinii ne vom revedea la București. Vă rugăm să transmiteți salutări din partea noastră lui Ion. Pe curînd! Radu și Rodica

Praga 21 decembrie 19..

Dragă tovarășe Munteanu,

Cu ocazia Anului nou îți urez multă sănătate și spor la muncă. La mulți ani!

Al dumatile

K. Dvořák

Familiei
Constantinescu

p-ța Națiunilor
Unite, 2
sectorul 4

7 000 București
Rumunsko

Tovarășului
Alexandru Munteanu

b-dul Eroilor, 15
1 900 Timișoara
Rumunsko

5. Řekněte rumunsky:

1. V kolik hodin jste se vrátili z divadla?
2. Kam jsi položil mou patentní tužku?
3. Mám dojem, že je na stole v tvém pokoji.
4. Přivezl jsem vám nějaké dárky od vaší sestřenice.
5. Nepřišli, ačkoli jsme je pozvali.
6. Můj bratranec nemůže přijít, protože je nemocen.
7. Psal jsem jí, ale neodpověděla mi.
8. Umíte řídit (auto)?
9. Často jezdíme na výlet.
10. Kdy jste se narodil?
11. Narodil jsem se 3. dubna 1935.

6. Citiți și traduceți:

Nu spune nimic bun despre tine, căci nimeni nu te va crede.
 Nu spune nimic rău despre tine, căci toți te vor crede.
 (Garabet Ibrăileanu,*) 1871–1936)

7. Învățați pe dinafară:

Mi s-a luat o piatră de pe inimă.	Spadl mi kámen ze srdce.
Ce poți face azi, nu lăsa pe mâine.	Co můžeš udělat dnes, nenechávej na zítřek.
Cum îți așterni așa vei dormi.	Jak si kdo ustele, tak si lehne.
Ce e mult strică.	Všeho moc škodí.
Ciinele care latră nu mușcă.	Pes, který štěká, nekouše.
Cînd doi se ceartă al treilea câștigă.	Když se dva hádají, třetí se směje.
Foamea e cel mai bun bucatar.	Hlad je nejlepší kuchař.
Patru ochi văd mai bine decît doi.	Dva vidí víc než jeden.
Mai bine mai tîrziu decît niciodată.	Lépe později než nikdy.
Cine ride la urmă ride mai bine.	Kdo se směje naposled, ten se směje nejlíp.
Sărbători fericite!	Příjemné svátky!

*) Čelný rumunský literární historik a kritik, profesor na univerzitě v Jasech.

PRÎNZUL

În România prînzul se servește, de obicei, mai târziu decît în Cehoslovacia. Pe la ora două și un sfert, Karel Dvořák împreună cu tovarășul Deleanu și cu Mircea Grigorescu de la Camera de Comerț au intrat în restaurantul Union, unul dintre cele mai cunoscute restaurante din București. Localul, foarte luminos și curat, se află la etajul întii al unui bloc-turn. Dvořák și colegii lui români au găsit o masă liberă în apropierea unei ferestre, de unde pot vedea bine piața Palatului.

— Dă-ne, te rog, lista, spune Deleanu unui ospătar.

Karel citește pe listă numele unor mîncăruri necunoscute: mămăligă cu brînză și smîntînă, ciulama de pui, musaca de cartofi, iahnie de fasole și altele. Nu știe ce să aleagă.

— Ce puteți recomanda unui străin care nu e obișnuit cu bucătăria românească? se adresează el comsenilor. Cu ajutorul lor, comandă ouă à la russe, supă de roșii, friptură de porc și salată de castraveți. Grigorescu ia o porție de măsline, o ciorbă și sarmale cu mămăligă. Deleanu, care ține regim, alege supă cu găluște, pilaf și clătite.

— Ce doriți să beți? întreabă ospătarul.

— Te rog să ne aduci o sticlă de vin alb și un sifon.

Ospătarul pune pe masă linguri, furculițe, cuțite și un coșuleț cu piine, pentru că la români piinea nu lipsește la nici o masă. El aduce mîncarea și toarnă vin în pahare.

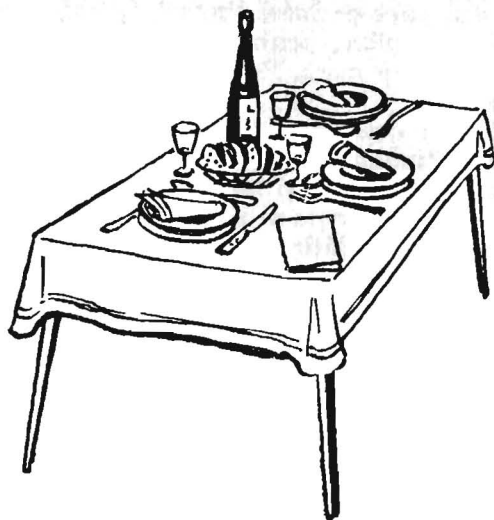
— Mai doriți ceva?

— Nu, mulțumim.

La sfîrșitul mesei, toți beau cite o ceașcă de cafea turcească. Apoi cer nota de plată.

— Lăsați-ne să plătim noi, spun românii lui Karel Dvořák. Sînteți invitatul nostru.

a alege, aleg, *přič.* ales (HZ 1)
vybrat si
apropiere [apropijere] ž. blíz-
kost; in apropierea (+ 2.
pád) blízko (*něčeho*)
bloc-turn, mn. č. blocuri-turn
s. výšková budova
brinză ž. sýr
castravete (HZ 6) m. okurka
ceașcă, mn. č. -ști (HZ 13, HZ
23) ž. šálek; cite o ceașcă
po jednom šálku
ciorbă [čorbă] ž. (kyselá) po-
lěvka
ciulama [čulama] de pui ž. za-
dělávané kuře
clătă țigă ž. palačinka
comesean (HZ 13) m. spolu-
stolovník
coșuleț, mn. č. -țe, s. košík

curat (HZ 6) čistý
cuțit, mn. č. -te s. nůž
friptură, mn. č. -ri ž. pečeně
furculiță ž. vidlička
gălușcă (HZ 23) ž. nok
iahnie [jahnyje] de fasole ž.
dušené fazole
invitat (HZ 6) m. (pozvaný)
host
împreună [împre-ună] spolu,
společně
lingură, mn. č. -ri ž. lžíce
a lipsi: nu lipsește la nici
o masă nechybí u žádného
jídla
listă ž. jídelní lístek
local, mn. č. -luri s. restau-
rační podnik
mămăligă ž. kukuřičná kaše
măslină ž. oliva

mîncare, mn. č. -căruri ž.
jídlo
musaca ž. zapékané plátky ze-
leniny s mletým masem
necunoscut (HZ 6) neznámý
obicei, mn. č. -luri s. zvyk;
de obicei obyčejně
obișnuit [obișnujit] cu zvyklý
na
ou, mn. č. ouă [ouă] s. vejce;
ouă à la russe [rüs] ruská
vejce
pilař, mn. č. -furi s. rizoto
pîine ž. chléb
plată, mn. č. plăți (HZ 12, HZ
6) ž. placení; notă de plată
účet, účtenka
porc m. vepř; de porc vepřo-
vý
porție [porcije] ž. porce

pui m. kuře
a recomanda, recomand, 2. os.
recomanzi (HZ 4) doporučit
regim, mn. č. -muri s. dieta
roșie [roșije] ž. rajče
salată ž. salát
sarma ž. plněný vinný (zelný)
list
sifon, mn. č. -ne (HZ 3) s. so-
dovka
smîntînă ž. smetana
sticlă ž. láhev
tirziu pozdě; mai tirziu pozdě-
ji
turcesc (HZ 1, HZ 2) turecký
a turna, torn (HZ 8, HZ 9) na-
lít
a ține, țin, *přič.* ținut (HZ 18)
držet

MLUVNICE

1. Hláskové změny (HZ 23)

HZ 23: Souhlásková skupina *șc* se mění v *șt* před koncov-
kou obsahující *e* nebo *i*:

gălușcă	nok	ceașcă	šálek
găluște	noky	cești	šálky

2. Skloňování pomocí neurčitěho členu

Neurčitý člen (*un, o, niște*) má v 2. a 3. pádě tvary *unui, unei, unor*. Podstatná a přídavná jména, která následují za *unui*, mají též tvar jako v 1. pádě jedn. č. Následují-li za *unei, unor*, mají tvar shodný s 1. pádem mn. č.*):

*) Srov. lekci 14, mluvnické výklady bod 1.

jedm. č.

- 1., 4. pád *un coleg*
(român)
2., 3. pád *unui coleg*
(român)

jedm. č.

- 1., 4. pád *o masă*
(liberă)
2., 3. pád *unei mese*
(libere)

mn. č.

- 1., 4. pád *niște colegi*
(români)
2., 3. pád *unor colegi*
(români)

mn. č.

- 1., 4. pád *niște mese*
(libere)
2., 3. pád *unor mese*
(libere)

O předložce *pe* ve 4. pádě viz lekci 12, mluvnické výklady bod 7.

Také před 2. pádem tvořeným pomocí neurčitěho členu stojí přivlastňovací člen, a to za týchž podmínek jako při skloňování s členem určitým*). Např. *la etajul intii al unui bloc-turn* v prvním poschodí jednoho věžového domu.

Přivlastňovací člen *a* (jedn. č. ž.) zůstává i po tvaru *unei* beze změny: *o colegă a noastră* – 2., 3. pád *unei colege a noastre*.

3. Množné číslo typu „mîncăruri“ (jídla)

Několik podstatných jmen rodu ženského má v mn. č. koncovku *-uri*, která kromě čísla vyjadřuje různost druhů:

jedm. č.

- 1., 4. pád *o mîncare*
2., 3. pád *unei mîncări*

mîncarea
mîncării

mn. č.

- 1., 4. pád *niște mîncăruri*
2., 3. pád *unor mîncăruri*

mîncărurile
mîncărurile

*) Viz lekci 18, mluvnické výklady bod 1.

4. Konjunktiv

Nesmíme zapomínat na to, že koncovka 3. os. konjunktivu způsobuje často jiné hláskové změny než koncovka 3. os. jedn. č. přítomného času:

<i>merge</i>	<i>să meargă</i>	HZ 1
<i>iese</i>	<i>să iasă</i>	HZ 20
<i>vede</i>	<i>să vadă</i>	HZ 20
<i>vinde</i>	<i>să vîndă</i>	HZ 14
<i>cunoaște</i>	<i>să cunoască</i>	HZ 2

Slovesa časovaná podle vzoru *a vorbi* (*a locui*) mají v 3. os. konjunktivu koncovku *-ească* (*-iască*):

<i>vorbește</i>	<i>să vorbească</i>
<i>locuiește</i>	<i>să locuiască</i>

Konjunktiv se užívá též ve vedlejších větách, které jsou v češtině uvozeny spojkou „aby“:

<i>M-au rugat să vin joi.</i>	Prosili mě, <i>abych</i> přišel ve čtvrtek.
<i>Tovarășul Ionescu do-rește să-l așteptați.</i>	Soudruh Ionescu si přeje, <i>abyste</i> na něho počkal(i).

Konjunktivem vyjadřujeme často i český rozkazovací způsob:

<i>Te rog să ne aduci o sticlă de vin alb.</i>	Prosím vás, <i>přineste</i> nám láhev bílého vína.
<i>Vă rugăm să veniți mîine.</i>	Prosíme vás, <i>přiďte</i> zítra.

5. Spojování osobních a zvratných zájmen s konjunktivem

Nepřízvučná osobní a zvratná zájmena ve 3. a 4. pádě stojí mezi *să* (případně *să nu*) a slovesem. Tvary *îmi, îți, îi, își* (3. pád) a *îl, îi* (4. pád) mají podobu *-mi, -ți, -i, -și, -l, -i**:

*) Srov. lekci 13, mluvnické výklady bod 4.

Ce vin puteți să ne recomandați?

Vă rog să nu vă supărați.

Începe să se bărbiească.

Pot să-ți cer ceva?

Které víno nám můžete doporučit?

Prosím vás, neztebte se.

Začíná se holit.

Mohu na tobě něco chtít?

Stojí-li za osobními nebo zvrtnými zájmeny v 3. pádě osobní nebo zvrtné zájmeno ve 4. pádě (kromě o*), spojka *să* zůstává v písmu bez spojovací čárky:

Pot să ți-l recomand.

Vă rog să ni le arătați.

Mohu ti ho doporučit.

Prosím vás, ukažte nám je.

6. Číslovky podílné

Jsou složeny z *cîte* + základní číslovky. V rumunštině se jich užívá častěji než v češtině:

Intrați cîte unu!

Am bătut cîte o cafea.

Vcházejte po jednom!

Kždý jsme vypili jednu kávu (po jedné kávě).

EXERCITII

1. Řekněte rumunsky:

kolem jednoho volného stolu
pracovní program jedné delegace
před jednou drogerií
nejmenší dítě jedněch přátel
uprostřed jednoho náměstí
cestovní kabely jednoho cestujícího
nad jednou skříní
celní prohlášení jedné kolegyně
v blízkosti jedné restaurace

2. Citiți și traduceți:

Castraveții sînt prea acri.
Salata nu e destul de sărată.

*) O těchto spojeních viz lekci 13, mluvnické výklady bod 4, a lekci 14, mluvnické výklady bod 3.

Adu-mi sare!

Ad-o!

Supa e aproape rece.

Cartofii sînt tari.

Carnea e prea grasă.

Paharul e murdar.

3. Sloveša v závorkách dejte do vhodného tvaru konjunktivu:

N-a putut (a deschide) ușa.

Oaspeții doresc (a vedea) un film românesc.

Nu poate (a merge) mai repede.

L-am rugat (a închide) fereastra.

Lumea începe (a ieși) din cinematograful.

După prînz, soțul meu e obișnuit (a dormi).

4. Citiți și traduceți:

Unde luați masa în zilele de lucru?

La cantină.

Cum e mîncarea la cantină?

Bună. Sînt trei feluri: ciorbă sau supă, mîncare cu carne sau fără carne și desert.

Care e mîncarea dumneavoastră preferată?

Sarmalele.

5. Vypište si slovíčka a naučte se jim:

Bufet rece
șuncă
sardele
marinată de pește
icre de crap
mușchi țigănesc
cașcaval

Studené předkrmy
šunka
olejovky
marinovaná ryba
kapří jikry
cikánská pečeně
(tvrdý) ovčí sýr

Mîncăruri calde
borș cu perișoare
supă de pasăre
rasol de vacă
pulpă de porc la tavă
tocană de porc
piept de vițel cu mazăre
verde
mușchi la grătar

Teplá jídla
boršč s masovými knedlíčky
drůbeží polévka
vařené hovězí
pečená vepřová kýta
vepřový guláš
telecí hrudí s hráškem
svíčková na rožtu

mititei cu cartofi prăjiți
chiftele cu sos de roșii
papricaș de pui
pireu de spanac cu ochiuri
rinichi de porc
creier pane
ghiveci cu carne

șalău prăjit
pilaf cu ciuperci
ardei umpluți cu orez
dovlecei cu unt
omletă cu șuncă
crenvurști cu muștar

Salate
salată de castraveți
salată verde
salată de roșii
salată orientală
salată de vinete
salată de varză roșie
ardei copți
gogoșari

Desert
orez cu lapte
cataif

găluște cu prune
tort cu frișcă
înghețată de ciocolată
pepene galben
piersici
struguri
compot de caise
compot de gutui

Băuturi
vin alb, negru
bere blondă, neagră

čevapčiči se smaženými
brambory
karbanátky s rajskou omáčkou
kuře na paprice
sázená vejce se špenátem
vepřové ledvinky
smažený (obalovaný) mozeček
míchaná zelenina s kousky
masa
smažený candát
houbové rizoto
papriky plněné rýží
tykve na másle
omeleta se šunkou
párek s hořčicí

Saláty
okurkový salát
hlávkový salát
salát z rajčat
míchaný salát
lilkový salát
salát z červeného zelí
pečené papriky
červené papriky nakládané
v octě

Dezert
rýžová kaše
šlehačka pokrytá tenkou vrstvou strouhaného těsta
švestkové knedlíky
šlehačkový dort
čokoládová zmrzlina
ananasový meloun
broskve
hroznové víno
meruňkový kompót
kdoulový kompót

Nápoje
bílé, červené víno
světlé, černé pivo

țuică
șpriț
cafea turcească
filtru
nes

slivovice
vinný střík
černá káva (necezená)
černá káva (cezená)
černá káva (rozpuštná)

6. Traduceți în limba română:

- Musím vám něco ukázat.
- Musím ti něco říci.
- Prosili jsme ji, aby nám je prodala.
- Nemůžeš jim ho přinést?
- Musíte je znát.
- Teď nemůže vyjít z kanceláře. Má (právě) nějakou schůzi.
- Jsem zvyklý chodit spát pozdě.
- Jana s námi jít nemůže. Má schůzku s Jiřím.
- Přeji si tě vidět.
- Prosíme vás, nekuřte!
- Prosím tě, počkejte na nás!
- Kde ho můžeme najít?
- Můžete mi půjčit třicet lei?
- Vrátím vám je nejpozději zítra.

7. Odpovězte ústně a písemně na tyto otázky:

Cînd se servește prînzul în România?
În care restaurant au intrat tovarășii?
Ce știți despre restaurantul Union?
Cum e localul?
Unde au găsit Dvořák și colegii lui români o masă liberă?
Ce pot vedea de acolo?
Ce citește Karel pe listă?
Ce comandă el cu ajutorul comesenilor?
Ce ia Mircea Grigorescu?
Ce alege Deleanu?
Ce face ospătarul?
Ce beau toți la sfîrșitul mesei?
Ce cer apoi?
Ce spun românii lui Karel Dvořák?

8. Traduceți în limba română:

- V Rumunsku se podává oběd později než u nás.
- Dejte mi prosím jídelní lístek!

3. Nejsem zvyklý na rumunskou kuchyni.
4. Co mi můžete doporučit?
5. Dejte si vepřovou pečení.
6. Držím dietu.
7. Co si přejete pít?
8. Prosím vás, přineste nám láhev bílého vína.
9. Tři šálky turecké kávy!
10. Jste náš host.

9. Traduceři:

Cultura unui popor e sufletul lui.
(*Nicolae Iorga**), 1871–1940)

Muzica este expresia pură a unei stări sufletești.
(*George Enescu***), 1881–1955)

10. Invățați pe dinafară:

Dați-mi voie să mă prezint.	Dovolte mi, abych se před-stavil.
Pot să vă mai torn?	Mohu vám ještě nalít?
Mai bine nu.	Raději ne.
Imi lasă gura apă.	Sbíhají se mi sliny.
Iau din toate cîte pușin.	Vezmu si ode všeho trochu.
Ospătar, plata!	Pane vrchní, platím(e)!

*) Významný rumunský historik, spisovatel a politik.
Upřímný přítel Československa.

**) Přední rumunský houslista, klavírista a hudební skladatel.

LECȚIA A DOUĂZECI ȘI UNA

21

LA OFICIUL POȘTAL

După ce au terminat prînzul, Karel s-a despărțit de colegii lui români. El se îndreaptă spre poștă. Pe drum intră într-o papetărie ca să cumpere hîrtie de scrisori, plicuri și ilustrate.

La oficiul poștal vine multă lume. În fața fiecărui ghișeu stau mai multe persoane care vor să expedieze diferite tipuri de scrisori, colete etc.

Karel scrie câteva ilustrate și o scrisoare. Scrisoarea o pune în plic. Pe plic scrie adresa exactă a destinatarului, iar pe verso adresa expeditorului. Apoi se oprește la ghișeul unde se vînd efecte poștale.

— Vă rog, ce timbru se pune pe o scrisoare pentru Cehoslovacia?

— Simplă sau recomandată? întreabă funcționara.

— Simplă.

— Un timbru de cincizeci și cinci de bani.

— Iar pe o ilustrată?

— Un timbru de patruzeci de bani.

Karel Dvořák cumpără timbrele și le lipește pe plic și pe ilustrate. Plicul și ilustratele timbrate le pune la cutie.

Pe urmă se duce la ghișeul de telegrame. Cere un formular de telegramă, îl completează citeț și îl dă funcționarului care numără cuvintele. Karel plătește și primește o recipisă.

Apoi intră într-o cabină telefonică și procedează astfel: ridică receptorul aparatului în orificiul căruia introduce o monedă de 25 de bani, așteaptă tonul și formează numărul. Cînd numărul chemat răspunde, Karel spune: „Vă rog, interior 15.”

adresă *ž.* adresa
cabină *ž.* kabina, budka
citeț (HZ 1) čitelný; čitelně
colet, *mn.* č. -te s. balík (zá-
silka)
a cumpăra, cumpăr (HZ 7)
koupit (si)
cutie [kutyje] *ž.* schránka;
krabice; a pune la cutie
hodit do schránky
a se despărți, mă despart (HZ
5, HZ 6) de cineva odpojit
se od někoho, oddělit se od
někoho

destinatar *m.* příjemce
diferit (HZ 6) různý
efecte poștale *s. mn.* č. poštovní ceniny
etc. [etčetera] a tak dále, a
jiné
a expedia [ekspedyja], -lez
odeslat
expeditor *m.* odesílatel
a forma, -mez vytvářet; a
forma numărul vytvořit čís-
lo
formular, *mn.* č. -re *s.* formulář

hirtie [hirtyje] *ž.* papír; hirtie
de scrisori dopisní papír
interior [interi-or], *mn.* č. -re
(HZ 3) s. linka
a introduce, introduc, rozk.
introdu!, přič. introdus
vhodit
a lipi, -pesc nalepit
monedă *ž.* mince
a număra, număr (HZ 7) po-
čítat
orificiu, *mn.* č. -ii s. otvor
papetărie [papetărije] *ž.* pa-
pírnickví
pe urmă potom
plic, *mn.* č. -curi s. obálka
a primi, -mesc dostat; při-
jmout
a proceda, -dez postupovat

receptor, *mn.* č. -re (HZ 3) s.
sluchátko
recipisă *ž.* potvrzenka
recomandat (HZ 6) doporuče-
ný
scrisoare (HZ 21) *ž.* dopis
simplu obyčejný; jednoduchý
telefonie telefonní
telegramă *ž.* telegram; formu-
lar de telegramă formulář
na telegram
a termina, termin, 3. os. ter-
miná skončit
timbrat (HZ 6) oznámkovaný
tip, *mn.* č. -puri s. typ, druh
ton, *mn.* č. -nuri s. tón
verso *s.* rub; pe verso na
rub(u)
a vrea, vreau chtít; vor chtějí

MLUVNICE

1. Skloňování zájmen „care, fiecare“

Skloňuje-li se zájmeno *care* (který) spolu s podstatným jménem (u něhož stojí případně přídavné jméno nebo přivlastňovací zájmeno), má v 2. a 3. pádě tvary *cărui* (*jedn.* č. *m., s.*), *cărei* (*jedn.* č. *ž.*), *cărora* (*mn.* č. *m., ž., s.*). Výrazy následující za *cărui* mají tvar 1. pádu *jedn.* č., za *cărei*, *cărora* tvar shodný s 1. pádem *mn.* č.*):

<i>jedn.</i> č.	<i>mn.</i> č.
1., 4. pád <i>care funcționar</i>	1., 4. pád <i>care funcționari</i>
2., 3. pád <i>cărui funcționar</i>	2., 3. pád <i>cărora funcționari</i>
<i>jedn.</i> č.	<i>mn.</i> č.
1., 4. pád <i>care cabină</i>	1., 4. pád <i>care cabine</i>
2., 3. pád <i>cărei cabine</i>	2., 3. pád <i>cărora cabine</i>

*) Srov. lekci 20, mluvnické výklady bod 2.

Skloňuje-li se zájmeno *care* samostatně (bez podst. jména), má v 2. a 3. pádě tvary *căruia* (jedn. č. m., s.), *căreia* (jedn. č. ž.), *cărora* (mn. č. m., ž., s.).

Před *care* ve 4. pádě, za nímž následuje podstatné jméno označující osobu, anebo kterého je užito bez podstatného jména, musí být *pe* (anebo jiná předložka pojící se s 4. pádem): *pe care funcționar*, *pe care*, *în care cabină*, *în care apod.*

Také před 2. pádem tohoto zájmena stojí přivlastňovací člen, a to za týchž podmínek jako při skloňování s členem určitým a neurčitým*):

<i>De la care oficiu poștal ați expediat telegrama?</i>	Z které pošty jste odesílal ten telegram?
<i>În fața căruia restaurant se întîlnesc?</i>	Před kterou restaurací se scházejí?
<i>Ai cărei doamne sînt ochelarii aceștia?</i>	Které paní jsou tyhle brýle?
<i>Căruia funcționar v-ați adresat?</i>	Na kterého úředníka jste se obrátil?
<i>Acesta e oficiul poștal de la care am expediat telegrama.</i>	Tohle je ta pošta, z které jsem odesílal ten telegram.
<i>Restaurantul în fața căruia se întîlnesc e pe strada Poștei.</i>	Ta restaurace, před níž se scházejí, je v Poštovní ulici.
<i>Ai căreia dintre dumneavoastră sînt ochelarii aceștia?**)</i>	Které z vás jsou tyhle brýle?
<i>Nu știu cum se numește funcționarul căruia m-am adresat.</i>	Nevím, jak se jmenuje ten úředník, na kterého jsem se obrátil.

Zájmeno **fiecare** (každý) se skloňuje úplně stejně (má ovšem tvary jen pro jedn. č.): *fiecărui funcționar*, *fiecăruia*,

*) Viz lekci 18, mluvnické výklady bod 1, a lekci 20, mluvnické výklady bod 2.

**) Srov. *Ai cui sînt ochelarii aceștia?* Či jsou tyhle brýle?

pe fiecare funcționar, *pe fiecare* atd.:

Ne-a prezentat fiecărui comesean. Představil nás každému spolustolovníkovi.

Ne-a prezentat fiecărui dintre comeseeni. Představil nás každému ze spolustolovníků.

Poznámka: Je-li zájmena *fiecare* užito samostatně, má přízvuk na třetí slabice.

2. Konjunktiv

Všimněme si v následujících příkladech toho, k jakým hláskovým změnám dochází v 3. os. konjunktivu, má-li koncovku *-e*:

<i>pleacă</i>	să plece	HZ 1
<i>numără</i>	să numere	HZ 7
<i>învață</i>	să învețe	HZ 7
<i>se așază</i>	să se așeze	HZ 20

Slovesa časovaná podle vzoru *a lucra* (*a înapoia*) mají v 3. os. konjunktivu koncovku *-eze*:

<i>lucrează</i>	să lucreze
<i>înapoiază</i>	să înapoieze

Ve vedlejších větách účelových (odpovídajících na otázku proč?, za jakým účelem?) může stát před konjunktivem ještě spojka *ca*:

<i>Am mers cu autobuzul (ca) să ajungem mai repede la gară.</i>	Jeli jsme autobusem, abychom se dostali rychleji na nádraží.
<i>Notați-vă numărul nostru de telefon (ca) să nu-l uitați.</i>	Poznamenejte si naše telefonní číslo, abyste ho nezapomněli.

Stojí-li před konjunktivem v kterékoli vedlejší větě nějaké jiné slovo, spojka *ca* před tímto slovem být musí:

<i>Le-am lăsat vorbă ca mîine să nu mă aștepte.</i>	Nechal jsem jim vzkaz, aby zítra na mne nečekali.
---	---

Se poate ca tu să ai drep- Je možné, že ty máš
tate. pravdu.

3. Spojování osobních a zvrtných zájmen s konjunktivem

Před osobním zájmenem o se spojka *să* krátí v *s-*:

Spuneți-i *s-o* [so] *aducă*. Řekněte mu, aby ji přinesl.

Nu *vrem s-o* [so] *deranjăm*. Nechceme ji obtěžovat.

4. Opakování předmětu ve čtvrtém pádě

Předmět ve 4. pádě může stát před přísudkovým slovesem. V tomto případě musí být opakován nepřízvučným osobním nebo zvrtným zájmenem příslušného rodu a čísla ve 4. pádě, pokud obsahuje

– výraz mající určitý člen:

Numărul meu de telefon il știți? Moje telefonní číslo znáte?

Adresa lor a uitat-o. Jejich adresu zapomněl.

Banii vi-i înapoiez mîine. Ty peníze vám vrátím zítra.

Timbrele le-am lipit pe ilustra. Známký jsem nalepil na pohlednice.

Ultima mea scrisoare ai primit-o? Můj poslední dopis jsi dostal?

– slovo, které vyjadřuje 4. pád pomocí předložky *pe*:

Pe care tovarăș il căutați? Kterého soudruha hledáte?

Pe Ileana o doare capul. Helenu bolí hlava.

Pe mine mă aștepți? Na mne čekáš?

Cartea pe care o citesc e interesantă. Ta kniha, kterou čtu, je zajímavá.

– výraz, před nímž stojí *fiicare* nebo třetí stupeň přídavného jména:

Fiecare obiect de preț în- Každý cenný předmět za-
scrieți-l în declarația piște do celního prohlá-
vama! šení.

Cel mai greu geamantan Nejtěžší kufr (po)nesu já.
il duc eu.*)

Poznámka. Tázací *pe cine?* (koho?) se neopakuje: *Pe cine ați văzut acolo?* Koho jste tam viděli? – Ani *pe cineva* (někoho) se neopakuje.

5. Sloveso „a vrea“

a vrea chtít

vreau**)	vrem
vrei	vreți
vrea	vor

Přičestí: vrut

EXERCIIII

1. Slova v závorkách dejte do vhodného tvaru:

În jurul (fiicare) mese sînt patru scaune.

Nu știți cum se numește funcționara (care) v-ați adresat?

Ai (care) tovarăș sînt ochelarii de pe masă?

În fața (fiicare) e cite o farfurie, un tacim și un pahar.

Ale (care) dintre dumneavoastră sînt cheile acestea?

Nu-mi amintesc în fața (care) restaurant ne-am întîlnit.

Vă prezint (fiicare) dintre membrii delegației.

A (care) doamne e cartea aceasta?

*) Ve větě *Geamantanul cel mai greu il duc eu* se předmět opakuje proto, že má urč. člen.

**) [vr'au].

2. Traduceți în limba română:

1. Naše telefonní číslo najdete v telefonním seznamu.
2. Jejího bratra jsme viděli včera.
3. Tohle je pohlednice, kterou nám poslala Roxana z Československa.
4. Formuláře vyplňte čitelně!
5. Tu knihu vám vrátím za dva dny.
6. Ty peníze jsi mu vrátil?
7. Zatelefonojte jim, aby nás nečekali zbytečně.
8. Nechci, aby si mysleli, že jsme zapomněli přijít.
9. Moje manželka chce, abychom šli zítra do divadla.
10. Nechcete jít s námi?
11. Rekl jsem jí, aby se vás zeptala.
12. Nechtěli vás obtěžovat.
13. Chtěl mluvit s tebou.
14. Proč jsi jim neřekla, aby na nás počkali?
15. Telegrafoval nám před dvěma dny, abychom ho čekali na nádraží.
16. Jaké poštovní směrovací číslo má Suceava?
17. Jaké směrové číslo má Konstanca?

3. Slovesa v závorkách dejte do vhodného tvaru konjunktivu:

Copiii vor (a se așeza) lângă fereastră.
Prietena mea începe (a învăța) limba engleză.
Funcționarul trebuie (a număra) cuvintele telegramei.
Ion vrea (a pleca) simbătă.
Astăzi nu mai poate (a lucra).
L-am rugat (a înapoia) mi-o mîne.*)

4. Traduceți în limba română:

1. Musím (si) koupit dopisní papír, obálky a pohlednice.
2. Chci odeslat jeden dopis a pět pohlednic.
3. Prosím vás, jaká známka se dává na obyčejný dopis do Československa?
4. Dopis a pohlednice jsem hodil do schránky.
5. Prosím vás, jeden formulář na telegram.
6. Chybí adresa odesílatele.
7. Nepišu příliš čitelně.
8. Zvedněte sluchátko a vhoďte pětadvacetiháléřovou minci do otvoru přístroje!

*) Pozor na pořádek slov: zájmené spojení *mi-o* bude stát hned za spojku *să*!

9. Vyčkejte tón a vytočte číslo!
10. Volané číslo se nehlásí.

5. Odpovězte ústně a písemně na tyto otázky:

Cînd s-a despărțit Karel de colegii lui români?
Unde se îndreaptă el?
De ce intră în papetărie?
Cine vine la oficiul poștal?
Ce vor să expedieze persoanele care stau în fața ghișeelor?
Ce scrie Karel?
Unde pune scrisoarea?
Ce scrie pe plic?
Unde se oprește apoi?
Ce timbru se pune pe o scrisoare simplă pentru Cehoslovacia?
Iar pe o ilustrată?
Ce face Karel cu timbrele?
Ce face cu plicul și cu ilustratele timbrate?
La ce ghișeu se duce el pe urmă?
Ce cere?
Ce face cu formularul de telegramă?
Ce primește de la funcționar?
Cum procedează Karel în cabina telefonică?
Ce spune el cînd numărul chemat răspunde?

6. Citiți și traduceți:

Spune puțin dacă vrei să spui mult.
(Felix Aderca, *) 1891—1962)
Unii trăiesc ca să uite, alții uită ca să poată trăi.
(Nicolae Iorga)

7. Învățați pe dinafară:

Vorbiți mai tare, nu se aude!	Mluveți hlasitěji, není slyšet!
Ați greșit numărul.	To je omyl. Vytočil jste špatné číslo.
Aveți o carte de telefon?	Máte telefonní seznam?
Cum să nu. Bineînțeles.	Jápkak ne. Samozřejmě.
Vă rog, dați-mi-l pe țovarășul Cîmpeanu!	Dejete mi prosím soudruha Cîmpeana!
Nu întrerupeți! Vorbim.	Nepřerušujte! Mluvíme.

*) Rumunský spisovatel.

LA CINEMATOGRAF ȘI LA TEATRU

Lui Karel îi place să meargă la cinematograful și la teatru. La București a văzut pînă acum filmul pe ecran lat „Răscoala”, turnat după romanul cu același nume, comedia muzicală în culori „Nu vreau să mă însor” și „Valurile Dunării”, o realizare a cineaștilor români care a cîștigat un premiu la Festivalul de la Karlovy Vary.

— Ce ziceți de filmul „Nu vreau să mă însor”? V-a plăcut? Îl întreabă într-o zi tovarășul Deleanu pe Dvořák.

— Drept să vă spun, mie nu mi-a plăcut prea mult.

— Nici mie, mărturisește Deleanu. Dar „Valurile Dunării”?

— Acela da. După părerea mea, e un film foarte reușit.

— Sint de aceeași părere cu dumneavoastră. Să nu uit: Ce program aveți deseară? Nu vreți să mergem împreună la Teatrul Național?

— Ba da, cu plăcere. Ce piesă se joacă?

— „O scrisoare pierdută” de Caragiale.*)

— Să mergem!

În seara aceleiași zile, Dvořák și Deleanu se întil-

*) Ion Luca Caragiale [karadžale] (1852—1912), vîznačný rumunský spisovatel.

nesc în holul Teatrului Național. La casa de bilete Deleanu spune:

— Vă rog două fotolii de orchestră, pe la mijloc.

— Fotolii de orchestră nu mai avem, îi răspunde casierita.

— Atunci dați-mi două locuri în lojă.

După intrarea în sală, tovarășul Deleanu cumpără două programe de la o plasatoare. Peste puțin timp luminile se sting și cortina se ridică. Spectacolul începe. Actorii joacă foarte bine.

acela ten
același týž
actor *m.* herec
atunci tedy; tenkrát
casă: casă de bilete pokladna
(prodej vstupenek)
casierită [kasijerica] ž. po-
kladní
cineast [čine-ast] (HZ 17) *m.*
filmový pracovník
a cîștiga, cîștig získat
comedie [komedyje] ž. veselo-
hra
cortină ž. opona
culoare: în culori barevný
drept să vă spun: abych vám
řekl pravdu
ecran, *mn.* č. -ne *s.* (promíta-
cí) plátno
festival, *mn.* č. -luri *s.* festival
fotoliu, *mn.* č. -ii *s.* křeslo;
fotoliu de orchestră křeslo
(v první řadě)
a se însura, mă însor (HZ 8,
HZ 9) ženit se
a juca, joc (HZ 8, HZ 9) hrát
lat (HZ 6) široký
lojă, *mn.* č. -ji ž. lóže
a mărturisi, -sesc přiznávat
muzical hudební

orchestră ž. orchestr
părere: sint de aceeași părere
cu dumneavoastră jsem té-
hož názoru jako vy
pe: pe la mijloc někde upro-
střed
pierdut (HZ 6) ztracený
piesă ž. (divadelní) hra
plasatoare ž. uvaděčka
a plăcea: îi place să meargă
rád chodí
plăcere: cu plăcere rád, s ra-
dostí
premiu, *mn.* č. -ii *s.* cena,
prémie
puțin: peste puțin zakrátko,
zanedlouho
realizare [re-alizare] (HZ 12)
ž. dílo, výtvor
reușit [re-ušit] (HZ 6) zdařilý
roman, *mn.* č. -ne *s.* román
sală, *mn.* č. -li (HZ 12) ž. hle-
diště; sín
spectacol, *mn.* č. -le *s.* před-
stavení
a se stinge, 3. jedn. č. se
stinge zhasnout
turnat (HZ 6) natočený
val, *mn.* č. -luri *s.* vlna (vod-
ni)

MLUVNICE

1. Přízvučné tvary osobních a zvratných zájmen

V 3. pádě mají osobní a zvratná zájmena tyto tzv. přízvučné tvary:

mie [mije]	mně		
ție [cije]	tobě	nouă [nouă]	nám
dumitale	vám	vouă [vouă]	} vám
lui [luj]	jemu	dumneavoastră	
ei [jei]	jí	lor	jim
sie(și) [sije(și)]	sobě		

Užívá se jich

A. ve větách neslovesných

(*Cui a spus?*) **Mie.**

(Komu to říkal?) **Mně.**

B. ve větách slovesných

— při srovnávání:

Mariei îi scrie mai puțin decît ție. Marii píše méně než tobě.

Prietenilor noștri le-a plăcut filmul tot așa de mult ca și nouă. Naším přátelům se ten film líbil právě tak jako nám.

— pro zdůraznění osoby; v tomto případě je vždy provázet příslušné tvary nepřízvučné (viz lekci 13):

I-a spus lui?

Říkal to jemu?

Právě tak s převráceným pořádkem slov:

Lui i-a spus?

Jemu to říkal?

Poznámka: Zájmeno *dumitale* je provázeno nepřízvučným tvarem *îți*, *dumneavoastră* nepřízvučným tvarem *vă*: **Dumitale** *îți-a spus?* **Dumneavoastră** *v-a spus?*

2. Skloňování zájmen „acesta, acela, același“

Zájmeno *acesta* (tenhle), *acela* (tamten) se skloňují takto: jedn. č.

1., 4. pád (*omul*) *acesta, acela*

2., 3. pád (*omului*) *acestaia, acelaia*

mn. č.

1., 4. pád (*oamenii*) *aceștia, aceia*

2., 3. pád (*oamenilor*) *aceștora, acelora*

jedn. č.

1., 4. pád (*strada*) *aceasta, aceea*

2., 3. pád (*străzii*) *acesteia, aceleia*

mn. č.

1., 4. pád (*străzile*) *acestea, acelea*

2., 3. pád (*străzilor*) *aceștora, acelora*

Ve 4. pádě je předložka *pe*, jde-li o podstatné jméno označující osobu, anebo je-li těchto zájmen užito bez podstatného jména.

Určují-li tato zájmena větný předmět stojící před slovesem nebo jsou-li sama takovým předmětem, musí být opakována nepřízvučnými tvary osobních zájmen:

Filmul acesta vi-l recomand. Tenhle film vám doporučuji.

Pe acesta vi-l recomand. Tenhle vám doporučuji.

Pe doamna aceea o cunoști? Tamtu paní znáš?

Pe aceea o cunoști? Tamtu znáš?

Tovarășilor acelora nu le-a plăcut. Tamtům soudruhům se to nelíbilo.

Acelora nu le-a plăcut. Tamtům se to nelíbilo.

Ukazovací zájmeno *același* (týž, tentýž) má v ženském rodě jedn. č. tvar *aceiași* [ačeeáš] a v mn. č. tvary *aceiași* (m.), *aceleiași* (ž., s.). Jsou složeny z tvarů zájmena *acela* + neměnné přípony *-și*. Skloňují se takto:

jedn. č.

- 1., 4. pád *același (om)*
2., 3. pád *aceluiși (om)*

jedn. č.

- 1., 4. pád *aceeași (stradă)*
2., 3. pád *aceleiași (străzi)*

mn. č.

- 1., 4. pád *aceiași (oameni)*
2., 3. pád *acelorași (oameni)*

mn. č.

- 1., 4. pád *aceleași (străzi)*
2., 3. pád *acelorași (străzi)*

O předložce *pe* a o opakování nepřívzvučnými tvary osobních zájmen platí totéž co u *acesta, acela*.

Poznámka: Je-li spojení *același* + podstatné jméno předmětem slovesa *a avea*, předložka *pe* ve 4. pádě není: *Avem același prieten*. *Aceiași prietenii îi avem și noi*.

3. Konjunktiv

Konjunktivem vyjadřujeme též přání, pobídku:

Să mergem!

Să ne grăbim!

Să vină!

Pojďme!

Pospěšme si!

Ať přijde!

V 3. os. může v tomto případě spojka *să* chybět:

Trăiască Republica Socialistă România!

Trăiască Partidul Comunist din Cehoslovacia!

Ať žije Rumunská socialistická republika!

Ať žije Komunistická strana Československa!

4. „A-i plăcea“ + konjunktiv

Všimněme si, jak překládáme spojení tvarů slovesa *a plăcea* + konjunktivu jiného slovesa:

Îmi place să vorbesc românește.

Vă place să dansați?

Mluví rád(a) rumunsky.

Tančíte rád(a)?

5. Opakování předmětu v třetím pádě

Stojí-li předmět v 3. pádě před přísudkovým slovesem, musí být opakován nepřívzvučným osobním nebo zvratným zájme-

nem příslušného rodu a čísla v 3. pádě:

Domnului Dvořák îi dau un telefon.

Lui Dan i-ai spus?

Unor colegi le-am scris de la mare.

Mie aduceți-mi un pahar de bere!

Ție-ți place piesa?

Căruî tovarăș i s-a adresat?

Cum se numește doamna căreia i-ați scris?

Panu Dvořákovi zatelefono-
nuji.

Danovi jsi to řekl?

Některým kolegům jsem
psal od moře.

Mně přineste sklenici piva!

Tobě se ta hra líbí?

Na kterého soudruha se
obrátil?

Jak se jmenuje ta paní,
které jste psali?

Poznámky: Opakování tázacího *cui?* komu? není nutné: *Cui (i)-ați scris?*

Předmět v 3. pádě zůstává neopakován, jestliže by se za ním mělo objevit spojení nepřívzvučného zájmena v 3. pádě *s mă, ne, vă, anebo spojení ți te, vi te, și te, și se*. Př. *Cui v-ați adresat?*)* Na koho jste se obrátil? *Părinților lor nu ne-au prezentat.**)* Svým rodičům nás nepředstavili.

EXERCITII

1. Slova v závorkách dejte do vhodného tvaru:

Ne întîlnim în fața restaurantului (acesta).
Zilele (acesta) am văzut o piesă foarte interesantă.
Soția domnului (acela) e actriță.
Pe soțul doamnei (acela) îl cunosc.
Gara se află în spatele blocurilor (acesta).
Locuim pe (același) stradă.
Avem locuri în (același) rînd ca și voi.
Piesa (acesta) v-o recomand.
Tovarășilor (acela) nu le-a plăcut.
Am avut (același) profesori.

*) Místo: *Cui i v-ați adresat?*

**) Místo: *Părinților lor nu li ne-au prezentat.*

2. Traduceți în limba română:

1. Nám se to nelíbilo.
2. Ani mně.
3. Něktěm soudruhům se to líbilo.
4. Paní Ionescové jste psali?
5. Na kterého soudruha ses obrátil?
6. Jim koupil lepší cigarety než sobě.
7. Kdo hraje hlavní úlohu?
8. Jeden národní umělec, laureát státní ceny.
9. Kdo je ta herečka?
10. To je jedna zasloužilá umělkyně.
11. Která je vaše oblíbená opera?
12. Který film běží v kinu Alfa?
13. Nějaká detektivka.
14. Detektivky mě nelákají.
15. Pojďte raději na koncert České filharmonie!
16. Co je na programu?
17. Mohu vás pozvat na sklenku vína?

3. Odpovězte ústně a písemně na tyto otázky:

Cui îi place să meargă la cinematograful și la teatru?
Ce filme românești a văzut Karel la București?
După ce roman e turnat filmul „Răscoala”?
Ce fel de film e „Nu vreau să mă însor”?
Ce știți despre filmul „Valurile Dunării”?
Lui Karel i-a plăcut filmul „Nu vreau să mă însor”?
Dar tovarășului Deleanu?
Cum e filmul „Valurile Dunării” după părerea lui Dvořák?
Ce piesă se joacă deseară la Teatrul Național?
Cînd și unde se întîlnesc Dvořák și Deleanu?
Ce spune tovarășul Deleanu la casa de bilete?
Ce îi răspunde casierita?
Ce cumpără tovarășul Deleanu după intrarea în sală?
Cînd se sting luminile?
Ce începe?
Cum joacă actorii?
Cînd ați fost ultima oară la teatru?
Ce film ați văzut ultima oară?

4. Traduceți în limba română:

1. Chodíte rád do kina?
2. V poslední době jsem viděl jednu barevnou hudební veselohru.

3. Získala cenu na karlovarském festivalu.
4. Abych vám řekl pravdu, mně se nelíbila.
5. Podle mého názoru je to zdařilý film.
6. Nechcete jít dnes večer do Národního divadla?
7. Co se hraje?
8. Dejte mi dvě křesla nebo dvě místa v lóži.
9. Je odtamtud dobře vidět?
10. Líbí se vám, jak hrají ti herci?

5. Să ridem puțin

— Ospătar, mi se pare că duminica trecută mi-ai servit un
pește mai proaspăt.
— Vă asigur că e același.

6. Învățați pe dinafară:

Nu mai sint bilete.
Puteți să ne faceți rost de
două bilete?
Treceți să ne luați!
Sintem de aceeași vîrstă.
Nu e același lucru.
Cum tu mie, și eu ție.

Je vîprodáno.
Mûžete nám sehnat dva
listky?
Zastavte se pro nás!
Jsme stejné staří.
To není totéž.
Jak ty mně, tak já tobě.

DESPRE VREME

Cerul e senin și soarele dogorește. Sint douăzeci și cinci de grade la umbră. La soare, temperatura e de treizeci și patru de grade. Dvořák, căruia îi e foarte cald, intră într-o cofetărie. Vrea să ia o înghețată ca să se răcorească puțin. Înăuntru întilnește o cunoștință.

— Cum suportați căldura aceasta, domnule Dvořák?

— Destul de greu, ce să vă spun, dar cred că o să mă obișnuiesc. În orice caz îmi place că aici vremea e stabilă. La noi în țară e foarte schimbătoare, mai ales primăvara și toamna. Deseori pur și simplu nu știi cum să te îmbraci. Când e rece și plouă, când e soare și zăpușeală. Dimineața te întrebi: să-mi iau umbrela sau ochelarii de soare?

— Să știți că nici la București nu e totdeauna așa de frumos ca astăzi. Vara e foarte cald. Uneori vine cite o ploaie torențială, dar nu ține mult. Norii se risipesc și pământul se usucă repede. Iarna însă e vreme rea. E frig, ninge și bate un vînt puternic.

— Sint curios ce timp o să fie la mare.

— Unde o să stați?

— La Mamaia.

— Sint convins că o să vă placă acolo.

a bate: bate un vînt puternic
fouká silný vítr
căldură, mn. č. -ri ž. horko
cer s. obloha
cînd ... cînd ... hned ...
hned ...
cofetărie [kofetărije] ž. cuk-
rárna
convins (HZ 16) přesvědčený
cunoștință ž. známý; známá
curios [kuri-os] (HZ 3, HZ 16)
zvědavý
deseori [dese-orí] často
a dogori, 3. jedn. č. -rește
žhnout
frig s. zima; e frig je zima
grad, mn. č. -de s. stupeň
iarnă, mn. č. -ní (HZ 19) ž.
zima (roční období)
înăuntru [ină-untru] uvnitř;
dovnitř
înghețată ž. zmrzlina
însă však
la: la soare na slunci; la
umbră ve stínu
mai ales zvláště, hlavně
Mamaia ž. rumunské přímoř-
ské letovisko
a ninge, 3. jedn. č. ninge,
příč. nins sněžit
nor m. mrak
a se obișnui, mă -iesc (cu
ceva) zvyknout si (na něco)
orice [oriče] jakýkoli; in orice
caz v každém případě
pămînt s. země, půda
ploaie, mn. č. ploi (HZ 21) ž.

děšť; ploaie torențială [to-
rencijală] liják
a ploua, 3. jedn. č. plouă
pršet
primăvară, mn. č. -ri (HZ 19)
ž. jaro
puternic silný
a se răcori, mă -resc osvěžit
se
rău: e vreme rea je špatně
počasí
rece: e rece je chladno
a se risipi, 3. jedn. č. se
-pește rozptýlit se
schimbător (HZ 3) proměnlivý
senin jasný
simpliciu: pur și simplu prostě
stabil stálý
a suporta, suport, 3. os.
suportă (HZ 6) snášet
a ști: să știți că ... vite, ...
temperatură, mn. č. -ri, ž.
teplota
timp: ce timp jaké počasí
toamnă ž. podzim
totdeauna [totde-a-una]
vždycky
a ține: nu ține mult netrvá
dlouho
umbră ž. stín
uneori [une-orí] někdy
a se usca, mă usuc schnout,
oschnout
vară, mn. č. -ri (HZ 19) ž.
léto
vînt, mn. č. -turi s. vítr
zăpușeală ž. dusno, parno

MLUVNICE

1. Užívání členu u časových určení

Při překládání příslovečných určení času (odpovídají na otázku kdy?) musíme dávat pozor na správné použití členu:

ráno (dopoledne)
v 7 hodin ráno
5. června ráno

ve čtvrtek ráno

včera ráno
dnes ráno
zítra ráno

večer
v 7 hodin večer
5. června večer

ve čtvrtek večer

včera večer
dnes večer
zítra večer

odpoledne

ve 4 hodiny odpoledne

5. června (ve čtvrtek,
včera, dnes, zítra) od-
poledne

v noci
v 1 hodinu v noci
5. června (ve čtvrtek)
v noci

dimineafa
la ora 7 dimineafa
la 5 iunie dimineafa
 Joi dimineafa (důraz na
dimineafa)
 Joi dimineafă (důraz na
joi)
ieri-dimineafă
azi-dimineafă
miine dimineafă

seara
la ora 7 seara
la 5 iunie seara
 Joi seara (důraz na seara)
 Joi seară (důraz na joi)
aseară
deseară
miine seară
după-amiază (jedno urči-
té odpoledne)
după-amiaza (každé odpo-
ledne)
la ora 4 după-amiază
(jedno odpoledne)
la ora 4 după-amiaza
(každé odpoledne)
la 5 iunie (joi, ieri, azi,
miine) după-amiază

noaptea
la ora 1 noaptea
la 5 iunie (joi) noaptea

minulou noc
příští noc

azi-noapte, astă-noapte
la noapte

U ročních období nestačí říci pouze „v létě“, „na podzim“
apod. Musíme vždy vyjádřit, o které léto, podzim atd. jde:

minulé léto
příští léto
letos v létě
každé léto

vara trecută, astă-vară
la vară
vara asta
vara

Jména dní jsou rodu ženského. Se členem určitým mají
tyto tvary:

<i>luni</i>	lunea	<i>vineri</i>	vinerea
<i>marți</i>	marțea	<i>sîmbătă</i>	sîmbăta
<i>miercuri</i>	miercurea	<i>duminică</i>	duminica
<i>joi</i>	joia		

ve čtvrtek
každý čtvrtek
minulý čtvrtek
příští čtvrtek

joi
joia, în fiecare joi
joia trecută
joia viitoare

Jména měsíců jsou rodu mužského. Užívá se jich bez členu.
2. a 3. pád tvoří pomoci **lui**:

în ianuarie
din februarie
pină în martie
la începutul lui aprilie

v lednu
od února
do března
na začátku dubna, počát-
kem dubna
v polovině května, upro-
střed května
na konci června, koncem
června

la mijlocul lui mai

v polovině května, upro-
střed května

la sfîrșitul lui iunie

na konci června, koncem
června

de la începutul lui aprī-
lie

od počátku dubna

pină la sfîrșitul lui
aprilie

do konce dubna

2. Sloveso „a usca“

a usca sušit, usušit

usuc	uscăm
usuci	uscați
usucă	usucă

usucă!
uscați!

Poznámka: Sloveso *a usca* se časuje podle vzoru *a ajuta* (viz lekci 5). V jeho základu však dochází k neobvyklým hláskovým změnám.

3. Hovorové tvary budoucího času

V hovorové řeči se pro vyjádření budoucího času užívá nejčastěji tvarů složených z neměnné částice **o** + konjunktivu příslušného slovesa:

o să vin	prijdu	o să venim	prijdeme
o să vii	prijdeș	o să veniți	prijdete
o să vină	prijde	o să vină	prijdou

Záporné tvary: **n-o să vin**, **n-o să vii**, atd.

Poznámka: Místo neměnné částice **o** se může užít tvarů přít. času slovesa *a avea*: **am să vin**, **ai să vii**, **are să vină**, **avem să venim**, **aveți să veniți**, **au să vină**. Se záporom: **n-am să vin**, **n-ai să vii** atd.

4. Konjunktiv

Konjunktiv někdy vyjadřuje nejistotu, váhání, pochybnost:

Să închid fereastră?	Mám zavřít okno?
Unde să mă așez?	Kam se mám posadit?
Nu știm ce să facem.	Nevíme, co máme dělat.
Să plecăm sau să nu plecăm?	Máme odjet, či nemáme odjíždět?
Ce să vă spun!	Co vám mám říkat!

Několik málo sloves tvoří konjunktiv nepravidelně. Nepravidelné tvary všech osob konjunktivu má jen sloveso *a fi*:

să fiu să fim
să fii să fiți
să fie să fie

Nepravidelný tvar 3. os. konjunktivu mají slovesa:

a avea: să aibă
a da: să dea
a sta: să stea

U následujících sloves se 3. os. konjunktivu liší od 3. os. jedn. č. přít. času pouze spojkou **să**:

a lua: să ia
a ploua: să plouă
a bea: să bea
a vrea: să vrea
a scrie: să scrie
a umple: să umple
a ști: să știe

5. Neurčitý podmět

Neurčitý podmět („člověk“, „lidé“) bývá často vyjádřen 2. os. jedn. č.; nechápe se jako tykání:

Deseori nu știi cum să te îmbraci. Člověk často neví, jak se obléci.

N-ai ce alege.

Nelze si nic vybrat.

6. Cunoștință, rudă

Zpodstatnělá přídavná jména „známý, známá“, „příbuzný, příbuzná“ překládáme bez ohledu na rod **cunoștință, rudă**:

Am vorbit cu o cunoștință. Mluvil jsem s jedním známým (s jednou známou).

O rudă a mea stă la Praga. Jeden můj příbuzný (Jedna má příbuzná) bydlí v Praze.

Aveți rude în România?

Máte v Rumunsku příbuzné?

7. Předložka „de“ před číselným určením

Mezi podstatným (či přídavným) jménem a jeho číselným určením stojí předložka **de**:

Călătoria de zece ore a Desetihodinové cestování
luat sfîrşit. skončilo.

Şoseaua e lungă de zece Ta silnice je dlouhá deset
kilometri. kilometrů.

Tato předložka je i před neslovesnou částí slovesně jmen-
ného přísudku:

La umbră temperatura e Ve stínu je teplota deva-
de nouăsprezece grade. tenáct stupňů.

EXERCITII

1. Citiţi şi traduceţi:

Pină cînd rămineţi?
Pină luni, adică pină la 10 iulie.
Pină cînd rămii în România?
Pină în octombrie.
Cîte zile aveţi concediu?
Cînd plecaţi în concediu?
La începutul lui iunie.
Vă rog să ne reţineţi o cameră la hotel de la 19 august
pînă la 15 septembrie. Deci pentru douăzeci şi opt de zile.
Concediu plăcut!
Pentru orice eventualitate luaţi-vă umbrela!

2. Dejte do budoucího času hovorového:

Crezi că azi plouă? → Crezi că azi o să plouă?
Te aşteptăm pînă la cinci. . . .
Plec miercuri seara. . . .
Deseară vine o rudă a mea. . . .
Pămîntul se usucă repede. . . .
Iau o îngheţată. . . .
Unde ne întîlnim?
Duminică sint acasă. . . .
Ce bem?
Vi le aduc. . . .
Dacă sint liber, te sun. . . .
Nu ţi-e prea cald?

Dacă nu e prea frig, plecăm în . . .
excursie.

Vagoanele se umplu de călători. . . .

3. Citiţi şi traduceţi:

Cum vă petreceţi timpul liber?
De obicei citesc sau ascult discuri. Dar dumneavoastră?
Merg la pescuit. E pasiunea mea.
Pasiunea mea e filatelia.
Fratele meu colecţionează insigne.
Vreţi să jucăm şah?
Cu plăcere.

4. Traduceţi în limba română:

1. Nejhezčí měsíce v Rumunsku jsou květen a září.
2. Nejstudenější měsíce u nás jsou prosinec, leden a únor.
3. Nejteplejší měsíce jsou červenec a srpen.
4. Včera bylo ošklivo.
5. Dnes je hezky.
6. Myslíte, že bude pršet?
7. Co budete dělat v létě?
8. Radím vám, abyste jel na hory nebo k moři, protože v létě je v Bukurešti hrozná horko.
9. Slyšel jsem, že nejhezčí roční období v Rumunsku je podzim.
10. Na červenec je poněkud chladno.
11. Je dusno.
12. Je vítr.
13. Je mráz.
14. Na horách je sníh.
15. Dobře se oblečte, venku je zima.
16. Dnes je právě taková zima jako včera.

5. Citiţi şi traduceţi:

Cum e vremea

În cursul zilei de ieri vremea s-a menţinut umedă. Preci-
pitaţii sub formă de ninsoare au căzut în sudul şi sud-estul
ţării. Temperatura maximă a aerului a fost de zero grade.

Timpul probabil

Temperatura în creştere. Va oscila noaptea între minus
2 grade şi minus 5 grade, iar ziua între plus 3 grade şi
plus 6 grade. Cerul va fi acoperit. Vor cădea ploi în cea
mai mare parte a ţării. Vînt moderat din sud-vest. Dimi-
neaţa şi seara, ceaţă.

6. Odgovězte ústně a písemně na tyto otázky:

Cum e cerul?
Cîte grade sînt la umbră?
Dar la soare?
De ce intră Karel în cofetărie?
Pe cine întîlneşte înăuntru?
Ce îl întreabă cunoştinţa lui?
Ce spune Karel?
Cum e vremea în Cehoslovacia?
Cum e vara la Bucureşti?
Dar iarna?
Unde o să stea Karel la mare?

7. Traduceţi în limba română:

1. Kolik stupňů je ve stínu?
2. Dám si zmrzlinu, abych se trochu osvěžil.
3. Snáším tohle horko dost těžil.
4. Zvyknete si (na to).
5. V Praze člověk často neví, jak se obléci.
6. Hned prší, hned svítí slunce.
7. Počasí je velice proměnlivé.
8. Přišel liják, ale netrval dlouho.
9. V létě je velice teplo, ale v zimě sněží a fouká silný vítr.
10. Jsem přesvědčen, že se vám bude u moře líbit.

8. Să ridem puţin

Judecătorul către o martoră:
— Cîţi ani aveţi?
— Douăzeci şi unu şi cîteva luni.
— Cîte luni?
— O sută zece.

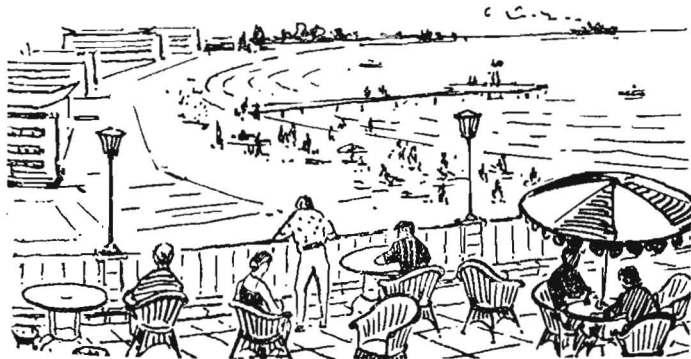
9. Învăţaţi pe dinafară:

Mi-e cald.	Je mi teplo.
Nu mi-e frig.	Není mi zima.
Cred şi eu!	To si myslím!
Serviţi-vă!	Poslužte si!
Mulţumesc pentru trataţie!	Děkuji za pohoštění!
Să vă fie de bine!*)	Dobré zažití!

*) Zpravidla odpověď na poděkování za pohoštění.

PE LITORAL

Pe litoralul românesc al Mării Negre se află o serie de staţiuni: Mamaia, Eforie-Nord, Eforie-Sud, Costineşti, Olimp, Neptun, Mangalia şi altele. Datorită frumuseţii lor, precum şi confortului pe care îl oferă, ele sînt vizitate în fiecare an de sute de mii de români şi de străini. Unii dintre ei îşi petrec aproape tot timpul pe plajă. Alţii nu se mulţumesc numai cu razele soarelui şi cu valurile. Le place să înoate în mare, dar vor să cunoască şi diferite obiective turistice din Constanţa şi din celelalte localităţi de pe litoral. Bolnavii

vin la tratament. Celor ce suferă de reumatism li se recomandă să facă băi de nămol într-o stațiune situată pe malul lacului Techirghiol.

Karel Dvořák este de trei zile la Mamaia. Dimineața își pune costumul de baie și se duce pe plajă. Se unge cu cremă ca să se bronzeze mai repede. Apoi face baie. Când iese din apă, trece printre copiii care se joacă în nisip sau adună scoici.

O cunoștință care face plajă în apropierea lui Karel zice:

— Ar trebui să vă puneți ceva pe cap, ca să nu faceți insolatie.

— Aveți dreptate. N-aș vrea să mă îmbolnăvesc tocmai acum, îi răspunde acesta și pleacă să-și cumpere o pălărie de paie.

După-amiaza Karel face excursii. La Constanța descoperă multe lucruri interesante: clădiri moderne, statuia lui Ovidiu*, Mozaicul roman, moschei, muzeul arheologic, Acvariul unde se pot vedea fel de fel de pești, Delfinariul, farul nou și cel vechi, și altele. Spre seară el se oprește pe faleză, se sprijină de balustradă și privește vapoarele care părăsesc portul sau vin din largul mării.

acvariu, *mn. č.* -ii s. akvárium
a aduna, adun sbírat
arheologic [arhe-olodžik] ar-
cheologický
baie: a face băi de nămol brát
bahenní lázně; a face baie
koupat se
balustradă ž. zábradlí
bolnav nemocný

a se bronză, mă -zez opálit
se, hnědnout
celelalte druhé, ostatní
cel ce (HZ 15) ten, který
confort s. pohodlí, komfort
Constanța ž. Konstanca
costum: costum de baie plav-
ky
cremă ž. krém

datorită (+ 3. pád) díky (če-
mu), zásluhou (čeho)
delfinariu, *mn. č.* -ii s. delfi-
narium
a descoperi, descopăr (HZ 24)
objevit
diferit (HZ 6) různý
excursie [ekskursije] ž. výlet,
vycházka
faleză ž. vysoký srázný břeh
far, *mn. č.* -ruri s. maják
fel de fel de nejrůznější
frumusețe ž. krása
insolatie [insolacije] ž. úžeh;
a face insolatie dostat úžeh
a se îmbolnăvi, mă -vese one-
mocrnět
a inota, inot (HZ 6, HZ 3) pla-
vat
lac, *mn. č.* -curi s. jezero
larg: largul mării širé moře
litoral s. pobřeží
localitate (HZ 12, HZ 6) ž.
místo (obec)
mal, *mn. č.* -luri s. břeh
modern, ž. moderně moderní
moschee [mosk'e-e] ž. mešita
mozaic [moza-jik], *mn. č.* -curi
s. mozaika
a se mulțumi, mă -mesc (cu
ceva) spokojit se (s něčím)
muzeu, *mn. č.* -ee s. muzeum
nămol s. bahno
nisip s. písek
obiectiv, *mn. č.* -ve s. objekt;
obiectiv turistic paměti-
hodnost
a oferi, ofer nabízet
paie s. *mn. č.* sláma; de paie
slaměný

pălărie [pălărije] ž. klobouk
pește m. ryba
a petrece, petrec, rozk. pe-
trece, přič. petrecut (HZ
1) trávit
plajă ž. pláž; a face plajă
opalovat se
port, *mn. č.* -turi s. přístav
precum și jakož i
printre mezi
a privi, -vese (ceva) hledět
(na něco)
rază ž. paprsek
reumatism [re-umatysm] s.
revmatismus
roman římský
scoică, *mn. č.* -ci ž. mušle
serie [serije] ž. řada
situat [situ-at] (HZ 6) ležící,
umístěný
a se sprijini, mă sprijin (de
ceva) opírat se (o něco)
statuie ž. socha
stațiune [staci-une] ž. letovis-
ko, lázeňské místo
a suferi, sufăr (HZ 24) de
ceva trpět něčím
tocmai právě
tratament, *mn. č.* -te s. léčení
a trebui: ar trebui să vă pu-
neți ceva pe cap měl byste
si dát něco na hlavu
turistic turistický
a se unge, mă ung, přič. uns
mazat se
vapor, *mn. č.* -re (HZ 3) s.
parník
vechi starý, dávný

*) Římský básník Ovidius zemřel v Tomidě (dnešní Kon-
stanci) roku 17 n. l.

MLUVNICE

1. Hláskové změny (HZ 24)

HZ 24: Nepřízvučné e se mění u některých sloves v ä, ztratí-li slovo koncovku:

a descoperi	odkrývat	sufără	trpí
descopăr	odkrývám	sufăr	trpím

2. Cel

Nechceme-li opakovat podstatné jméno, nahradíme je tvary tzv. členu ukazovacího: **cel** (jedin. č. m., s.), **cea** (jedin. č. ž.), **cei** (mn. č. m.), **cele** (mn. č. ž., s.):

Farul vechi e mai mic decât cel nou.	Starý maják je menší než nový.
--------------------------------------	--------------------------------

Plaja de la Mamaia mi-a plăcut mai mult decât cea de la Mangalia.	Pláž v Mamaii se mi líbila víc než ta v Mangalii.
---	---

Turiștii români și cei străini vizitează diferite obiective turistice de pe litoral.	Rumunští a cizí turisté navštěvují různé pamětihodnosti na pobřeží.
--	---

Ve 4. pádě je předložka *pe*:

L-ați văzut pe cel nou?	Viděli jste ten nový? (= maják)
-------------------------	------------------------------------

Pe cel nou l-ați văzut?	Ten nový jste viděli?
-------------------------	-----------------------

Chybí však ve výčtech: *La Constanța descoperă multe lucruri interesante: clădiri moderne, statuia lui Ovidiu, moschei, muzeul arheologic, farul nou și cel vechi, și alte.*

3. Přídavné jméno „vechi“

Přídavné jméno **vechi** [vek'] (starý, dávný) má v ženském rodě tvar **veche** [vek'e] a v mn. č. všech rodů tvar **vechi** [vek'].*)

*) Srov. lekci 17, mluvnické výklady bod 1.

4. Skloňování zájmen „celălalt, cel ce“

Ukazovací zájmeno **celălalt** (ten druhý, to druhé) má v ženském rodě jedn. č. tvar **cealaltă** (ta druhá) a v mn. č. tvary **ceilalți** (ti druzí, ostatní), **celelalte** (ty druhé, ta druhá, ostatní). Skloňují se takto:

jedin. č.	mn. č.
1., 4. pád celălalt (<i>tovarăș</i> *)	1., 4. pád ceilalți (<i>tovarăși</i>)
2., 3. pád celuilalt (<i>tovarăș</i>)	2., 3. pád celorlalți (<i>tovarăși</i>)
jedin. č.	mn. č.
1., 4. pád cealaltă (<i>stradă</i>)	1., 4. pád celelalte (<i>străzi</i>)
2., 3. pád celeilalte (<i>străzi</i>)	2., 3. pád celorlalte (<i>străzi</i>)

Ve 4. pádě je předložka *pe*, jde-li o podstatné jméno označující osobu, anebo je-li toto zájmeno užito bez podstatného jména.

Určuje-li toto zájmeno větný předmět stojící před přísudkovým slovesem, anebo je-li samo takovým předmětem, musí být opakováno nepřízvučnými tvary osobních zájmen:

Ceilalți ochelari i-am lăsat acasă.	Ty druhé brýle jsem nechal doma.
Pe ceilalți i-am lăsat acasă.	Ty druhé jsem nechal doma.
Pe cealaltă fată n-o cunoști?	Tu druhou dívku neznáš?
Pe cealaltă n-o cunoști?	Tu druhou neznáš?
Celorlalți colegi le scriem mîine.	Ostatním kolegům napíšeme zítra.
Celorlalți le scriem mîine.	Ostatním napíšeme zítra.

*) Podstatná jména se chovají tak jako při skloňování pomocí neurčitého členu. Viz lekci 20, mluvnické výklady bod 2.

Zájmeno **cel ce** (ten který, ten, kdo) se skloňuje takto:

jedn. č.	mn. č.
1., 4. pád <i>cel ce</i>	1., 4. pád <i>cei ce</i>
2., 3. pád <i>celui ce</i>	2., 3. pád <i>celor ce</i>
1., 4. pád <i>ceea ce</i>	1., 4. pád <i>cele ce</i>
2., 3. pád <i>celei ce</i>	2., 3. pád <i>celor ce</i>

Ve 4. pádě je předložka *pe* (nebo jiná předložka pojící se se 4. pádem).

Je-li toto zájmeno větným předmětem stojícím před přísudkovým slovesem, musí být opakováno nepřízvučnými tvary osobních zájmen:

Pe cel ce fumează il cu-nosc. Toho, který kouří, znám.

Celor ce suferă de reumatism li se recomandă să facă băi de nămol. Těm, kteří trpí revmatismem, se doporučuje brát bahenní lázně.

Zenské tvary tohoto zájmena **ceea ce** [čea čel], mn. č. **cele ce** mohou mít též význam českého „to, co“. Pak se skloňují takto:

1., 4. pád	<i>ceea ce, cele ce</i>
2. pád	<i>a ceea ce, celor ce</i>
3. pád	<i>la ceea ce, celor ce</i>

V tomto případě se osobními zájmeny nikdy neopakují:

Ceea ce mi-ai scris e interesant. (Cele ce mi-ai scris sînt interesante.) To, co jsi mi psal, je zajímavé.

5. Sloveso „a oferi“ a oferi nabízet

ofer	oferim	oferă!
oferi	oferiți	oferiți!
oferă	oferă	

Poznámka: U sloves časovaných podle tohoto vzoru nedochází ani k HZ 1, ani k HZ 3: *oferă, descoperă*.

6. Podmiňovací způsob přítomný

Podmiňovací způsob všech rumunských sloves se tvoří pravidelně, a to z tvarů **aș, ai, ar, am, ați, ar** + infinitivu významového slovesa (bez předložky *a*):

aș	} veni	přišel, -šla bych
ai		přišel, -šla bys*)
ar		přišel, -šla, -šlo by
am		přišli, -šly bychom
ati		přišel, -šla, -šli, -šly byste
ar		přišli, -šly, -šla by

Záporné tvary: **n-aș veni, n-ai veni** atd.

Dacă aș avea timp, aș veni. Kdybych měl(a) čas, přišel(-šla) bych.

Ar trebui să ne întoarcem. Měli bychom se vrátit.

Nepřízvučné tvary osobních a zvratných zájmen se s podmiňovacím způsobem spojují stejně jako s minulým časem složeným (viz lekce 11 a 14):

Dacă am avea bani, le-am cumpăra. Kdybychom měli peníze, koupili bychom je.

Dacă și-ar petrece aproape tot timpul pe plajă, n-ar cunoaște diferite obiective turistice de pe litoral. Kdyby trávili skoro všechn svůj čas na pláži, nepoznali by různé pamětihodnosti na pobřeží.

Ne-ar plăcea să mergem cu vaporul. Rádi bychom jeli parníkem.

Dacă i-aș ști numărul de telefon, aș suna-o. Kdybych znal její telefonní číslo, zavolał bych jí.

*) Nebo: přišel, -šla byste (jde-li o osobu, kterou oslovujeme *dumneata*).

7. Předložky s třetím pádem

V rumunštině existuje několik málo předložek, jež se pojí s 3. pádem. Pr.: *datorită confortului* díky komfortu, *datorită ție* tvou zásluhou.

EXERCITII

1. Traduceți în limba română:

1. Kam pojedete na dovolenou?
2. Kde budete trávit svou dovolenou?
3. Chtěli bychom jet v srpnu do Mamaie.
4. Můj dědeček trpí revmatismem.
5. Jeden jeho známý mu radil, aby bral bahenní lázně v Techirghiolu.
6. Jaká je voda? Není studená?
7. Ne, je velmi příjemná.
8. Zapomněl jsem si ručník a koupací plášť v pokoji.
9. Tenhle pokoj a vedlejší pokoj jsou menší než ostatní.
10. Kdyby mě někdo hledal, řekněte mu, že jsem na pláži za hotelem.
11. To byl soudruh Popescu. Toho znám, ale toho druhého ne.
12. Odpoledne bych chtěl jet do Konstancie.
13. Můžete jet trolejbusem nebo parníkem.
14. Moře je rozbouřené.
15. Netrpíte mořskou nemocí?
16. Má mořskou nemoc a zvrací.
17. To je nepříjemné.
18. Co byste dělal na mém místě?
19. Mohu vám nabídnout československou cigaretu?
20. Dejte mi svou adresu, napíšu vám, jakmile přijedu do Prahy.
21. Objevili jsme jednu restauraci, kde se jí velice dobře.
22. Vypadáte výborně.
23. Protože jsem opálená.

2. Citiți și traduceți:

Persoanele sănătoase pot sta în apă 20 pină la 30 de minute, iar cele mai puțin sănătoase 10 pină la 15 minute.
E bine să ieșim din apă îndată ce simțim că ne e frig.
Ungeți-vă cu ulei ca să nu vă cojiți!

Nu stați tot timpul la soare!
Du-te și așază-te la umbră!
Nici eu n-am voie să stau prea mult la soare.
Am vrea să ne plimbăm cu iola.
Unde se închiriază bărci?
Ați putea să-mi spălați cămășile acestea?
Mi-a căzut un nasture.
Ați putea să mi-l coaseți?
Ați putea să-mi călcați pantalonii aceștia?

3. Odpovězte ústně a písemně na tyto otázky:

Cum se numesc stațiunile de pe litoralul românesc al Mării Negre?
De cine sînt vizitate în fiecare an?
Ce fac unii?
Dar alții?
Ce fac bolnavii?
De cite zile e Karel la Mamaia?
Ce face el dimineața?
De ce se unge cu cremă?
Ce fac copiii?
Ce spune o cunoștință lui Karel?
Ce își cumpără el?
Cînd face Karel excursii?
Ce descoperă la Constanța?
Cînd se oprește pe faleză?
Ce face acolo?

4. Traduceți în limba română:

1. Umím plavat dost dobře.
2. Namažte se krémem, abyste se opálil rychleji.
3. Dejte si něco na hlavu, abyste nedostal úžeh.
4. Nechtěl bych onemocnět právě teď.
5. Chci poznat různé pamětihodnosti na pobřeží.
6. V Konstanci jsem objevil mnoho zajímavých věcí.
7. Děti si hrají na písku nebo sbírají mušle.
8. Dopoledne jsem se opaloval a plaval v moři.
9. Těm, kteří trpí revmatismem, se doporučuje brát bahenní lázně.
10. Přístav je plný parníků.

5. Citiți și traduceți:

Cei răi pot avea noroc. Numai cei buni pot fi fericiți.
(*Alexandru Vlahuță**), 1858–1919)

Nu numai cei ce vorbesc gîndesc.
(*Nicolaie Iorga*)

Surdul vorbește mai tare decît cel ce aude, și prostul discută mai mult decît cel ce înțelege.
(*Nicolaie Iorga*)

6. Să rîdem puțin

- Ai un nod la batistă. De ce?
- Mi l-a făcut nevasta mea ca să nu uit să-i pun o scrisoare la cutie.
- Și ai pus-o?
- Nu. A uitat să mi-o dea.

7. Învățați pe dinafară:

Nu mă privește.

Am treabă la Consiliul popular.

Ce ar fi să mergem la cinema?

Îmi permiteți să vă conduc?

Vino să ne vezi!

Pină nu dai cu capul de pragul de sus, nu-l vezi pe cel de jos.

To se mě netýká.

Mám nějaké vyřizování na národním výboru.

Co kdybychom šli do kina?

Dovolíte, abych vás doprovodil?

Přijď se na nás podívat!

Chybami se člověk učí.**)

*) Rumunský spisovatel.

**) Zcela volný překlad. Přeložte doslova!

LECȚIA A DOUĂZECI ȘI CINCEA

25

LA MEDIC

Karel Dvořák se duce la o policlinică, fiindcă în ultimele zile nu se simte bine.

– Ce vă doare? îl întreabă medicul.

– De durut nu mă doare nimic. De cîteva zile însă am amețeli, îmi vijîie urechile, n-am poftă de mîncare, mă simt moleșit și transpir.

– Deschideți gura. Arătați-mi limba.

Medicul ia pacientului temperatura.

– Aveți treizeci și șapte cu cinci. Dezbrăcați-vă și întindeți-vă aici. O să vă examinez. Respirați adînc! Nu respirați! Tușiți! Nu e nimic grav, aveți gripă. Trebuie să stați în pat și să beți ceai fierbinte cu lămîie. Eu o să vă prescriu niște medicamente. Dacă m-ați fi căutat mai devreme, astăzi ați fi sănătos.

– Aș fi venit mai devreme, dar am fost foarte ocupat, explică bolnavul.

– Poftiți rețeta. Să luați de trei ori pe zi cîte o tabletă și să faceți gargară. Tabletele și gargara le puteți cumpăra de la orice farmacie. Nu vă recomand folosirea altor medicamente. Mă bizui pe dumneavoastră că o să respectați sfaturile mele și în două – trei zile o să vă faceți bine. Dacă o să vă mai trebuiască ceva, să-mi dați un telefon.

adînc zhluboka
ameţeală, mn. č. -li (HZ 13)
ž. závrát
a se bizui [bizuiji], mă bizui
spoléhát se
ceai, mn. č. -iuri, s. čaj
de trei ori pe zi třikrát denně
a se dezbrăca, mă dezbrac
(HZ 5) svléknout se
a examina, -nez prohlížet
a explica, explic vysvětlovat
a face: a se face bine uzdra-
vit se
farmacie [farmačije] ž. léká-
rna
fierbînte (HZ 6) horký, vřelý
fiindcă [fi-indká] poněvadž
folosire ž. (po)užívání
gargară ž. kloktadlo; a face
gargară kloktat
grav vážný
gripă ž. chřipka
gură, mn. č. -ri ž. ústa (v češ-
tině mn. č.!)
a se întinde, mă întind, přič.
întins (HZ 4) natáhnout se
lămîie ž. citrón
a lua: a lua temperatura

cuiva měřit někomu teplo-
tu
mai devreme dříve
medic m. lékař
medicament, mn. č. -te s. lék
moleşit (HZ 6) malátný
pacient [pačijent] (HZ 6) m.
pacient
poftă: poftă de mincare chuf
k jídlu
policlinică, mn. č. -ci ž. po-
liklinika
a prescrie, prescriu, přič. pre-
scriis předepsat
a respecta, respect, 3. os. re-
spectă (HZ 6) dodržet
a respira, respir dýchat
reţetă ž. předpis, recept
sănătos (HZ 3, HZ 16) zdravý
sfat, mn. č. -turi s. rada
a sta: a sta în pat ležet
tabletă ž. tabletka
a transpira, transpir potit se
a tuşi, -şesc zakašlat, kašlat
ureche ž. ucho; îmi vîjîie ure-
chile hučí mi v uších
a vîjîi [vîžiji], 3. os. vîjîie hu-
čet

MLUVNICE

1. Skloňování zájmena „alt(ul)“

Spolu s podstatným jménem se neurčité zájmeno *alt* (jiný) skloňuje takto:

jedn. č.	mn. č.
1., 4. pád <i>alt medic</i>	1., 4. pád <i>alţi medici</i>
2., 3. pád <i>altui medic</i>	2., 3. pád <i>altor medici</i>
jedn. č.	mn. č.
1., 4. pád <i>altă tabletă</i>	1., 4. pád <i>alte tablete</i>
2., 3. pád <i>altei tablete</i>	2., 3. pád <i>altor tablete</i>

Skloňuje-li se samostatně, má tyto tvary:

jedn. č.	mn. č.
1., 4. pád <i>altul</i> (m., s.)	1., 4. pád <i>alţii</i> (m.)
2., 3. pád <i>altuia</i>	2., 3. pád <i>altora</i>
jedn. č.	mn. č.
1., 4. pád <i>alta</i> (ž.)	1., 4. pád <i>altele</i> (ž., s.)
2., 3. pád <i>alteia</i>	2., 3. pád <i>altora</i>
<i>Cunosc alt medicament.</i>	Znám jiný lék.
<i>Cunosc altul.</i>	Znám jiný.
<i>Mi-au recomandat alt medic.</i>	Doporučili mi jiného lékaře.
<i>Mi-au recomandat altul.</i>	Doporučili mi jiného.
<i>Alt medic nu cunoşti?</i>	Jiného lékaře neznáš?
<i>Altul nu cunoşti?</i>	Jiného neznáš?
<i>Alte ilustre n-aveţi?</i>	Jiné pohlednice nemáte?
<i>Altele n-aveţi?</i>	Jiné nemáte?

Předložka *pe* se objevuje před tímto zájmenem tehdy, stojí-li za přísudkovým slovesem a vztahuje-li se na osobu mluvčímu už známou:

<i>Caut pe alt medic.</i>	Hledám jiného lékaře. *)
<i>Caut pe altul.</i>	Hledám jiného.

2. Násobné číslovky příslovečné

Odpovídají na otázku *de cite ori?* kolikrát?

<i>o dată</i>	jednou
<i>de două ori</i>	dvakrát
<i>de trei ori</i>	třikrát
<i>de unsprezece ori</i>	jedenáctkrát
<i>de douăsprezece ori</i>	dvanáctkrát
<i>de douăzeci de ori</i>	dvacetkrát

*) Vím, o kterého jde. Ale: *Caut alt medic.* Hledám (nějakého) jiného lékaře. Srov. lekci 12, mluvnické výklady bod 7.

de douăzeci și una de ori jedenadvacetkrát
de o sută de ori stokrát

Podobně:

de câteva ori několikrát
de multe ori mnohokrát
de mai multe ori vícekrát

Předložky *de* před *ori* se užívá jako u počítaných předmětů (viz lekce 7 a 8).

3. Sloveso „a se bizui“

Slovesa, která se časují podle vzoru *a oferi* (viz lekci 24) a mají před infinitivním zakončením samohlásku, připínají v 1. os. jedn. č. koncovku *-i* a v 3. os. obou čísel mají koncovku *-ie*:

a se bizui*) spoléhat se

mă bizui	ne bizuim
te bizui	vă bizuiți
se bizuie	se bizuie

bizuie-te!
bizuiți-vă!

3. os. *konjunktivu*: să se bizuie

4. Sloveso „potřebovat“

České „potřebovat něco“ překládáme do rumunštiny buď *a avea nevoie de ceva*, anebo *a-i trebui ceva*. Toto sloveso má tvary pouze pro 3. os. a shoduje se v čísle s podmětem věty:

přítomný čas

îmi	} trebuie	potřebuji	ne	} trebuie	potřebujeme
îți		potřebuješ	vă		potřebujete
îi		potřebuje	le		potřebují

*) [a se bizui], [mă bizui], [te bizui], [se bizui], [ne bizui], [vă bizui].

Záporné tvary: *nu-mi trebuie, nu-ți trebuie, nu-i trebuie, nu ne trebuie, nu vă trebuie, nu le trebuie.*

Îmi trebuie un creion.	Potřebuji (nějakou) tužku.
Îi trebuie bani.	Potřebuje peníze.
Ce vă trebuie?	Co potřebujete?
Nu ne trebuie nimic.	Nepotřebujeme nic.
Le trebuie ajutor.	Potřebují pomoc.

minulý čas

mi- }	a trebuit	ne- }	a trebuit
ți- }	au trebuit	v- }	au trebuit
i- }		le- }	

Záporné tvary: *nu mi-a trebuit, nu mi-au trebuit, nu ți-a trebuit, nu ți-au trebuit, nu i-a trebuit, nu i-au trebuit, nu ne-a trebuit, nu ne-au trebuit, nu v-a trebuit, nu v-au trebuit, nu le-a trebuit, nu le-au trebuit.*

Mi-a trebuit un creion.	Potřeboval jsem (nějakou) tužku.
I-au trebuit bani.	Potřeboval peníze.
Nu ne-a trebuit nimic.	Nepotřebovali jsme nic.
Le-a trebuit ajutor.	Potřebovali pomoc.

budoucí čas

îmi	} va trebui	ne	} va trebui	
îți		vă		
îi		le		

Záporné tvary: *nu-mi va trebui, nu-mi vor trebui, nu-ți va trebui, nu-ți vor trebui, nu-i va trebui, nu-i vor trebui, nu ne va trebui, nu ne vor trebui, nu vă va trebui, nu vă vor trebui, nu le va trebui, nu le vor trebui.*

Îmi va trebui un creion.	Budu potřebovat (nějakou) tužku.
Îi vor trebui bani.	Bude potřebovat peníze.
Nu ne va trebui nimic.	Nebudeme potřebovat nic.
Le va trebui ajutor.	Budou potřebovat pomoc.

budoucí čas hovorový

o să-mi trebuiașcă*)

o să-ți trebuiașcă

o să-i trebuiașcă

o să ne trebuiașcă

o să vă trebuiașcă

o să le trebuiașcă

Záporné tvary: **n-o să-mi trebuiașcă, n-o să-ți trebuiașcă, n-o să-i trebuiașcă, n-o să ne trebuiașcă, n-o să vă trebuiașcă, n-o să le trebuiașcă.**

O să-mi trebuiașcă un creion.

Budu potřebovat (nějakou) tužku.

O să-i trebuiașcă bani.

Bude potřebovat peníze.

N-o să ne trebuiașcă nimic.

Nebudeme potřebovat nic.

O să le trebuiașcă ajutor.

Budou potřebovat pomoc.

5. Podmiňovací způsob minulý

Také podmiňovací způsob minulý se tvoří u všech rumunských sloves pravidelně, a to z pomocných tvarů, **aș, ai, ar, am, ați, ar + fi** + přičestí významového slovesa:

aș	fi venit	byl bych přišel
ai		byl bys přišel
ar		byl by přišel
am		byli bychom přišli
ați		byl byste přišel, byli byste přišli
ar		byli by přišli

Záporné tvary: **n-aș fi venit, n-ai fi venit** atd.

Dacă aș fi avut timp, aș fi venit. Kdybych byl měl čas, byl bych přišel.

Mi-ar fi trebuit mai mulți bani. Byl(a) bych potřeboval(a) víc peněz.

*) Sloveso *a trebui* má v 3. os. konjunktivu tvar **să trebuiașcă**.

Nepřízvučné tvary osobních a zvrtných zájmen se s minulým způsobem podmiňovacím spojují stejně jako s minulým časem složeným (viz lekce 11 a 14).

6. Vazby typu „de durut nu mă doare“

Všimněme si, jak překládáme do češtiny vazbu *de + přičestí slovesa* opakovaného dále v jiné formě:

(Ce vă doare?) De durut nu mă doare nimic.

(Co vás bolí?) Pokud jde o bolest, nebolí mě nic.

(Înțelegeți românește?) De înțeles înțeleg, dar de vorbit e mai greu.

(Rozumíte rumunsky?) Copak o to, ale s mluvením je to těžší.

EXERCITII

1. Traduceți în limba română:

1. Necítím se dobře.
2. Měl byste jít k lékaři.
3. Lékař ji prohlédl a zjistil, že má zánět slepého střeva.
4. Někdo omdlel.
5. Zavolejte sanitní vůz!
6. Kdybych byl měl teplotu, byl bych šel k lékaři.
7. Ačkoliv jsem si vzal prášek na spaní, nemohl jsem usnout.
8. Dostal jsem chřipku.
9. Spoléhám na to, co mi řekl lékař.
10. Mohl byste mi ty léky přinést z lékárny?
11. Tahle lžička je špinavá. Přineste mi jinou.
12. Říkali jsme mu několikrát, že nemůžeme spát, protože chrápe.
13. Kdybych se byl cítil dobře, byl bych přišel.
14. Kdybychom to byli věděli, byli bychom zavolali lékaře.
15. Kdyby si byla dala něco na hlavu, nebyla by dostala úžeh.
16. Kdybyste jim byli napsali, byli by vám to vysvětlili.
17. Co potřebuješ?
18. Potřebuji jeden lék.
19. Jiný nepotřebuješ?
20. Potřebovali bychom několik obálék.

21. Jiné nemáte?
22. Mám jiný návrh.

2. Citiți și traduceți:

Vă rog chemați un medic.
 Ce număr de telefon are Spitalul de urgență?
 Ce vă supără?
 Mă doare aici.
 Am niște dureri îngrozitoare.
 Îmi vine să vărs.
 Am diaree.
 Ce ați pățit?
 Mi-am fracturat mâna.
 Îmi trebuie un somnifer.
 Medicamentul se eliberează numai pe bază de rețetă.
 Mă doare dintele acesta.

3. Odpovězte ústně a písemně na tyto otázky:

De ce se duce Karel Dvořák la policlinică?
 Ce îl întreabă medicul?
 Ce are Karel?
 Ce zice medicul?
 Ce face el pe urmă?
 Ce temperatură are Karel?
 De ce trebuie să se dezbrace?
 Cum trebuie să respire?
 Ce are Karel?
 Ce trebuie să facă?
 Ce o să-i prescrie medicul?
 De ce n-a venit Karel mai devreme la policlinică?
 De câte ori pe zi trebuie să ia bolnavul câte o tabletă?
 De unde poate obține medicamentele?
 Ce nu-i recomandă medicul?
 În câte zile o să se facă Dvořák bine, dacă o să respecte sfaturile medicului?

4. Traduceți în limba română:

1. Musím jít k lékaři.
2. Co vás bolí?
3. Pokud jde o bolest, nebolí mě nic.
4. Už několik dní mám závratě, hučí mi v uších a po-
tím se.

5. Změřil jste si teplotu?
6. Lékař mi říkal, že to není nic vážného.
7. Předepsal mi nějaké léky.
8. Musím brát třikrát denně jednu tabletu.
9. Mám chřipku.
10. Ležím a piji horký čaj.

5. Să ridem puțin

- Am fost la Ionescu. Cred să o să stea cam mult la spital.
- E grav? Ai vorbit cu medicul?
- Nu, dar am văzut-o pe infirmiera care îl îngrijește.

6. Învățați pe dinafară:

S-a făcut alb ca varul.	Zbledl jako stěna.*)
Mi-e rău.	Je mi špatně.
Abia mă țin pe picioare.	Sotva stojím na nohou.
Nu știu ce am.	Nevím, co mi je.
Vă urez însănătoșire grab- nică!	Přeji vám brzké uzdravení.
Nu vă înghesuiți!	Netlačte se!

*) Přeložte doslova!

UN MECI DE FOTBAL

Pe stadionul „23 August” din București se desfășoară un meci de fotbal între echipele Știința Cluj-Napoca și Progresul București. Publicul urmărește jocul și îi încurajează pe jucători. Pentru că portarul Progresului n-a fost destul de atent, un jucător al echipei Știința a introdus mingea în poartă. După câteva minute arbitru fluieră și prima repriză ia sfârșit. Știința conduce cu unu la zero.

— Cum vă place meciul? îl întreabă pe Karel tovarășul Deleanu care e un pasionat al fotbalului.

— Îmi place că amîndouă echipele joacă corect.

— Dumneavoastră faceți vreun sport?

— Acum nu prea. Dar cînd eram mai tînăr, practicam mai multe sporturi. Vara jucam tenis și volei sau mă duceam să înot la ștrand. Iarna schiam și patinam. Într-un timp practicam și hocheiul.

— Va să zică erați un polisportiv. Dar gimnastica vă interesează? Știți că Nadia Comăneci*) a cucerit trei medalii de aur la Jocurile olimpice din Canada?

— Da, am urmărit evoluția ei în transmisiile directe ale televiziunii.

În timp ce Karel și Deleanu își continuau discuția,

*) [nadja komăneč].

a început repriza a doua. Datorită aceluiași jucător al echipei Știința, s-a înscris încă un gol. Deoarece Progresul n-a reușit să egaleze, meciul se sfîrșește cu rezultatul de doi la zero. Spectatorii aplaudă echipa învingătoare. Dvořák împreună cu Deleanu coboară din tribună.

a aplauda [apla-uda], aplaud
(HZ 4) tleskat; aplaudă
echipa învingătoare tleskají
vítěznému mužstvu
arbitru m. rozhodčí

atent, ž. atentá (HZ 6) pozor-
ný

aur [a-ur] s. zlato; de aur zla-
tý

Canada ž. Kanada

a cobori, cobor (HZ 3) sestupovat; vystupovat

a conduce, conduc, rozk. conduť, přič. conduš věst

corect, ž. corectá (HZ 6) slušný; slušně

a cuceri, -rese vybojovat (si) deoarece jelikož, poněvadž

a se desfășura, 3. os. se desfășoară (HZ 8, HZ 9) probíhat, rozvíjet se

direct, ž. directá (HZ 6) přímý

discuție [diskucije] ž. rozhovor

echipă ž. mužstvo

a egala, -lez vyrovnat eram [jeram] býval jsem

evoluție [evolucije] ž. vystoupení

a fluiera, fluier pískat fotbal s. kopaná

gimnastică ž. gymnastika gol, mn. č. -luri s. branka,

gól

hochei s. hokej

a interesa, -sez zajímat

a încuraja, -jez povzbuzovat

a înscrie: a înscrie un gol vstřelit branku

învîgător (HZ 3) vítězný

joc, mn. č. -curi s. hra; Jocuri olimpice olympijské hry

jucător m. hráč

meci, mn. č. -luri s. zápas

medalie [medalije] ž. medaile

minge ž. míč

pasionat [pasi-onat] (HZ 6) náruživý; pasionat al fotbalului fotbalový nadšenec

a patina, -nez bruslit poartă, mn. č. -rți (HZ 21, HZ 6) ž. branka

polisportiv m. všestranný sportovec

portar m. brankář

a practica, practic provozovat progres, mn. č. -se s. pokrok

public s. obecnstvo

repriză ž. poločas

a reuși [re-uši], -șesc podařit se; n-a reușit să egaleze nepodařilo se mu vyrovnat

rezultat, mn. č. -te s. výsledek

a schia [sk'i-ja], -iez lyžovat a se sfîrși, 3. jedn. č. se -șește končit

spectator m. divák sport, mn. č. -turi s. sport;

a face sport pěstovat sport
stadion [stady-on], mn. č. -ne
(HZ 3) s. stadión
știință [šty-incă] ž. věda
strand, mn. č. -duri s. koupa-
liště
televiziune [televizi-une] ž.
televize

tenis s. tenis
tînăr (HZ 14, HZ 7) mladý
transmisie [transmisije] ž.
přenos
tribună ž. tribuna
va să zică tedy, čili
volei s. odbíjená
vreun (vůbec ně)jaký

MLUVNICE

1. Sloveso „a cobori“

Několik sloves IV. třídy zakončených -i připojuje v přít. čase koncovky -, -i, -ă, -im, -iți, -ă:

a cobori sestupovat; vystoupit

cobor	coborim
cobori	coboriți
coboară	coboară

coboară!
coboriți!

2. Čas souminulý (imperfektum)

Vedle minulého času složeného*) má rumunština ještě další minulé časy. Jedním z nich je čas souminulý (imperfektum), který se tvoří tak, že zakončení infinitivu nahradíme koncovkami -am, -ai, -a, -am, -ați, -au:

a ajuta:

ajutam	ajutam
ajutai	ajutați
ajuta	ajutau

Podobně: *lucram, lucrai, ...; înapoiam, înapoi, ...; scriam, scriai, ...; coboram, coborai, ...*

*) Viz lekci 11, mluvnické výklady bod 3.

**) [skrijam], [skrijaj]. Podobně: *înscriam, ...; prescriam, ...*

U sloves II., III. a IV. třídy, před jejichž infinitivním zakončením je souhláska, se připínají koncovky -eam, -eai, -ea, -eam, -eați, -eau:

a vorbi:

vorbeam	vorbeam
vorbei	vorbeați
vorbea	vorbeau

Podobně: *dormeam, dormeai, ...; tăceam, tăceai, ...; credeam, credeai, ...*

K slovesům IV. třídy zakončeným samohláskou + i se připínají koncovky -iam, -iai, -ia, -iam, -iați, -iau:

a locui:

locuiam**)	locuiam
locuiai	locuiați
locuia	locuiam

Podobně: *mă bizuiam, te bizui, ...*

Poznámka: Před koncovkami imperfekta dochází k pravidelným hláskovým změnám. Př.: *a face — făceam, făceai, ...* (HZ 5), *a cunoaște — cunoașteam, cunoașteai, ...* (HZ 21).

Nepravidelně se tvoří imperfektum u těchto sloves:

a fi:	eram [jeram]	eram [jeram]
	erai [jera]	erați [jeraci]
	era [jera]	erau [jerau]

a da:	dădeam	dădeam
	dădeai	dădeai
	dădea	dădeau

*) [tăcam], [tăcaj].

**) [lokujam].

**) [făcam], [făcaj].

<i>a sta:</i>	stăteam stăteai stătea	stăteam stăteai stăteau
<i>a vrea:</i>	voiam voiai voia	voiam voiați voiau
<i>a ști:</i>	știam*) știai știa	știam știați știau

Imperfektum užíváme k vyjádření

— děje v minulosti trvajícího nebo opakovaného:

De mult doream să mă duc la strand. Už dlouho jsem si přál(a) jít na koupaliště.
Iarna schiam și patinam. Každou zimu jsem lyžoval a bruslil

— děje, který probíhal v době, kdy se uskutečnil (nebo probíhal) jiný děj:

În timp ce își continuau discuția, a început re-priza a doua. Zatímco pokračovali ve svém hovoru, začal druhý poločas.
Cînd eram mai tînăr, practicam mai multe sporturi. Když jsem býval mladší, pěstoval jsem více sportů.

Imperfektem se často nahrazuje podmiňovací způsob minulý:

*Dacă aveam timp, veneam.**)* Kdybych byl měl čas, byl bych přišel.

Vazbu *era* + konjunktiv překládáme „málem“:

Era să uit. Málem jsem zapomněl(a).
Era să facem insolație. Málem jsme dostali úžeh.

*) [ștyjam].

**) = *Dacă aș fi avut timp, aș fi venit.*

3. Vreun(ul)

Neurčité zájmeno **vreun** (jedm. č. m., s.), **vreo** (jedm. č. ž.), **vreunii** (mn. č. m.), **vreunele** (mn. č. ž., s.) znamená „vůbec (ně)jaký“. Spolu s podstatným jménem se skloňuje takto:

jedm. č.		mn. č.
1., 4. pád vreun <i>vecin</i> *)		1., 4. pád vreunii <i>vecini</i>
2., 3. pád vreunui <i>vecin</i>		2., 3. pád vreunor <i>vecini</i>
1., 4. pád vreo <i>rudă</i>		1., 4. pád vreunele <i>rude</i>
2., 3. pád vreunei <i>rude</i>		2., 3. pád vreunor <i>rude</i>

Skloňuje-li se bez podstatného jména, má tyto tvary: jedn. č. 1., 4. pád **vreunul** (m., s.), **vreuna** (ž.), 2., 3. pád **vreunui** (m., s.), **vreuneia** (ž.), mn. č. 1., 4. pád **vreunii** (m.), **vreunele** (ž., s.), **vreunora** (m., ž., s.).

E vreo farmacie pe aici? Je tu někde nějaká lékárna?

E vreuna pe aici? Je tu někde nějaká?

Ai scris vreunei rude că vii la Praga? Psal jsi některému příbuznému, že přijedeš do Prahy?

Ai scris vreuneia că vii la Praga? Psal jsi některému, že přijedeš do Prahy?

Ați văzut vreun film românesc? Viděl jste nějaký rumunský film?

Ați văzut vreunul? Viděl jste nějaký?

Předložka *pe* je ve 4. pádě tehdy, jde-li o někoho ze skupiny v hovoru už zmíněné, anebo jinak souvislosti určené:

Cunoașteți vreun medic bun? Znáte nějakého dobrého lékaře?

(Îl) cunoașteți pe vreunul din ei? Znáte nějakého z nich?

*) Podst. jména se chovají tak jako při skloňování pomocí neurčitého členu. Viz lekci 20, mluvnické výklady bod 2.

(L)-ați întrebat pe vreun coleg? Ptal jste se některého kolegy?

(L)-ați întrebat pe vreunul? Ptal jste se některého?

Poznámka: Odpovídáme-li na otázky obsahující toto zájmeno záporně, užíváme zájmena **nici un (nici unul)** žádný: *Nu e nici o farmacie pe aici. Nu e nici una pe aici. N-am văzut nici un film românesc. N-am văzut nici unul.*

EXERCITII

1. Citiți și traduceți:

În meciul dintre reprezentativele României și Poloniei, care s-a disputat în cadrul Campionatului mondial, hocheiștii români au învins cu 4 la 3.

În întâlnirea cu Cehoslovacia echipa națională a Suediei a pierdut cu scorul de 3 la 2.

Statele Unite ale Americii au făcut meci nul cu Republica Democrată Germană.

Titlul de campioană mondială a revenit reprezentativei Republicii Socialiste Cehoslovace.

Cele mai importante meciuri au fost transmise la radio și la televiziune.

Jucați la Pronoexpres?

Săptămîna trecută am cîștigat la Pronosport.

2. Traduceți în limba română:

1. Když jsem byl u moře, koupal jsem se každý den.
2. V zimě jsme jezdili na hory.
3. Už dlouho si vás přál vidět.
4. Když jsme byli na praxi, vstávali jsme v 7 hodin.
5. Zatímco oni byli na stadiónu, já jsem vařila.
6. Pršelo, když jsme přijeli do Prahy.
7. Když se vraceli domů, potkali vaši dceru.
8. Včera večer jsem vám volal, ale nebyli jste doma.
9. Zatímco jsme hovořili, mužstvo Štiinta vyrovňalo.
10. Když k nám přišel, dívali jsme se na televizi.
11. Právě jsem chtěl odejít.
12. Kdyby byl věděl, že přijdete, byl by zůstal doma.
13. Jak se jmenuje ten hráč, který vstřelil druhou branku?
14. Jejich brankář je výborný.

15. Který je váš oblíbený sport?
16. Hraji košíkovou.
17. Můj oblíbený sport je plavání.
18. Zajímá vás atletika?
19. Výkony Nadii Comănesciové jsou obdivuhodné.
20. Umíte jezdit na motorce?
21. Jezdím na kole.
22. Znáte (vůbec) nějakého rumunského sportovce?
23. Znáte (vůbec) nějakého?
24. Mnoho českých knih bylo přeloženo do rumunštiny.
25. Četl jste (vůbec) nějakou?

3. Odpovězte ústně a písemně na tyto otázky:

Ce meci se desfășoară pe stadionul „23 August“?
Ce face publicul?
De ce a putut un jucător să introducă mingea în poartă?
Ce face arbitrul?
Care echipă conduce la sfîrșitul primei reprize?
Ce îl întreabă tovarășul Deleanu pe Karel?
Lui Deleanu îi place fotbalul?
Cum joacă amîndouă echipele?
Ce sporturi făcea Karel cînd era mai tînăr?
Cine a cucerit trei medalii de aur la Jocurile olimpice din Canada?
Cînd a început repriza a doua?
Datorită cui s-a înscris încă un gol?
Cu ce rezultat se sfîrșește meciul?
Ce fac spectatorii?
De unde coboară Dvořák și Deleanu?

4. Traduceți în limba română:

1. Na bukuřeštském stadiónu 23. srpna jsem viděl fotbalový zápas.
2. Všichni hráči hráli slušně.
3. Brankář mužstva Progresul București nebyl dost pozorový.
4. Jeden hráč mužstva Štiinta vstřelil branku.
5. Po prvním poločase vedla Štiinta jedna nula.
6. Mužstvu Progresul se nepodařilo vyrovnat a zápas končí výsledkem dvě nula.
7. Já nejsem náruživý milovník kopané, ale ten zápas se mi líbil.
8. Vy pěstujete nějaký sport?

9. Když jsem byl mladší, hrával jsem tenis a odbíjenou, plaval jsem a v zimě bruslival.
 10. Věděl jste, že Nadia Comăneciová si na olympijských hrách v Kanadě vybojovala tři zlaté medaile?

5. Știați că ...

- în România se practică pe scară întinsă voleiul, baschetul, înotul, tenisul, tenisul de masă și atletismul?
- Ilie Floroiu a doborât recordul național în cursa de 10.000 de metri?
- printre pionierii aviației mondiale se numără și românii Traian Vuia (1872–1953) și Aurel Vlaicu (1882–1913)?

6. Să ridem puțin

- Cine e blonda cu care te văd mereu anul acesta?
- E bruna cu care mă vedeai anul trecut.

7. Învățați pe dinafară:

Era și timpul!
 Tocmai vă căutam.
 E aici vreun atelier de reparații auto?
 Ține-mi pumnii!
 Nu vă e frică?
 Era cît pe-acî să cad.

Však už bylo na čase!
 Právě jsem vás hledal.
 Je tu nějaká autoopravna?

Drž mi palec!
 Nemáte strach?
 Málem jsem upadl.

LECȚIA A DOUĂZECI ȘI ȘAPTEA

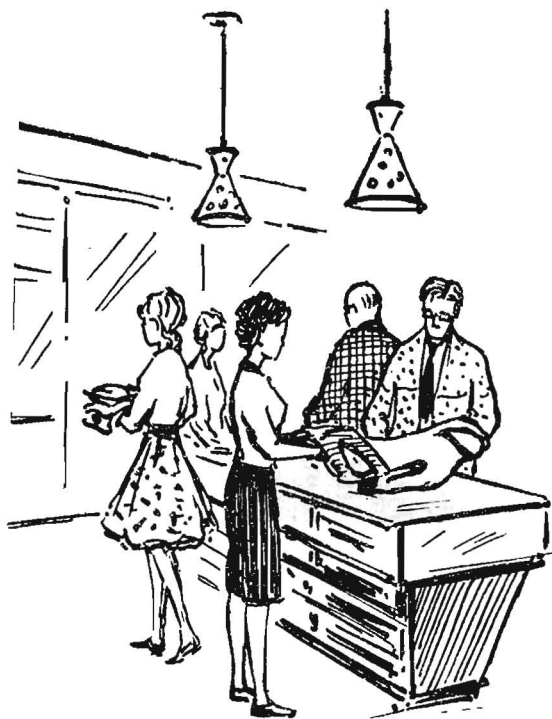
27

ÎNTR-UN MAGAZIN UNIVERSAL

Înainte de plecarea sa din România, Karel vrea să cumpere cîteva cadouri pentru soția lui și pentru cunoștințe. Mergînd pe Calea Victoriei, el se oprește în fața vitrinelor și se uită la mărfurile expuse. Intră în magazinul universal „Victoria”. La parterul maga-

zinului se găsesc articole de drogherie, aparate electrice și discuri, iar la etaje articole de menaj, mașini de cusut, jucării, confecții, încălțăminte, cărți și multe

alte. De toate pentru toți. Rafturile și teighelele tuturor raioanelor sint pline de mărfuri.

Dorind să cumpere o jachetă de lână pentru soția sa, Karel se adresează unei vânzătoare de la raionul de tricotate:

— Aș vrea o jachetă de damă.

— Ce mărime și ce culoare? întreabă vânzătoarea.
— Mărimea 46, roșie sau verde.

Vânzătoarea arată cumpărătorului mai multe jachete.

— Cît costă aceasta? se interesează Dvořák.

— 250 de lei.

— Dar aceea fără nasturi?

— Aceea e cu douăzeci de lei mai ieftină.

Convenindu-i prețul și calitatea unei jachete verzi, Karel se decide s-o ia și spune vânzătoarei:

— Vă rog să-mi faceți bonul pentru jacheta aceasta.

— Mai doriți ceva?

— Da, era să uit. Aș mai dori un batic care să se potrivească cu jacheta.

După ce alege un batic, Dvořák o roagă pe vânzătoare să împacheteze amândouă obiectele la un loc.

La casă, el observă că n-are bani mărunți.

— Nu e nimic, îi spune casierita, pot să vă dau restul.

În drum spre hotel, Karel mai cumpără câteva discuri, un album cu fotografii din București, obiecte de artă populară românească și câteva pachete de țigări.

album, mn. č. -mc s. album

artă ž. umění

articol, mn. č. -le s. potřeba;

articole de drogherie drogisticke zboží; articole de menaj potřeby pro domácnost

batic, mn. č. -curi s. šátek

bon, mn. č. -nuri s. (pokladní)

bloček; faceți-mi bonul! napište mi bloček!

cadou, mn. č. -uri s. dárek

cale: Calea Victoriei třída Vítězství

calitate (HZ 12, HZ 6) ž. jakost

casă ž. pokladna

confecție [konfekcije] ž. konfekční oděv

a conveni, convin (HZ 18, HZ 22) vyhovovat

cu: e cu douăzeci de lei mai ieftin je o dvacet lei levnější

cumpărător m. kupující
de: de toate pentru toți vše pro každého

a se decide, mă decid, přič. decis, přech. decidind (HZ 4) rozhodnout se

de damă dámský

disc, mn. č. -cui s. (gramo-
fonová) deska
era [jera] sã uit málem jsem
zapomněl
expus (HZ 16) vystavený
a împacheta, -tez zabalit
în: în drum spre na cestě k
înainte [inainte] de před
încãlțăminte ž. obuv
jachetă ž. pletený kabátek
jucărie [žukărije] ž. hračka
lână ž. vlna; de lână vlněný
loc: la un loc dohromady
magazin: magazin universal
obchodní dům
marfă, mn. č. mărfuri, ž. zboží
mașină: mașină de cusut šicí
stroj
mărime ž. velikost
mărunt (HZ 6) drobný
menaj, mn. č. -juri, s. domác-
nost
nasture m. knoflík

nimic: nu e nimic to nevádí
a observa, observ, 3. os.
observă všimnout si
parter s. přízemí
popular lidový
a se potrive, 3. jedn. č. se
-vește (cu ceva) hodit se
(k něčemu); care sã se pot-
riveascã který by se hodil
preț, mn. č. -țuri s. cena
raft, mn. č. -turi s. regál
raion, mn. č. -ne (HZ 3) s.
oddělení
rest, mn. č. -turi s. zbytek;
vã dau restul dám vám na-
zpátek
tejghea (HZ 13) ž. pult
tricotaj, mn. č. -je s. pletený
oděv
verde (HZ 4) zelený
victorie [viktorie] ž. vítězství
vitrină ž. výkladní skříň
vinzătoare ž. prodavačka

MLUVNICE

1. Skloňování zájmena „toți“

Neurčité zájmeno *toți* (všichni), *toate* (všechny, všechna)
se skloňují takto:

1., 4. pád <i>toți</i>	<i>cumpărătorii</i>	<i>toate</i>	<i>vitrinele</i>
2., 3. pád <i>tuturor</i>	<i>cumpărătorilor</i>	<i>tuturor</i>	<i>vitrinelor</i>

Jak vyplývá z příkladů, skloňuje se jak zájmeno, tak pod-
statné jméno.

Předložka *pe* je ve 4. pádě tehdy, jde-li o podstatné jméno
označující osobu, anebo je-li toto zájmeno užito bez podstat-
ného jména:

<i>Ați văzut toate raioanele?</i>	Viděl jste všechna oddě-
lení?
<i>Le-ați văzut pe toate?</i>	Viděl jste všechna?

<i>Pe toți prietenii i-am su-
nat.</i>	Všem přátelům jsem vo-
lal.
<i>Pe toți i-am sunat.</i>	Všem jsem volal.
<i>Tuturor cunoștințelor le-a
adus cite un cadou.</i>	Všem známým přivezl ně-
jaký dárek.
<i>Tuturor le-a adus cite un
cadou.</i>	Všem přivezl nějaký dá-
rek.

2. Skloňování číslovky „amîndoi“

Číslovky *amîndoi* (oba), *amîndouă* (obě) se skloňují takto:

1., 4. pád <i>amîndoi</i>	<i>amîndouă</i>
<i>cumpărătorii</i>	<i>vinzătoarele</i>
2., 3. pád <i>amînduror</i>	<i>amînduror</i>
<i>cumpărătorilor</i>	<i>vinzătoarelor</i>

Jak vyplývá z příkladů, skloňuje se jak číslovka, tak pod-
statné jméno.

Skloňuje-li se tato číslovka bez podstatného jména, má
v 2. a 3. pádě tvar *amîndurora*.

O předložce *pe* ve 4. pádě platí totéž co u zájmena *toți*:

<i>Ați văzut amîndouă ra-
ioanele?</i>	Viděl jste obě oddělení?
<i>Le-ați văzut pe amîn-
două?</i>	Viděl jste obě?
<i>Pe amîndoi tovarășii vi-i
prezint deseară.</i>	Oba soudruhy vám před-
stavím dnes večer.
<i>Pe amîndoi vi-i prezint
deseară.</i>	Oba vám představím dnes
večer.
<i>Amînduror fraților le-a
scris de la mare.</i>	Oběma bratrům psal od
moře.
<i>Amîndurora le-a scris de
la mare.</i>	Oběma psal od moře.

Hovorový jazyk vyjadřuje 3. pád pomocí předložky *la*: *La
amîndoi (frații) le-a scris de la mare.*

Poznámka: „Oba“, „obě“ lze překládat též *ambii*, *ambele*; př. *ambii tovaráši*, *ambele raioane*, 2., 3. pád *ambilor tovaráši*, *ambelor raioane*.

3. Přivlastňovací zájmeno „său“

Přivlastňujeme-li něco 3. osobě jedn. č., můžeme užít vedle zájmen *lui* (jeho), *ei* (její) tvarů *său*, *sa*, *săi*, *sale*, jež se skloňují jako *tău*, *ta*, *tăi*, *tale*. Shodují se v rodě, čísle a pádě s přivlastňovaným předmětem:

Copiii săi sînt încă mici. Jeho (Její) děti jsou ještě malé.

O cunoști pe sora sa? Znáš jeho (její) sestru?

4. Přechodník

V rumunštině má přechodník jednotný tvar pro všechny rody, čísla a časy. Tvoří se nahrazením infinitivního zakončení přízvukou koncovkou **-ind**:

<i>a ajuta:</i>	ajutînd	<i>a merge:</i>	mergînd
<i>a tăcea:</i>	tăcînd	<i>a cobori:</i>	coborînd

Slovesa I. třídy, před jejichž infinitivním zakončením je samohláska + *i*, připínají **-nd**:

a înapoia: **înapoînd*)**

Slovesa I. třídy, před jejichž infinitivním zakončením je souhláska + *i*, sloveso *a scrie* a slovesa IV. třídy zakončená *-i*, připínají koncovku **-ind**:

<i>a studia:</i>	studiînd**)	<i>a vorbi:</i>	vorbind
<i>a scrie:</i>	scriînd**)	<i>a locui:</i>	locuînd

Slovesa *a fi*, *a ști* připínají koncovku **-ind** k svému nezkrácenému infinitivu:

<i>a fi:</i>	fiînd***)	<i>a ști:</i>	știînd***)
--------------	------------------	---------------	-------------------

*) [înapojînd]. Srov. lekci 2, výslovnost.

**) [study-ind], [skri-ind].

***) [fi-ind], [ști-ind].

Záporné tvary: *neajutînd*, *netăcînd*, ... *nescriînd*, *nevorbind*, ...

U sloves II. a III. třídy bývají nepravidelné hláskové změny:

<i>a cădea:</i>	căzînd	<i>a se întinde:</i>	întinzînd
<i>a vedea:</i>	văzînd	<i>a se întoarce:</i>	întorcînd
<i>a aprinde:</i>	aprinzînd	<i>a permite:</i>	permînd
<i>a atrage:</i>	atrăgînd	<i>a răspunde:</i>	răspunzînd
<i>a coase:</i>	cosînd	<i>a ride:</i>	rizînd
<i>a crede:</i>	crezînd	<i>a scoate:</i>	scoțînd
<i>a cunoaște:</i>	cunoscînd	<i>a transmite:</i>	transmițînd
<i>a depinde:</i>	depinzînd	<i>a trimite:</i>	trimițînd
<i>a deschide:</i>	deschizînd	<i>a vinde:</i>	vînzînd
<i>a închide:</i>	inchizînd		

Do češtiny překládáme rumunský přechodník nejčastěji celou větou uvozenou spojkami „a“, „když“, „protože“ aj.:

<i>Mergînd pe Calea Victoriei, Karel se oprește în fața vitrinelor.</i>	Když jde Karel po třídě Vítězství, zastavuje se před výklady.
<i>Dorînd să cumpăr un batic de mătase, m-am adresat unei vînzătoare.</i>	Protože jsem si chtěla koupit hedvábný šátek, obrátila jsem se na (jednu) prodavačku.

V češtině se musí přechodník vždy vztahovat k podmětě věty, na níž závisí. V rumunštině to nutné není:

<i>Convenîndu-i prețul unei cravate de mătase, domnul Dvořák se decide s-o ia.</i>	Protože mu vyhovuje cena jedné hedvábné zanky, pan Dvořák se rozhodne, že si ji vezme.
<i>L-am auzit vorbind românește.</i>	Slyšel jsem ho, jak mluví rumunsky (mluvit rumunsky).

5. Spojování nepřízvučných tvarů osobních a zvratných zájmen s přechodníkem

Nepřízvučné tvary 3. a 4. pádu osobních a zvratných zájmen stojí za přechodníkem, který v tomto případě připíná ještě u:

căutindu-l	hledaje (-jíc, -jíce) ho
spălindu-se	myje (-jíc, -jíce) se
spunîndu-mi	říkaje (-jíc, -jíce) mi
aducîndu-mi-o*)	přinášeje (-jíc, -jíce) mi ji

Jen zájmeno o se připojuje přímo za koncové -d:

căutînd-o	hledaje (-jíc, -jíce) ji
------------------	--------------------------

Jak vyplývá z příkladů, nepřízvučné tvary osobních a zvratných zájmen mají tutéž podobu jako v postavení za kladným rozkazovacím způsobem.***) V písmu jsou k přechodníku připojeny spojovníkem.

6. Mai

S příslovcem *mai* jsme se už setkali v 8. lekci. Stojí-li před slovesem, znamená

— v kladných větách „ještě“:

<i>Mai doriți ceva?</i>	Přejete si ještě něco?
<i>Ce a mai spus?</i>	Co ještě říkal?
<i>Mai așteptăm cinci minute.</i>	Počkáme ještě pět minut.
<i>Îți mai trebuie harta?</i>	Potřebuješ ještě tu mapu?
<i>Mai dați-mi două timbre.</i>	Dejte mi ještě dvě známky.
<i>Mai spune o dată!</i>	Řekni to ještě jednou!

*) [adukîndumjo]

**) Viz lekci 5, mluvnické výklady bod 3, a lekci 13, mluvnické výklady bod 4.

— v záporných větách „už ne“:

<i>Nu mai doriți nimic?</i>	Už si nepřejete nic?
<i>Nu-ți mai trebuie harta?</i>	Tu mapu už nepotřebuješ?
<i>De ieri nu mai fumez.</i>	Od včerejška už nekouřím.
<i>Nu mai putem aștepta.</i>	Už nemůžeme čekat.
<i>Nu le-a mai spus nimic.</i>	Už jim nic neřekl.

Spolu se záporným tvarem přechodníku vytváří *mai* jedno slovo:

<i>Nemaiavînd timp, am plecat.</i>	Nemaje už čas, odešel jsem.
------------------------------------	-----------------------------

Nestojí-li *mai* před slovesem, znamená „skoro“:

<i>Au venit mai toți.</i>	Přišli skoro všichni.
---------------------------	-----------------------

7. Předložka „cu“

Při srovnávání odpovídá české předložce „o“ rumunské *cu*:

<i>E cu zece lei mai scump.</i>	Je (to) o deset lei dražší.
<i>Sînt cu cinci ani mai mare decît fratele meu.</i>	Jsem o pět let starší než můj bratr.

Tam, kde není předložka „o“ nutná v češtině, není nutná ani *cu* v rumunštině:

<i>Sînt (cu) puțin mai mare decît fratele meu.</i>	Jsem (o) trochu starší než můj bratr.
<i>Camera voastră e (cu) mult mai frumoasă decît a noastră.</i>	Váš pokoj je mnohem (o) mnoho) hezčí než náš.

EXERCITII

1. Traduceți în limba română:

1. Nemohu přivést dárky všem známým.
2. Chtěl bych koupit dámský pletený kabátek, dvě nebo tři vázanky, několik desek a nějaké cigarety.

3. Chcete-li, půjdu s vámi.
4. Byl bych vám vděčný.
5. Hodilo by se vám to dnes odpoledne?
6. Obchody jsou velmi dobře zásobeny různým zbožím.
7. Pojdme nejprve do obchodního domu Unirea.
8. Prosím vás, ukažte nám tamten dámský kabátek.
9. Líbí se mi, ale myslím, že je příliš velký.
10. Neměla byste menší číslo?
11. Který se vám líbí více: ten modrý nebo ten zelený?
12. Jakost mi vyhovuje, barva méně.
13. Myslíte si, že by se tahle vázanka hodila k mému obleku?
14. Ukažte mi nějaké kožené rukavice.
15. Kolik stojí ten popelník?
16. Potřebujete ještě něco?
17. Myslím, že už nepotřebuji nic.
18. Ale ano. Někaké hračky pro děti.
19. Slíbil jsem jim je.

2. Věty vylíštěné kurzívou nahraďte přechodníkem:

*Pentru că aveam bani puțini,
n-am putut să iau discul.*

→

Avînd bani puțini,
n-am putut să iau
discul.

*Cînd mergeam spre hotel, l-am
întîlnit pe Mihai.*

...

M-ați auzit cînd vorbeam românește?

...

*Pentru că sînt foarte obosit, am
nevoie de odihnă.*

...

Au văzut-o cum conducea mașina.

...

*Cînd m-am uitat în vitrină, am văzut
un batic foarte frumos.*

...

*Pentru că nu mai avea răbdare,
a plecat.*

...

*M-am grăbit, pentru că știam că
magazinele se închid la ora opt.*

...

*Pentru că e bătrîn, nu poate citi
fără ochelari.*

...

Tu nu l-ai văzut cum fumează?

...

*Pentru că nu i-a convenit calitatea
costumului, nu l-a luat.*

...

I-am auzit cum vă laudă.

...

*Pentru că mi s-a făcut foame, m-am
dus la restaurant.*

...

3. Odpovězte ústně a písemně na tyto otázky:

Ce vrea să cumpere Karel Dvořák înainte de plecarea sa
din România?

Ce face el mergînd pe Calea Victoriei?

În ce magazin intră?

Ce se găsește la parterul magazinului?

Dar la etaje?

Cum sînt rafturile și tejghelele tuturor raioanelor?

De ce se adresează Karel unei vînzătoare de la raionul de
tricotaje?

Ce îi arată vînzătoarea?

Ce jachetă se decide Karel să ia?

Ce zice vînzătoarei?

Ce mai alege cumpărătorul?

Ce o roagă Karel pe vînzătoare?

Ce observă Karel la casă?

Ce îi spune casierița?

Ce mai cumpără Karel în drum spre hotel?

4. Traduțeți în limba română:

1. Před odjezdem z cizí země chce každý koupit několik
dárků pro příbuzné a známé.
2. Vešel jsem do jednoho obchodního domu.
3. V přízemí se dostane drogistické zboží, předměty ru-
manského lidového umění a desky.
4. Kde je oddělení pleteného zboží?
5. Chtěl bych dámský pletený kabátek.
6. Velikost 48, červený nebo zelený.
7. Jiné nemáte?
8. Napište mi prosím bloček na tenhle kabátek.
9. Ten kabátek a šátek zabalte dohromady.
10. Chtěje platit, všiml jsem si, že nemám drobné.

5. Să rîdem puțin

Ea: Am visat că mi-ai făcut un cadou.

El: Cine mai crede azi în vise?

6. Știați că ...

— adîncimea maximă a Mării Negre e de 2.243 de metri,
iar cea medie de 1.197 de metri?

- în Marea Neagră trăiesc aproape un milion de delfini?
- apa lacului Techirghiol e de cinci ori mai sărată decât apa mării?

7. Învățați pe dinafară:

Se întunecă văzînd cu ochii.	Valem se stmívá.
Pofta vine mîncînd.	S jídlem roste chuf.
Nu face să te duci acolo.	Nestojí za to tam chodit.
Păcat de bani.	Škoda peněz.
Nu știi la ce poate să-ți prindă bine.	Nevíš, k čemu se ti to mûže hodit.

LECȚIA A DOUĂZECI ȘI OPTA

28

1. Citiți și traduceți:

Economia României în trecut și azi

Înainte de 23 august 1944, România era o țară agricolă înapoiată, în care oamenii muncii duceau o viață grea. Ei lucrau pînă la 16 ore pe zi și primeau salarii foarte mici, care abia le ajungeau să se hrănească. Pămînturile aparțineau moșierilor și chiaburilor. Burghezia stăpînea fabricile, pădurile, mijloacele de transport și comerțul. Industria era slab dezvoltată. Aproape toate bogățiile țării se vindeau, la prețuri foarte scăzute, în străinătate, de unde se aduceau în schimb mașini și alte mărfuri la prețuri foarte ridicate.

După eliberarea României, în structura economică și socială a țării s-au petrecut schimbări profunde. În urma reformei agrare din anul 1945 moșiile au fost împărțite țăranilor muncitori. Naționalizarea fabricilor, uzinelor, minelor, transporturilor și băncilor [1948] a făcut posibilă planificarea economiei naționale și industrializarea socialistă a României.

Sub conducerea Partidului Comunist Român, clasa muncitoare din România a obținut succese importante în construirea socialismului. În anul 1962 a fost încheiată colectivizarea agriculturii. Producția globală industrială a țării a crescut în 1973 de douăzeci și patru de ori față de anul 1938. În prezent, Republica Socialistă România dispune de o industrie puternică și multilateral dezvoltată, precum și de o agricultură socialistă mecanizată.

2. Odpovězte ústně a písemně na tyto otázky:

- Ce fel de țară era România înainte de 23 august 1944?
- Ce viață duceau oamenii muncii?
- Cîte ore lucrau pe zi?

Cum erau salariile pe care le primeau?

Cui aparțineau pământurile?

La ce prețuri se vindeau aproape toate bogățiile țării?

Cînd s-au petrecut schimbări profunde în structura economică și socială a României?

Cui au fost împărțite moșiile?

În ce an s-a făcut naționalizarea fabricilor, uzinelor, transporturilor și băncilor?

Ce a obținut clasa muncitoare din România?

Cînd a fost încheiată colectivizarea agriculturii?

De câte ori a crescut producția globală industrială a României în anul 1973 față de anul 1938?

De ce industrie și agricultură dispune România în prezent?

3. Traduțeți în limba română:

1. Výška téhle budovy je 50 metrů, té druhe 40 metrů.
2. Naše dcera by chtěla studovat práva.
3. Hovořil jsem s ředitelem jedné továrny.
4. Dálnice mezi Bukureští a Piteští je dlouhá 113 kilometrů.
5. Ten jídelní lístek nemohu přečíst.
6. Přineste mi jiný!
7. Tyhle pohlednice se vám nelíbí?
8. Ty druhé se zdají hezčí.
9. Kolik známek potřebujete?
10. Buďte tak laskav a přeložte mi, co říká ta prodavačka.
11. Kolik stojí třiminutový hovor s Prahou?
12. Může se člověk na někoho spolehnout?
13. Nemáte zápalku?
14. Mám zapalovač.
15. Mám ho v kapse.
16. Moje babička dobře neslyší. Musíte zvonit několikrát.
17. Nevíte, kdo by mi mohl spravit psací stroj?
18. Je tu někde nějaká čerpací stanice?
19. Potřebuji benzín.
20. Kde je pokojská?
21. U nás v pokoji nefunguje topení.
22. Kde jste sehnala tyhle jahody?
23. Každou neděli hrajeme tenis.
24. Nechcete (si) zahrát s námi?

4. Să ridem puțin

Soțul: Cu cine ai vorbit trei ore la poartă?

Soția: Cu doamna Manoliu, care n-avea timp să intre în casă.

5. Citiți și traduțeți:

O plimbare prin Praga (Partea întâi)

Černý: Să facem o plimbare prin Praga!

Jianu: Cu mare plăcere! Tocmai voiam să vă rog să-mi arătați puțin orașul.

Černý: Propun să începem cu piața Václav. De fapt nu e o piață, ci un bulevard larg, pe care se găsesc numeroase magazine, cinematografe, hoteluri, restaurante și cafele. Iată că am ajuns la Muzeul Național. De aici o să mergem pînă la Teatrul Național.

Jianu: Cînd a fost construit Teatrul Național?

Černý: Între anii 1868 și 1881. Suma necesară construirii lui a fost strînsă printr-o colectă. — Mergem pe jos sau luăm metroul?

Jianu: Prefer să mergem pe jos.

Černý: Sîntem pe malul Vltavei. Pe celălalt mal se află cartierul Malá Strana, iar mai sus, Hradčany.

Jianu: Cum ajungem acolo?

Černý: Mergem pe chei pînă la podul Carol, care se vede în dreapta. E cel mai vechi pod din Praga.

Jianu: Să ne oprim puțin! Aș vrea să fac cîteva fotografii.

Černý: Cum vă place piața aceasta? Se zice că e unul dintre cele mai frumoase locuri din partea veche a orașului.

Jianu: Ce statuie e aceasta?

Černý: E statuia regelui Carol al IV-lea, întemeietorul universității din Praga. — Acum să trecem peste pod!

Jianu: O clipă, vă rog. Vreau să fotografiez statuia.
(Va urma.)

6. Citiți și traduțeți:

O expoziție

Ieri la Palatul Culturii din Iași, în sala de artă românească contemporană a Muzeului de artă plastică, a avut loc deschiderea unei expoziții de artă plastică. Expoziția cuprinde un număr de 119 lucrări de pictură, grafică și sculptură expuse de 45 de artiști din Moldova.

7. Învățați pe dinafară:

Plecăm în noaptea de marți
spre miercuri.

Mi s-a făcut negru în fața
ochilor.

E ca un făcut!

Ce să mai vorbim!

Trenul ne-a plecat de sub
nas.

Nu contează.

N-au intrat zilele în sac.

Acum două luni am fost
la Tîrgul internațional
de la Brno.

Lucrez aici de un an de
zile.

E a cincea roată la car.

Odjíždíme v noci z úterý na
středu.

Zatmělo se mi před očima.

To je jako z udělání!

Darmo mluvit!

Vlak nám ujel před nosem.

Na tom nesejde.

Zítřka je také den.

Před dvěma měsíci jsem byl
na brněnském veletrhu.

Pracuji tu už rok.

Je pátým kolem u vozu.

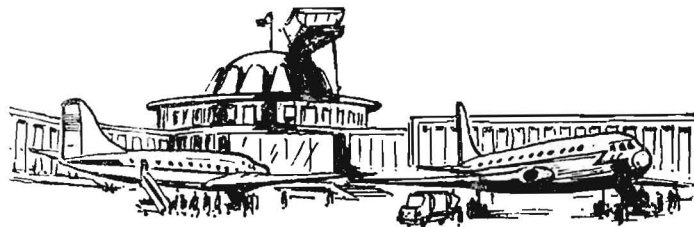
LECȚIA A DOUĂZECI ȘI NOUA

29

PLECAREA LUI KAREL DVOŘÁK LA PRAGA

Sederea lui Karel Dvořák la București s-a terminat. El se întoarce acasă cu avionul. Iată-l pe aeroportul internațional Otopeni, dîndu-și bagajele la cîntărit. Fiecărui pasager i se permite să transporte gratuit douăzeci de kilograme de bagaje. Avînd excedent, Dvořák trebuie să plătească o taxă suplimentară.

La Otopeni se întretaie numeroase linii aeriene. Tot timpul vezi avioane aterizînd sau decolînd. Avionul de Praga întirzie. Karel stă de vorbă cu persoanele care îl conduc.

— Ați mai călătorit cu avionul? il întreabă unul dintre tovarăși pe Karel.

— Da, am zburat de mai multe ori.

— Și cum suportați zborul?

— În general bine. Numai la decolare și la aterizare simt uneori o ușoară greață.

— Golurile de aer nu vă sperie?

— Nu, deși îți dau o senzație neplăcută, firește.

În sfârșit apare avionul așteptat. Pe aripi are literele YR.*) Pe fuzelajul lui scrie TAROM.

Karel Dvořák își ia rămas bun de la cei ce l-au condus pînă la aeroport, le mulțumește pentru micile lor cadouri, și se urcă în avion. Motoarele încep să huruie. Avionul își ia zborul și curînd se ridică la o mare altitudine. După o oră face escală la Budapesta, iar peste alte șaiszeci de minute va sosi la Praga.

aerian [a-erijan] (HZ 19) le-tecký

altitudine ž. výška

a apărea, apar, prič. apărut
objevit se

aripă, mn. č. -pi ž. křídlo

a ateriza, -zez přistávat

aterizare (HZ 12) ž. přistá-vání

Budapesta ž. Budapešť

a călători, -resc cestovat

cîntărit s. vážení; își dă ba-gajele la cîntărit dává si vážit zavazadla

a conduce, conduc, rozk. con-du!, prič. condus doprová-zet

curînd brzy

a decola, -lez startovat

decolare (HZ 12) ž. start
de mai multe ori vícekrát, ně-kolikrát

deși ačkoliv

escală ž. mezipřistání; a face
escală mít mezipřistání

excedent s. nadváha; přeby-tek

fuzelaj, mn. č. -je s. trup

gol, mn. č. -luri s. prázdno;

gol de aer [a-er] vzdušná

jáma

gratuit [gratujit] zdarma

greață ž. žaludeční nevolnost

a hurui [hurui], 3. os. huruie

hřmít, rachotit

iată vida; iată-l vida ho

internațional [internaci-onal]

mezinárodní

în general celkem (vzato)

a întîrzia [intîrzi-a], întîrzi-l

být opožděn, mít zpoždění

a se întîrzia, 3. os. se între-taie (HZ 5) protínat se

linie [linyje] ž. linka, trať

literă ž. písmeno

a lua: a-și lua rămas bun de

la cineva rozloučit se s ně-kým

motor, mn. č. -re (HZ 3) s.

motor

neplăcut (HZ 6) nepříjemný

numeros (HZ 3, HZ 16) četný

pasager m. cestující

a permite, permit, prič. per-mis, přech. permitînd (HZ

6) dovolovat

a scrie: scrie je napsáno

senzație [senzaci-e] ž. pocit;

îți dă o senzație neplăcută

působí nepříjemný pocit

sfîrșit: în sfîrșit konečně

a speria [sperija], sperii lekat

suplimentar dodatečný; taxă

suplimentară doplatek

ședere ž. pobyt

TAROM = Transporturile

aeriane române Rumunské

aerolinie

a se termina, 3. os. se ter-mină končit

a transporta, transport, 3. os.

transportă (HZ 6) dopravo-vat, přepravovat

uneori [une-or] někdy

zbor, mn. č. -ruri s. let; a-și

lua zborul vzlétat

a zbura, zbor (HZ 8, HZ 9)

letět

MLUVNICE

1. Sloveso „a încuia“

Slovesa I. třídy, která se časují podle vzoru *a ajuta* (viz lekci 5) a mají před infinitivním zakončením samohlásku + *i*, nepřipínají v 2. os. jedn. č. žádnou koncovku, ve 3. os. obou čísel mají koncovku *-e* a v 1. os. mn. č. *-em*:

a încuia zamykat

încui

încui

încuie

încuiem

încuiați

încuie

încuie!

încuiați!

3. os. *konjunktivu*: să încuie

přechodník: încuind*)

podst. jméno slovesné: încuiere

*) [inkujind]

*) [igrek re]. Mezinárodní poznávací značka rumunských letadel.

Je-li před infinitivním zakončením souhláska + i, je toto i též v 1. a 2. os. jedn. č. a v přechodníku:

a *întîrzia* být opožděn, mít zpoždění

<i>întîrzi*</i>	<i>întîrziem</i>	<i>întîrzie!</i>
<i>întîrzi*</i>	<i>întîrziați</i>	<i>întîrziați!</i>
<i>întîrzie</i>	<i>întîrzie</i>	

3. os. konjunktivu: *să întîrzie*

přechodník: *întîrziind***)

podst. jméno slovesné: *întîrziere*

2. Pořádek slov

V rumunštině stojí přídavná jména zpravidla za podstatnými jmény. Jen při zvláštním zdůraznění se kladou některá z nich také před podstatná jména: *bun vin* dobré víno, *frumoasă fată* hezké děvče, *mare altitudine* veliká výška.

Někdy se význam přídavného jména mění podle jeho postavení: o *carte nouă* nová kniha (nedávno vyšlá), ale: o *nouă carte* nová kniha (jiná, další); *un cadou mic* malý dárek (malých rozměrů), ale: *un mic cadou* malý dárek (málo významný).

3. Skloňování třetího stupně přídavných jmen

Třetí stupeň přídavných jmen může stát jak před podstatným jménem, tak za ním***). V obou případech se skloňuje stejně:

jedn. č.

1., 4. pád	<i>cel mai bun prieten</i>	<i>prietenul cel mai bun</i>
2., 3. pád	<i>celui mai bun prieten</i>	<i>prietenului celui mai bun prieten</i>

*) [întîrzi]

**) [întîrzi-ind]

***) Viz lekci 16, mluvnické výklady bod 2.

mn. č.

1., 4. pád	<i>cei mai buni prieteni</i>	<i>prietenii cei mai buni prieteni</i>
2., 3. pád	<i>celor mai buni prieteni</i>	<i>prietenilor celor mai buni prieteni</i>

jedn. č.

1., 4. pád	<i>cea mai mare cameră</i>	<i>camera cea mai mare</i>
2., 3. pád	<i>celeii mai mari camere</i>	<i>camerei celeii mai mari camere</i>

mn. č.

1., 4. pád	<i>cele mai mari camere</i>	<i>camerele cele mai mari camere</i>
2., 3. pád	<i>celor mai mari camere</i>	<i>camerelor celor mai mari camere</i>

Předložka *pe* se objevuje ve 4. pádě tehdy, jde-li o podstatné jméno, které označuje osobu a stojí za přísudkovým slovesem, anebo je-li třetího stupně přídavného jména užito samostatně:

<i>Eu duc cel mai greu geamantan.</i>	Já (po)nesu nejtěžší kufr.
<i>Eu îl duc pe cel mai greu. La mare i-am înlînit pe cei mai mulți străini.</i>	Já (po)nesu ten nejtěžší. U moře jsme potkali cizinců nejvíce.
<i>La mare i-am înlînit pe cei mai mulți. Cel mai greu geamantan îl duc eu.</i>	U moře jsme jich potkali nejvíce. Nejtěžší kufr (po)nesu já.
<i>Pe cel mai greu îl duc eu. Pe cei mai mulți i-am înlînit la mare.</i>	Ten nejtěžší ponesu já. Nejvíce jsme jich potkali u moře.

Stojí-li podstatné jméno označující osobu před slovesem, předložka *pe* se objevuje pouze tehdy, jde-li o někoho (např. z určité skupiny), o kom už byla v hovoru zmínka. Srov.

Cei mai mulți străini i-am întâlnit la mare. Nejvíce cizinců jsme potkali u moře.

Pe cei mai mulți străini i-am întâlnit la mare. Nejvíce těch cizinců jsme potkali u moře.

4. Skloňování číslovek řadových

Primul, prima, primii, primele (první) se skloňují jako podstatná jména s určitým členem (2., 3. pád *primului, primei, primilor, primelor*).*)

Ostatní řadové číslovky skloňujeme pomocí ukazovacího členu**) a předložky *de*. Ukazovací člen a předložka *de* mohou být i v 1. a 4. pádě:

1., 4. pád (*cel de-)* *al doilea* (*cea de-)* *a doua*
jucător *stație*

2., 3. pád *celui de-al doilea* *celei de-a doua*
jucător *stații*

Stojí-li řadová číslovka za podstatným jménem (*jucătorul al doilea, stația a doua*), zůstává beze změny (2., 3. pád *jucătorului al doilea, stației a doua*).

Předložka *pe* se objevuje ve 4. pádě tehdy, jde-li o podstatné jméno označující osobu, anebo je-li řadové číslovky užito samostatně:

N-am putut să deschid al doilea geamantan. Nemohl jsem otevřít druhý kufr.

N-am putut să-l deschid pe al doilea. Nemohl jsem otevřít (ten) druhý.

La Constanța facem a treia oprire. V Konstanci uděláme třetí zastávku.

La Constanța o facem pe a treia. V Konstanci uděláme třetí.

Při převráceném pořádku slov se předložka *pe* neobjevuje před samostatně užitou řadovou číslovkou rodu ženského, která zastupuje neživotné podstatné jméno:

*) Viz lekci 12, mluvnické výklady bod 1. Srov. lekci 15, mluvnické výklady bod 2.

**) Srov. lekci 24, mluvnické výklady bod 3.

Pe primul coleg l-am întâlnit în oraș. Prvního kolegu jsme potkali ve městě.

Pe primul l-am întâlnit în oraș. Prvního jsme potkali ve městě.

Al doilea geamantan n-am putut să-l deschid. Druhý kufr jsem nemohl otevřít.

Pe al doilea n-am putut să-l deschid. (Ten) druhý jsem nemohl otevřít.

A treia oprire o facem la Constanța. Třetí zastávku uděláme v Konstanci.

ale:

A treia o facem la Constanța. (Tu) třetí uděláme v Konstanci.

5. Předjímání předmětu

Větný předmět stojící za přísudkovým slovesem bývá vyjádřen už předem nepřízvučnými tvary osobních a zvrtných zájmen. Jeho předjímání je nutné – je-li předmětem věty 3. pád osobního nebo zvrtného zájmena:

Trebuie să-i scriem și ei. Musíme napsat také jí.

– je-li předmětem věty zájmeno osobní, přivlastňovací, ukazovací, *toți (toate), amindoi (amindouă)*, jež tvoří 4. pád pomocí předložky *pe*:

Te căutăm pe tine. Hledáme tebe.

Ia-le pe ale noastre! Vezmi si (ty) naše!

Unde le-ați cumpărat pe acestea? Kde jste koupila tyhle?

N-o vreau pe aceasta, o vreau pe aceea. Nechci tuhle, chci tamtu.

Citiți-o pe aceasta! Prečtěte si tuhle!

Dați-mi-l pe celălalt! Dejte mi ten druhý!

L-ai văzut pe cel ce a venit primul? Viděls toho, který přišel první?

**Le-am luat pe toate.
Roagă-i pe amândoi!**

Vzal jsem si je všechny.
Popros oba!

Jeho předjímání není nutné, ale časté, je-li jím
– 3. pád podstatného jména nebo zájmena (kromě osobního) označující osoby:

Trebuie să(-i) dau un telefon tovarășului Ionescu.

Musím (za)telefonovat soudruhu Ionescovi.

(I-)am cerut unei vinzătoare să-mi facă bonul.

Požádal jsem jednu prodavačku, aby mi napsala bloček.

Scrie(-le) și celorlalți!

Napiš také ostatním!

(Le-)a plăcut tuturor?

Libilo se to všem? Chutnalo to všem?

Předmět ve 3. pádě není předjímán, jestliže by se před ním mělo objevit spojení nepřízvučného osobního zájmena v 3. pádě s *mă, ne, vă*, nebo spojení *ți te, vi te, și te, și se*. Př.: *Ne adresăm dumneavoastră cu o rugămintă.**) Obracíme se na vás s prosbou.

– podst. jméno tvořící 4. pád pomocí *pe:***)

(Îl) cunoașteți pe tovarășul Ionescu?

Znáte soudruha Ionesca?

O să (le) întreb pe toate colegele.

Zeptám se všech kolegyně.

EXERCITII

1. Citiți și traduceți:

Intr-un magazin alimentar

Pe la ora cinci, magazinul e plin de cumpărători. În raionul cu autoservire se vînd conserve, zahăr, dulciuri, făină, paste făinoase, băuturi spirtoase și altele. Din celălalt

*) Místo: **Vi ne adresăm dumneavoastră ...**

**) Srov. lekci 5, mluvnické výklady bod 2.

raion poți cumpăra diferite mezeluri, pește proaspăt, pline albă sau neagră, brînzeturi și unt.

Ajungînd la casă, spun:

– 200 de grame de salam de Sibiu.

Plătesc și primesc bonul. Apoi stau la coadă și cînd îmi vine rîndul, cer:

– 200 de grame de salam de Sibiu.

– Felii sau întreg? mă întrebă vînzătorul.

– Tăiat subțire, vă rog, răspund eu.

Vînzătorul tale salamul, îl cîntărește, îl împachetează și-mi dă pachetul în schimbul bonului.

2. Traduceți în limba română:

1. Cestujete rád(a) letadlem?
2. Ne. Dávám přednost vlaku.
3. Teď letíme nad Karpaty.
4. Jak se jmenuje to město, které je vidět dole?
5. Blížíme se k Budapešti.
6. Pod námi je Dunaj.
7. Prosím vás, řekněte letušce, aby mi přinesla kávu.
8. Praha má letecká spojení s padesáti městy v Evropě, Asii, Africe a Americe.
9. Než se vrátím, můžeš se dívat na tyhle fotografie.
10. Musíme se učit. Zkoušky se blíží.
11. Ve výkladních skříních jsou vystaveny knihy nejlepších rumunských spisovatelů.
12. Který je váš oblíbený spisovatel?
13. Tohle je budova největšího obchodního domu v Bukurešti.
14. Stavba největší přehrady v Rumunsku skončila v roce 1971.
15. Náš závod byl postaven v letech třetí pětiletky.
16. Studujeme usnesení XI. sjezdu Rumunské komunistické strany, který se konal v listopadu 1974.
17. Nejzajímavější věci jsem viděl v archeologickém muzeu.
18. Nejhezčí pohlednice (si) koupil váš syn.
19. Ty nejhezčí (si) koupil v Konstanci.
20. První zápas jsem viděl na stadióně.
21. Druhý jsem sledoval v televizi.
22. Jestli sis zapomněl cigarety, vezmi (si ty) moje!
23. Ukažte nám tu druhou vázanku!
24. Ukažte mi tu druhou!

25. Na koho se mám obrátit?
26. Hraje na nějaký hudební nástroj?
27. Hraji trochu na housle a na klavír.

3. Citiți și traduceți:

O plimbare prin Praga (Partea a doua)

Cerný: Acum sîntem pe strada Neruda. În stînga vedeți clădirea Ambasadei Republicii Socialiste România.

Jianu: Mai avem mult pînă la Hradčany?

Cerný: Aproape că am ajuns.

Jianu: Ce priveliște frumoasă!

Cerný: De aici avem o vedere generală asupra orașului. În dreapta se află fosta mănăstire Strahov, unde e instalat în prezent Muzeul literaturii cehe. Merită să fie vizitat. Sub noi se vede biserica Sfîntul Nicolaie, construită în stil baroc. O vedeți?

Jianu: O văd. Dar ce se conturează pe stînga aceea de pe malul Vltavei?

Cerný: Sînt turnurile bisericii din vechea cetate Vyšehrad. Acolo în cimitirul de lîngă biserică, sînt înmormîțați cei mai însemnați oameni de cultură din țara noastră, printre care scriitorii Némcová, Neruda și Čapek și compozitorii Smetana și Dvořák.

Jianu: Dacă nu mă înșel, acolo, mai în stînga, se vede Primăria Orașului vechi și Turnul pulberăriei.

Cerný: Da, aveți dreptate. — Acum intrăm în castelul Hradčany, deasupra căruia flutură pavilionul președintelui republicii. În curtea palatului o să vedem catedrala Sfîntul Vít, cea mai mare biserică în stil gotic din Cehoslovacia. Apoi o să vizităm sala Vladislav, care datează din secolul al cincisprezecelea și celelalte monumente istorice aflate aici.

Jianu: Sînteți un ghid excelent!

4. Odpovězte ústně a písemně na tyto otázky:

Cu ce se întoarce Karel acasă?

Ce face cu bagajele?

De ce trebuie să plătească o taxă suplimentară?

Ce se întretaie pe aeroportul internațional Otopeni?

Care avion întîrzie?

Cu cine stă de vorbă Karel?

Ce îl întreabă unul dintre tovarăși?

Cum suportă Dvořák zborul?
Ce litere are avionul pe aripi?
Ce scrie pe fuzelajul lui?
De la cine își ia Karel rămas bun?
La ce altitudine se ridică avionul?
Unde face escală?
Peste cîte ore va sosi la Praga?

5. Traduceți în limba română:

1. Kdy jste cestoval poprvé letadlem?
2. Jak jste snášel let?
3. Při startu a při přistávání jsem cítil lehkou nevolnost.
4. Vzdušné jámy mě nelekejí, ačkoli v člověku vyvolávají nepříjemný pocit.
5. Musím si dát zvážít zavazadla.
6. Musím platit příplatek?
7. Letadlo do Prahy je opožděno.
8. Musíme se rozloučit.
9. Motory začínají hřmít.
10. Cesta z Bukurešti do Prahy trvá jen dvě hodiny.

6. Să ridem puțin

- Vino, îi spune muștei păianjenul, să te învâț să țeși.
- Mulțumesc, răspunde musca, prefer să zbor.

7. Învățați pe dinafară:

Pe ce pariem?

Iertați-mă că am întîrziat.

Nu mă pot tăia în patru.

Puneți-vă centura de siguranță.

Nu vă speriați!

Dacă e bal, bal să fie.

Oč se vsadíme?

Promiňte mi, že jsem se opozdil.

Nemohu se rozkrájet.

Připoutejte se! (v letadle, v autě)

Nelekejte se!

Když už, tak už.

O SCRISOARE

Praga, 7 octombrie 19..

Stimate tovarășe Deleanu,

Vă rog să nu-mi luați în nume de rău faptul că abia astăzi răspund la scrisoarea dumneavoastră. Vă asigur că nu v-am uitat. Aș fi vrut să vă scriu mai de mult, însă n-am putut din cauza unor probleme urgente pe care trebuia să le rezolv. Vă închipuiți, desigur, câte lucruri trebuie făcute după o lipsă mai îndelungată de acasă! Deși mai am destule treburi de rezolvat, totuși nu vreau să mai amîn trimiterea acestor rinduri.

Îmi amintesc cu plăcere de timpul petrecut în România, unde m-am simțit foarte bine. În primul rînd datorită oamenilor cu care am avut de a face, atît la București cît și pe litoral. Să fi fost alții, poate că nu m-aș fi întors acasă cu aceleași impresii de neuitat.

Țin să vă mulțumesc din inimă pentru ajutorul pe care mi l-ați dat în tot timpul șederii mele în țara dumneavoastră. La rîndul meu, o să vă stau la dispoziție cînd o să veniți în Cehoslovacia.

M-aș bucura să aflu ce mai faceți dumneavoastră și familia dumneavoastră. Cum stați cu sănătatea?

Vă rog să-mi scrieți dacă vă trebuie ceva de aici.

În încheiere vă cer încă o dată scuze pentru întîrirea acestui răspuns și vă rog să transmiteți salutarile mele familiei dumneavoastră și tuturor colegilor dumneavoastră pe care i-am cunoscut.

Cu salutări prietenești

Dvořák

P.S. Pe la sfîrșitul acestei săptămîni vă trimit fotografiile pe care le-am făcut împreună la București.

abia teprve; sotva
a afla, aflu dovědět se
a amina, amîn (HZ 18) odlo-
žit (na později)
a asigura, asigur ujištovat
atît ... cît și ... jak ... tak ...
a avea: a avea de a face cu
cineva mît co činit s ně-
kým
cînd až
a cunoaște: pe care i-am cu-
noscut které jsem poznal
cu plăcere rád
desigur zajisté
de neuitat [ne-ujtat] nezapo-
menutelný
dispoziție [dyspozicije] ž. dis-
pozice; la dispoziție k dis-
pozici
fapt, mn. č. -te s. skutek; fap-
tul că to, že
inimă, mn. č. -mi ž. srdce;
din inimă srdečně
încheiere ž. závěr; în înche-
iere na závěr, závěrem
a-și închipui [ink'ipuji], îmi
închipui představit si
îndelungat (HZ 6) dlouhý
(dlouho trvající)
lipsă ž. nepřítomnost

a lua: a-l lua în nume de rău
mît někomu za zlé
mult: mai de mult už delší
dobu
petrecut (HZ 6) strávený
problemă ž. otázka, záležitost
răspuns, mn. č. -suri s. odpo-
věď
a rezolva, rezolv, 3. os. rezol-
vā vyřizovat, řešit; de re-
zolvat k vyřízení
rînd: la rîndul meu já také
scuze ž. mn. č. omluvy; a-i
cere scuze žádat někoho
o prominutí
a sta: cum stați cu sănătatea?
co dělá vaše zdraví?
stimat (HZ 6) vážený
totuși přesto
a transmite, transmit, přič.
transmis, přech. transmi-
tînd (HZ 6) vyříditi (např.
pozdrav)
treabă, mn. č. treburi ž. věc,
záležitost
trimitere ž. odeslání
a ține: țin să vă mulțumesc
chci vám poděkovat
urgent, ž. urgentă (HZ 6) na-
léhavý

MLUVNICE

1. Skloňování zeměpisných jmen

Jména zemí, měst, řek apod. zakončená souhláskou připínají člen **-ul** a skloňují se jako ostatní podstatná jména:

1., 4. pád <i>Brașovul</i>	<i>Oltul</i>
2., 3. pád <i>Brașovului</i>	<i>Oltului</i>

Zeměpisná jména rodu ženského se skloňují jako ostatní podstatná jména s určitým členem:

1., 4. pád <i>Constanța</i>	<i>Dunărea</i>
2., 3. pád <i>Constanței</i>	<i>Dunării</i>

Poznámky: Zeměpisná jména končící **-ca**, **-ga** mají v 2., 3. pádě koncovku **-câi**, **-gâi**: *Praga* – 2., 3. pád *Pragăi*.*)

Po předložkách pojících se se 4. pádem zůstává určitý člen u jmen rodu ženského: *la Constanța, spre Praga, în România***. U jmen končících souhláskou jen v případě, že mají bližší určení: *în Brașov* (v Brašově), ale: *în Brașovul de azi* (v dnešním Brašově).

Jména měst zakončená **-i** (např. *București*) připínají v současné rumunštině (zvláště hovorové) člen **-ul** (*Bucureștiul****)) a skloňují se jako podstatná jména v jedn. č. (2., 3. pád *Bucureștiului*).

2. Ukazovací zájmena „acest, acel“

Zájmena **acest** (tento) a **acel** (onen) se užívají spíše v psaném jazyce. Stojí před podstatnými jmény a skloňují se takto:

jedn. č.	mn. č.
1., 4. pád <i>acest, acel</i> <i>om</i>	1., 4. pád <i>acești, acei</i> <i>oameni</i>
2., 3. pád <i>acestui, acelui</i> <i>om</i>	2., 3. pád <i>acestor, acelor</i> <i>oameni</i>

*) Viz lekci 14, mluvnické výklady bod 2.

**) Výjimečně: *pe Dunăre, spre Dunăre* apod.

***) Místo: **-i** (*Bucureștii*).

jedn. č.

- 1., 4. pád *această, acea*
stradă
2., 3. pád *acestei, acelei*
străzi

mn. č.

- 1., 4. pád *aceste, acele*
străzi
2., 3. pád *acestor, acelor*
străzi

Předložka *pe* se objevuje ve 4. pádě jen tehdy, jde-li o podstatné jméno označující osobu.

Stojí-li *acest* + podstatné jméno nebo *acel* + podstatné jméno před přísudkovým slovesem, musí být opakováno nepřízvučnými tvary osobních zájmen:

Aceste cărți le-am citit. Tyto knihy jsem četl.

3. Konjunktiv minulý

Konjunktiv minulý se tvoří u všech rumunských sloves pravidelně. Je složen ze spojky **să** + **fi** + přídělní významového slovesa a má jednotný tvar pro všechny osoby:

<i>a ajuta:</i>	<i>(eu, tu, el, ...)</i>	să fi ajutat
<i>a vorbi:</i>	<i>(eu, tu, el, ...)</i>	să fi vorbit

Pokud nelze osobu pochopit ze souvislosti, je třeba ji vyjádřit zájmenem nebo podstatným jménem.

Konjunktiv minulý se užívá hlavně místo podmiňovacího způsobu minulého k vyjádření pochybnosti a po *fără*:

<i>Să fi fost altcineva, s-ar fi supărat.</i>	Kdyby to byl býval někdo jiný, byl by se zlobil.
<i>Să fi luat cheia ginerele nostru?</i>	Že by byl vzal klíč náš zeť?
<i>Nu cred să mă fi căutat cineva.</i>	Nemyslím, že by mě byl někdo hledal.
<i>A plecat fără să-și fi luat rămas bun.</i>	Odešel, aniž se rozloučil.

Také konjunktiv přítomný lze užít místo podmiňovacího způsobu přítomného:

<i>M-aș bucura să aflu ce mai faceți.</i>	Byl bych rád, kdybych se dověděl, jak se vám daří.
---	--

4. Zkracování trpného rodu*)

Za slovesem *a trebui* vynecháváme zpravidla *să fie* ve 3. os. obou čísel trpného rodu:

<i>Bolnavul trebuie dus la spital.</i>	Nemocný musí být převezen do nemocnice.
<i>Locurile la avion trebuie reținute cu cel puțin o săptămână înainte.</i>	Místa v letadle je třeba zamluvit nejméně týden napřed.

5. Spojení „de“ + přičestí

Všimněme si, jak překládáme do češtiny spojení *de* + přičestí:

<i>Mai am destule treburi de rezolvat.</i>	Mám ještě dost věcí k vyřízení.
<i>E apă de băut?</i>	Je to pitná voda?
<i>Unde e vagonul de dormit?</i>	Kde je lůžkový vůz?
<i>Sint două ore de mers cu mașina.</i>	Jsou to dvě hodiny jízdy autem.
<i>E ușor de spus, dar greu de făcut.</i>	To se lehko řekne, ale těžko udělá.

6. Spojovací výraz „cîm ... tîm ...“

Do rumunštiny překládáme tento výraz *cu cît ... cu atît* ...:

Cîm rychleji, tîm lépe.	<i>Cu cît mai repede, cu atît mai bine.</i>
Cîm více nových rumunských slovíček se naučíte, tîm snadněji budete moci mluvit rumunsky.	<i>Cu cît veți învăța mai multe cuvinte românești noi, cu atît mai ușor veți putea vorbi românește.</i>

*) Viz lekci 14, mluvnické výklady bod 6.

EXERCITII

1. Traduceți în limba română:

1. Vážený soudruhu inženýre, děkuji Vám za Váš dopis.
2. Těší mě, že si rád vzpomínáte na dobu strávenou v Československu.
3. Jak já, tak moje manželka vám posíláme mnoho srdečných pozdravů.
4. Vaše pozdravy jsem vyřídil všem kolegům, kteří Vás znají.
5. Musel jsem vyřizovat mnoho naléhavých otázek, a proto jsem Vám nemohl odpovědět dříve.
6. Mám k vám prosbu.
7. Nemohl byste mi poslat gramofonovou desku s Rumunskými rapsodiemi od G. Enesca?
8. Čím více je posloucháme, tím více se nám líbí.
9. Nahrál jsem si je na magnetofonový pásek, ale chtěl bych mít i tu desku.
10. Poslal bych vám za to, co byste si odtud přál.
11. Jak soudruh Ionescu, tak soudruh Deleanu mluví velmi dobře česky.
12. Pozvali jak mne, tak ostatní členy delegace.
13. Každý den čtu jak *Scinteiu*, tak *Informația Bucureștiului*.
14. Čím více se blíží zkoušky, tím lépe se musíme připravovat.
15. Na ulicích Prahy potkává člověk mnoho cizích turistů.
16. Víte, že v roce 1869 navštívil český spisovatel Jan Neruda Bukurešť?
17. Jste vždycky vítán.
18. Musel jsem odložit svou cestu, protože jsem čím dál tím víc zaneprázdněn.
19. Že by byl on řekl něco takového?

2. Naučte se těmto oslovením a závěrečným obrátům:

Dragă prietene! Milý příteli!
Dragă prietenă! Milá přítelkyně!
Dragi colegi! Milí kolegové!
Stimate domnule profesor! Vážený pane profesore!
Stimată doamnă Ionescu! Vážená paní Ionescová!
Stimați prieteni! Vážení přátelé!
Cu salutări prietenești S přátelskými pozdravy

Cu cele mai bune urări S práním všeho dobrého
 Te salută Zdraví tě
 Cu (deosebită) stimă V (hluboké) úcty
 În aşteptarea răspunsului dv. vă salut Očekávám Vaši od-
 pověď a zdravím Vás
 Vă rog să primiţi asigurarea înaltei mele consideraţii Pri-
 jměte prosím výraz mé hluboké úcty
 Vă rog să transmiteţi omagiile mele soţiei dv. Vyřídte pro-
 sím mé poručení Vaší paní

3. Odpovězte ústně a písemně na tyto otázky:

Cui îi scrie Karel Dvořák?
 De ce răspunde abia astăzi la scrisoarea lui?
 Cum s-a simţit Karel în România?
 Datorită cui?
 Cu ce impresii s-a întors Karel acasă?
 Pentru ce îi mulţumeşte tovarăşului Deleanu?
 Când o să-i stea la dispoziţie?
 Ce ar vrea să afle Karel?
 Ce îl roagă Karel pe tovarăşul Deleanu?
 Când o să-i trimită fotografiile făcute la Bucureşti?

4. Traduceţi în limba română:

1. Prosím Vás, nemějte mi za zlé, že Vám píšu teprve dnes.
2. Měl jsem k vyřizování mnoho věcí.
3. Z Rumunska jsem se vrátil s nezapomenutelnými do-
jmy.
4. Chci Vám poděkovat za pomoc, kterou jste mi poskytl.
5. Napište mi, prosím, jak se daří Vám a Vaší rodině.
6. Byl bych rád, kdybyste přijel(i) do Československa.
7. Jestliže přijedete do Prahy, budu Vám k dispozici.
8. Pošlete mi ty fotografie od moře?
9. Potřebujete něco odtud?
10. Závěrem Vás prosím, abyste vyřídil mé pozdravy své
rodině.

5. Să ridem puţin

— Şi soţul tău e distrat?
 — Ceva de necrezut. Închipuie-ţi! Săptămîna trecută a
 plecat la pescuit şi mi-a adus un iepure; ieri a fost la vi-
 nătoare şi mi-a adus un peşte.

6. Citiţi şi traduceţi:

A fi patriot nu e un merit, e o datorie.
 (George Topîrceanu*), 1886—1937)

Talentul nu e o profesiune.
 (George Călinescu**), 1899—1965)

7. Învăţaţi pe dinafară:

Trebuie văzut.
 Am rămas cu amintiri fru-
 moase din România.
 Cite nu sînt de făcut!

N-avem timp de pierdut.
 Nu e de lepădat.
 Rămîne de văzut!

To se musí vidět.
 Mám na Rumunsko hezké
 vzpomínky.
 Kolik je toho třeba udělat! Co
 všechno je třeba udělat!
 Nemáme času nazbyt.
 To není k zahazení.
 To se (ještě) uvidí.

*) Rumunský básník.

**) Známý rumunský literární historik a kritik, spisovatel
 a novinář.

Romanul „Străinul“ de Titus Popovici are ca subiect evenimentele petrecute într-un oraș transilvănean pe la sfârșitul ultimului război mondial. În fragmentul care urmează, autorul prezintă amintirile lui Andrei Sabin, unul dintre eroii principali ai romanului.

Era pace, războiul se terminase, viața putea începe din nou. Uneori parcă nu-i venea să creadă; privea în jur, căutând să surprindă ceva nou în expresia oamenilor, un corespondent al bucuriei lui. Acum douăzeci de zile stătuseră cu toții în fața aparatului de radio, care anunța eliberarea Parisului. Ascultau, chinuți de neliniște. Fiecare se gîdea: dar cu noi ce o să fie? În aceeași noapte, notarul Meliuță, beat de fericire, le bătuse cu pumnul în geam:

— Pace! Sculați-vă, pentru Dumnezeu, e pace! S-a semnat pacea!

Iar după el, la vreo jumătate de ceas, în timp ce Andrei răsucea butonul aparatului, căutînd să capete o confirmare printre pîrîiturile, cîntecele și discursurile ce se întretaiau în văzduh, Scarlat năvălise în casă cu părul vilvoi, în cămașă de noapte, peste care îmbrăcase în pripă vestonul militar:

— ... A căzut, a căzut Vavilonul cel mare! E paaaace!

acum: acum douăzeci de zile
před dvaceti dny
amintire ž. vzpomínka
a anunța, anunț oznamovat
autor [a-utor] m. autor
beat (HZ 13, HZ 6) opojený;
opilý
bucurie [bukurije] ž. radost
buton, mn. č. -ne (HZ 3) s.
knoflík (přístroje)
a cădea, cad, rozk. cazi!, přič.
cázut, přech. cázind (HZ 4)
padnout
a căpăta, capăt (HZ 5, HZ 7,
HZ 6) dostat
ceas: la vreo jumătate de
ceas asi za půl hodiny
chinuit [k'inujit] (HZ 6) mu-
čený
cîntec, mn. č. -ce s. píseň
confirmare (HZ 12) ž. potvr-
zení
corespondent s.: un correspon-
dent al bucuriei lui něco,
co by odpovídalo jeho ra-
dosti
discurs, mn. č. -suri s. projev,
proslov
dumnezeu m. bůh; pentru
dumnezeu! proboha!
eliberare (HZ 12) ž. osvobo-
zení
erou m. hrdina
eveniment, mn. č. -te s. udá-
lost
expresie [ekspresije] ž. výraz
fragment, mn. č. -te s. úry-
vek
geam, mn. č. -muri s. okenní
tabule
a se gîndi, mă -desc myslet si
militar vojenský

a năvăli, -lesc vpadnout
neliniște ž. neklid
noapte, mn. č. -pți (HZ 21,
HZ 6) ž. noc; de noapte
noční
notar m. obecní tajemník
pace ž. mír
parcă jakoby
Paris s. Paříž
păr m. vlasy (v češtině mn.
č.!)
petrecut (HZ 6) k němuž do-
šlo
pîrîitură [pîrîjitură], mn. č.
-ri ž. praskání
a prezenta, prezint (HZ 22,
HZ 6) uvádět; předvádět
principal hlavní
pripă ž. spěch, chvat
pumn m. pěst
a răsuci, -cesc (ceva) kroutit,
točit (něčím)
război, mn. č. -ie (HZ 3) s.
válka
roman, mn. č. -ne s. román
a semna, -nez podepsat
subiect, mn. č. -te s. námět
a surprinde, surprind, přič.
surprins, přech. surprin-
zind (HZ 4) zachytit; pře-
kvapit
transilvănean (HZ 13) sedmi-
hradský
a urma, -mez následovat
Vavilon s. Babel
văzduh s. ovzduší
a veni: nu-i venea să creadă
nechtělo se mu věřit
veston, mn. č. -ne (HZ 3) s.
(vojenská) blůza
vilvoi rozčuchaný

MLUVNICE

1. Zdůraznění přídavného jména

Přídavné jméno stojící za podstatným jménem může být zdůrazněno ukazovacím členem:

A căzut, a căzut Vavilonul Padl, padl veliký Baby-
cel mare!
Astăzi îmi pun cravata Dnes si vezmu tu novou
cea nouă. vázanku.

Spojení ukazovacího členu s přídavným jménem se skloňuje stejně jako ve tvarech 3. stupně přídavných jmen: 1., 4. pád *Vavilonul cel mare, cravata cea nouă*, 2., 3. pád *Vavilonului celui mare, cravatei celei noi* atd. U jmen historických osobností však zůstává v 2. a 3. pádě beze změny, např. *Ștefan cel Mare**, 2., 3. pád *lui Ștefan cel Mare*.

2. Čas předminulý (plusquamperfektum)

Slovesa I. třídy tvoří předminulý čas tak, že nahrazují zakončení svého přičestí (-at) koncovkami -asem, -aseși, -ase, -aserăm, -aserăți, -aseră:

a ajuta, přič. *ajutat*:

ajutasem	ajutaserăm
ajutaseși	ajutaserăți
ajutase	ajutaseră

Slovesa IV. třídy připínají koncovky -isem, -iseși, -ise, -iserăm, -iserăți, -iseră (končí-li přičestí -it) a -isem, -iseși, -ise, -iseram, -iserăți, -iseră (končí-li přičestí -iț):

a vorbi, přič. *vorbit*:

vorbisem	vorbiserăm
vorbiseși	vorbiserăți
vorbise	vorbiseră

*) Kníže Štěpán Veliký (1457–1504), jedna z nejvýznamnějších postav rumunských dějin.

a coborî, přič. *coborît*:

coborisem	coboriserăm
coboriseși	coboriserăți
coborise	coboriseră

Slovesa II. třídy, ta slovesa III. třídy, jejichž přičestí je zakončeno -ut, a slovesa a *ști* připínají koncovky -usem, -useși, -use, -userăm, -userăți, -useră:

a tăcea, přič. *tăcut*:

tăcusem	tăcuserăm
tăcuseși	tăcuserăți
tăcuse	tăcuseră

a crede, přič. *crezut*:

crezusem	crezuserăm
crezuseși	crezuserăți
crezuse	crezuseră

Podobně: *a ști*, přič. *știut* – *știusem, știuseși, ...*

Ta slovesa III. třídy, jejichž přičestí je zakončeno -s, připínají koncovky -sesem, -seseseși, -sesese, -seserăm, -seserăți, -seseră:

a merge, přič. *mers*:

mersesem	merseserăm
merseseși	merseserăți
mersese	merseseră

Nepravidelně tvoří plusquamperfektum tato slovesa:

a da:

dădusem	dăduserăm
dăduseși	dăduserăți
dăduse	dăduseră

<i>a sta:</i>	<i>stătusem</i> <i>stătuseși</i> <i>stătuse</i>	<i>stătuserăm</i> <i>stătuserăți</i> <i>stătuseră</i>
<i>a avea:</i>	<i>avusesem</i> <i>avuseseseși</i> <i>avusesese</i>	<i>avuseserăm</i> <i>avuseserăți</i> <i>avuseseră</i>
<i>a vrea:</i>	<i>vrusesem</i> <i>vruseseseși</i> <i>vrusesese</i>	<i>vruseserăm</i> <i>vruseserăți</i> <i>vruseseră</i>
<i>a fi:</i>	<i>fusesem</i> <i>fuseseseși</i> <i>fusesese</i>	<i>fuseserăm</i> <i>fuseserăți</i> <i>fuseseră</i>

Čas předminulý vyjadřuje děj, k němuž došlo před jiným dějem minulým:

<i>Era pace, războiul se terminase, viața putea începe din nou.</i>	Byl mír, válka skončila, život mohl znovu začít.
<i>Andrei și-a amintit cum stătuseră cu toții în fața aparatului de radio.</i>	Andrei si vzpomínal, jak stáli všichni před rozhlasovým přijímačem.

3. Skloňování „unul“

Neurčité zájmeno *unul* (jedn. č. m., s.), *una* (jedn. č. ž.), *unii* (mn. č. m.), *unele* (mn. č. ž., s.) znamená „jeden“, „některý“. Skloňuje se takto:

jedn. č.	mn. č.
1., 4. pád <i>unul</i> (m., s.) <i>una</i> (ž.)	1., 4. pád <i>unii</i> (m.) <i>unele</i> (ž., s.)
2., 3. pád <i>unuia</i> <i>uneia</i>	2., 3. pád <i>unora</i> <i>unora</i>

Cheile sînt ale unuia dintre noi. Ty klíče jsou jednoho z nás.

(Le) place numai unora. Líbí se to jen některým.
Numai unora le place. Jen některým se to líbí.

Předložka *pe* je ve 4. pádě tehdy, jde-li o někoho nebo něco z určité skupiny, o níž byla v hovoru zmínka:

<i>Am văzut unul.*)</i>	Viděli jsme jeden (jednoho).
<i>L-am văzut pe unul dintre ei.</i>	Viděli jsme jenoho z nich.
<i>Unul am văzut.**)</i>	Jeden jsme viděli.
<i>Pe unul dintre ei l-am văzut.</i>	Jednoho (Jeden) z nich jsme viděli.

4. Neurčité zájmeno „atît(a)“

Neurčité zájmeno *atît(a)* „tolik“ má v ženském rodě jedn. č. tvar *atîta* a v mn. č. *atîți(a)* (m.), *atîtea* (ž., s.):

<i>atît(a) timp</i>	tolik času
<i>atîta bere</i>	tolik piva
<i>atîți(a) bani</i>	tolik peněz
<i>atîtea îreburi</i>	tolik záležitostí

5. „De“ + infinitiv

Je-li infinitiv přívlastkem, musí mít před sebou předložku *de*:

<i>Cehoslovacia are posibilitatea de a folosi porturile românești.</i>	Československo má možnost užívat rumunské přístavy.
--	---

Hovorová řeč dává přednost konjunktivu: *Din păcate n-am posibilitatea să plec la mare.* Nemám bohužel možnost jet k moři.

*) Přízvuk je na slově *unul*.

**) Přízvuk je na konci věty (*am văzut*).

EXERCITII

1. Z úvodního textu 31. lekce vypište všechny tvary plusquamperfekta a určete jejich osobu, číslo a infinitiv, k němuž patří.

2. Odpovězte ústně a písemně na tyto otázky:

Cine e autorul romanului „Străinul”?
Ce subiect are romanul?
Cum se numește eroul principal al romanului?
Ce prezintă autorul în fragmentul pe care l-ați citit?
Unde stătuseră cu toții în noaptea de 23 spre 24 august 1944?
Cine le bătuse cu pumnul în geam?
Ce făcea Andrei?
Cum năvălise Scarlat în casă?

3. Traduceți în limba română:

1. Mají mnoho fotografií z Rumunska.
2. Někteří z nich nám ukazovali.
3. Koupil jsem si několik desek s Marií Tănaseovou*).
4. Já jsem (si) také jednu koupil.
5. Proč jsi nejedl hrušky?
6. Jednu jsem snědl.
7. Říkali to jednomu účastníku kongresu.
8. Říkal mi to jeden účastník kongresu.
9. Stalo se to před tím novým kinem.
10. Či je to modré auto?
11. Nemám bohužel příležitost mluvit rumunsky.
12. Konečně máme možnost si pohovořit.
13. V neděli jsme mluvili s jedním sportovcem, s nímž jsme se seznámili na Světovém festivalu mládeže.
14. Když jsme přišli do divadla, první jednání už začalo.
15. Znal jsem děj; vyprávěla mi ho jedna známá.
16. Sehnal jste ten česko-rumunský slovník, který vyšel v roce 1966?
17. Víte, že jsem ztratil ten zapalovač, který jsem si koupil v létě?

*) (1913–1963), známá zpěvačka, interpretku rumunské lidové hudby.

18. Tu báseň se naučil nazpaměť, ale zapomněl ji.
19. Prosím vás, odpovězte mi co nejdříve.
20. Kolik kostek cukru si přejete?

4. Citiți și traduceți:

Despre colaborarea economică dintre Cehoslovacia și România

Relațiile economice dintre Cehoslovacia și România se dezvoltă neconținut. În cadrul acestor relații se realizează un larg schimb de mărfuri și o intensă colaborare tehnicoștiințifică.

Republica Socialistă România exportă în Cehoslovacia energie electrică, păcură, ciment, produse chimice, autoca-mioane, autoturisme, tractoare, mașini agricole, utilaje petroliere și mașini-unelte. Cehoslovacia mai importă din România produse alimentare, ca fructe proaspete, conserve de legume, vin, carne și altele.

Republica Socialistă Cehoslovacă livrează României utilaje energetice, produse chimice, utilaje pentru industria metalurgică, autobuze, autoturisme, tramvaie, țesături, încălțăminte și bere. România mai importă din Cehoslovacia materii prime și semifabricate (cocs, laminate de oțel, malt, hamei).

Cehoslovacia ocupă locul al cincilea în comerțul exterior al Republicii Socialiste România.

Pe baza convențiilor încheiate, Cehoslovacia a colaborat la construirea în România a unor obiective industriale cum sînt: combinatul de celuloză din stuf de la Brăila, termocentrale și fabrici de placaje și plăci aglomerate. România dă Cehoslovaciei posibilitatea de a folosi porturile românești.

Aceste relații, bazate pe principii de colaborare frățască și ajutor reciproc, contribuie atât la dezvoltarea economică a Republicii Socialiste Cehoslovace, cit și a României.

5. **Odpovězte ústně a písemně na tyto otázky:**

Cum se dezvoltă relațiile economice dintre Cehoslovacia și România?

Ce se realizează în cadrul acestor relații?

Ce exportă Republica Socialistă România în Cehoslovacia?

Ce livrează Cehoslovacia României?

Ce mai importă România din Republica Socialistă Cehoslovacă?

Ce posibilitate dă România Cehoslovaciei?
La ce contribuie relațiile economice dintre Cehoslovacia și România?

6. Să ridem puțin

Agentul de circulație a oprit automobilul și cere tinerei femeii de la volan permisul de conducere.

Ea zîmbește și răspunde cochet:

— Ați întârziat, mi l-a luat ieri colegul dumneavoastră.

Medicul: Dacă doriți să slăbiți, trebuie să mîncăți carne slabă, pline prăjită, fructe și atîta tot.

Pacientul: Înainte de masă sau după masă?

7. Știați că ...

— versurile marelui poet român Mihai Eminescu (1850—1889) au fost traduse în peste 30 de limbi?

— unul dintre cei mai mari sculptori ai secolului nostru e românul Constantin Brîncuși (1876—1957)? Încă în anul 1914 unele opere ale lui au fost expuse la Praga. Sculptorul a vizitat Cehoslovacia în iunie 1921.

8. Învățați pe dinafară:

Îi place să vină la de-a Přijde nejraději k hotovému.
gata.

Mărul nu cade departe de Jablko nepadne daleko od
pom. stromu.

Cine fuge după doi iepuri Kdo chytá dva zajíce najed-
nu prinde nici unul. nou, nechytí žádného.

Cîte capete atîtea păreri. Kolik hlav, tolik rozumů.

Cu atît mai bine! Tím lépe!

Apa trece, pietrele rămîn. Jen důležitě věci mají trvá-
ní. *)

*) Zcela volný překlad. Přeložte doslova!

LECȚIA A TREIZECI ȘI DOUA

32

REPUBLICA SOCIALISTĂ ROMÂNIA

Republica Socialistă România este situată în partea de sud-est a Europei. Ea se învecinează la nord-est și la nord cu Uniunea Sovietică, la nord-vest cu Republica Populară Ungară, la sud-vest cu Republica Socia-

listă Federativă Iugoslavia, la sud cu Republica Populară Bulgaria, iar la sud-est cu Marea Neagră. Din lungimea totală a țărmului acestei mări, șase la sută aparțin României.

Relieful Republicii Socialiste România se caracterizează printr-o mare varietate de forme. În mijlocul țării se află podișul Transilvaniei, împrejurul căruia

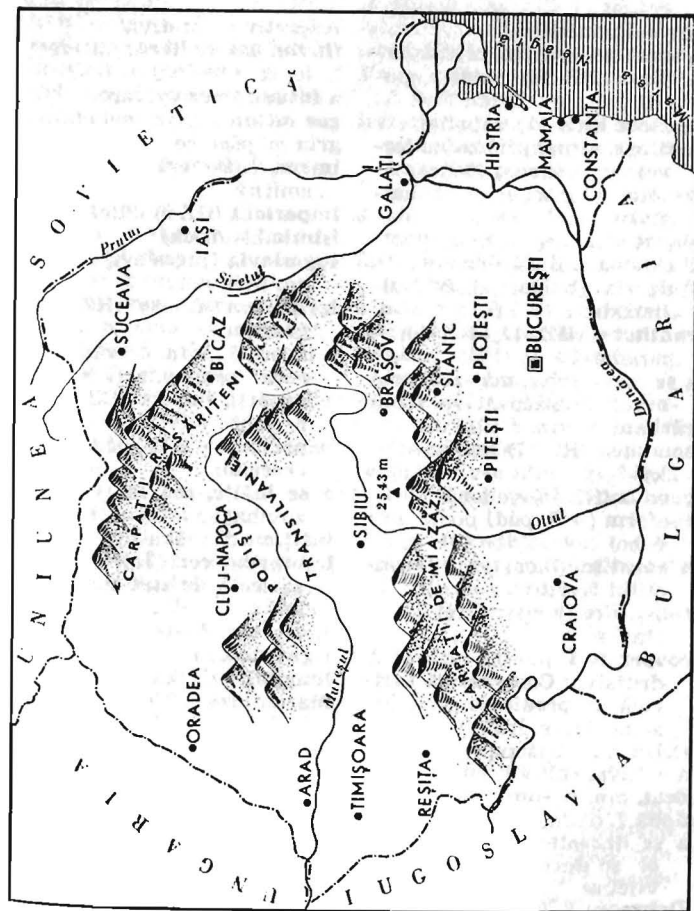
se înalță Carpații. Acești munți, ale căror vîrfuri trec de 2.000 de metri, se împart în trei ramuri principale și anume: Carpații Răsăriteni, Carpații de Miazăzi și Carpații Apuseni. Cel mai înalt vîrf al Carpaților de Miazăzi și totodată cel mai înalt munte din România este Moldoveanul, care atinge o înălțime de 2.543 de metri. Restul reliefului îl constituie dealurile și cîmpiile.

Cele mai multe riuri ale României izvorăsc din Carpați. Face excepție fluviul Dunărea, ale cărui izvoare se găsesc în munții Pădurea Neagră. Fluviul udă pămîntul a opt țări și este o importantă cale de transport pe apă. La vărsarea în mare, Dunărea formează o deltă întinsă, foarte bogată în pește și stuf. Stuful acoperă o mare parte a deltei, fiind prelucrat într-o fabrică, la construirea căreia a participat și Cehoslovacia.

Republica Socialistă România are bogății imense: petrol, gaz metan, cărbuni, zăcăminte de diferite minereuri, cantități uriașe de sare și altele. În ceea ce privește producția de petrol și aur, România ocupă locul al doilea din Europa. Cooperativele agricole de producție și întreprinderile agricole de stat cultivă grâu, porumb, orz, ovăz, secară și viță de vie. Datorită eforturilor oamenilor muncii conduși de Partidul Comunist Român, economia Republicii Socialiste România se dezvoltă vertiginos.

România are o suprafață de 237.502 kilometri pătrați și peste 21 de milioane de locuitori. E formată din următoarele provincii istorice: Muntenia, Oltenia, Banat, Transilvania, Crișana, Maramureș, Bucovina, Moldova și Dobrogea. În ziua de 16 februarie 1968, Marea Adunare Națională a votat o lege, conform căreia teritoriul românesc se împarte în 39 de județe.

Capitala țării este orașul București.

a acoperi, acopăr (HZ 24) pokrývat
agricol zemědělský
a aparține, aparțin, pîi. aparținut (HZ 18) náležet, patřit
apusean (HZ 13) západní
a atinge, ating, pîi. atins (ceva) dotýkat se (něčeho)
bogăție [bogăcije] ž. bohatství
Banat s. Banát
Bucovina ž. Bukovina
Bulgaria [bulgarija] ž. Bulharsko
cantitate (HZ 12, HZ 6) ž. množství
a se caracteriza, mă -zez (prin ceva) vyznačovat se (čím)
cărbuni m. mn. č. uhlí
comunist (HZ 17) komunistický
condus (HZ 16) vedený
conform (+ 3. *pád*) podle (něčeho)
a constitui [konstituji], **constitui** tvořit
construi [konstruire] ž. stavba
cooperativă [ko-operativă] ž. družstvo; **Cooperativă agricolă de producție** jednotné zemědělské družstvo
Crișana ž. Křišana
a cultiva, cultiv pěstovat
deal, mn. č. -luri s. kopec
deltă ž. delta
a se dezvolta, mă dezvolt, 3. os. se dezvoltă (HZ 6) rozvíjet se
Dobrogea ž. Dobruža
economie [ekonomije] ž. hospodářství
efort, mn. č. -turi s. úsilí

excepție [eksčepcije] ž. výjimka
federativ federativní
fluviu, mn. č. -ii s. řeka, veletok
a forma, -mez vytvářet
gaz metan s. plyn metan
grâu m. pšenice
imens, ž. imensă (HZ 16) nesmírný
important (HZ 6) důležitý
istorie historický
Iugoslavia [jugoslavijska] ž. Jugoslávie
izvor, mn. č. -re (HZ 3) s. pramen
a izvor, 3. jedn. č. -răste (din ceva) pramenit (v něčem)
a împărți, impart (HZ 5, HZ 6) dělit
împrejurul (+ 2. *pád*) okolo (něčeho)
a se înălța, mă înalț (HZ 5) zdvihat se
înălțime ž. výška
întreprindere: Întreprindere agricolă de stat státní statek
județ, mn. č. -țe s. župa, kraj
lege ž. zákon
lungime ž. délka
Maramureș s. Maramureš
miazăzi ž. jih; **de miazăzi** jižní
minereu, mn. č. -uri s. ruda
milion, mn. č. -ne (HZ 3) s. milión
Moldova ž. Moldavsko
muncă, mn. č. -ci ž. práce; **om al muncii** pracující
Muntenia [muntenija] ž. Valašsko (*jižní část Rumunská*)
nord-est s. severovýchod

Oltenia [oltenija] ž. Olténsko
orz m. ječmen
ovăz m. oves
a participa, particip (la ceva) účastnit se (něčeho)
partid, mn. č. -de s. politická strana
pădure ž. les
pătrat (HZ 6) čtvereční
peste přes
petrol s. nafta
podis, mn. č. -șuri s. náhorní rovina, plošina
porumb m. kukuřice
a prelucra, -rez zpracovávat
a privi: în ceea ce privește pokud jde o
provincie [provinčije] ž. provincie, země
ramură, mn. č. -ri ž. větev
răsăritean (HZ 13) východní
sare ž. sůl
seară ž. žito
stat: de stat státní
stuf s. rákos(i)
sud-est s. jihovýchod; de sud-est jihovýchodní
suprafață (HZ 19) ž. rozloha

sută: șase la sută šest procent
și anume a to
total celkový
totodată zároveň
Transilvania [transilvanyja] ž. Sedmihradsko
transport, mn. č. -turi s. doprava, přeprava; cale de transport pe apă vodní cesta
a trece: trece de 2.000 de metri přesahuje 2000 metrů
țarm, mn. č. -muri s. břeh (mořský)
a uda, ud (HZ 4) zavlažovat
urias [urijaš] obrovský
următor (HZ 3) následující, tento
varietate [varijetate] ž. rozmanitost
vărsare ž. vtok
vertiginos závratnou rychlostí
viță de vie [vije] ž. vinná réva
a vota, -tez odhlasovat
zăcămint, mn. č. -te (HZ 14) s. ložisko (*nerostné*)

MLUVNICE

1. Překlad vztažných zájmen „jehož, jejíž, jejichž“

Tato vztažná zájmena vyjadřuje rumunština 2. pádem zájmena *care*,*) před nímž stojí přivlastňovací člen. Zájmeno *care* se shoduje v rodě a čísle s předcházejícím podstatným jménem („vlastníkem“), kdežto přivlastňovací člen s následujícím podstatným jménem („vlastněným předmětem“):

*) Viz lekci 21, mluvnické výklady bod 1.

omul	{ <i>al cărui frate</i> { <i>a cărui soră</i> { <i>ai cărui frați</i> { <i>ale cărui surori</i>	{ <i>omul</i> { <i>omul</i> { <i>omul</i> { <i>omul</i>	{ <i>omul</i> { <i>omul</i> { <i>omul</i> { <i>omul</i>
------	--	--	--

oamenii	{ <i>al căror frate</i> { <i>a căror soră</i> { <i>ai căror frați</i> { <i>ale căror surori</i>	{ <i>oamenii</i> { <i>oamenii</i> { <i>oamenii</i> { <i>oamenii</i>	{ <i>oamenii</i> { <i>oamenii</i> { <i>oamenii</i> { <i>oamenii</i>
---------	--	--	--

femeia	{ <i>al cărei frate</i> { <i>a cărei soră</i> { <i>ai cărei frați</i> { <i>ale cărei surori</i>	{ <i>femeia</i> { <i>femeia</i> { <i>femeia</i> { <i>femeia</i>	{ <i>femeia</i> { <i>femeia</i> { <i>femeia</i> { <i>femeia</i>
--------	--	--	--

femeile	{ <i>al căror frate</i> { <i>a căror soră</i> { <i>ai căror frați</i> { <i>ale căror surori</i>	{ <i>femeile</i> { <i>femeile</i> { <i>femeile</i> { <i>femeile</i>	{ <i>femeile</i> { <i>femeile</i> { <i>femeile</i> { <i>femeile</i>
---------	--	--	--

Am făcut cunoștință cu un domn a cărui soție a studiat la Praga. Seznámili jsme se s jedním pánem, jehož manželka studovala v Praze.

Carpații, ale căror virfuri trec de 2.000 de metri, se împart în trei ramuri. Karpaty, jejichž vrcholky přesahují 2 000 m, se dělí na tři větve.

Určuje-li vztažné zájmeno větný předmět stojící před slovesem, musí být tento předmět opakován osobním zájmenem:

Biserica, al cărei turn îl vedeți, se numește Sfîntul Nicolaie. Kostel, jehož věž vidíte, se jmenuje sv. Mikuláš.

Stojí-li před vztažným zájmenem předložka, lze použít také toto vyjádření: předložka + podstatné jméno se členem určitým + *căruia* nebo *căreia* nebo *cărora*:

Stuful este prelucrat într-o fabrică la a cărei construire a participat și Cehoslovacia. Rákos je zpracováván v továrně, na jejímž vybudování se podílelo také Československo.

nebo:

Stuful este prelucrat într-o fabrică la construirea căreia a participat și Cehoslovacia.

2. Skloňování číslovek základních

Základní číslovky od 2 výše vyjadřují 2. pád předložkou *a*, 3. pád předložkou *la*:

Doamna Ionescu e mamă a doi copii. Paní Ionescová je matka dvou dětí.

Am scris la trei (prieteni). Psal jsem třem (přátelům).

La trei (prieteni) le-am scris. Třem (přátelům) jsem psal.

Ve 4. pádě je předložka *pe* tehdy, jde-li o někoho nebo něco ze skupiny, o níž už byla v hovoru zmínka, anebo jinak ze souvislosti známé:*)

Am văzut trei. Viděli jsme tři.

I-am văzut pe trei dintre ei. Viděli jsme tři z nich.

Trei am văzut. Tři jsme viděli.

Pe trei dintre ei i-am văzut. Tři z nich jsme viděli.

Jde-li o počet určitých osob nebo předmětů, používáme při skloňování ukazovací člen:

1., 4. pád *cei trei prieteni* cele trei studente

2., 3. pád *celor trei prieteni* celor trei studente

*) Je-li základní číslovka předmětem slovesa *a avea*, nemá ve 4. pádě *pe*: *Am doi (copii).* Mám dvě (dět).

(Le-)am scris celor trei. Psal jsem těm třem.
Celor trei le-am scris. Těm třem jsem psal.

Předložka *pe* je ve 4. pádě tehdy, jde-li o osoby, anebo je-li *cel* + základní číslovka bez podstatného jména:

Am dat la cîntărit cele două geamantane. Dal jsem si zvážit ty dva kufry.

Le-am dat la cîntărit pe cele două. Dal jsem si zvážit ty dva.

Îi mai așteptăm pe cei doi colegi. Ještě počkáme na ty dva kolegy.

Îi mai așteptăm pe cei doi. Ještě počkáme na ty dva.

Cele două geamantane le-am dat la cîntărit. Ty dva kufry jsem si dal zvážit.

Pe cele două le-am dat la cîntărit. Ty dva jsem si dal zvážit.

Pe cei doi colegi îi mai așteptăm. Na ty dva kolegy ještě počkáme.

Pe cei doi îi mai așteptăm. Na ty dva ještě počkáme.

3. Skloňování číslovek „cîțiva, mulți“

Neurčité číslovky *cîțiva*, *cîteva* mají v 2. a 3. pádě tvar **cîtorva**:

Cehoslovacia a participat la construirea cîtorva obiective industriale din România. Československo se podílelo na výstavbě několika průmyslových objektů v Rumunsku.

Am scris cîtorva (prieteni). Psal jsem několika (přátelům).

Cîtorva (prieteni) le-am scris. Několika (přátelům) jsem psal.

Hovorový jazyk vyjadřuje 3. pád pomocí předložky *la*: *Am scris la cîțiva (prieteni).* *La cîțiva (prieteni) le-am scris.*

Ve 4. pádě je předložka *pe* tehdy, jde-li o někoho ze skupiny,

o níž už byla v hovoru zmínka, anebo jinak ze souvislosti známé:

Am văzut cîțiva (prieteni). Viděli jsme jich několik. (Viděli jsme několik přátel.)

Cîțiva (prieteni) am văzut. Několik jsme jich viděli. (Několik přátel jsme viděli.)

I-am văzut pe cîțiva dintre ei. Viděli jsme několik z nich.

Pe cîțiva dintre ei i-am văzut. Několik z nich jsme viděli.

Neurčité číslovky *mulți*, *multe* mají v 2. a 3. pádě tvar **multor**, stojí-li bez podstatného jména, tvar **multora**:

Am scris multor prieteni. Psal jsem mnoha přátelům.

Am scris multora. Psal jsem mnoha.

Multor prieteni le-am scris. Mnoha přátelům jsem psal.

Multora le-am scris. Mnoha jsem psal.

Hovorový jazyk vyjadřuje 3. pád pomocí předložky *la*: *Am scris la mulți (prieteni).* *La mulți (prieteni) le-am scris.*

Ve 4. pádě je předložka *pe* tehdy, jde-li o někoho ze skupiny, o níž už byla v hovoru zmínka, anebo jinak ze souvislosti známé:

Am văzut mulți (prieteni). Viděli jsme jich mnoho. (Viděli jsme mnoho přátel.)

Mulți (prieteni) am văzut. Mnoho jsme jich viděli. (Mnoho přátel jsme viděli.)

I-am văzut pe mulți dintre ei. Viděli jsme mnoho z nich.

Pe mulți dintre ei i-am văzut. Mnoho z nich jsme viděli.

4. Sloveso „a se hotări“

Několik sloves IV. třídy zakončených -î připíná v přít. čase koncovky -ăsc, -ăști, -ăște, -im, -iți, -ăsc:

a se hotări rozhodnout se

mă hotărăsc	ne hotărîm
te hotărăști	vă hotărîți
se hotărăște	se hotărăsc

hotărăște-te!
hotărîți-vă!

EXERCITII

1. Citiți și tradučeți:

Cursuri de limba română în Japonia

Începînd din noiembrie anul trecut, asociația de prietenie Japonia-România a organizat la Tokio un curs de limba română, urmat de numeroase persoane. Cursul, primul în Japonia, se va încheia la mijlocul acestei luni. În curînd urmează să se deschidă cel de-al doilea curs de limba română pentru începători și avansați.

2. Tradučeți în limba română:

1. Československo, jehož území leží ve střední Evropě, sousedí s šesti zeměmi.
2. Dunaj, který pramení v Německé spolkové republice, zavlažuje půdu osmi zemí.
3. Rumunsko, jehož povrch se vyznačuje velkou rozmanitostí tvarů, má rozlohu 237.502 km².
4. Hory, nad nimiž letíme, dosahují výšky 2543 metrů.
5. Děvčeti, u jehož rodičů jsme bydleli, pošleme malý dárek.
6. Nadia Comăneci, jejíž výkony jsou obdivuhodné, si vybojovala tři zlaté medaile.
7. Říkal mi, že je otcem čtyř dětí.
8. Je autorkou tří románů.
9. Ty tři romány jsem četl.
10. Ty tři jsem četl.
11. Podle názoru mnohých jsou velmi zdařilé.
12. V naší ulici skončila stavba dvou nových domů.

13. Na výstavě, jejíž otevření se konalo včera, jsme viděli obrazy pěti malířů.
14. Jak jste se rozhodl?
15. Náš syn se nemůže rozhodnout.
16. Musíte se rozhodnout.
17. Kdyby se byli ti dva rozhodli včas, byli bychom je vzali s sebou.
18. Těch patnáct lei ti vrátím dnes večer.
19. Žádný spěch!
20. Máte v Československu hodně přátel?
21. Mám (jich) několik.
22. Několika z nich jsem psal, že přijedu do Prahy.

3. Odpovězte ústně a písemně na tyto otázky:

În ce parte a Europei este situată Republica Socialistă România?
Cu cite țări se învecinează?
Cît la sută din lungimea țărmului Mării Negre aparține României?
Prin ce se caracterizează relieful României?
Ce se află în mijlocul țării?
Ce înălțime au munții Carpați?
În cite ramuri se împart?
Care e cel mai înalt munte din România?
Ce înălțime atinge?
De unde izvorăsc cele mai multe râuri ale României?
Unde se găsesc izvoarele fluviului Dunărea?
Ce e Dunărea?
Ce formează acest fluviu la vărsarea în mare?
Ce știți despre stuful din delta Dunării?
Ce bogății are România?
Ce cultivă Cooperativele agricole de producție și întreprinderile agricole de stat?
Datorită cărui lucru economie României se dezvoltă vertiginos?
Ce suprafață are România?
Cîți locuitori are?
Din care provincii istorice e formată România?
În cite județe se împarte teritoriul românesc?

4. Tradučeți în limba română:

1. Rumunsko leží v jihovýchodní části Evropy.
2. Sousedí se čtyřmi zeměmi: se Sovětským svazem, s Ma-

ďarskou lidovou republikou, se Socialistickou federativní republikou Jugoslávií a s Bulharskou lidovou republikou.

3. Povrch Rumunska se vyznačuje velkou rozmanitostí tvarů.
4. Uprostřed země se zdvihají Karpaty, jejichž vrcholky přesahují 2000 metrů.
5. Nejvyšší hora Rumunska dosahuje výšky 2543 metrů.
6. Dunaj zavlažuje půdu osmi zemí a při vtoku do moře vytváří rozlehlou deltu.
7. Rákos, který pokrývá velkou část delty, je zpracováván v továrně, na jejímž vybudování se podílelo také Československo.
8. Rumunská socialistická republika má naftu, zemní plyn, uhlí, ložiska různých rud a obrovská množství soli.
9. V Rumunsku se pěstuje pšenice, kukurice, ječmen, oves, žito a vinná réva.
10. Rumunské území se dělí na 39 žup.

5. Să ridem puțin

Supărată foc, soția îi spune soțului:

— M-am saturat pînă peste cap. Alaltăieri ai venit acasă ieri. Ieri ai venit astăzi. Dacă și azi o să vii mîine, să știi — poimîine divorțez.

6. Știați că ...

- România a fost proclamată republică la 30 decembrie 1947?
- după recensămîntul populației din 5 ianuarie 1977, România are 21,559.416 locuitori, dintre care 1,934.025 trăiesc în municipiul București?

7. Învățați pe dinafară:

Știe să se descurce.

E o vulpe bătrînă.

Vorbești de lup și lupul la ușa.

Ce a fost greu a trecut.

Nimeni nu s-a născut învățat.

Abia așteptăm să vă vedem.

Ten (Ta) se vyzná.

Je to liška podšitá.

Mý o vlku a vlk za humny.

Nejhorší mám(e) za sebou.

Nikdo učený z nebe nespádl.

Už se vás nemůžeme dočkat.

Už se na vás moc těšíme.

LECȚIA A TREIZECI ȘI TREIA

33

LA „TRICOTAJUL ROȘU“

Văzurăm o mașină destul de solidă, o mașină care ducea zgotos și care își mișca pîrghiile într-un ritm fără cusur. Deodată, un firicel străveziu se rupse la mijloc. Atunci întregul colos se opri, pîrghiile încremeniră și o liniște desăvîrșită se așternu în jur. Eram foarte mirați. Inginerul care ne însoțea ne explică însă că lucrul este posibil datorită unui ingenios sistem electromagnetic, cu care niște inovatori din întreprindere au dotat aceste mașini. Oricum ar fi fost, efectul era extraordinar. Să rupi un firicel de bumbac și să oprești o cogeamite mașină, asta ni se părea a fi foarte spectaculos. Dar nu de dragul spectacolului își bătuseră capul inovatorii. Scopul lor era foarte practic: dacă firul se rupe, mașina nu mai lucrează. Muncitoarea observă defectul și ia îndată măsuri.

(N. Vălmăru, Prin București, pagina 92)

a așterne, aștern, pîrîc. așternut (HZ 1) rozprostrít
a bate: a-și bate capul lámata si hlavu
bumbac m. bavlna; de bumbac bavlněný

cogeamite pořádný; o cogeamite mașină stroj jako hrom
colos (HZ 16) m. kolos
cusur, mn. č. -ruri s. vada
de dragul (+ 2. pád) kvůli

(*něčemu*), z lásky (*k něčemu*)
defect, mn. č. -*te* s. závada
deodată najednou, náhle
desăvîrșit (HZ 6) dokonale
dota, -*tez* vybavit
a dudui [duduji], 3. os. **du-
duie** hučet
efect, mn. č. -*te* s. účinek, do-
jem
electromagnetic elektromag-
netický
extraordinar [ekstra-ordynar]
mimořádný
fir, mn. č. -*re* s. vlákno
firicel, mn. č. -*le* s. vlákénko
ingenios [indženy-os] (HZ 3,
HZ 16) důmyslný
inovator m. zlepšovatel
a incremeni, -*nesc* znehybnět
indată okamžitě
a insoți, -*țesc* provázet
întreg (HZ 1) celý
liniște ž. klid, ticho
măsură, mn. č. -*ri* ž. opatře-
ní; a **lua măsură** učinit opa-
tření

a **mişca**, **mişc** (HZ 23) **ceva**
hýbat něčím
oricum [or'ikum] jakkoli
pagină, mn. č. -*ni* ž. strana
pirghie [pirgije] ž. páka
posibil možný
practic praktický
ritm s. rytmus
a rupe, **rup**, **příč. rupt** pře-
trhnout; utrhnout; **să rupi**
...și **să oprești** přetrhnout
... a zastavit
scop, mn. č. -*puri* s. účel
sistem, mn. č. -*me* s. sousta-
va, systém
solid (HZ 4) důkladný
spectacol mn. č. -*le* s. podí-
vaná
spectaculos (HZ 3, HZ 16) pů-
sobivý, líbivý
străveziiu průhledný, průsvit-
ný
Tricotajul Roșu název buku-
režského závodu na plete-
né oděvy
zgomotos (HZ 3, HZ 16) hluč-
ný; hlučně

MLUVNICE

1. Hovorové tvary ukazovacích zájmen „acesta, acela“

jedn. č.

- 1., 4. pád (*omul*) *ăsta, ăla*
 2., 3. pád (*omului*) *ăstăia, ăluia*

mn. č.

- 1., 4. pád (*oamenii*) *ăștia, ășia*
 2., 3. pád (*oamenilor*) *ăștăra, ășlora*

jedn. č.

- 1., 4. pád (*strada*) *asta, aia*
 2., 3. pád (*străzii*) *ăsteia, ăleia*

mn. č.

- 1., 4. pád (*străzile*) *astea, alea*
 2., 3. pád (*străzilor*) *ăstăra, ălora*

O předložce *pe* ve 4. pádě, o předjímání a opakování těchto zájmen platí totéž co u tvarů *acesta, acela* (viz lekcí 22, mluvnické výklady bod 2).

2. Vyjadřování českého „to, tohle“

O překládání těchto zájmen do rumunštiny byla už zmínka v lekcích 2, 5 a 9. Zde výklad doplňujeme.

„To“ většinou nepřekládáme. Někdy ho lze vyjádřit jedn. nebo mn. číslem některých zájmen rodu ženského, anebo opisem:

Už to mám!

Dejte to pryč!

O tom jsme už hovořili.

Přes to všechno jim ne-
věříme.

To, co mi říkáte, mě těší.

To, že jsme nepřišli včas,
ho rozzlobilo.

Am găsit-o!

Luați-o de aici!

Despre asta) am mai dis-
cutat.*

*Cu toate astea**) nu-i
credem.*

*Ceea ce-mi spuneți mă
bucură.*

*Faptul***) că n-am venit
la timp l-a supărat.*

„Tohle“, jež zastupuje celou větu nebo myšlenku, překlá-
dáme jedn. nebo mn. číslem některých zájmen rodu ženského:

Tohle mě nepřekvapuje. *Asta nu mă surprinde.*

*) Nebo: *aceasta*

**) Nebo: *acestea*

***) „Skutečnost“

Proč mi tohle všechno ří- *De ce-mi spui toate*
káš? *astea?*)*

3. Zkrácené tvary slovesa „a fi“

V hovorové řeči se místo *sînt* (jsem, jsou) a *e* (je) užívá tvarů *-s*, *-i* připojených k předcházejícímu slovu končícímu samohláskou:

<i>Nu-s mulțumit.</i>	Nejsm spokojen.
<i>Unde-s copiii?</i>	Kde jsou děti?
<i>Radu-i la școală.</i>	Radu je ve škole.
<i>Nu-i adevărat.</i>	To není pravda.

4. Minulý čas jednoduchý (jednoduché perfektum)

Slovesa I. třídy tvoří minulý čas jednoduchý nahrazením koncovky svého přičestí (*-at*) koncovkami *-ai*, *-ași*, *-ă*, *-arăm*, *-arăți*, *-ară*:

a ajuta, přič. *ajutat*:

<i>ajutai</i>	<i>ajutarăm</i>
<i>ajutași</i>	<i>ajutarăți</i>
<i>ajută</i>	<i>ajutară</i>

Stojí-li před zakončením přičestí *i*, v 3. os. jedn. č. je koncovka *-e*:

a încuia, přič. *încuiat*:

<i>încuiai</i>	<i>încuiarăm</i>
<i>încuiași</i>	<i>încuiarăți</i>
<i>încuie</i>	<i>încuiară</i>

Slovesa IV. třídy připínají koncovky *-ii*, *-iși*, *-i*, *-irăm*, *-irăți*, *-iră* (končí-li přičestí *-it*) a *-îi*, *-iși*, *-î*, *-irăm*, *-irăți*, *-iră* (končí-li přičestí *-ît*):

*) Nebo: *acestea*

a vorbi, přič. *vorbit*:

<i>vorbi</i>	<i>vorbirăm</i>
<i>vorbiși</i>	<i>vorbirăți</i>
<i>vorbi</i>	<i>vorbiră</i>

a cobori, přič. *coborît*:

<i>coborii</i>	<i>coborirăm</i>
<i>coboriși</i>	<i>coborirăți</i>
<i>cobori</i>	<i>coboriră</i>

Slovesa II. třídy, ta slovesa III. třídy, jejichž přičestí končí *-ut*, a sloveso *a ști* připínají koncovky *-ui*, *-uși*, *-u*, *-urăm*, *-urăți*, *-ură*:

a tăcea, přič. *tăcut*:

<i>tăcui</i>	<i>tăcurăm</i>
<i>tăcuși</i>	<i>tăcurăți</i>
<i>tăcu</i>	<i>tăcură</i>

a crede, přič. *crezut*:

<i>crezui</i>	<i>crezurăm</i>
<i>crezuși</i>	<i>crezurăți</i>
<i>crezu</i>	<i>crezură</i>

Podobně: *a ști*, přič. *știut* — *știui*, *știuși*, ...

Slovesa III. třídy, jejichž přičestí končí *-s* nebo *-t*, připínají koncovky *-sei*, *-seși*, *-se*, *-serăm*, *-serăți*, *-seră*:

a merge, přič. *mers*:

<i>mersei</i>	<i>merserăm</i>
<i>merseși</i>	<i>merserăți</i>
<i>merse</i>	<i>merseră</i>

a rupe, prič. rupt:

rupsei	rupserăm
rupseși	rupserăți
rupse	rupseră

Poznámka: Před koncovkami jednoduchého perfekta dochází k pravidelným hláskovým změnám: *a atrage*, prič. *atras* – *atrăsei*, *atrăseși* (HZ 5).

Nepravidelně tvoří jednoduché perfektum tato slovesa:

a da:	dădui dăduși dădu	dădurăm dădurăți dădură
a sta:	stătui stătusi stătu	stăturăm stăturăți stătură
a avea:	avusei avuseși avu	avurăm avurăți avură
a fi:	fusei fuseși fu	fuserăm fuserăți fuseră

Jednoduché perfektum užívají v hovorě jen obyvatelé jihozápadní části Rumunska. Časté však je v literatuře, kde se střídá s minulým časem složeným. Vyjadřuje děj časově ohraničený, dávno minulý.

5. „Pentru“ + infinitiv

V účelových větách lze užít místo slovesa v konjunktivu předložku *pentru* + sloveso v infinitivu.

M-am sculat devreme ca să ajung la timp la gară. Vstával jsem brzy, abych se dostal včas na nádraží.

nebo:

M-am sculat devreme pentru a ajunge la timp la gară.

Stejně tak předchází-li účelová věta větě hlavní (v tomto případě nesmí chybět před konjunktivem spojka *ca*):

Ca să pătrunzi în spațiul cosmic, trebuie învinsă forța de gravitație terestră.

K tomu, aby člověk pronikl do kosmického prostoru, je třeba překonat přitažlivost zemskou.

nebo:

Pentru a pătrunde în spațiul cosmic, trebuie învinsă forța de gravitație terestră.

EXERCITII

1. Z textu „La Tricotajul Roșu“ vypište všechny tvary jednoduchého perfekta a určete jejich osobu, číslo a infinitiv slovesa, k němuž patří.

2. Citiți și traduceți:

A început era zborurilor omului în spațiile interplanetare

Năzuința de a se desprinde de pământ și de a pătrunde tainele spațiului cosmic a existat la mai toate popoarele lumii, încă din cele mai vechi timpuri. A părut însă multă vreme irealizabilă.

Pentru a pătrunde în spațiul cosmic, trebuie învinsă forța de gravitație terestră, de acțiunea căreia scapă numai acele corpuri care se mișcă cu o viteză de peste 11,2 (unsprezece virgulă doi) kilometri pe secundă. O călătorie în cosmos se poate realiza numai cu un motor-rachetă. Acesta funcționează și într-un mediu lipsit de aer, atingând viteze cosmice, cu ajutorul cărora se pot străbate uriașele distanțe dintre aștri.

Asaltul cosmosului a început în ziua de 4 octombrie 1957 în Uniunea Sovietică, de pe teritoriul căreia a fost lansat primul satelit artificial al Pământului. La 2 ianuarie 1959, pentru prima oară în istorie, o rachetă cosmică sovietică a învins forța de gravitație terestră. La 12 aprilie 1961, cosmonautul Gagarin a inaugurat era călătoriilor omului în spațiile interplanetare. Primul om care a ajuns pe Lună a fost americanul N. Armstrong (la 21 iulie 1969).

La 2 martie 1978 a fost lansată nava spațială pilotată „Soiuz-28”, avîndu-i la bord pe A. Gubarev din U.R.S.S. și pe V. Remek, cetățean al R.S. Cehoslovace. Cei doi cosmonauți au efectuat o serie de cercetări și experimente tehnice, medicale și biologice. În conformitate cu programul de colaborare „Intercosmos”, la realizarea căruia participă și România, sînt prevăzute și alte lansări de nave de tip „Soiuz” cu echipaje mixte din țări socialiste.

3. Odpovězte ústně a písemně na tyto otázky:

Ce eră a început?

Ce a existat la mai toate popoarele lumii încă din cele mai vechi timpuri?

Ce forță trebuie învinsă pentru a pătrunde în spațiul cosmic?

Cu ce viteză trebuie să se miște corpurile pentru a scăpa de acțiunea forței de gravitație terestră?

Cu ce fel de motor se poate realiza o călătorie în cosmos?

În ce mediu poate funcționa și ce viteze atinge acest motor?

Cînd a început asaltul cosmosului?

De unde a fost lansat primul satelit artificial al Pământului?

Ce rachetă cosmică a învins pentru prima oară forța de gravitație terestră?

Cine a inaugurat era călătoriilor omului în spațiile interplanetare?

Cînd a ajuns primul om pe Lună?

Cum se numește primul cosmonaut cehoslovac?

4. Traduceți în limba română:

- Po druhé světové válce přijelo do Československa pracovat několik tisíc rumunských zemědělských dělníků.
- Mnoho Čechů a Slováků pracovalo jako montéři v Rumunsku.

- Měli jsme příležitost navštívit několik průmyslových podniků.
- To, co jsme viděli, se nám líbilo.
- Naše oddělení si dalo závazek, že splní plán do konce listopadu.
- Podánilo se nám to.
- Horníci z dolu „Victoria” překročili plán o 5 procent.
- Které československé noviny a časopisy se prodávají v Bukurešti?
- Bylo by dobře, abyste četl rumunské noviny.
- Čtu všechny rumunské knihy, které vycházejí v českém překladu.
- Snažte se je číst v originále.

5. Să ridem puțin

Un ziarist îl întreabă pe un actor cunoscut:

— După părerea dumneavoastră cine este cel mai bun actor contemporan?

— Sîntem cîțiva, răspunse modest cel întrebat.

Ah, timbrele!

El: Domnișoară, te rog, un timbru ...

Vinzătoarea: De cincizeci și cinci de bani?

El: Da, un timbru obișnuit.

V.: Poftim.

El: N-ai altul, domnișoară? Timbrul pe care mi l-ai dat reprezintă o legătură de ridichi.

V.: Și ce vedeți rău în asta?

El: Dă-mi alt timbru, domnișoară.

V.: Poftim! „Cap de mistreț”.

El: Cum o să pun eu un cap de mistreț pe o scrisoare de dragoste?

V.: Să vă dau altul ...

El (citește): „Fluturile — cap de mort” ... Domnișoară, n-ai un timbru cu o floare, cu un peisaj?

V.: Nu ținem!

El (enervat): Ascultă, domnișoară, cine desenează timbrele astea?

V.: Nu știu! Dar de ce întrebați?

El: Aș vrea să-i spun părerea mea!

V.: N-aveți decît să-i scrieți!

El: Bună idee! Dați-mi un plic și un timbru. Lăsați-l pe ăla cu cap de mistreț!

(După *Urzica Almanah* 1968)

6. Știați că ...

- în partea de vest a României trăiesc 7.756 de cehi și 22.037 de slovaci?
- relațiile diplomatice dintre Cehoslovacia și România au fost stabilite în anul 1920?
- în timpul ultimului război mondial, armata română a contribuit la eliberarea Cehoslovaciei? Printre orașele eliberate de români se numără Rožňava, Banská Bystrica, Kremnica, Piešťany, Martin, Kroměříž, Kojetín și Prostějov. Armata română a pătruns pînă la Havlíčkův Brod și Humpolec. Între decembrie 1944 și mai 1945, pe teritoriul cehoslovac au căzut 55.000 de soldați români.

7. Învățați pe dinafară:

De data asta am reușit să
vin la timp.

Cînd pisica nu-i acasă,
șoarecii joacă pe masă.

Asta-i altă mincare de
pește!

E tot un drac!

De unde nu-l, nici dumne-
zeu nu cere.

Toate la timpul lor.

Tentokrát se mi podařilo při-
jít včas.

Když není kocour doma, myši
mají pré.*)

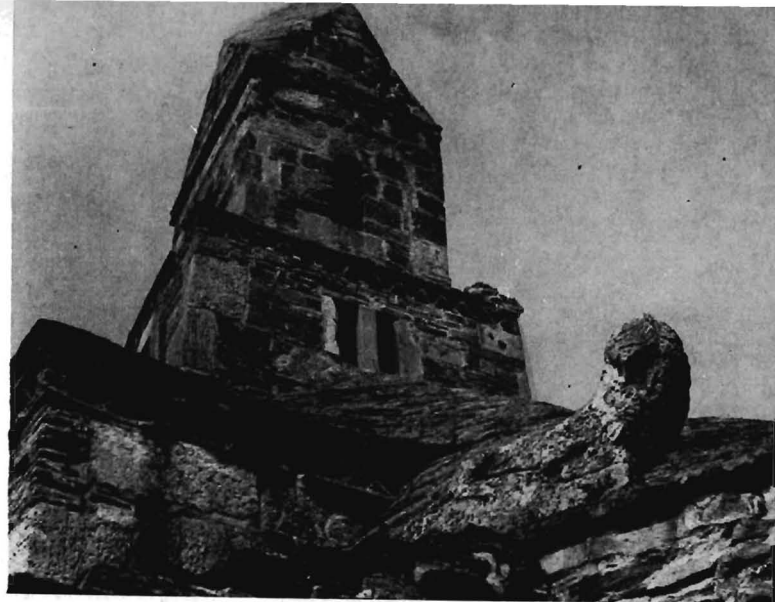
Tohle je něco jiného! Tohle
je jiné kafe!*)

To je prašť jako uhoď.*)

Kde nic není, ani smrt ne-
bere.*)

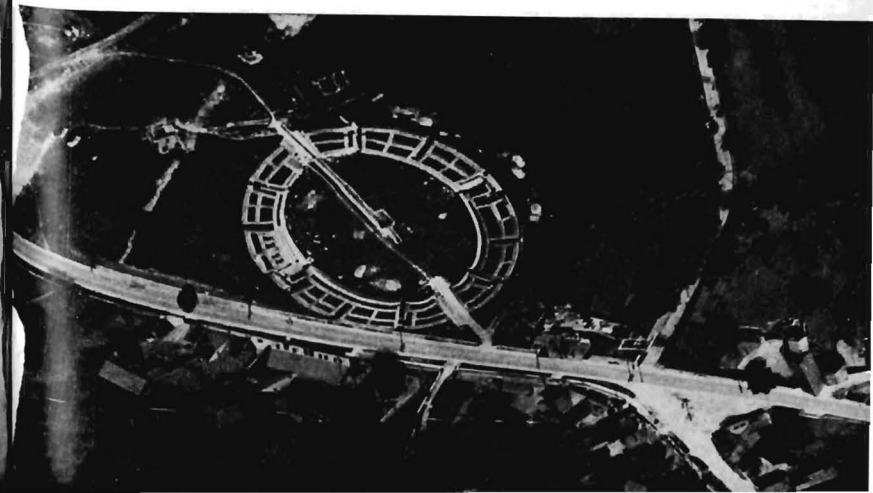
Všechno má svůj čas.

*) Volný překlad. Přeložte doslova.

Základy kostelíka v obci Densuş byly položeny snad už v 6. st. n. l.

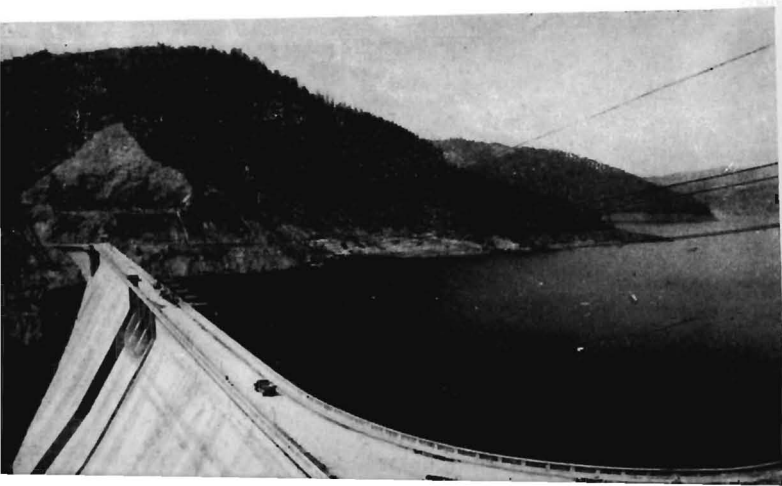
Pohled na zříceniny amfiteátru v Sarmizegetuse, bývalém hlavním městě římské provincie Dácie

Jižní Karpaty — geologické suky (tzv. Babele)

Přehrada vodní elektrárny V. I. Lenina — Bicaz (Východní Karpaty)

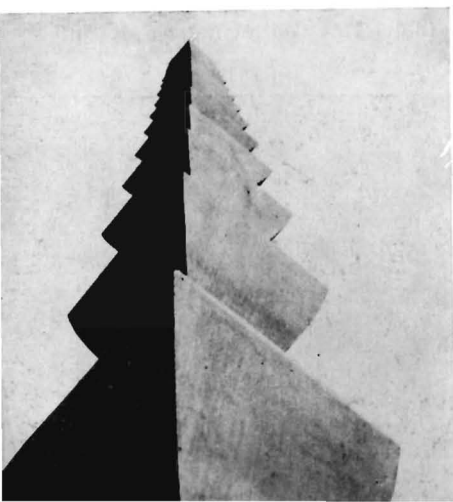
Pohled na střed Bukurešti

Uprostřed Bukurešti (hotel Intercontinental a Národní divadlo)

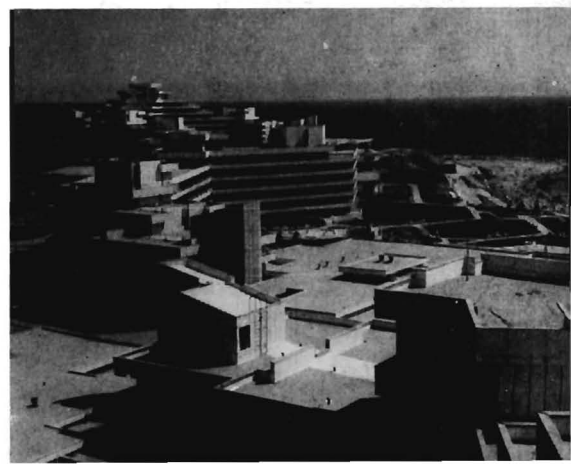
Bukurešťské letiště Otopeni

Constantin Brâncuși
vytvořil v Tîrgu Jiu
tento Nekonečný
sloup

Mešita
v Konstanci

Přímořské
letovisko
Neptun

Vétné mlýny v dunajské deltě

Rybářské loďky v dunajské deltě

Soutěska Bicaz ve Východních Karpatech

Chrám kláštera Moldovița je bohatě zdoben freskami

Lidové umění v severním Rumunsku

Záběr ze starověkého města Histria na rumunském pobřeží Černého moře (7. st. před n. l. — 7. st. n. l.)

NĚKTERÉ BĚZNĚ UŽÍVANÉ ZKRATKY

ADAS	(<i>Administrația Asigurărilor de Stat</i>) Rumunská státní pojišťovna
AGERPRES	(<i>Agenția Română de Presă</i>) Rumunská tisková kancelář
ap.	(<i>apartamentul</i>) byt
b-dul	(<i>bulevardul</i>) bulvár, třída
bl.	(<i>blocul</i>) dům, blok
C.A.E.R.	(<i>Consiliul de Ajutor Economic Reciproc</i>) Rada vzájemné hospodářské pomoci
C.A.P.	(<i>Cooperativă agricolă de producție</i>) Jednotné zemědělské družstvo
C.C. al P.C.R.	(<i>Comitetul Central al Partidului Comunist Român</i>) Ústřední výbor Rumunské komunistické strany
C.F.R.	(<i>Căile ferate române</i>) Rumunské státní dráhy
de ex.	(<i>de exemplu</i>) například
dl.	(<i>domnul</i>) pan
I.A.S.	(<i>Întreprindere agricolă de stat</i>) Státní statek
I.R.R.C.S.	(<i>Institutul Român pentru Relațiile Culturale cu Străinătatea</i>) Rumunský ústav pro kulturní styky s cizinou
M.A.E.	(<i>Ministerul Afacerilor Externe</i>) Ministerstvo zahraničních věcí
NAVROM	(<i>Navigația Maritimă și Fluvială Română</i>) Rumunská námořní a říční plavba
nr.	(<i>numărul</i>) číslo
O.J.T.	(<i>Oficiu județean de turism</i>) Župní cestovní kancelář
O.N.T.	(<i>Oficiul Național de Turism</i>) Rumunská cestovní kancelář
O.N.U.	(<i>Organizația Națiunilor Unite</i>) Organizace spojených národů

P.C.R.	(<i>Partidul Comunist Român</i>) Rumunská komunistická strana
p-ța	(<i>piața</i>) náměstí
R.S.C.	(<i>Republica Socialistă Cehoslovacă</i>) Československá socialistická republika
STAS	(<i>Standard de Stat Românesc</i>) Rumunská státní norma
sc.	(<i>scara</i>) schodiště
str.	(<i>strada</i>) ulice
ș.a.m.d	(<i>și așa mai departe</i>) a tak dále
tov.	(<i>tovarășul, tovarășa</i>) soudruh, soudružka
U.G.S.R.	(<i>Uniunea Generală a Sindicatelor din România</i>) Revoluční odborové hnutí (v Rumunsku)
U.R.S.S.	(<i>Uniunea Republicilor Socialiste Sovietice</i>) SSSR
U.T.C.	(<i>Uniunea Tineretului Comunist</i>) Svaz komunistické mládeže

PŘEHLED PROBRANÝCH HLÁSKOVÝCH ZMĚN

HZ 1: Přízvučné **e** se mění v **ea**, přistoupí-li k slovu koncovka -ă:

<i>drept</i>	<i>a alege</i>
<i>dreaptă</i>	<i>să aleagă</i>

HZ 2: Skupina **sc** se mění v **șt**, přistoupí-li k slovu koncovka obsahující **e** nebo **i**:

<i>românesc</i>	<i>prietenesc</i>
<i>românește</i>	<i>prietenești</i>

HZ 3: Přízvučné **o** se mění v **oa** před koncovkou obsahující **a**, **ă** nebo **e**:

<i>frumos</i>	<i>creion</i>
<i>frumoasă</i>	<i>creioane</i>

HZ 4: Souhláska **d** se mění v **z** před koncovkou obsahující **i**:

<i>a crede</i>	<i>ghid</i>
<i>crezi</i>	<i>ghizi</i>

HZ 5: Samohláska **ă** se mění v **a**, přesune-li se na ni přízvuk:

<i>a cădea</i>	<i>a lăsa</i>
<i>cadă</i>	<i>lasă</i>

HZ 6: Souhláska **t** se mění v **ț** před koncovkou obsahující **i**:

<i>a ajuta</i>	<i>alt</i>
<i>ajută</i>	<i>alți</i>

HZ 7: Samohláska **ă** se mění v **e** před koncovkou obsahující **e** nebo **i**:

<i>număr</i>	<i>a cumpăra</i>
<i>numere</i>	<i>cumperi</i>

HZ 8: Samohláska **u** se mění v **o**, přesune-li se na ni přízvuk:

<i>a ruga</i>	<i>a putea</i>
<i>rog</i>	<i>poți</i>

HZ 9: Samohláska **u** se mění v **oa**, přesune-li se na ni přízvuk a k slovu přistoupí koncovka **-ă** nebo **-e**:

<i>a durezza</i>	<i>a juca</i>
<i>doare</i>	<i>joacă</i>

HZ 10: Samohláska **ă** se mění v **a**, přesune-li se na ni přízvuk a k slovu přistoupí koncovka **-ă**:

<i>a învâța</i>	<i>a spăla</i>
<i>învăță</i>	<i>spală</i>

HZ 11: Souhlásková skupina **str** se mění v **ștr** před koncovkou obsahující **i**:

<i>nostru</i>	<i>albastru</i>
<i>noștri</i>	<i>albaștri</i>

HZ 12: Přízvučné **a** se mění v **ă**, přistoupí-li k podst. jménu rodu ženského koncovka obsahující **i**, anebo zůstane-li takové podst. jméno bez koncovky:

<i>țigară</i>	<i>baie</i>
<i>țigări</i>	<i>băi</i>

HZ 13: Jednoslabičné **ea** se zjednodušuje v **e** před koncovkou obsahující **e** nebo **i**:

<i>fereastră</i>	<i>seară</i>
<i>ferestre</i>	<i>seri</i>

HZ 14: Samohláska **i** se někdy mění v **î** před koncovkou obsahující **e** nebo **i**:

<i>cuvînt</i>	<i>a vinde</i>
<i>cuvinte</i>	<i>vînd</i>

HZ 15: Souhláska **l** mizí někdy před koncovkou obsahující **i**:

<i>copil</i>	<i>cale</i>
<i>copii</i>	<i>căi</i>

HZ 16: Souhláska **s** se mění v **ș** před koncovkou obsahující **i**:

<i>sănătos</i>	<i>a ieși</i>
<i>sănătoși</i>	<i>iese</i>

HZ 17: Souhlásková skupina **st** se mění v **șt** před koncovkou obsahující **i**:

<i>turist</i>	<i>a exista</i>
<i>turiști</i>	<i>există</i>

HZ 18: Souhláska **n** mizí u některých sloves před koncovkou **-i**:

<i>a spune</i>	<i>a rămine</i>
<i>spui</i>	<i>rămii</i>

HZ 19: Samohláska **a**, před níž stojí retnice, **ș** nebo **i**, se mění v **e** před koncovkou obsahující **e** nebo **i**:

<i>fată</i>	<i>viață</i>
<i>fete</i>	<i>vieți</i>

HZ 20: Přízvučná samohláska **e**, před níž stojí retnice, **ș** nebo **i**, se mění v **a** před koncovkou **-ă**:

<i>a vedeă</i>	<i>a se așeza</i>
<i>să vadă</i>	<i>se așază</i>

HZ 21: Jednoslabičně vyslovené **oa** se mění v **o** před koncovkou obsahující **i**, anebo ztratí-li přízvuk:

<i>scrisoare</i>	<i>a coase</i>
<i>scrisori</i>	<i>coseam</i>

HZ 22: Samohláska **e** se mění u některých sloves v **î**, jestliže se na ni přesune přízvuk:

<i>a se prezenta</i>	<i>a veni</i>
<i>mă prezint</i>	<i>vine</i>

HZ 23: Souhlásková skupina **șe** se mění v **șt** před koncovkou obsahující **e** nebo **i**:

<i>a mișca</i>	<i>ceașcă</i>
<i>să miște</i>	<i>cești</i>

HZ 24: Nepřízvučné **e** se mění u některých sloves v **ă**, ztratí-li slovo koncovku:

<i>a descoperi</i>	<i>a suferi</i>
<i>descopăr</i>	<i>sufăr</i>

PŘEHLED PROBRANÉHO ČASOVÁNÍ

a) Slovesné tvary jednoduché

1. vzor a ajuta

přít. č.	<i>ajut, ajuți, ajută, ajutăm, ajutați, ajută</i>
rozsk.	<i>ajută!, ajutați!</i>
přič.	<i>ajutat</i>
3. os. konj.	<i>să ajute</i>
imperfektum	<i>ajutam, ajutai, ajuta, ajutam, ajutați, ajutau</i>
přechodník	<i>ajutînd</i>
č. předmin.	<i>ajutasem, ajutaseși, ajutase, ajutaserăm, ajutaserăți, ajutaseră</i>
min. č. jedn.	<i>ajutai, ajutași, ajută, ajutarăm, ajutarăți, ajutară</i>

Poznámky:

Místo žádné koncovky (1. os. jedn. č. přít. času) je **-i**, stojí-li před infinitivním zakončením souhláska + **i**: *întîrziu* (a *întîrzia*).

Místo koncovky **-i** (2. os. jedn. č. přít. času) není žádná koncovka, stojí-li před infinitivním zakončením samohláska + **i**: *încui* (a *încuia*).

Místo koncovky **-ă** (3. os. obou čísel přít. času, 2. os. jedn. č. kladného rozsk. způsobu, 3. os. jedn. č. min. č. jedn.) je **-e**, stojí-li před infinitivním zakončením **i**: *încuie* (a *încuia*).

Místo koncovky **-ăm** (1. os. mn. č. přít. času) je **-em**, stojí-li před infinitivním zakončením **i**: *încuiem* (a *încuia*).

Místo koncovky **-înd** (přechodník) je **-înd**, stojí-li před infinitivním zakončením souhláska + **i**: *întîrziînd* (a *întîrzia*) a **-nd**, stojí-li před infinitivním zakončením samohláska + **i**: *încuînd* (a *încuia*).

2. vzor a lucra

přít. č.	<i>lucrez, lucrezi, lucrează, lucrăm, lucrați, lucrează</i>
rozsk.	<i>lucrează!, lucrați!</i>
přič.	<i>lucrat</i>
3. os. konj.	<i>să lucreze</i>
imperfektum	<i>lucram, lucrai, lucra, lucram, lucrați, lucrau</i>
přechodník	<i>lucrînd</i>
č. předmin.	<i>lucrasem, lucraseși, lucrase, lucraserăm, lucraserăți, lucraseră</i>
min. č. jedn.	<i>lucrai, lucrași, lucră, lucraram, lucrarăți, lucrără</i>

Poznámky:

Místo koncovky **-ează** (3. os. obou čísel přít. času, 2. os. kladného rozsk. způsobu) je **-ază**, stojí-li před infinitivním zakončením **i**: *înapoiază* (a *înapoia*).

Místo koncovky **-ăm** (1. os. mn. č. přít. času) je **-em**, stojí-li před infinitivním zakončením **i**: *înapoîem* (a *înapoia*).

Místo koncovky **-înd** (přechodník) je **-înd**, stojí-li před infinitivním zakončením souhláska + **i**: *studînd* (a *studia*) a **-nd**, stojí-li před infinitivním zakončením samohláska + **i**: *înapoînd* (a *înapoia*).

Místo koncovky **-ă** (3. os. jedn. č. min. č. jedn.) je **-e**, stojí-li před infinitivním zakončením **i**: *înapoie* (a *înapoia*).

3. vzor a tăcea

přít. č.	<i>tac, taci, tace, tăcem, tăceți, tac</i>
rozsk.	<i>taci!, tăceți!</i>
přič.	<i>tăcut</i>
3. os. konj.	<i>să tacă</i>
imperfektum	<i>tăceam, tăceai, tăcea, tăceam, tăceați, tăceau</i>
přechodník	<i>tăcînd</i>
č. předmin.	<i>tăcusem, tăcuseși, tăcuse, tăcuserăm, tăcuserăți, tăcuseră</i>
min. č. jedn.	<i>tăcui, tăcuși, tăcu, tăcurăm, tăcurăți, tăcură</i>

4. vzor a crede

přít. č.	<i>cred, crezi, crede, credem, credeți, cred</i>
rozsk.	<i>crede!, credeți!</i>
přič.	<i>crezut</i>
3. os. konj.	<i>să creadă</i>

imperfektum	<i>credeam, credea, credea, credeam, credeai,</i> <i>credeau</i>
přechodník	<i>crezind</i>
č. předmin.	<i>crezusem, crezuseși, crezuse, crezuserăm,</i> <i>crezuserăți, crezuseră</i>
min. č. jedn.	<i>crezui, crezuși, crezu, crezurăm, crezurăți,</i> <i>crezură</i>

5. vzor a rupe

přít. č.	<i>rup, rupi, rupe, rupem, rupeți, rup</i>
rozk.	<i>rupe!, rupeți!</i>
příč.	<i>rupt</i>
3. os. konj.	<i>să rupă</i>
imperfektum	<i>rupeam, rupeai, rupea, rupeam, rupeați, rupeau</i>
přechodník	<i>rupind</i>
č. předmin.	<i>rupsesem, rupseseși, rupsese, rupseserăm,</i> <i>rupseserăți, rupseseră</i>
min. č. jedn.	<i>rupsei, rupseseși, rupse, rupserăm, rupserăți,</i> <i>rupseră</i>

6. vzor a merge

přít. č.	<i>merg, mergi, merge, mergem, mergeți, merg</i>
rozk.	<i>mergi!, mergeți!</i>
příč.	<i>mers</i>
3. os. konj.	<i>să meargă</i>
imperfektum	<i>mergeam, mergeai, mergea, mergeam,</i> <i>mergeați, mergeau</i>
přechodník	<i>mergind</i>
č. předmin.	<i>mersesem, merseseși, mersese, merseserăm,</i> <i>merseserăți, merseseră</i>
min. č. jedn.	<i>mersei, merseseși, merse, merserăm, merserăți,</i> <i>merseră</i>

Poznámky:

Podle tohoto vzoru se časuje také sloveso *a scrie* a jeho odvozeniny (př. *a înscrie, a prescrie*), před jejichž infinitivním zakončením stojí *i*.

Místo žádné koncovky (1. os. jedn. č. a 3. os. mn. č. přít. času) je **-u: scriu**.

Místo koncovky **-i** (2. os. jedn. č. kladného rozk. způsobu) je **-e: scrie!**

Místo koncovky **-ă** (3. os. obou čísel konjunktivu) je **-e: să scrie**.

Místo koncovek **-eam, -eai, -ea, -eam, -eați, -eau** (imperfektum) je **-am, -ai, -a, -am, -ați, au: scriam, scriați, scriau**.

Místo koncovky **-ind** (přechodník) je **-ind: scriind**.

7. vzor a dormi

přít. č.	<i>dorm, dormi, doarme, dormim, dormiți, dorm</i>
rozk.	<i>dormi!, dormiți!</i>
příč.	<i>dormit</i>
3. os. konj.	<i>să doarmă</i>
imperfektum	<i>dormeam, dormeai, dormea, dormeam,</i> <i>dormeați, dormeau</i>
přechodník	<i>dormind</i>
č. předmin.	<i>dormisem, dormiseși, dormise, dormiserăm,</i> <i>dormiserăți, dormiseră</i>
min. č. jedn.	<i>dormii, dormiși, dormi, dormirăm, dormirăți,</i> <i>dormiră</i>

8. vzor a oferi

přít. č.	<i>ofer, oferi, oferă, oferim, oferiți, oferă</i>
rozk.	<i>oferă!, oferiți!</i>
příč.	<i>oferit</i>
3. os. konj.	<i>să ofere</i>
imperfektum	<i>ofeream, ofereai, oferea, ofeream, ofereai,</i> <i>ofereau</i>
přechodník	<i>oferind</i>
č. předmin.	<i>oferisem, oferiseși, oferise, oferiserăm,</i> <i>oferiserăți, oferiseră</i>
min. č. jedn.	<i>oferii, oferiși, oferi, oferirăm, oferirăți, oferiră</i>

Poznámky:

Místo žádné koncovky (1. os. jedn. č. přít. času) je **-i**, stojí-li před infinitivním zakončením samohláska: *mă bizui (a se bizui)*.

Místo koncovky **-ă** (3. os. obou čísel přít. času, 2. os. jedn. č. kladného rozk. způsobu) je **-ie**, stojí-li před infinitivním zakončením samohláska: *se bizuie, bizuie-te! (a se bizui)*.

Místo koncovek **-eam, -eai, -ea, -eam, -eați, -eau** (imperfektum) je **-iam, -iai, -iam, -iați, -iau**, stojí-li před infinitivním zakončením samohláska: *mă bizuiam, te bizulai, se bizuia, ne bizuiam, vă bizuiați, se bizuiam*.

9. vzor a vorbi

přít. č.	vorbesc, vorbești, vorbește, vorbim, vorbiți,
roz.	vorbesc
přič.	vorbescel, vorbiți!
3. os. konj.	să vorbească
imperfektum	vorbeam, vorbeai, vorbea, vorbeam, vorbeai,
	vorbeau
přechodník	vorbim, vorbiți, vorbiți, vorbiserăm,
č. předmin.	vorbiserăți, vorbiseră
min. č. jedn.	vorbii, vorbiși, vorbi, vorbirăm, vorbirăți,
	vorbiră

Poznámky:

Místo koncovky -esc (1. os. jedn. č., 3. os. mn. č. přít. času) je -iesc, stojí-li před infinitivním zakončením samohláská: locuiesc (a locui).

Místo koncovky -ești (2. os. jedn. č. přít. času) je -iești, stojí-li před infinitivním zakončením samohláská: locuiești (a locui).

Místo koncovky -ește (3. os. jedn. č. přít. času, 2. os. jedn. č. kladného rozk. způsobu) je -iește, stojí-li před infinitivním zakončením samohláská: locuiește (a locui).

Místo koncovky -ească (3. os. obou čísel konjunktivu) je -iască, stojí-li před infinitivním zakončením samohláská: locuiască (a locui).

Místo koncovek -eam, -eai, -ea, -eam, -eai, -eau (imperfektum) je -iam, -iai, -ia, -iam, -iați, -iau, stojí-li před infinitivním zakončením samohláská: locuiam, locuiiai, locuia, locuiam, locuiiați, locuiiau (a locui).

10. vzor a cobori

přít. č.	cobor, cobori, coboară, coborim, coboriți,
roz.	coboară
přič.	coborăți, coboriți!
3. os. konj.	coborim
imperfektum	să coboare
	coboram, coborai, cobora, coboram, coborați,
	coborau
přechodník	coborim, coboriseși, coborise, coboriserăm,
č. předmin.	coboriserăți, coboriseră
min. č. jedn.	coborii, coboriși, cobori, coborirăm, coborirăți,
	coboriră

11. vzor a se hotări

přít. č.	mă hotărâsc, te hotărâști, se hotărâște,
	ne hotărîm, vă hotărîți, se hotărâsc
roz.	hotărâște-te!, hotărîți-vă!
přič.	hotărît
3. os. konj.	să se hotărască
imperfektum	mă hotărîm, te hotărîai, se hotărîa, ne hotărîm,
	vă hotărîți, se hotărîau
přechodník	hotărîndu-mă, -te, -se, -ne, -vă, -se
č. předmin.	mă hotărîsem, te hotărîseși, se hotărîse,
	ne hotărîserăm, vă hotărîserăți, se hotărîseră
min. č. jedn.	mă hotărîi, te hotărîși, se hotărîi, ne hotărîrăm,
	vă hotărîrăți, se hotărîră

b) Slovesné tvary složené (tvorí se u všech sloves stejným způsobem):

minulý čas složený = pomocné tvary am, ai, a, am, ați, au + přičestí:

am ajutat, ai ajutat, a ajutat, am ajutat, ați ajutat, au ajutat

budoucí čas = pomocné tvary voi, vei, va, vom, veți, vor + infinitiv bez předložky a:

voi ajuta, vei ajuta, va ajuta, vom ajuta, veți ajuta, vor ajuta

hovorové tvary budoucího času = o + konjunktiv:

o să ajut, o să ajuti, o să ajute, o să ajutăm, o să ajutați, o să ajute

podmiňovací způsob přítomný = pomocné tvary aș, ai, ar, am, ați, ar + infinitiv bez předložky a:

aș ajuta, ai ajuta, ar ajuta, am ajuta, ați ajuta, ar ajuta

podmiňovací způsob minulý = pomocné tvary aș, ai, ar, am, ați, ar + fi + přičestí:

aș fi ajutat, ai fi ajutat, ar fi ajutat, am fi ajutat, ați fi ajutat, ar fi ajutat

konjunktiv minulý = să + fi + přičestí:

să fi ajutat

Poznámka. Tvary nepravidelně časovaných sloves (a avea, a bea, a da, a fi, a lua, a minca, a sta, a ști, a(-i) trebui, a umple, a vrea) lze vyhledat podle následujícího Rejstříku.

a ajuta 47, 310
alt(ul) 114
a avea 12, 105, 141, 207, 278, 300
a bea 125, 207
a se bizui 224, 313
cel 214
a chema 49
citva 104
a cobori 232, 314
a continua 140
a crede 38, 105, 245, 311
cunoştinţă 207
čas:
 budoucí 141, 315
 budoucí, hovorové tvary 206, 315
 minulý jednoduchý 298
 minulý složený 104, 315
 předminulý 276
 přítomný v. jednotlivá slovesa
 souminulý 232
časlo:
 přísudkového slovesa 70
 mn. č. podst. jmen rodu středního 87
 mn. č. podst. jmen, příd. jmen a přív. zájmen rodu mužského 67
 mn. č. podst. jmen, příd. jmen a přív. zájmen rodu ženského 76

mn. č. typu *mincăruri* 178
 mn. č. ukazovacích zájmen 89
 mn. č. zájmena *care* 68
 mn. č. zájmena *ce* 79

číslovky:

amîndoi 167, 243
 násobné příslovečné 223
 neurčité 69, 290
 podílné 180
 před nepočitatelnými podst. jmény 80
 příslovečné 158
 řadové 91, 156
 základní 6, 79, 90, 289

člen:

neurčitý 10, 68, 78, 88
 přivlastňovací 163
 ukazovací 214
 určitý 18, 27, 36, 68, 78, 88
 užívání členu 11, 19, 139, 158, 167, 203
 užívání podst. jména bez členu 48, 139
 v mn. č. 68, 78, 88
 v slovesně jmenném přísudku a po předložce 59

a da 140, 207, 233, 277, 300
de + infinitiv 279
destul 148
a dormi 47, 313
a se duce 105

a face 38, 105, 140, 233
a fi 20, 105, 207, 233, 244, 278, 300
 zkrácené tvary 298
gata 106
 hláskové změny 27, 36, 45, 56, 67, 76, 86, 103, 121, 138, 147, 177, 214, 232, 300, 307
a se hotări 292, 315
 imperfektum 232
 infinitiv 12, 28
 bez předložky *a* 58
a intra 115
a inapoia 133, 311
a incuia 257, 310
a întirzia 258, 310
 jednoduché perfektum 289
 jehož, jejíž, jejichž 287
 konjunktiv 165, 179, 189, 198, 206
 minulý 269, 315
a locui 29, 314
a lua 150, 207
a lucra 28, 311
mai 246
a merge 38, 107, 312
a minca 125
 názvy jazyků 80
 názvy dnů bez předložky 80
 neurčitý podmět 207
a oferi 216, 313

opakování předmětu:

ve čtvrtém pádě 190
 v třetím pádě 198
 oslovení 13

pád:

čtvrtý pád jmen osobních a podst. jmen životných 46
 čtvrtý pád osobních zájmen 47
 čtvrtý pád podst. jmen neživotných 12

čtvrtý pád podst. jmen s neurčitým členem 116
 čtvrtý pád zájmen *cine, cineva, nimeni* 46
 druhý pád podst. jmen 112
 náhrada druhého pádu osobních zájmen 122
 pátý pád 56
 rozdíly v pádové vazbě 49
 třetí pád osobních zájmen 122
 třetí pád podst. jmen 122

pentru + infinitiv 300
a-i plăcea + konjunktiv 198
a pleca 107
 plusquamperfektum 276

podmiňovací způsob:

minulý 226, 315
 přítomný 217, 315

podstatná jména:

místo přídavných 39
 náhrada podst. jména příslovcem 150
 skloňování podst. jmen spolu s příd. jmény a přív. zájmeny 130
 slovesná 116
 pořádek slov 13, 28, 60, 107, 258
 pořádek slov a skloňování 138
 přechodník 244
 předjímání předmětu 261

předložky:

cu 59, 149, 247
de 69, 79, 80, 141, 208, 279
în 21, 30, 38, 149
la 21, 38, 149
pe 46, 116, 131, 132, 139, 149, 190, 197, 215, 223, 235, 259, 261, 262, 269

s druhým pádem 115
s třetím pádem 218
překlad českého „to, tohle“
19, 48
příčestí 104
nepravdělně tvořená 105
přídavné jméno:
s jednotným tvarem v mn.
č. 89
s koncovkou -esc 38
zdůraznění příd. jména 276
přijmení 21

příslovce 30, 147, 246
náhrada podst. jména pří-
slovcem 150

rod:
podst. jmen 10
příd. jmen 28, 37, 155
rozkazovací způsob 12, 20, 28,
29, 38, 48, 57, 91, 115, 125,
134, 140, 150, 206, 216, 224,
232, 257, 292
rudă 207
rumunská abeceda 97
a rupe 312
samohlásky 9, 10, 17, 35, 45,
66, 86, 103
a scrie 91, 207, 312

skloňování:
číslovky *amîndoi* 243
číslovek *cițiva*, *mulți* 290
číslovek řadových 260
číslovek základních 289
podst. jmen spolu s příd.
jmény a přív. zájmeny
130
pomocí neurčitěho členu
177
pořádek slov a skloňování
třetího stupně příd. jmen
258

unul 278
vlastních jmen osobních
131
zájmen *acesta*, *acela*, *acela-*
și 197
zájmena *alt(ul)* 222
zájmen *care*, *fiicare* 187
zájmen *celălalt*, *cel ce* 215
zájmena *toți* 242
zeměpisných jmen 268
slovesa podobného významu
107
slovesné třídy 28
sloveso „mușet“ 165
sloveso „potřebovat“ 224
souhlásky 9, 10, 17, 27, 35, 45,
66, 86
spojení *de* + příčestí 270
spojovací výraz „čím ... tím
...“ 270
spojovací způsob 165, 179,
189, 198, 206, 269, 315
a spune 107
a sta 140, 207, 234, 278, 300
a studia 311
stupňování a srovnávání 147
a ști 91, 105, 207, 234, 244,
277, 299
a tăcea 57, 105, 311
to(hle) 19, 48, 297
tot 113
a(-i) trebui 165
trpný rod 134
zkracování trpného rodu
270
a umple 115, 207
unul 114, 278
a usca 206
vazby typu *de durut nu mă*
doare 227
vechi 214
a veni 150
a vorbi 29, 314
a vrea 191, 207, 234, 278

vreun(ul) 235
výslovnost v. samohlásky,
souhlásky

zájmena:

atît(a) 279
nahrazování přív. zájmen
133
neurčitá 113, 114, 191, 222,
235, 242
osobní, tvary nepřízvučné
47, 190
osobní, tvary přízvučné
149, 196
osobní zájmeno *o* za klad-
ným rozk. způsobem *a* za
příslovcem *nu* 58
překlad vztažných zájmen
„jehož, jejíž, jejichž“ 287
překlad zájmena „čí?“ 164
přivlastňovací 37, 133
său 244
spojování nepřízvuč. tvarů
osob. a zvrat. zájmen

s konjunktivem 179, 190
spojování nepřízvuč. tvarů
osob. a zvrat. zájmen
s min. časem složeným
106
spojování nepřízvuč. tvarů
osob. a zvrat. zájmen
s přechodníkem 246
spojování třetího pádu osob.
a zvrat. zájmen s min. ča-
sem *a se* zájmenem *o* 132
tázací 30, 191, 199
ukazovací 28, 268
ukazovací, hovorové tvary
296
zdvořilostní 13, 149, 158,
196
zvratná 57, 124, 132, 141,
149, 179, 190, 196
zvrtné sloveso 57, 124
a se uita 57
a-și aminti 124
a zice 38, 105, 107

OBSAH

Úvodem	5
------------------	---

Lekce 1

Výslovnost <i>ă, c, e, ea, i, j, oa, ș, ț, u</i>	9
Mluvnické rody	10
Neurčitý člen	10
Čtvrtý pád neživotných podstatných jmen	12
Přítomný čas a rozkazovací způsob slovesa <i>a avea</i>	12
Oslovování	13
Pořádek slov	13

Lekce 2

Výslovnost <i>h, i, î</i>	17
Určitý člen	18
Překlad českého „to, tohle“	19
Přítomný čas a rozkazovací způsob slovesa <i>a fi</i>	19
Užívání podstatných jmen bez členu	20
Předložky <i>în, la</i>	21
Rumunská příjmení	22

Lekce 3

Výslovnost znělých souhlásek na konci slov	27
Hláskové změny <i>e → ea, sc → șt</i>	27
Určitý člen	27
Ukazovací zájmena	28
Zenský rod přídavných jmen	28
Slovesné třídy — Přítomný čas a rozkazovací způsob sloves <i>a lucra, a vorbi</i>	28
Příslovce	30
Předložka <i>în</i>	30
Tázací zájmeno „jaký“	30

Lekce 4

Výslovnost <i>ch, g, ea, i</i>	35
Hláskové změny <i>o → oa, d → z</i>	36
Určitý člen	36
Zenský rod přídavných jmen	37
Přivlastňovací zájmena	37
Přítomný čas a rozkazovací způsob slovesa <i>a crede</i>	38
Předložky	38
Přídavná jména s koncovkou <i>-esc</i>	38

Lekce 5

Výslovnost <i>gh, ea, i</i>	45
Hláskové změny <i>ă → a, t → ț</i>	45
Čtvrtý pád zájmen <i>cine, cineva, nimeni</i> a podstatných jmen životných	46
Čtvrtý pád osobních zájmen	47
Přítomný čas a rozkazovací způsob sloves <i>a ajuta, a dormi</i>	47
Překlad českého „tohle“	48
Užívání podstatných jmen bez členu	48
Rozdíly v pádové vazbě	49
<i>A chema</i>	49

Lekce 6

Hláskové změny <i>ă → e, u → o, u → oa</i>	56
Pátý pád	56
Přítomný čas a rozkazovací způsob slovesa <i>a tăcea</i>	57
Zvratná slovesa	57
Osobní zájmeno <i>o</i> za rozkazovacím způsobem a za příslovcem <i>nu</i>	58
Infinitiv bez předložky <i>a</i>	59
Člen ve slovesně jmenném přísudku a po předložce <i>cu</i>	59
Pořádek slov	60

Lekce 7

Výslovnost <i>i, ii, k</i>	66
Hláskové změny <i>ă → a, str → ștr</i>	67
Množné číslo podstatných jmen, přídavných jmen a přivlastňovacích zájmen rodu mužského	67
Člen v množném čísle	68
Zájmeno <i>care</i> v množném čísle	68

Základní číslovky	69
Neurčitě číslovky	69
Číslo přísudkového slovesa	70

Lekce 8

Hláskové změny <i>a</i> → <i>ă</i> , <i>ea</i> → <i>e</i>	76
Množné číslo podstatných jmen, přídavných jmen a přivlastňovacích zájmen rodu ženského	76
Člen v množném čísle	78
Zájmeno <i>ce</i> v množném čísle	79
Základní číslovky	79
Číslovky před nepočítatelnými podstatnými jmény	80
Názvy jazyků	80
Předložky	80

Lekce 9

Výslovnost <i>iii</i> , <i>iu</i> , <i>x</i>	86
Hláskové změny <i>i</i> → <i>i</i> , <i>l</i> mizí	86
Množné číslo podstatných jmen rodu středního	87
Člen v množném čísle	88
Množné číslo ukazovacích zájmen	89
Přídavná jména s jednotným tvarem v množném čísle	89
Základní číslovky	90
Přítomný čas a rozkazovací způsob sloves <i>a scrie</i> , <i>a ști</i>	91

Lekce 10

Texty a cvičení	96
---------------------------	----

Lekce 11

Karel Dvořák <i>pleacă în România</i>	101
Výslovnost <i>i</i>	103
Hláskové změny <i>s</i> → <i>ș</i> , <i>st</i> → <i>șt</i> , <i>n</i> mizí	103
Čítva	104
Minulý čas složený	104
Přičestí sloves II. a III. třídy a sloves <i>a fi</i> , <i>a ști</i>	105
Spojování tvarů osobních a zvrtných zájmen s minulým časem složeným	106
Gata	106
Pořádek slov	107
Slovesa podobného významu	107

Lekce 12

<i>La gară și în tren</i>	110
Druhý pád podstatných jmen s určitým členem	112
Neurčitě zájmeno <i>tot</i>	113
Neurčitá zájmena <i>un(ul)</i> , <i>alt(ul)</i>	114
Přítomný čas a rozkazovací způsob sloves <i>a intra</i> , <i>a umple</i>	115
Předložky s druhým pádem	115
Podstatné jméno slovesné	116
Čtvrtý pád podstatných jmen životných s neurčitým členem	116

Lekce 13

<i>În vagonul-restaurant</i>	119
Hláskové změny <i>a</i> → <i>e</i> , <i>e</i> → <i>a</i>	121
Náhrada druhého pádu osobních zájmen	122
Třetí pád podstatných jmen s určitým členem	122
Třetí pád osobních zájmen	122
Zvrtná slovesa	124
Slovesa <i>a bea</i> , <i>a minca</i>	125

Lekce 14

<i>La frontieră</i>	128
Skloňování podstatných jmen spolu s přídavnými jmény a přivlastňovacími zájmeny	130
Skloňování vlastních jmen osobních	131
Spojování třetího pádu osobních a zvrtných zájmen s minulým časem a se zájmenem <i>o</i>	132
Nahrazování přivlastňovacích zájmen	133
Přítomný čas a rozkazovací způsob slovesa <i>a înapoia</i>	133
Trpný rod	134

Lekce 15

<i>Călătoria continuă</i>	137
Hlásková změna <i>oa</i> → <i>o</i>	138
Pořádek slov a skloňování	138
Užívání členu	139
Slovesa <i>a continua</i> , <i>a da</i> , <i>a sta</i>	140
Budoucí čas	141
Předložka <i>de</i> u přivlastku	141

Lekce 16

<i>Sosirea la București</i>	145
Hlásková změna <i>e</i> → <i>i</i>	147
Stupňování a srovnávání	147
<i>Destul</i>	148
Prízvučné tvary osobních a zvratných zájmen	149
Náhrada podstatného jména příslovcem	150
Slovesa <i>a lua, a veni</i>	150

Lekce 17

<i>La hotel</i>	153
Ženský rod přídavných jmen	155
Číslovky řadové	156
Číslovky příslovečné	158
Užívání členu	158
Zdvořilostní zájmena	158

Lekce 18

<i>Prima dimineață a lui Dvořák la București</i>	161
Přivlastňovací člen	163
Překlad zájmena „čí?“	164
Spojovací způsob (konjunktiv)	165
Sloveso „mușet“	165
Užívání členu	167
Číslovka <i>amîndoi</i>	167

Lekce 19

Texty a cvičení	170
---------------------------	-----

Lekce 20

<i>Prînzul</i>	174
Hlásková změna <i>șc</i> → <i>șt</i>	177
Skloňování pomocí neurčitého členu	177
Množné číslo typu <i>mîncăruri</i>	178
Konjunktiv	179
Spojování osobních a zvratných zájmen s konjunktivem	179
Číslovky podílné	180

Lekce 21

<i>La oficiul poștal</i>	185
Skloňování zájmen <i>care, fiecare</i>	187
Konjunktiv	189
Spojování osobních a zvratných zájmen s konjunktivem	190
Opakování předmětu ve čtvrtém pádě	190
Sloveso <i>a vrea</i>	191

Lekce 22

<i>La cinematograf și la teatru</i>	194
Prízvučné tvary osobních a zvratných zájmen	196
Skloňování zájmen <i>acesta, acela, același</i>	197
Konjunktiv	198
<i>A-i plăcea</i> + konjunktiv	198
Opakování předmětu v třetím pádě	198

Lekce 23

<i>Despre vreme</i>	202
Užívání členu u časových určení	203
Sloveso <i>a usca</i>	206
Hovorové tvary budoucího času	206
Konjunktiv	206
Neurčitý podmět	207
<i>Cunoștință, rudă</i>	207
Předložka <i>de</i> před číselným určením	208

Lekce 24

<i>Pe litoral</i>	211
Hlásková změna <i>e</i> → <i>ă</i>	214
<i>Cel</i>	214
Přídavné jméno <i>vechi</i>	214
Skloňování zájmen <i>celălalt, cel ce</i>	215
Sloveso <i>a oferi</i>	216
Podmiňovací způsob přítomný	217
Předložky s třetím pádem	218

Lekce 25

<i>La medic</i>	221
Skloňování zájmena <i>alt(ul)</i>	222
Násobné číslovky příslovečné	223

Sloveso <i>a se bizui</i>	224
Sloveso „potřebovat“	224
Podmiňovací způsob minulý	226
Vazby typu <i>de durut nu mă doare</i>	227

Lekce 26

<i>Un meci de fotbal</i>	230
Sloveso <i>a cobori</i>	232
Čas souminulý (imperfektum)	232
<i>Vreun(ul)</i>	235

Lekce 27

<i>Intr-un magazin universal</i>	239
Skloňování zájmena <i>toți</i>	242
Skloňování číslovky <i>amândoi</i>	243
Přivlastňovací zájmeno <i>său</i>	244
Přechodník	244
Spojování nepřízvučných tvarů osobních a zvrtných zájmen s přechodníkem	246
<i>Mai</i>	246
Předložka <i>cu</i>	247

Lekce 28

Texty a cvičení	251
---------------------------	-----

Lekce 29

<i>Plecarea lui Karel Dvořák la Praga</i>	255
Sloveso <i>a încuia</i>	257
Pořádek slov	258
Skloňování třetího stupně přídavných jmen	258
Skloňování číslovek řadových	260
Předjímání předmětu	261

Lekce 30

<i>O scrisoare</i>	266
Skloňování zeměpisných jmen	268
Ukazovací zájmeno <i>acest, acel</i>	268
Konjunktiv minulý	269
Zkracování trpného rodu	270
Spojení <i>de + přičestí</i>	270
Spojovací výraz „čím . . . tím . . .“	270

Lekce 31

Titus Popovici, <i>Străinul</i> (úryvek)	274
Zdůraznění přídavného jména	276
Čas předminulý (plusquamperfektum)	276
Skloňování <i>unul</i>	278
Neurčité zájmeno <i>atit(a)</i>	279
<i>De + infinitiv</i>	279

Lekce 32

<i>Republica Socialistă România</i>	283
Překlad vztažných zájmen „jehož, jejíž, jejichž“	287
Skloňování číslovek základních	289
Skloňování číslovek <i>cițiva, mulți</i>	290
Sloveso <i>a se hotări</i>	292

Lekce 33

N. Vălmaru, <i>Prin București</i> (úryvek)	295
Hovorové tvary ukazovacích zájmen <i>acesta, acela</i>	296
Vyjadřování českého „to, tohle“	297
Zkrácené tvary slovesa <i>a fi</i>	298
Minulý čas jednoduchý (jednoduché perfektum)	298
<i>Pentru + infinitiv</i>	300
Některé běžně užívané zkratky	305
Přehled probraných hláskových změn	307
Přehled probraného časování	310
Rejstřík	316

Státní pedagogické nakladatelství vydává
edici jazykových příruček pro samouky

Tato učebnice vás seznámí
ve 33 lekcích bez pomoci
učitele se základy rumun-
ského jazyka a umožní
vám dohovorit se rumun-
sky v nejběžnějších situa-
cích každodenního života.
Učebnici doplňuje v příloze
„Klíč k cvičením” a abe-
cední rumunsko-český a
česko-rumunský slovníček.
K učebnici je vydána série
tří gramofonových desek.

SPN

2-02-16/3

14-604-80

12/12

Kčs 20,50

rum